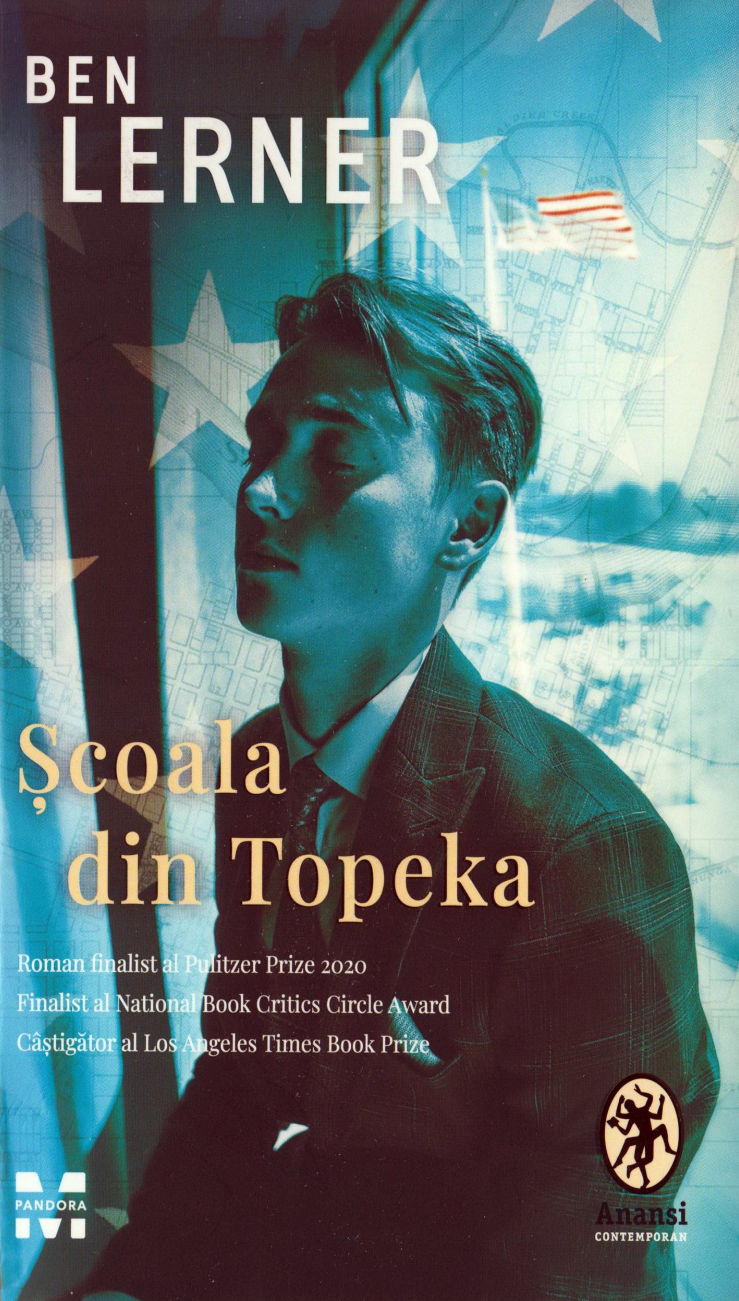
BEN
LERNER
Școala
din Topeka
Roman finalist al Pulitzer Prize 2020
Finalist al National Book Critics Circle Award
Câștigător al Los Angeles Times Book Prize
PANDORA M
Anansi
CONTEMPORAN

„Ben Lerner a redefinit condiția scriitorului american din prezent, arătând cum o familie se poate împăca cu propriul trecut. La el, planul personal și cel politic se împletesc cu măiestrie. *Școala din Topeka* este un roman curajos, furios și, nu în ultimul rând, o operă închinată iubirii."

OCEAN VUONG

„Ben Lerner este un romancier sclipitor, căruia nu îi este frică să transforme romanul în ceva cu totul nou... E unul dintre scriitorii mei contemporani preferați."

RACHEL KUSHNER

„*Școala din Topeka* a ridicat foarte sus ștacheta prozei americane contemporane."

THE NEW YORK TIMES BOOK REVIEW

COLECȚIE COORDONATĂ DE **BOGDAN-ALEXANDRU STĂNESCU**

Anansi
CONTEMPORAN

BEN
LERNER

Şcoala din Topeka

Traducere din limba engleză şi note de
Andrei Covaciu

PANDORA

EDITORI:
Magdalena Mărculescu
Silviu Dragomir

FONDATOR:
Ion Mărculescu, 1994

DIRECTOR EDITORIAL:
Bogdan-Alexandru Stănescu

DESIGN:
Andrei Gamarț

DIRECTOR PRODUCȚIE:
Cristian Claudiu Coban

DTP:
Gabriela Anghel

CORECTURĂ:
Roxana Nacu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
LERNER, BEN
Școala din Topeka / Ben Lerner; trad. din lb. engleză de Andrei Covaciu. - București: Pandora Publishing, 2020

ISBN 978-606-978-323-8

I. Covaciu, Andrei (trad.) (note)

821.111

Titlul original: The Topeka School
Autor: Ben Lerner

Copyright © 2019 by Ben Lerner
Copyright © Pandora M, 2020
pentru prezenta ediție

O.P. 16, Ghișeul 1, C.P. 0490, București
Tel.: +4 021 300 60 90 ; Fax: +4 0372 25 20 20
www.pandoram.ro

ISBN: 978-606-978-323-8

Pandora M face parte din Grupul Editorial TREI

Pentru fratele meu, Matt

Darren și-a imaginat cum sparge oglinda cu scaunul lui metalic. Știa de la televizor că în întunericul din spatele acesteia s-ar fi putut afla oameni care îl urmăresc. I se părea că simte pe față apăsarea privirii lor. Cu încetinitorul, o ploaie de sticlă, prezența lor dezvăluită. Darren a pus pauză, a derulat, s-a uitat din nou la cioburi cum cad.

Bărbatul cu mustață neagră îl tot întreba dacă nu dorește ceva de băut, așa că în cele din urmă Darren a răspuns „apă fierbinte". Bărbatul a plecat să aducă băutura, iar celălalt bărbat, care nu purta mustață, l-a întrebat pe Darren dacă mai rezistă. Simte-te liber să-ți întinzi picioarele.

Darren stătea nemișcat. Bărbatul cu mustață s-a întors cu paharul aburind, din carton, și cu o mână de paie roșii, alături de mai multe pliculețe: Nescafé, Lipton, Sweet'n Low. Alege-ți otrava, a spus el, însă Darren știa că e o glumă; nu l-ar fi otrăvit.

Pe perete se afla un afiș: CUNOAȘTE-ȚI DREPTURILE, apoi urma un text tipărit cu litere mici, pe care Darren nu-l putea distinge. Altfel, nu exista nimic altceva la care te-ai fi putut holba în vreme ce bărbatul fără mustață continua să vorbească. Luminile din încăpere semănau cu cele de la școală. Dureros de strălucitoare în rarele ocazii în care era

strigat. („Pământul către Darren", vocea doamnei Greiner. Apoi râsul familiar al colegilor lui.)

Și-a coborât privirea și a zărit inițiale și stele și cifre zgâriate pe furnirul din lemn. Și-a trecut degetele peste ele, ținându-și încheieturile lipite, de parcă încă ar fi fost încătușate. Atunci când unul dintre bărbați l-a rugat să se uite la el, Darren a făcut-o. Mai întâi s-a uitat la ochii lui (albaștri), apoi la buze. Ceea ce l-a făcut pe Darren să repete povestea. Așa că le-a descris din nou cum aruncase cu bila de snooker la o petrecere, însă celălalt bărbat l-a întrerupt, cu toate că a făcut-o cu delicatețe. Darren, vrem s-o iei de la început.

Cu toate că îl cam ardea, a luat două sorbituri din apa fierbinte. Oamenii s-au adunat în spatele oglinzii din mintea lui: mama, tata, Dr. Jonathan, Mandy. Ceea ce Darren nu-i putea face să înțeleagă era că el nu ar fi aruncat-o niciodată — doar că o făcuse dintotdeauna. Cu multă vreme înainte ca boboaca să-l asalteze cu acele cuvinte jignitoare — înainte s-o scoată din buzunarul din colț al mesei de snooker, să-i simtă greutatea, răceala și netezimea rășinii, înainte s-o arunce în întunericul plin de oameni — bila de snooker plutea în aer, rotindu-se încetișor. Asemenea lunii, aceasta se aflase acolo de-a lungul întregii lui vieți.

Argumentație în rafale (Adam)

Pluteau în derivă cu ambarcaţiunea tatălui ei vitreg, în mijlocul unui lac artificial, altminteri pustiu, înconjurat de case standard mari. Era un început de toamnă, iar ei beau Southern Confort direct din sticlă. Adam se afla la prora, privind peste apă la o lumină albastră schimbătoare care provenea probabil de la un televizor văzut printr-o fereastră sau printr-o uşă de sticlă. A auzit zgomotul făcut de bricheta ei, apoi a zărit fumul plutind deasupra lui, răsfirându-se. Vorbise vreme îndelungată.

În clipa în care s-a întors să vadă ce efect avuseseră vorbele lui, ea nu se mai afla acolo, iar blugii şi puloverul ei alcătuiau o grămăjoară, alături de pipă şi de brichetă.

I-a rostit numele, brusc conştient de liniştea din jur, şi şi-a vârât mâna în apă, care era rece. Fără să premediteze, a luat puloverul ei alb şi a tras pe nări mirosul de lemne arse în care se îmbibase la începutul serii, lângă Lacul Clinton, precum şi pe cel de lavandă sintetică despre care ştia că provine de la gelul ei de duş. I-a rostit din nou numele, mai tare de data aceasta, apoi s-a uitat în jur. Câteva păsări atingeau uşor suprafaţa liniştită a lacului; nu, de fapt erau nişte lilieci. Când s-o fi aruncat sau când o fi coborât în apă şi cum de nu s-a auzit niciun plescăit şi dacă cumva s-o fi înecat? De data aceasta a strigat-o; un câine i-a răspuns din depărtare. Tot sucindu-se şi răsucindu-se căutând-o, a

ameţit, aşa că s-a aşezat. Apoi s-a ridicat din nou în picioare şi a început să cerceteze marginile ambarcaţiunii; poate stătea lipită de barcă, înăbuşindu-şi râsul, însă nu era nici acolo.

Va trebui să ducă ambarcaţiunea înapoi la ponton, acolo unde ar putea s-o găsească aşteptându-l. (Exista câte un ponton la fiecare două-trei case.) I s-a părut că zăreşte un licurici sclipind stins de undeva de pe mal, însă anotimpul licuricilor trecuse de multă vreme. A simţit cum îl cuprinde un val de furie, pe care l-a primit cu braţele deschise, pentru că dorea ca acesta să-i copleşească şi să-i domolească sentimentul de panică. Spera ca Amber să se fi băgat în apă înainte ca el să fi început să-i facă acea incoerentă confesiune sentimentală. Îi spusese că ar fi trebuit să rămână împreună şi după ce ar fi plecat din Topeka la studii, însă acum ştia că nu vor rămâne; acum el avea de gând să-şi manifeste indiferenţa de cum ar fi regăsit-o, vie şi nevătămată, pe uscat.

Imaginea motorului exterior lucind în lumina lunii. Pentru oricare dintre prietenii lui, manevrarea ambarcaţiunii ar fi fost floare la ureche; cu toţii, inclusiv copiii de la Fundaţie, manifestau un talent elementar, tipic Midwest-ului, pentru mecanică, puteau să înlocuiască uleiul sau să cureţe o puşcă, în vreme ce el nu ştia nici măcar să schimbe vitezele unei maşini. A identificat ceea ce ar fi putut fi frânghia starterului, a tras de ea, însă nu s-a întâmplat nimic; a mutat ceea ce ar fi trebuit să fie maneta de acceleraţie într-o altă poziţie şi a încercat din nou; nimic. Începuse să se întrebe dacă va fi nevoit să înoate — neştiind însă cât de bine se pricepea s-o facă — când a zărit cheia vârâtă în contact; a răsucit-o şi motorul a pornit.

Cu cea mai mică viteză posibilă, a îndreptat ambarcaţiunea către ţărm. De cum s-a apropiat de uscat, a oprit motorul, însă nu a reuşit să poziţioneze barca în paralel cu pontonul; un pârâit sonor produs în momentul în care carena din fibră de sticlă s-a izbit de pontonul de lemn a amuţit broaştele-bou din apropiere; nu părea să se fi avariat nimic, nu că ar fi verificat barca cu prea mare atenţie. S-a grăbit să arunce odgoanele înfăşurate de tacheţii prinşi de covertă, a improvizat grăbit câteva noduri, apoi a ieşit din ambarcaţiune, atent să observe dacă nu cumva se uita cineva la el de la vreo fereastră. Fără să ia cu el cheile, hainele ei, pipa sau sticla, a început să fugă pieptiş prin iarba udă, către casa ei; dacă ambarcaţiunea s-ar fi dezlegat de ţărm şi ar fi eşuat în largul lacului, vina ar fi fost a ei.

Uşile mari de sticlă dinspre lac stăteau întotdeauna descuiate; le-a tras în lături fără să facă zgomot şi a păşit înăuntru. Abia acum a început să simtă sudoarea rece. Putea distinge silueta fratelui ei pe canapea, ţinându-şi perna peste cap şi dormind în lumina unui televizor mare; emisiunea de ştiri se desfăşura cu volumul dat la minimum. Altfel, încăperea zăcea în întuneric. S-a gândit să-l trezească, în schimb şi-a scos bocancii Timberland, despre care credea că ar fi trebuit să fie plini de noroi, s-a strecurat de-a curmezişul încăperii şi s-a îndreptat către treptele acoperite cu mochetă albă, pe care a început să le urce cu paşi rari.

Mai rămăsese peste noapte la ea de două sau de trei ori, de fiecare dată ea spunându-le părinţilor că băuse prea mult; aceştia îşi imaginaseră că el dormise în camera de oaspeţi; de asemenea, îşi imaginaseră — ceea ce era şi adevărat — că sunase acasă. Acum însă, ideea de a întâlni pe cineva — câtă vreme nici măcar nu era sigur că era şi ea prezentă — îl îngrozea. Mama ei lua somnifere, văzuse

cu ochii lui uriașul flacon cu pilule, știa că le ia în fiecare seară cu vin; de curând, în timpul unei petreceri, tatăl ei vitreg dormise tun pe tot parcursul unei bătăi; nu exista nicio șansă ca cei doi să se trezească, și-a spus el ca să se calmeze, numai să nu răstoarne ceva prin casă; era bucuros că rămăsese în ciorapi.

Ajungând la parterul casei, a cercetat cu privirea sufrageria întunecată, spațioasă, înainte să pășească pe următorul rând de trepte, urcând către catul care găzduia dormitoarele. Aproape că putea să distingă uriașa scenă cinegetică de pe peretele opus: câini gonind vânatul din pădurea aflată lângă un lac, la apus. Putea zări clipocind luminița roșie a panoului sistemului de alarmă pe care, din fericire, proprietarii nu îl armaseră niciodată — precum și o reflexie luminoasă, palidă, venind dinspre ramele argintii ale fotografiilor de familie înșirate pe poliță: adolescenți în pulovere, pozând pe o peluză acoperită de frunze, fratele ei ținând în mână o minge de fotbal. Ceva ticăia și vibra în bucătăria uriașă. A început să urce scările.

Prima ușă deschisă de pe dreapta dădea în camera ei. Chiar și fără să aprindă lumina, putea să vadă că Amber se afla în pat, sub așternuturi, respirând regulat. A simțit cum umerii i se relaxează; o profundă ușurare, ușurarea aceasta a lăsat loc supărării, dar i-a și permis să-și dea seama cât de urgent devenise să facă pipi. S-a răsucit pe călcâie și a traversat holul în direcția băii, închizând cu grijă ușa acesteia în urma lui iar apoi, fără să aprindă lumina, a ridicat colacul closetului. Răzgândindu-se, a lăsat colacul la loc și s-a așezat. O mașină a trecut în ralanti prin apropiere, iar farurile acesteia au luminat interiorul băii prin jaluzelele orizontale lăsate deschise.

Nu era baia ei. Periuța de dinți electrică, uscătorul de păr, săpunurile acelea — nu erau articolele ei de toaletă. Preț de o clipă a stat pe gânduri dorindu-și cu disperare ca toate acele lucruri să aparțină mamei ei, însă existau mult prea multe discrepanțe: ușa cabinei de duș era diferită, cea de aici fiind confecționată din sticlă mată. A început să miroasă bilele din gel aflate într-un borcan așezat deasupra toaletei; niște flori uscate ciudate atârnau puse într-un săculeț purpuriu fixat în perete. Cu un singur fior retrospectiv, impresiile pe care locuința aceea i le creaseră s-au modificat: unde era pianul (la care nu cânta nimeni)? Nu ar fi trebuit să vadă candelabrul cu becuri? Mocheta de pe scări — oare nu era prea groasă, prea întunecată în întunericul acela, ca în realitate să nu poată fi albă?

Pe lângă groaza de a se găsi într-o casă străină, pe lângă această conștientizare a diferențelor, mai exista și senzația, datorată asemănărilor dintre locuințe, că se afla în același timp în toate casele care împrejmuiau lacul; sublimul arhitecturii identice. Iar în fiecare dintre aceste locuințe ea, sau cineva ca ea, se afla în pat, dormind sau prefăcându-se că doarme; părinții sau tutorii se aflau undeva într-o cameră situată în cealaltă parte a holului, bărbați corpolenți sforăiau; fețele și atitudinile din fotografiile de familie înșirate pe policioară pot varia, însă toate aparțin aceleiași gramatici a chipurilor și a atitudinilor; detaliile scenelor pictate pot de asemenea varia, însă nu și gradul de familiaritate și de banalitate; dacă ai deschide oricare dintre ușile de inox ale uriașelor frigidere sau dacă ai cerceta oricare dintre blaturile de bucătărie imitând marmura, ai descoperi niște produse modulare asemănătoare, având configurații ușor diferite.

El se afla acum în toate casele, însă tocmai din pricina faptului că nu mai era legat de una anume putea să și

plutească deasupra lor; era ca și cum s-ar fi uitat la trenulețul de jucărie pe care Klaus, prietenul tatălui său, i-l făcuse cadou în copilărie; nu-i păsase de trenuri, abia dacă le putea pune în funcțiune, însă adora peisajul, iarba verde artificială lipită pe panou, micuții însă impunătorii pini și stivele de lemn din esență tare. Atunci când se uita la copăceii aceia confecționați într-o manieră incredibil de realistă, simțea că se află în același timp în două locuri diferite: se imagina stând sub crengile lor, privindu-i totodată de undeva de sus. Apoi putea trece cu rapiditate de la o perspectivă la cealaltă, de la o scară la alta, într-o ștafetă care îl extrăgea din propriul trup. Acum se simțea deopotrivă încremenit de teamă în această baie și, simultan, în toate celelalte băi; se uita afară, printr-o sută de ferestre, la mica ambarcațiune plutind pe apa liniștită a lacului artificial. (Tușele de vopsea albă adăugate peste acrilicul uscat adaugă suprafeței o senzație de mișcare și de lumină-de-lună.)

Deodată, a reușit cumva să înoate înapoi către sine. Se simțea de parcă undeva s-ar fi pornit un cronometru și el ar mai fi avut la dispoziție doar câteva minute, sau poate secunde, ca să fugă din locuința aceea în care pătrunsese involuntar, înainte ca cineva să-i golească în cap magazia unei puști de vânătoare sau înainte ca polițiștii să-și facă apariția, surprinzându-l cum dă târcoale dormitorului unei fete cufundate în somn. Teama îi îngreuna respirația, însă își spunea că avea să apese pe butonul de derulare, refăcând în sens invers și fără zgomot drumul pe care îl parcursese la venire, fără să deranjeze pe nimeni. A procedat întocmai, cu toate că acum, pe măsură ce cobora scările, micile diferențe îi săreau în ochi: exista o canapea mare, în forma literei „L", pe care nu o mai văzuse niciodată; își putea da seama că măsuța pentru cafea de aici era făcută din sticlă și nu din

lemn închis la culoare, așa cum era a ei. La capătul de jos al scărilor, a avut o ezitare: ușa din față se afla chiar acolo, ademenindu-l; ar fi fost liber, însă bocancii lui Timberland se aflau cu un etaj mai jos, acolo unde îi lăsase. Pentru a-i recupera ar fi trebuit să treacă pe lângă străinul cufundat în somn.

În pofida temerii că ar fi putut fi prins oricând, s-a hotărât să se ducă să-și recupereze bocancii, mai puțin pentru că aceștia ar fi putut constitui o dovadă a prezenței lui, deconspirându-l ulterior, și mai mult pentru că simțea că ar fi riscat să se simtă ridicol, umilit, dacă s-ar fi întors la ea în picioarele goale. Își imagina deja detaliile poveștii, deja simțea cum aceasta avea să se răspândească — mai întâi felul în care ea îl lăsase să readucă, ca un ageamiu ce era, barca la țărm și apoi felul în care el reușise să-și piardă nenorociții ăia de bocanci din cine știe ce ghinion. Hei, Gordon, ți-ai legat pantofii? Ți-ai luat papuceii? O amintire din gimnaziu — avându-l ca protagonist pe Sean McCabe, care venise la școală în ciorapi, cu obrajii scăldați în lacrimi, după ce fusese jefuit de adidașii lui Air Jordan — i-a apărut fulgurant în fața ochilor; Sean încă mai era luat la mișto din pricina asta, iar acum el împingea de la piept cu cel puțin 130 de kilograme.

Tânărul care fusese confundat cu fratele ei își întorsese între timp fața către speteaza canapelei; perna zăcea căzută pe podea. Capul uriaș al lui Bob Dole își mișca buzele pe ecranul televizorului în vreme ce se strecura pe lângă el. Și-a cules bocancii și a glisat ușor ușa; rotițele s-au gripat puțin, așa că a trebuit să depună ceva efort, ceea ce a produs un scârțâit puternic; trupul întins pe canapea a început să se foiască, încercând să se așeze în fund. (În toată Comunitatea Imobiliară Lake Sherwood trupurile au

început să se foiască, încercând să se aşeze în fund.) Fără să închidă uşa în urma lui, a luat-o la fugă pe iarba udă, ţinându-şi bocancii în mână, — fără să bage în seamă pământul denivelat, cioturile şi pietrele — cu o viteză pe care ar fi fost posibil să n-o mai atingă niciodată, trupul lui fiind recunoscător că avea la ce-şi folosi adrenalina. Nimeni nu a strigat în urma lui; nu existau decât alergarea şi zvâcnirea sângelui în urechi; a zărit câteva lumini mişcătoare, aşa că s-a apropiat de apă; a alergat din răsputeri preţ de un minut, înainte să-şi dea seama că nu prea ştia încotro se îndrepta. S-a pus într-un genunchi, simţind cum îi ard plămânii, s-a uitat în urma lui ca să se asigure că nu este urmărit. Şi-a tras precipitat bocancii peste şosetele ude, apoi s-a ridicat în picioare şi a ţâşnit printre două case, ajungând în cele din urmă la stradă.

Acum singurul lui scop era să-şi găsească Camry-ul '89 roşu parcat pe alee şi să plece acasă să se culce. Încă se temea — sirenele maşinilor de poliţie ar fi putut să se facă auzite din clipă în clipă — numai că, ajuns departe de apă şi de scena ridicolei lui efracţii, simţea că ceea ce fusese mai rău trecuse. Şi-a bătut uşor buzunarul cu palma pentru a se asigura că încă se mai află acolo cheile, apoi a început să străbată cu paşi repezi curba — în locul acela nu existau trotuare — însă n-a mai luat-o la fugă, pentru a evita eventualele suspiciuni în cazul puţin probabil că ar fi fost zărit. A mers şi a tot mers, ruşinat că e nevoit s-o facă pe jos; nu reuşea să găsească nici maşina, nici casa ei; probabil că îndreptase barca într-o direcţie complet greşită. După o căutare de aproape o jumătate de oră, în care ocolise o jumătate de lac, şi-a zărit, cu mare bucurie în priviri, maşina pe care o parcase cu câteva ore în urmă. Zgomotul uşilor deblocate a avut darul să-l liniştească profund. S-a

vârât înăuntru, și-a găsit pachetul de Marlboro roșu pe scaunul pasagerului, apoi l-a scuturat pentru a scoate din el o țigară; a răsucit cheia în contact, însă nu a pornit mașina. A coborât geamul din dreptul lui și și-a aprins țigara cu o brichetă Bic galbenă, luată din stativul pentru pahar, apoi a tras în piept ceea ce lui i se părea a fi prima gură adevărată de aer luată după momentul în care observase dispariția fetei din barcă.

A pornit motorul și a aprins farurile numai ca să descopere că ea stătea — și stătuse în tot acest timp — în pragul propriei case, purtând un hanorac lălău. Părul blond-închis i se revărsa până aproape de talie. A oprit din reflex motorul mașinii, stingând astfel și farurile. Desculță, ea s-a apropiat de mașină și a deschis portiera din dreptul scaunului pasagerului, s-a servit cu o țigară, și-a aprins-o, apoi a spus, de parcă el ar fi întârziat câteva minute la o întâlnire, Unde-ai fost?

El a simțit cum se umple de furie. Nu putea recunoaște că se temuse, nu putea spune că nu se pricepuse să manevreze ambarcațiunea sau că fusese cât pe ce să ia la rost o altă tânără, într-o altă casă. I-a cerut cu glas apăsat să-i ofere o explicație, Ce pula mea e cu tine? Am vrut să înot, a răspuns ea, apoi a dat din umeri, iar în momentul în care el a continuat s-o preseze cu întrebări, a continuat să fumeze, mirosul de tutun combinându-se cu cel al fixativului de păr. Cu un gest absent, fata a început să se joace cu propriile șuvițe.

Tatăl meu vitreg îmi ținea astfel de predici interminabile în timpul cinei. Acum abia dacă mai spune ceva și oricum nu mai mâncăm împreună. Cred că e deprimat, ar trebui să vadă un terapeut, să se vadă cu părinții tăi la Fundație. E ciudat acum, că a devenit tăcut, pentru că înainte transforma cinele în discuții nesfârșite de tot căcatul,

deşi numai de discuţii nu putea fi vorba, pentru că nimeni nu discută de fapt nimic; tot ce făcea era să vorbească uitându-se la noi. Din când în când îi punea fratelui meu câte o întrebare, însă întotdeauna era vorba de un fel de test: Ce v-am zis eu că a făcut ca vremurile acestea să fie grele pentru industria aeronautică? (Ştii doar că s-a îmbogăţit furând invenţia altcuiva. Un fel de şurub imponderabil.) Iar frati-miu nu trebuia niciodată să răspundă, pentru că tatăl meu vitreg răspundea el însuşi la propriile întrebări de căcat. Practic, răspunsul era întotdeauna China. Apoi a fost seara aceea din vara trecută în care mama m-a lăsat să aduc în casă pe furiş nişte vin alb, în vreme ce fratele meu era plecat, aşa că a picat pe mine măgăreaţa să stau la masă şi să mi se vorbească, iar el m-a scos, la propriu, din minţi. Poate din pricină că eram puţin cam cherchelită, sau poate pentru că sunt un pic mai în vârstă acum şi, de aceea, ceva mai grijulie cu propria mamă. Prin câte i-a fost dat să treacă, începând cu tata. Însă oricum am făcut chestia asta deopotrivă tâmpită şi supertare. Încet, foarte încet, am început să mă las în scaun, de parcă aş fi alunecat de pe el, în vreme ce el îşi mânca porţia de ravioli, continuând să vorbească despre naiba ştie ce. Mama era deja în bucătărie, aşeza vasele în maşina de spălat; ea nu mănâncă niciodată. E nevoie de foarte multă rezistenţă fizică ca să te poţi lăsa în scaun atât de încet. Toate abdomenele făcute de-a lungul timpului. Toate metamfetaminele (glumesc). La cursurile de dans mereu mi se spune să vizualizez o mişcare în vreme ce-o fac, iar atunci eu mă vizualizam sub forma unui lichid prelingându-se de pe scaun. M-am lăsat până la capăt, până când am ajuns efectiv sub masă, tatăl meu vitreg nu observase nimic, iar mama se afla acolo, spălând vase, iar eu mă ţineam să nu râd.

Sau poate să nu plângi? a întrebat-o Adam în vreme ce ea îl privea.

Să râd văzând, poate, cât de jalnic e tipul ăsta. Sau, sigur, să plâng pentru mama, care e măritată cu el. Parcă nu-şi dădea seama că publicul plecase acasă în vreme ce el o ţinea langa. Apoi m-am târât încet, ca o focă, pe sub masă, pe covor, ţinându-mi răsuflarea până am ajuns în bucătărie. Între timp mama se oprise din spălat, stătea de cealaltă parte a blatului de bucătărie, aşa că nu m-a văzut în momentul în care, fără să fac vreun zgomot, m-am ridicat în picioare. Stătea cu paharul ei de rosé în mână, privind lacul pe fereastră, sau poate mai degrabă privindu-şi propriul chip reflectat în geam, pentru că era noapte. Am luat sticla de pe uşa frigiderului şi mi-am turnat-o aproape pe toată într-un pahar de plastic, apoi m-am apropiat de ea de parcă aş fi ţinut în mână un Big Gulp, iar ea s-ar fi întors de pe Marte, pregătindu-se să-mi spună ceva, însă eu mi-am dus degetul la buze, făcându-i semn să tacă, apoi i-am şoptit: Ascultă. Îl auzim pe tatăl meu vitreg în sufragerie cum povesteşte nimănui ceva despre Ross Perot. (Era obsedat de Ross Perot. De Ross Perot şi de China.) Iar mama poate că încă nu-şi dădea seama ce se petrece, însă amândouă ne-am apropiat în vârful picioarelor de uşă şi am stat acolo, privind sufrageria, în vreme ce el continua să vorbească ca un aparat de radio vechi, iar mie aproape că mi-a ţâşnit vinul pe nas. Am stat acolo o veşnicie înainte ca el să-şi ridice privirea, de parcă l-am fi surprins făcând laba. S-a uitat la scaunul meu, apoi din nou la noi, iar eu şi mama am început să ne căcăm pe noi de râs. Apoi el ne-a adresat un zâmbet pieziş, de om copleşit de furie. Gen, cum îndrăzniţi, pizdelor, să râdeţi de mine. Doar că eu i-am răspuns cu zâmbetul meu de fiică vitregă şi nu mi

l-am mai șters de pe față. Practic am făcut concurs de cine se holbează mai mult la celălalt, în vreme ce râsul mamei mele devenea tot mai nervos, până când fața lui s-a destins și totul s-a transformat într-o mare glumă.

Îi va lua lui Adam douăzeci de ani să observe analogia dintre momentul în care ea s-a lăsat să alunece de pe scaun și cel în care s-a furișat afară din barcă. I-a pus câteva întrebări legate de tatăl ei vitreg, iar ea i-a răspuns. S-a gândit să-i povestească despre faptul că pătrunsese într-o casă străină — poate că ar fi reușit chiar să aducă la suprafață poezia acestei întâmplări — însă în cele din urmă nu i-a spus nimic, nu voia să rîște. Pentru a se proteja pe sine (de ce anume, nici el nu prea știa), și-a imaginat că se uita înapoi către prezent dintr-un oraș, vag imaginat, situat pe Coasta de Est, acolo unde experiențele lui ar fi putut fi repovestite cu multă ironie.

Doar că, în momentul în care s-au sărutat de rămas bun, el revenise în propriul corp, iar părul ei umed îi căzuse peste față și limba ei îi pătrunsese în gură, lingându-i dinții, tutun și mentă, pastă de dinți marca Crest. Sărutul a devenit și mai pasional și, de cum și-a vârât mâinile pe sub hanoracul ei, a zărit scăpărând îndărătul întunericului propriilor pleoape câteva mici tipare luminoase. Fosfene, mărunte teste Rorschach formate de inevitabilele descărcări electrice în momentele de repaos ale retinei, o experimentare a luminii în absența luminii. Cunoștea aceste forme de pe vremea când se lovea, în copilărie, și de pe urma migrenelor, iar, mai recent, din tipul acesta de contact; le cunoștea de pe vremea când, mic fiind, încerca să adoarmă privind aceste cercuțe cenușii cum migrează prin întuneric; dacă își apăsa ochii închiși lângă tâmple, formele acelea deveneau mai luminoase. Se întrebase dacă tiparele erau numai ale lui,

mărturii ale unei anumite unicități sau ale unei afecțiuni, sau dacă erau universale, dacă toată lumea le putea vedea. Doar că erau atât de șterse și atât de greu de descris încât nu reușise niciodată să-și dea seama dacă părinții sau prietenii lui împărtășeau sau nu această experiență situată imediat deasupra pragului percepției; tiparele se risipeau sub presiunea limbajului, rămânând într-o sferă intrinsec personală. Auzise oameni folosind expresia „a vedea stele verzi" atunci când se loveau la cap, însă el nu vedea niciun fel de stele, ci cercuri de lumină roșie sau galbenă, sau niște forme mozaicate, asemănătoare unor pene care începeau să tremure în momentul în care încerca să le privească, sau niște spirale aurii, mate, care se roteau de-a lungul și de-a latul câmpului lui vizual — sau cum s-o numi câmpul vizual atunci când îți ții ochii închiși. În loc să-și vâre mâna, așa cum ar fi fost de așteptat, între coapsele ei, și-a ridicat ambele palme către fața fetei; i-a ținut capul în palme și și-a petrecut buricele degetelor mari peste pleoapele ei închise, apăsându-le cu intermitență, însă cu grijă; oare și ea vedea câteva scântei roșii, o rețea de linii estompate?

Ea s-a tras puțin înapoi, zâmbind. Ce faci? El i-a spus că a învățat cuvântul care descrie senzația de la Klaus, care spunea că este posibil ca fosfenele să poată declanșa halucinații psihotice. Că au existat câțiva oameni care au încercat să le deseneze, rezultatul arătând ciudat de asemănător cu picturile rupestre, cea mai veche formă de artă. El spera ca ei să-i fi plăcut poezia pe care o extrăsese din acest fenomen, faptul că-și dorise ca și ea să vadă ceea ce văzuse el, imaginându-și că vede împreună cu ea sau aidoma ei, cele mai fine focuri de artificii din lume semnalând problema altor minți. În scurtă vreme cei doi puteau fi zăriți sărutându-se din nou, iar el habar n-avea dacă urma să se

și futā. Însă în noaptea aceea, în suburbia de fiţe a orașului Topeka, convenabil plasată lângă mall-ul West Ridge, ea s-a desprins de el cu delicateţe, însă ferm; poate că era la ciclu. Poate că de fapt nu-i păsa de el. A ieșit de pe locul pasagerului, ţinând în mână o ţigară și bricheta lui, apoi a ocolit mașina prin față, înapoindu-i bricheta prin geamul din dreptul șoferului.

Unde e barca? El i-a răspuns că navigase o vreme pe lac, continuând să bea, și că nu era sigur unde anume o lăsase; devenise din nou tensionat, preocupat că va fi nevoit să recunoască diversele greșeli de navigaţie pe care le făcuse, însă ea nu părea îngrijorată.

Mâine să câștigi o medalie pentru mine, i-a spus ea zâmbind, în clipa în care a pornit din nou motorul. În scurtă vreme, mașina lui putea fi zărită îndepărtându-se cu viteză de ansamblul rezidenţial McMansions, pe Urish Road, aerul răcoros dând năvală prin trapa pe care avusese grijă s-o deschidă. În locul în care Urish se intersectează cu Autostrada 21, s-a oprit la semafor, zărind în dreapta lui azilul de bătrâni Rolling Hills, o clădire cu un singur cat, construită din prefabricate, în care bunicul lui matern, acum incapabil să mai vorbească, fusese pe rând rezident și pacient — și prizonier încă de la internare, încă de când fusese mutat acolo din Phoenix, cu doi ani în urmă; bunica lui, care se ținea bine, locuia în cartierul rezidenţial de lux pentru persoane vârstnice situat la câțiva kilometri distanţă, către sud. A azvârlit cu un bobârnac, pe geamul mașinii, mucul de ţigară, s-a uitat cum jarul se răspândește pe asfaltul negru și s-a forţat să arunce o privire către clădire. Lumini stradale strălucitoare în parcarea goală; altfel, locul zăcea cufundat în întuneric. I se părea ciudat să se gândească la omuleţul acela bătrân care în clipa aceea dormea acolo. A făcut involuntar o scurtă

însă sinistră analogie între patul mecanic de spital și scaunul cu spătar ajustabil al șoferului, apoi imaginea s-a risipit. A vârât caseta cu *All Eyez on Me* în casetofon și a dat volumul foarte tare, întrebându-se dacă cineva din azil ar fi putut auzi muzica. Apoi a continuat să conducă.

* * *

Patru ore mai târziu, l-a trezit ceasul cu alarmă. Pe jumătate adormit, a făcut un duș și și-a pus costumul negru pe care îl cumpărase împreună cu mama lui de la West Ridge. Și-a înnodat la gât una dintre cele două cravate ale tatălui său. A străbătut cu mașina distanța scurtă care îl despărțea de liceul din Topeka, parcând lângă antrenorii lui, Spears și Mulroney, care studiau o hartă AAA[1], respirația lor fiind vizibilă în bătaia luminii stradale. Primul dintre ei bea cafea din termosul lui cel uriaș; cealaltă sorbea, ca de obicei, din sticla ei de Diet Coke. Alți adolescenți îmbrăcați în ținute formale cărau cu ajutorul unor cărucioare niște tăvi mari din plastic, scoțându-le din școală și încărcându-le în spatele celor două microbuze aflate în apropiere. El nu s-ar fi coborât până acolo încât să-și ia propria tavă din plastic; un elev dintr-o clasă mai mică avea să se ocupe de acest lucru. A zărit-o pe partenera lui, Joanna, și a salutat-o din cap; cei doi nu erau prieteni; alianța lor avea un temei pur tactic. Odată urcați în microbuz, ea ar fi vrut să discute despre strategie, însă el și-a sprijinit capul de geamul rece, urmărind cum firele de telefon urcă și coboară în întuneric — și în curând a început să se imagineze umblând printre casele standardizate din propriile vise. S-a trezit în momentul în

1 AAA — American Automobile Association.

care microbuzul a ieșit de pe autostradă, pentru pauza de mic dejun de la McDonald's și a zărit contururile familiare ale scaunelor din plastic turnat.

În momentul în care au ajuns la liceul din Russell, tocmai se crăpa de ziuă. În mod normal, s-ar fi sustras de la un turneu atât de puțin important, însă cum Russell era orașul de baștină al lui Bob Dole și cum Bob Dole candida la președinție, competiția Russell Invitational avea să aleagă în acest an cele mai bune echipe de pe tot cuprinsul statului; logica acestui procedeu nu îi era limpede, însă Mulroney insistase să participe și ei. Din niște microbuze și autobuze similare, puse la dispoziție de către autoritățile locale, alți adolescenți îmbrăcați în costumații jenante își coborau propriile tăvi, cărându-le de-a curmezișul parcării reci, către intrarea principală a școlii. De cum el și Joanna au pășit înăuntru, posibilii lor viitori concurenți s-au dat la o parte, făcându-le loc să treacă.

I se părea că, în weekenduri, liceele se transformau în chip straniu. Rupte fiind de ritmurile unei zile obișnuite, și în absența elevilor și a profesorilor, încăperile degajau parcă un aer diferit. Sălile de clasă, cu afișele lor însuflețitoare, FII TU SCHIMBAREA PE CARE ȚI-O DOREȘTI, cu șirurile lor de bănci goale, cu ecuațiile, datele istorice sau cu platitudinile rămase pe tablele de scris sau pe panourile albe, îl duceau pe Adam cu gândul la niște decoruri de teatru abandonate sau la fotografiile înfățișând Cernobîlul după catastrofă. Din când în când simțea în nări un iz discret de Speed Stick sau de luciu de buze aromat, ori alte rămășițe volatile ale unei ordini sociale acum rămase în suspensie. În vreme ce străbăteau holul principal al liceului din Russell, a încercat diverse combinații ale lacătelor de la dulăpioare. A atins stindardul unui campionat statal de

lupte, care atârna în foaier, cu detașarea tipică unui antropolog sau a unei stafii.

S-au adunat cu toții, pentru a fi salutați de un comitet de întâmpinare, într-o cantină luminată cu neoane care mirosea a clor industrial. Antrenorul echipei-gazdă a făcut câteva anunțuri în vreme ce toată lumea se uita pe foile înfățișând desfășurătorul campionatului. Apoi echipele s-au răspândit, cărând după ele cărucioarele cu hârtii, îndreptându-se către sălile de clasă nominalizate, acolo unde le așteptau câte un judecător și un responsabil cu cronometrul.

A lăsat-o pe Joanna să-l conducă până la sala lor. Fiica unor neurologi de la Fundație, Joanna era o tipă scundă de an terminal, isteață, chitită să urmeze o facultate din Ivy League, și care — așa cum avea întotdeauna grijă să te informeze — reușise să obțină 1600 de puncte din 1600 posibile la testul SAT. Ea făcuse aproape toată munca de cercetare, înscriindu-se pe timpul verii la un „institut de dezbateri" găzduit de University of Michigan, pentru a se asigura că se va afla în avantaj în cadrul acestei competiții. (Tema din anul acela era următoarea: dacă guvernul federal ar trebui să adopte noi politici pentru a reduce infracționalitatea infantilă; planul lor argumenta că suplimentarea pensiei alimentare pentru copii ar putea reuși, în felurite chipuri, să atingă acest deziderat.) Contribuția lui Adam la efortul de pregătire al echipei constase în faptul că frunzărise *The Economist* în timpul orelor de dezbatere. Punctul lui forte era că avea prezență de spirit, știind să demonteze paralogismele adversarilor; interogatoriile lui erau temute de toată lumea.

Aceste runde preliminare erau în general o formalitate; etalau echipe prost clasate în fața unor judecători amatori,

adesea aleşi din rândul părinţilor sau membri ai altor echipe de dezbateri. În weekendul acela, la Russell, câţiva elevi din clasa a zecea au încercat să-i ia prin surprindere punându-le în faţă o versiune a propriului lor plan, reconstituit din notiţele luate în timpul rundelor eliminatorii, care erau deschise publicului.

Adam s-a ridicat în picioare, netezind cravata tatălui său, pentru a-l interoga pe primul vorbitor — vădit emoţionat — al echipei ce-şi apăra poziţia; cu cămaşa albă şi cu pantalonii lui negri, adversarul lui seamănă cu un chelner. Amândoi stau cu faţa către un judecător — competitorii nu au voie să se uite unul la celălalt — care abia dacă încape în tandemul pupitru-scaun-fixat-în-podea. Acesta îşi ţine mâinile încrucişate, având ochelarii aburcaţi pe fruntea lui pleşuvă, şi ia nemulţumit tot felul de notiţe într-un carneţel.

— Ai putea să repeţi textul hotărârii de anul acesta? S-o repeţi?

— Să-l repet?

— Da, te rog.

— Nicio problemă: „Că guvernul"...

— Guvernul *federal,* spune Adam, de parcă s-ar simţi stânjenit să-l ajute. Nu te grăbi, adaugă el, conştient că în ochii judecătorului acesta va părea un gest de politeţe, în vreme ce, în cei ai adversarului, unul de condescendenţă profund iritantă.

— Nicio problemă: Guvernul federal ar trebui să stabilească un program prin care să fie redusă în chip substanţial infracţionalitatea infantilă din Statele Unite, continuă primul vorbitor cu un glas uşor tremurat.

— În ce scop a fost impusă pensia alimentară?

— Pentru a veni în ajutorul copiilor, evident — originea sarcasmului este anxietatea — după divorțul părinților, continuă el.

— De fapt, în cele mai multe state părinții necăsătoriți au aceleași obligații privitoare la pensia alimentară.

Adam habar n-are dacă ceea ce tocmai spusese reflectă sau nu adevărul. Apoi continuă, făcând un mic spectacol din faptul că ignoră — sau transcende — tonul pe care îi vorbise adversarul.

— Dar să lăsăm deoparte aceste lucruri. Din ceea ce ai spus, pare că ai fi de acord cu faptul că programul pe care îți propui să-l aperi nu a fost inițial lansat pentru a reduce în chip substanțial infracționalitatea infantilă.

— Nu, adică ce vreau să spun, aceasta a fost una dintre intențiile inițiale.

— Ai vreo dovadă care să vină în sprijinul acestei afirmații?

Tonul lui lasă de înțeles că speră ca adversarul lui să aibă acele dovezi, că ar accepta cu brațele deschise o dezbatere pe această temă; de asemenea îi transmite judecătorului că, în cazul în care adversarul nu le are, runda s-a încheiat. (Regulile preliminare îi pun judecătorului în vedere că dovedirea „adecvării la temă" pică în sarcina echipei care-și apără proiectul. El și Joanna pot face praf această echipă de dezbateri în fel și chip, însă el preferă să vadă dacă nu cumva adversarul lui se va împiedica de această problemă *prima facie*.)

— Datele arată că programul are ca efect reducerea numărului infracțiunilor. Iată de ce avantajele planului nostru sunt...

— Prin urmare, vrei să spui că orice lucru care are ca efect reducerea infracționalității este adecvat la temă?

— Nu. Trebuie să fie ceva de importanţă federală, ceva legat de un program federal.

— Adică, dacă eu aş susţine ideea ca guvernul federal să construiască nişte centrale nucleare, iar acesta le construieşte prost, ducând la o poluare accentuată a mediului înconjurător, această poluare având efecte dezastruoase asupra sănătăţii oamenilor, producând decese în masă, ceea ce va duce la o reducere a infracţionalităţii — vrei să spui că aceasta ar fi o decizie adecvată la temă?

Judecătorul zâmbeşte — atât din pricina cuvintelor rostite de Adam, cât şi la gândul că în curând se va elibera din corsetul pupitru-bancă-fixată-în-podea. În plus, aceasta îi aminteşte de neîncrederea pe care o nutreşte faţă de guvernul federal.

— Bineînţeles că nu, răspunde adversarul, acum vădit supărat.

— Dar de ce? Pentru că trebuie să fie un efect *premeditat* al politicii respective?

— Da, sigur.

— Ai vreo dovadă că acesta ar fi fost un efect premeditat?

— E o chestiune de bun-simţ. Ar trebui să argumenteze această afirmaţie — indiferent de *motivul* pentru care pensia alimentară a fost, în general, stabilită — ei, echipa care apără proiectul, trebuie acum să încerce să extindă politica de diminuare a infracţionalităţii, străduindu-se să respecte condiţia adecvării la temă. Doar că băiatul este prea timorat.

— Cred că de bun-simţ este faptul că pensia alimentară e concepută pentru ca, după un divorţ, poverile financiare ale părinţilor să fie egalizate. Şi că, indiferent dacă această egalizare *complică* cumva eforturile de reducere a infracţionalităţii, ar trebui totuşi să rămână suficiente temeiuri

substanţiale care să-i releve importanţa. În plus — în clipa aceea îşi dă seama că, pentru cetăţeanul obişnuit din Russell, statul Kansas, este posibil ca el tocmai să fi lansat o argumentaţie feministă; pivotarea lui este făcută fără vreo ezitare detectabilă — pot găsi suficiente argumente solide împotriva acestui fel de intervenţie federală în relaţiile private. Problema e că nu aceasta este tema dezbaterii de anul acesta.

— Păi...: Uite ce e, voi apărați acest proiect tot timpul, iar adecvarea la temă niciodată nu a...

— Scuză-mă, dar trebuie să te opresc aici — tu vrei ca judecătorul să vă dea vouă această rundă pentru că *noi* am câștigat alte runde cu un caz asemănător?

Tonul lui sugerează că este ofensat chiar în numele ideii de dezbatere.

— N-am spus asta. Doar că...

— Asta e o idee interesantă, că lucrurile discutate în rundele precedente ar trebui să aibă vreo relevanţă, şi că pot fi folosite împotriva noastră; ar trebui să pierzi runda curentă, cerând impunerea unei decizii, pentru că se presupune că ai combătut acelaşi subiect într-o dezbatere precedentă?

Judecătorul zâmbeşte din nou.

— Nu, bineînţeles că nu, însă...

— Şi, incapabil fiind să aperi adecvarea la temă a propriei politici în faţa echipei care contestă — acum el este extrem de serios, ca un procuror din serialul *Lege & Ordine* pornit împotriva unui acuzat — scoţi la iveală faptul că v-aţi copiat planul după prezentările noastre anterioare.

Pauză.

— Apărarea pe care aţi construit-o voi împotriva acuzaţiei că nu aţi reuşit să vă rezolvaţi împovărătoarea problemă a adaptării la temă este plagiatul?

O scurtă perioadă de tăcere, în care judecătorul, ţinându-şi sprâncenele ridicate, îşi notează ceva în carneţel.

— Tot ce vreau să spun e că vorbim de un plan adecvat la temă, răspunde băiatul cu sfioşenie în glas, simţind că pentru el runda este ca şi pierdută.

La Russell High, abia în timpul semifinalelor, atunci când rolurile de judecători urmau să fie preluate de trei studenţi specialişti în dezbateri, se putea spune că începea cu adevărat competiţia. El şi Joanna se aflau în echipa care prezenta proiectul, confruntându-se cu o echipă destul de puternică de la Shawnee Mission West. Încăperea în care se aflau — un fel de laborator de ştiinţe: microscoape înşirate pe o masă mare trasă într-un colţ, mai multe chiuvete — era plină până la refuz: echipele eliminate, împreună cu antrenorii lor, deveniseră publicul. Cu câteva clipe înainte ca dezbaterea să înceapă, în încăpere s-a lăsat tăcerea; abia acum poate Adam să audă zgomotul filtrului aflat într-un acvariu de lângă perete. Până atunci nici măcar nu-i remarcase prezenţa. Acum poate distinge nişte forme galbene plutind uşor pe suprafaţa apei.

Joanna este de data aceasta cea care se ridică în picioare pentru a ţine primul discurs de prezentare. În primele secunde, acesta pare să fie, mai mult sau mai puţin, un exerciţiu de oratorie, însă imediat vorbirea ei accelerează, atingând aproape pragul neinteligibilului, viteza şi volumul crescând constant; respiră asemenea unui înotător care îşi scoate din când în când capul la suprafaţă, sau care poate tocmai se îneacă; încearcă să-şi ameţească adversarii cu argumente, aşa cum şi ei ar fi urmat s-o ameţească, la rândul lor, pe ea — adică să lanseze şi mai multe argumente, să producă mai multe dovezi decât echipa cealaltă ar putea contracara în timpul alocat,

printre *debaterii* serioși regula fiind că întregul conținut al unui argument abandonat[1], indiferent de calitatea acestuia, este cedat adversarului. (*Debaterii* care participă la competiții își petrec ore întregi antrenându-se să vorbească repede — își țin, bunăoară, câte un creion între dinți în vreme ce citesc cu voce tare, ceea ce le forțează limba să muncească mai mult, iar gura să rostească cuvintele „tare și răspicat"; se mai antrenează citind datele de la coadă la cap, pentru a decupla actul fizic al rostirii de efortul de a înțelege, care tinde să-ți reducă viteza de exprimare.) Judecătorii stau aplecați peste carnețelele lor producând, împreună cu concurenții, un număr de foi de hârtie referitoare la runda aflată în desfășurare, citind argumentele și contraargumentele stenografiate și având grijă să nu aibă niciun contact vizual, sau cât mai puține, cu vorbitorii. În timpul puținelor intervale de timp în care nu-și folosesc ustensilele de scris, judecătorii le răsucesc între degete, un tic tipic al *debaterilor*.

Pentru un antropolog sau pentru o fantomă care ar bântui holurile liceului din Russell, dezbaterile interșcolare ar reprezenta mai puțin o serie de discursuri competiționale și mai mult un ritual glosolalic. Iată-l pe primul vorbitor din echipa de contraargumentare, un băiat care suferă de acnee chistică, venit din zona Shawnee Mission — îmbrăcămintea lui este mai mult decât formală, tipică puștilor de bani gata din Kansas City — cum citește dovezile înșirând 340 de cuvinte pe minut pentru a sprijini argumentația lui că planul referitor la alocațiile pentru copii va copleși instanțele

[1] În concursurile de dezbateri, un „argument abandonat" reprezintă unul la care echipa adversă nu a răspuns.

de judecată dedicate cauzelor civile, declanșând un șir catastrofal de evenimente. De cum termină de citit textul de pe câte o foaie de hârtie, îi dă drumul pe podea, alături de câteva picături de sudoare. Inspiră de fiecare dată brusc, apoi strigă o altă concluzie — „Judecătoriile supraîncărcate vor declanșa un adevărat colaps al societății civile" — apoi citește și mai multe dovezi, poticnindu-se la un moment dat într-o bâlbâială scurtă care, la un asemenea volum și la o asemenea viteză, îl face să pară că ar fi suferit o criză de epilepsie sau un accident cerebral. Pe măsură ce timpul trece, face un rezumat al propriilor argumente, cu toate că puțini dintre cei neiniţiaţi l-ar putea înțelege: *Datele prezentate de Gregor indică apariția unor tribunale având pe rol cauze extrem de întârziate din pricina faptului că supraîncărcarea juridică cauzată de impunerea unei sporiri a pensiei alimentare va duce la un adevărat colaps de natură civilă care va cauza un conflict nuclear cu China sau cu Coreea de Nord loviturile nucleare vor duce la un vid de putere care depășește cu asupra de măsură beneficiile teoretice pe care le poate oferi planul echipei argumentative și și și Stevenson dovedește că planul echipei care argumentează nu este oricum solvabil pentru că rezistența manifestată de de de agențiile interne blochează imple-implementarea și sunt nevoite să ofere un vot negativ numai și din pricina impactului dezavantajos însă chiar dacă voi voi consideraţi planul ca plan de insolvabilitate conform sursei principale 1AC a tribunalelor statului Georgia acestea nu nu sunt aplicabile pentru a justifica programul numai la nivel statal și prin urmare nu există decât alternativa unui vot negativ.*

Contraargumentația era discutabilă; dacă s-ar fi desfășurat în fața unor judecători amatori, s-ar fi lăsat

cu figuri șocate și cu obiecții. Mai multe echipe de top își evaluaseră greșit judecătorii și fuseseră eliminate în rundele preliminare pentru că îndrugaseră verzi și uscate. Antrenorii cu state vechi duceau dorul vremurilor în care o dezbatere era o dezbatere. Cea mai comună critică adusă argumentației extinse era aceea că decupla dezbaterea politică de lumea reală, că nimeni nu folosea folosea limba engleză în felul în care o foloseau acești oratori, poate cu excepția conducătorilor de licitații. Însă chiar și adolescenții știau că acest lucru nu reflecta adevărul, că și corporatiștii etalau tot timpul propriile versiuni ale acestui tip de argumentație; apoi auziseră avertismentele citite la finalul tot mai familiar al reclamelor TV la medicamente, în care informațiile legate de riscurile administrării acestora sunt livrate cu o viteză care le face foarte greu de înțeles; auziseră la radio listele cu reguli și avertismente citite la foc automat la sfârșitul inserturilor promoționale; sau cel puțin erau vag familiari cu textele scrise cu litere mici din documentele emise de diverse instituții financiare și de companiile de asigurări medicale; ultimul lucru pe care se presupunea că ar fi trebuit să-l faci cu aceste mii de cuvinte era să le înțelegi. Astfel de lucruri erau special făcute să ascundă ceva; te expuneau unor informații care, în cazul în care ai fi confruntat în vreun fel instituția respectivă, ar fi fost tratate asemenea unui „argument abandonat" dintr-o rundă rapidă de dezbateri — se presupune că ai acceptat deja validitatea subiectului prin faptul că nu l-ai contestat în momentul în care ți-a fost prezentat. Chiar și înaintea apariției ciclurilor de știri de câte 24 de ore, a *twitterstorm*-urilor (care le permit oamenilor să vorbească împiedicat și rapid în același timp), a tranzacționărilor algoritmice, a tabelelor Excel, a atacurilor DDoS,

americanii erau deja supuși argumentației în rafale[1] în viețile lor de zi cu zi; între timp, politicienii au continuat să vorbească încet, încet, despre valori complet disjunse de propriile lor politici.

Joanna era mult prea rapidă pentru copiii de la Shawnee Mission; Adam și-a petrecut cea mai mare parte a rundei semifinale indicându-i care erau argumentele ei pe care adversarii le abandonaseră. În finală, atunci când au revenit în echipa de contraargumentare, s-au confruntat cu rivalii lor de la liceul din Lawrence.

De fiecare dată când pierduseră, în trecut, în fața lui Rohan și a lui Vinay, fusese vina lui Adam; aceștia erau la fel de bine pregătiți ca Joanna. Însă în ziua aceea, nu se știe din ce motiv, mintea lui era neobișnuit de ageră.

Iar în ziua aceea, la liceul din Russell, în vreme ce enumera într-o succesiune accelerată diversele și imprevizibilele feluri în care implementarea planului adversarilor lui ar fi dus la un holocaust nuclear (aproape orice plan, oricât de minor, ar fi dus la un holocaust nuclear), Adam a trecut, așa cum i se întâmpla adeseori, un prag misterios. A început să simtă mai puțin că ar fi livrat el un discurs și mai mult că discursul îl livra pe el, că ritmul și intonația prezentării lui începeau să dicteze propriul conținut al acesteia, că nu mai trebuia să-și organizeze argumentele, lăsându-le în schimb să-l străbată pur și simplu. Dintr-odată, tensiunea fizică pe care o cărase cu sine se preschimbase într-o energie concentrată, o transformare care a dat evenimentului o ușoară tentă erotică. Dacă cuvintele care îl străbăteau se refereau la

---

1 *The spread* — tehnică folosită în concursurile de dezbateri, în care oratorul aglomerează argumente, vorbind foarte repede, în încercarea de a face ca adversarul său să fie penalizat pentru că nu a răspuns la absolut toate argumentele respective.

presupusele efecte catastrofale ale întreruperii programului guvernamental de monitorizare Stingray, sau la faptul că vorbitorul din echipa de argumentare nu reușise să dovedească solvabilitatea acestuia, el se simțea pășind mai degrabă prin lumea poeziei, decât prin cea a prozei, discursul lui extinzându-se, prin viteză și intensitate, până în momentul în care a simțit că înțelesul referențial al acestuia se dizolvă într-o formă pură. Într-o școală publică închisă publicului, într-un costum în care vedea o adevărată uniformă și în vreme ce pretindea că livra argumente legate de politică, Adam s-a simțit cuprins, chiar dacă numai pentru o clipă, de o experiență prozodică.

Apoi s-a trezit înapoi în cantină, în timpul ceremoniei de premiere, ronțăind M&M-urile cu arahide pe care i le scosese unul dintre boboci dintr-un automat, ascultând cu o ureche cum antrenorul Spears încerca să-l convingă că wrestling-ul profesionist era pe bune: Am văzut cu ochii mei sângele; am stat aproape de cușcă. În vreme ce molfăia, Adam clătina aprobator din cap. De cum antrenorii echipei gazdă au sosit să anunțe rezultatele finale și să înmâneze medaliile, toată lumea a amuțit.

Se produsese însă o vânzoleală în zona ușilor cantinei. Acestea s-au dat în lături și câțiva reporteri au năvălit înăuntru; un cameraman a instalat rapid, pe un trepied, un reflector puternic, ținându-și camera pe umeri. Apoi, spre tot mai marea surpriză a concurenților prezenți, niște bărbați care erau fără îndoială bodyguarzi au pășit în încăpere, au aruncat o privire de jur împrejurul acesteia, în vreme ce firele spiralate ale căștilor li se bălăngăneau sub urechi. Adam s-a uitat la antrenoarea Mulroney, care tocmai afișa un zâmbet atotcunoscător. În cele din urmă, în cantină și-a făcut apariția senatorul Bob Dole, bărbatul de șaptezeci

și trei de ani originar din Russell care peste mai puțin de o lună avea să fie făcut zob în alegeri de Bill Clinton, o victorie zdrobitoare pentru candidatul democrat, care avea să confirme faptul că conservatismul cultural lăsa frâu liber unor *boomeri* ceva mai liberali. Avea să confirme sfârșitul istoriei.

Câteva icnete surprinse, câteva aplauze. Dole, ca întotdeauna, ținea un pix în mâna lui dreaptă aproape paralizată, fluturând penibil din mâna stângă. Flancat de ajutoarele lui, s-a îndreptat către partea din față a cantinei, a strâns mâna stângă a antrenorului-gazdă care, radiind de fericire, a anunțat că următorul președinte al Statelor Unite va fi cel care va înmâna câștigătorilor de anul acesta medaliile competiției Russell Invitational. Înainte ca medaliații să fie nominalizați, senatorul Dole a dorit să rostească câteva cuvinte.

— Eu, unul, nu sunt un orator prea bun, a spus el, așteptându-se probabil să stârnească câteva hohote de râs, care însă nu s-au făcut auzite. Însă apreciez nespus competențele de care dați dovadă cu toții aici.

Chiar și pentru un politician, Dole vorbea poticnit. (Așezat în scaunul lui, Adam și l-a imaginat involuntar pe Dole cum își ține pixul între dinți și citește un text de la coadă la cap; apoi și l-a imaginat executând răsucirea pixului între degete, specifică *debaterilor*, cu mâna lui cea rece și amorțită. Apoi și-a imaginat mâna paralizată a bunicului său internat la Rolling Hills.)

— Voi sunteți viitorii lideri ai Americii, iar eu sunt foarte bucuros că vă aflați cu toții aici ca să vă îmbunătățiți abilitățile de a comunica, de a convinge. Acest lucru este atât de important. În democrația noastră. Atât de crucial. Și faptul că învățați atât de multe lucruri referitoare

la guvernare și la politică. Minunat. Sunt onorat că am ocazia de a mă afla aici și de a vă transmite faptul că, din punctul meu de vedere, sunteți cu toții niște câștigători, mulțumită muncii asidue pe care o depuneți. Aceasta vă va duce departe. Îi vom reîntâlni pe unii dintre voi pe Dealul Capitoliului.

Dole primise un cartonaș de pe care a început apoi să citească numele membrilor echipei clasate pe locul al treilea, iar concurenții s-au ridicat pe rând în picioare pentru a-și primi medaliile și au zăbovit o vreme pentru a se trage în poză împreună cu senatorul. Acesta a rasolit numele de familie ale lui Rohan și Vinay, care s-au ridicat în picioare aproape părând să-și ceară scuze c-o fac.

— Acum o să vă arăt o fotografie și aș dori ca voi să născociți o poveste pornind de la ea. Noi numim aceasta „Testul apercepției tematice", sau TAT. O poveste cu un început, un mijloc și un sfârșit. Aceasta este o fotografie alb-negru care a apărut pe prima pagină a ziarului *The Topeka Capital-Journal.*

(Cine o-fi acest băiat de șaptesprezece ani, care nu zâmbește, cu părul prins la spate în coadă și ras prin părți; să fie vorba despre vreun dezastruos compromis frizerologic între atmosfera strângistă a casei părintești și statul roșu[1] în care a crescut? Mâna lui stângă aproape că atinge dreapta lui Dole, în care acesta ține pixul; de gâtul adolescentului atârnă o medalie căpătată pentru că reușise să vorbească într-o limbă aproape numai a lui, cu o viteză impresionantă. Senatorul, care adesea vorbește despre sine la persoana a treia, și a cărui campanie este consiliată de către

[1] Stat roșu — stat american în care cetățenii votează de obicei, sau întotdeauna, preponderent cu Partidul Conservator.

Paul Manafort, va fi singurul fost candidat prezidențial care va participa la Convenția Republicană din 2016.)

— Oare la ce se gândesc oamenii din această fotografie? Ce simt ei? Începeți prin a-mi spune ce anume credeți că s-a întâmplat premergător acestei scene.

* * *

Adam îl cunoștea pe Kenneth Erwood aproape dintotdeauna, însă nu prea bine; doctorul Erwood — unul dintre puținii homosexuali declarați din Topeka și o țintă frecventă a pastorului Fred Phelps și a discipolilor acestuia — venise la ei la cină, fusese invitat la diverse petreceri. Era un individ tăcut, zâmbitor, cu aspect bonom, care părea deopotrivă mai bătrân și mai tânăr decât era de fapt (încovoiat prematur, apoi doar încovoiat, însă având o față băiețoasă care părea să nu se schimbe niciodată) și al cărui păr grizonant, tuns scurt, reușea cumva să nu-i confere un aer milităros (cu toate că în realitate lucrase la Stația de testare a armamentului de luptă din Point Mugu, unde studiase estimările optice ale rachetelor autoghidate). Erwood te asculta cu atenție, însă niciodată nu ținea discursuri interminabile, cum făceau alți bărbați. Cu toate că Adam nu-și amintea, părinții lui îl duseseră la un moment dat la Erwood, al cărui cabinet se afla în aceeași clădire în care se afla și cel al tatălui său, pentru o consultație, în săptămânile care au urmat unei contuzii; au fost prescrise niște exerciții de meditație menite a grăbi vindecarea și a reduce stresul posttraumatic. Avea impresia că-și poate aminti cum stătuse, împreună cu părinții, pe covorul alb-murdar din camera de zi, în timpul săptămânilor următoare externării, ținându-și mâinile așezate în poală, cu palmele în sus.

La un moment dat, Adam își întrebase mama dacă știe vreun spiritist, sau dacă măcar crede în așa ceva, iar ea i-a răspuns fără ezitare: Kenneth Erwood. Cu toate că avea grijă să-și justifice cercetările în fața șefilor folosind limbajul specific neurologiei, cu colegii și cu prietenii Erwood vorbea deschis, mărturisindu-le că, pe când era copil, fusese vizitat de o entitate în timpul unui vis hipnagogic și i se spusese, sau i se dăduse de înțeles, că se află sub o anumită îndrumare spirituală. În timpul facultății, Erwood s-a întâlnit din nou cu îndrumătorul lui, de data aceasta cu ajutorul unui mediu celebru. În vreme ce-și lua simultan doctoratele în fizică și în psihologie, avusese o viziune în care zărise imagini ale unui turn cu ceas. În 1965, aflându-se în drum către Fundație, a recunoscut clădirea aflată în centrul campusului și a înțeles imediat că acela era locul în care îi fusese menit să-și înceapă munca.

Erwood studia felul în care procesele mintale influențau reacțiile de ordin fiziologic. Era interesat în mod special de capacitatea unei persoane de a altera câmpul electromagnetic care îi înconjura corpul. La scurtă vreme după ce s-a angajat la Fundație, a înființat un mic departament de psihofizică și de psihofiziologie. Totul se axa în jurul „Proiectului peretelui de cupru". Cercetarea lui demonstra faptul că vindecătorii și meditatorii consacrați, aparținând unor diverse tradiții, ar putea induce, de la câțiva pași distanță, schimbări de voltaj semnificative într-un electrod mare cât un perete, confecționat din cupru. Peretele a fost plasat în subsolul turnului cu ceas al Fundației.

Acum, ajuns în ultimul an de liceu, Adam revenea la Erwood, în pofida propriei voințe.

Părinții lui insistaseră, cu o rară abnegație, ca el fie să se lase consultat de către Erwood, fie să înceapă o terapie

conversațională obișnuită. Încordarea lui, spuneau ei, era incontrolabilă, se înfuria imediat, chiar dacă se calma relativ repede. Avea nevoie de niște „strategii". Mama lui îl ruga să ducă vasele murdare din sufrageria în care el oricum nu ar fi trebuit să mănânce. „O s-o fac mai târziu", răspundea el. „Iar eu aș vrea s-o faci acum", insista ea. Apoi el lansa un copleșitor foc de baraj — cuprinzând argumente ridicole, însă cumva greu de contestat — referitor la cicăleala ei, la ipocrizia ei, la incapacitatea ei de a se conforma preceptelor pe care le scrisese „cu mânuța ei", în propriile cărți, la bizara ei obsesie pentru ordinea casnică, în detrimentul celorlalți; iar ea niciodată nu reușea să demonstreze adecvarea la temă a propriilor argumente. Așa că vasele murdare rămâneau acolo unde se aflau.

Sau se întâmpla ca el să ceară cu împrumut mașina tatălui său pentru că luminița de control a motorului Toyotei Camry stătea aprinsă și bipăia amenințător, iar când tatăl lui îi spunea „Nu, îmi pare rău, diseară am întâlnire cu grupul meu de bărbați și am nevoie de ea, însă te pot ajuta să ți-o aduci mâine pe a ta", Adam se lua, cu o elocvență răutăcioasă, de însăși ideea de „grup de bărbați", cu toate că argumentele lui erau contradictorii. Ăsta e machism de căcat marca Robert Bly, spunea el, pentru că auzise prin casă niște rezumate ironice făcute romanului *Iron John*, iar în momentul în care tatăl îi spunea, pe un ton calm, „Te înșeli, acesta este, cum bine știi, un grup de prieteni pro-feminiști", Adam îi acuza că nu sunt altceva decât o grămadă de *yuppies* care cred că dacă fac schimburi de platitudini referitoare la calitatea lor de tați, asta îi lumina în vreun fel la cap. „Voi chiar *ar trebui* să vă duceți să improvizați niște ritualuri masculine în pădure. Bateți în tobe, prindeți câteva veverițe și faceți o tocăniță din ele." Cu cât tatăl

lui rămânea mai calm, cu atât Adam devenea mai furios: certuri iscate din nimic se lăsau cu uși trântite; de două ori a găurit peretele de rigips al propriului dormitor.

Pe lângă faptul că părinții lui erau exasperați, erau și îngrijorați, însă nu *chiar așa* de îngrijorați; fiind vorba de niște psihoterapeuți, se temeau mult mai puțin de conflictele deschise decât de ideea că băiatul lor s-ar putea retrage în sine, închizându-se des în propria odaie, devenind un băiat pierdut. Câtă vreme exista limbariță, exista și transformare; iar atunci când se calma, Adam își cerea scuze pentru că exagerase, făcând uz de vocabularul pe care îl cunoștea de la Fundație; adesea avea aceeași părere cu ei despre cauzele propriilor răbufniri. Atunci când nu era un nesuferit, era amuzant, curios, blând; să ne gândim numai cât de frumos se comporta el în preajma propriei bunici, cât de multe întrebări interesante le punea prietenilor de familie atunci când părinții reușeau să-l convingă să se așeze împreună cu ei la cină. Cântăreți de folk, asistenți sociali, sexperți, scriitori și cercetători ai feminismului locuiau vremelnic în casa lor spațioasă, în stil victorian, atunci când se aflau în trecere prin Midwest. Era mereu curios și prindea din zbor noi feluri de a gândi și de a vorbi. Părinții erau mândri de viziunile lui politice. Lua numai note de zece. (Nu-l bănuiau că trișează la matematică.) Era un star al „vorbitului în public". Citea și scria poezie. Probabil că avea tot ce îi trebuia ca să ajungă într-o universitate din Ivy League, cu toate că părinții lui s-ar fi mulțumit să-l vadă acceptat și la Kansas University. Presupuneau corect că, în parte, nestatornicia lui se datora fricii de a părăsi căminul părintesc.

Apoi mai erau migrenele acelea, frecvența și intensitatea lor crescândă. Se uita la câte o pagină de text sau la câte un indicator fixat pe câte un zid și dintr-odată simțea că

nu mai este capabil să citească ce scrie acolo, literele preschimbându-se în niște bețigașe plutind pe o apă curgătoare. Apoi vedea pete, de parcă tocmai s-ar fi uitat la o lumină puternică. Apoi suprafețe mari ale vederii periferice se estompau. La scurtă vreme după apariția acestor simptome optice, intervenea amorțeala mâinilor, a unor zone ale feței, uneori a limbii, ceea ce îl făcea să bâlmăjească cuvintele. Fotosensibilitatea lui era atât de severă încât o rază de soare strecurându-se printre jaluzelele negre echivala pentru ochii lui cu strălucirea unui bliț, fosfene dezlănțuite asupra lumii. Avea senzația că membrele îi sunt desprinse din articulații, că nu le mai putea controla; se întindea să apuce un pahar cu apă și îl rata cu câțiva centimetri sau îl răsturna. Atunci când își lipea cartușul de Imitrex[1] pe picior, nu mai știa care era piciorul, care plasticul și care mâna; toate erau pentru el niște obiecte străine, amorțite; medicamentul îl ajuta prea puțin, poate deloc. La o jumătate de oră după injectare, durerea lui de cap era atât de puternică încât la început o simțea sub forma unei stări de vomă. Atunci când chiar începea să verse, voma nu se mai oprea cu orele; de mai multe ori a trebuit să se ducă la spital, ca să fie tratat pentru deshidratare. Iar am venit, soră Eberheart. Salută-l pe Darren din partea noastră. Peste aceste simptome se întindea frica lui de ele, felul în care distorsiunile neurologice îi aminteau de contuzie; dezorientarea lui era amplificată de panica de a se simți dezorientat și fiecare migrenă, care de obicei dura între opt și douăsprezece ore, părea o mică repetiție a acelei traume.

Ceea ce făcea parțial ca migrenele acestea să fie într-atât de cumplite era credința că le cauzase el însuși. O să-ți

---

1 Imitrex — numele sub care este comercializat sumatriptanul, un analgezic puternic.

provoci o migrenă, se auzea el adesea spunându-și în minte, avertizându-se. Dacă la baza migrenelor se afla stresul, atunci orice gând mai emoționant, orice dorință necuvenită, orice conflict real sau imaginar revenea sub forma unei dureri. Presiunea pe care o punea asupra lui însuși de a trece în ochii celorlalți drept un om normal, de a rămâne același — exercițiile regulate cu ganterele, duelurile verbale — aveau să-l readucă în cele din urmă la condiția de copil care își strigă, din pat, mama. Migrenele erau mărturisirile lui periodice, consistente, involuntare, prin care recunoștea că era un molâu și un poseur. Și cu toate că suferea de migrene nu mai des decât o dată la șase săptămâni, simțea cum îl paște câte una de o sută de ori pe zi: ori de câte ori își îndepărta privirea de o sursă de lumină și observa că vederea lui devenea pestriță, ori de câte ori o parte a corpului său se moleșea sau devenea ușor amorțită în urma unei posturi nefirești, sau în rarele ocazii în care se bâlbâia sau simțea că propozițiile pe care le rostește devin ușor confuze — îl năpădea un sentiment de groază. Întrucât îi provoca anxietate, fiecare alarmă falsă îl apropia de durerea propriu-zisă.

Erwood se număra printre pionierii biofeedback-ului — se pricepea în special să-i învețe pe oameni cum să-și încălzească mâinile ca metodă de aducere a proceselor corporale sub controlul conștientului. Scopul era diminuarea răspunsurilor de tip luptă-sau-fugi, îmbunătățirea circulației sangvine periferice și alinarea durerilor de cap provocate de creșterea presiunii vasculare. Părinții lui presupuseseră corect că Adam va fi mai mult decât dispus să se lase consultat pentru migrene de către Erwood, în loc să se vadă cu un psihoterapeut cu care să discute propria viață emoțională. Cum Erwood lucra la ore neobișnuite, putea să se întâlnească cu el în după-amiezele zilelor de sâmbătă.

Cabinetul semăna cu cel al tatălui său, doar că aici nu se afla niciun birou; erau două scaune puse față-n față, pentru conversații, iar într-un colț se zăreau niște perne și saltele pentru meditație. Un vas cântător tibetan, confecționat din cupru și un ciocănel. Pe pereți atârnau câteva fotografii înrămate despre care Adam credea că înfățișează niște vindecători orientali — în general bărbați înveșmântați în niște mantii alb-cu-roșu. La prima ședință, Erwood i-a cerut să-i descrie în detaliu simptomele migrenei, felul în care debutau, explicându-i în același timp cum și de ce biofeedback-ul funcționa. Apoi i-a agățat un mic senzor de temperatură de braț, rugându-l să închidă ochii și să vizualizeze ceea ce-i descria, încet-încet, doctorul. Mai întâi a trebuit să-și conștientizeze propria respirație, inspirând și expirând adânc. Să observe felul în care i se ridicau și coborau abdomenul și pieptul. Apoi a trebuit să-și imagineze un val de căldură care pornește din vârful degetelor de la picioare și se răspândește încet prin tot corpul, înainte de a-și îndrepta atenția către propriile mâini. Cu toate că această ședință inițială a durat mai puțin de zece minute, lui Adam i s-a părut că se scursese o jumătate de oră. După ce i-a spus că-și poate redeschide ochii, Erwood i-a arătat că între timp temperatura corpului îi crescuse ușor. L-a rugat ca în următoarea săptămână să repete această terapie câte zece minute pe zi, i-a dat senzorul de temperatură, după care l-a întrebat: Nu ai vrea să vezi peretele?

Ajunși în subsolul turnului cu ceas, Adam a pășit precaut în încăperea pe care Erwood o descuiase pentru el și s-a așezat cu picioarele încrucișate pe marele cub din sticlă, așa cum bănuise că ar fi trebuit s-o facă; Erwood a părăsit camera, închizând ușa în urma lui. Adam și-a îndreptat privirea către ceea ce credea că ar fi trebuit să fie peretele, în

vreme ce ochii lui încercau să se adapteze la ceea ce inițial își imaginase că era un întuneric deplin. I se părea că simte în nări un iz de cupru, însă acesta mai degrabă provenea din propria imaginație sau din propria transpirație. Curând, culoarea din mijlocul peretelui a devenit ușor vizibilă. Îl auzea pe Erwood cum scoate tot felul de zgomote îndărătul acestuia; oare de ce nu aprinsese lumina? În încăpere putea fi percepută o lumină ambientală — poate că se strecura pe sub ușă — iar acum Adam reușea să distingă în întunericul înconjurător o nebuloasă roșu cu portocaliu și maro. Cu toate că își ținea ochii deschiși într-o încăpere cufundată în beznă, în vreme ce privea sursa de lumină trăia senzația că și-i ține închiși, de parcă lumina aceea i-ar fi penetrat pleoapele, căpătând culoarea sângelui prin care trecea. Involuntar, a încercat să-și deschidă ochii deja deschiși.

— Cum ți-e acolo? l-a auzit pe Erwood întrebând din spatele peretelui, fără să înțeleagă dacă o făcuse cu ajutorul unui microfon sau nu, iar Adam s-a auzit răspunzând „Bine".

Vocea lui sunase plictisită, cu toate că nu se plictisea deloc: privea sursa secretă de energie a Fundației strălucind ușor în subsolul turnului cu ceas, subiectul aflat în spatele tuturor discuțiilor — sau dincolo de acestea —, energia fără de nume care îi ademenise pe părinții lui și pe mulți alții de pe coastele Americii, care reușise să-i ispitească pe Klaus și pe ceilalți din vechea gardă de analiști să revină din exil. Se uita la fondul auriu al unei picturi medievale, apoi s-a trezit în interiorul acesteia, privind interiorul unui muzeu pe timp de noapte. Și-a schimbat poziția pe cubul din sticlă, a observat cum se simte și a fost cât pe ce să-i ceară lui Erwood să aprindă lumina — în cazul în care ar fi existat una — însă apoi s-a gândit că aceasta ar fi putut

să-l facă să pară speriat, ceea ce și era, chiar dacă doar un pic. Pentru că smulsese planta aceea cu puteri speciale în curtea din spate a școlii Bright Circle Montessori, pentru că se lovise la cap, oprind timpul în loc, pentru că abătuse asupra lui acele dureri de cap care-l dezumanizau. În vreme ce stătea pe întuneric în fața peretelui, avea toate vârstele în același timp, sau poate doar pâlpâia printre ele, străbătând toate casele de pe malul lacului. Mai târziu avea să-și amintească de această experiență în vreme ce străbătea, pe timp de noapte, un ansamblu sculptural de-ale lui Richard Serra.

Între timp, Erwood încetase să mai facă vreun zgomot. Liniștea devenise apăsătoare; antifonaseră încăperea atât de bine încât aceasta devenise anecoidă. Putea auzi apa circulând prin țevile turnului cu ceas, precum și bâzâitul electricității prin cabluri, însă acesta era de fapt sângele care îi circula prin cap, fâșâitul nervilor săi auditivi acum lipsiți de ocupație. Și l-a imaginat pe Erwood mort, prăbușit peste cine știe ce panou de control aflat de partea cealaltă a peretelui, care se afla la mii de kilometri distanță — acum plutea undeva prin spațiul cosmic, lansat pe orbită în pofida propriei dorințe; Erwood devenise între timp turnul de control. A închis ochii ca să-și domolească panica, însă peretele a rămas acolo, străbătut de fosfene; fără să vrea, a încercat să-i mai închidă odată. Iar acum, ca să umple vidul, au intervenit furia și vorbirea. Furie îndreptată către cine știe ce festă încerca Erwood să-i joace, către cine știe ce test la care acesta îl supunea, lăsându-l acolo minute întregi, care păreau ore; se imagina cum îi dă blândului doctor un genunchi în față, cum îi face nasul zob, simțind în nări mirosul de cupru al sângelui. *Doar te-am avetizat, muistule; ți-am spus să nu te bagi. Am spus că planul echipei care argumentează va declanșa eliberarea unor extinse particule de*

furie care duc la declararea legii marțiale a migrenei care va cauza prejudicii permanente instituțiilor democratice acestea ducând la prăbușirea NATO a regulilor bune sănătoase care ar permite câtorva mii de oameni să conviețuiască în azilul de bătrâni Rolling Hills împreună cu Darren și cu Dole. Oare ochii îi erau deschiși și/sau închiși? Ar fi vrut să deterioreze suprafața perfect netedă de cupru, s-o zgârie cu cheile, ca și cum ar fi zgâriat portiera vreunui dușman de la liceul Topeka West, să facă acolo indiferent ce mic semn care ar fi putut întemeia un nou alfabet.

Erwood a deschis ușa; lumina a năvălit înăuntru, risipindu-i lui Adam gândurile; dacă gânduri fuseseră toate acestea. Ce crezi? l-a întrebat Erwood. Mișto, a răspuns el pe un ton indiferent. Erwood s-a apropiat de el și, spre surprinderea și disconfortul lui Adam, i-a pus palma pe ceafă, o palmă asudată, apoi și-a petrecut ambele palme în josul mușchilor lui trapezoidali, către umerii care încă îl dureau de pe urma exercițiilor recente făcute la Popeye's Gym, de pe Strada 21. Ai înmagazinat în tine o cantitate uriașă de tensiune, i-a spus Erwood. Aici și aici. De ce nu încerci să le vorbești acestor mușchi, de vreme ce ești atât de bun orator? Roagă-i — cu multă blândețe, cu multă umilință — să se relaxeze.

Vizavi de turnul cu ceas exista o bancă din fier, pe care Adam s-a pus să-l aștepte pe tatăl lui care urma să-l ia cu mașina. Ceasul arăta că mai rămăseseră doar câteva minute până la ora cinci. Era neobișnuit de cald pentru luna noiembrie, însă scurtimea zilelor anunța apropierea iernii. Frunzele roșii ale arțarilor din apropiere, precum și cele galbene ale frasinilor păreau să strălucească în amurgul timpuriu, de parcă ar fi emis propria lor lumină. Îi era poftă să fumeze o țigară. O sirenă s-a făcut auzită în depărtare; în

siajul sonor al acesteia Adam a auzit glisând în jos fluieratul unei păsări-cardinal aflate undeva prin copaci. A încercat să-și imagineze cum ar fi fost să fie spitalizat aici, să trăiască în campus, cu toate că spitalizările erau tot mai rare, pentru că, până acum, cei de la companiile de asigurări nu acoperiseră aproape niciodată costurile. Apoi și-a imaginat o mare competiție de dezbateri desfășurată în cadrul Fundației, în care toți concurenții sunt pacienți, cei mai mulți dintre ei psihotici, unii dintre ei tremurând și bălind din pricina medicamentației, scoțându-și compulsiv limbile, plescăind din buze. Și-i imagina cum extrag date din tăvile lor de plastic însă, în loc de texte, agită prin aer tot felul de obiecte: o umbrelă, o potcoavă, un pachet de cartonașe cu jucători de baseball, tot felul de ustensile bizare. Judecătorii, psihiatrii, Jonathan și Jane Gordon numărându-se printre aceștia, ar fi trebuit să-și dea seama ce fel de argumente fuseseră lansate și care fuseseră abandonate. Ah, gata, știm: câteva scântei roșii, o rețea de linii estompate.

Ceasul din turn a început să bată ora exactă. O mașină s-a apropiat încet, dinspre interiorul acesteia făcându-se auzite niște voci puternice, însă neinteligibile, ale unor crainici de radio. Șoferul, un bărbat cu barbă pe care Adam nu-l cunoștea, l-a recunoscut și i-a făcut cu mâna. Adam a observat o plăcuță de bronz prinsă de banca pe care stătea. Aceasta era dedicată, din partea Consiliului orășenesc din Topeka, memoriei lui Thomas Attison. Prima și cea mai vie amintire a lui Adam cu Dr. Tom era falsă; o imagine reținută dintr-unul dintre filmele tatălui său; iată motivul pentru care amintirea era în alb-și-negru și pentru care în mintea lui aceasta avea ca fundal muzica unui pian. Își amintea însă că vizitase cabinetul doctorului Tom, împreună cu tatăl lui, pe când avea vreo opt-nouă ani, ca să-i

ia acestuia un interviu pentru un proiect școlar. Parcă-l și vedea pe bărbatul acela, arătând ca un bunic generic, întinzându-i un bol de sticlă plin cu bomboane cu aromă de căpșune, din cele tari, dar moi în interior. Adam își citise întrebările de pe un carneţel galben: Aţi știut dintotdeauna că vă doriţi să ajungeţi psihiatru? Cum este să fii o celebritate de nivel mondial? L-a mai vizitat o dată, peste un an sau doi, fără vreun motiv anume. Și atunci i-a fost întins bolul din sticlă. Acum, stând pe banca aia, și-a atins cu limba cerul gurii, amintindu-și cum i-l zgâriau bomboanele acelea. (După ședinţa cu Erwood, devenise neobișnuit de conștient de propria corporalitate.) Oare câte dintre micile lui gesturi și postúri din prezent erau de fapt ecouri întrupate ale celor din trecut, repetiţii situate imediat sub pragul propriei conștiinţe? Oare ce s-ar întâmpla cu trecutul dacă ai aduce aceste involuntare memorii musculare sub propriul control, editându-le și eliminându-le? Acum simţea absenţa prezentă a limbii bonei lui, primul contact metalic, petrecut cu ani în urmă. Urme mai recente de tutun, aromă artificială de-mentă. În vreme ce tatăl lui parca lângă bordură, Adam mușca dintr-un creion-fantomă.

Îmi pot frânge oasele, însă cuvintele.[1] *Beţe ricoşează din mine către tine. Oamenii mari l-au învăţat nişte descântece inutile cu care să se apere de insulte. Însă nevoia lui de zicători i-a contrazis şi, pe măsură ce creştea, acestea aveau să-i contrazică mai departe, fie şi numai de dragul râsului. Ce revenire spectaculoasă, Darren. Dacă încă mai rostea uneori, pentru sine, aceste lucruri, sau alte propoziţii, inventate de el însuşi, o făcea numai pentru a întrerupe gânduri vătămătoare înainte de a fi prea târziu, înainte de a fi pus un fel de capcană, pentru un inamic, pe o autostradă sau pe un drum de ţară. Era ca şi cum în capul lui ar fi existat un joc video, doar că în acest caz ceea ce se petrece acolo se va petrece şi aici. În ultima vreme jocul s-a bazat pe* Spy hunter, *care se numără printre preferatele lui Darren la sala de jocuri* Aladdin's Arcade *din mall-ul West Ridge. Ceva muzică electronică. De undeva de sus, el zăreşte o fâşie de asfalt luându-o la deal într-un peisaj simplificat. Imaginea este într-atât de vagă încât lui Darren i-ar fi greu să spună dacă are în faţă un decor artificial sau un teren real. Poate însă distinge Fiero-ul argintiu, care este avatarul lui, accelerând acolo jos, iar el ştie că, dacă va apăsa un buton aflat în propria minte, acesta va lăsa în urmă o dâră*

---

1 Parafrază a versurilor din folclorul copiilor „*Sticks and stones may break my bones, but words will never hurt me*" („Beţele şi pietrele îmi pot frânge oasele, însă cuvintele nu mă vor răni niciodată").

de ulei sau o perdea de fum. Deși este imposibil de spus când anume se vor confrunta inamicii lui cu aceste primejdii fatale, la un moment dat tot se vor confrunta și vor țâșni prin propriile parbrize. Odată, după ce stătuseră de vorbă despre tatăl lui, doctorul Jonathan l-a întrebat pe Darren dacă știe cum anume dobândise asemenea puteri. Darren a răspuns „nu".

Însă de fapt știa. Totul se întâmplase la școala Bright Circle Montessori, de pe Oakley Avenue, pe când avea patru ani, pe când încă era de aceeași vârstă cu propriul său trup. Era cald pentru un sfârșit de septembrie, iar în momentul în care mama lui l-a lăsat la intrare, pe cer nu se zărea niciun nor. Bine, iubitule. Darren încetase deja să se mai agațe de ea sau să plângă. Avea să se ducă pur și simplu către doamna Caldwell ca s-o îmbrățișeze, după care avea să construiască și să dărâme cuminte turnuri făcute din cuburi de lemn și să-i aștepte pe Adam Gordon și pe Jason Davis să-și facă apariția. Apoi avea să se țină după ei, iar aceștia aveau să-i dea voie s-o facă. În ziua aceea, în timpul programului de voie, se aflau la groapa cu nisip din curtea din spate, iar Adam a spus că avea o plantă care deținea puteri speciale, pe care o culesese de pe lângă gardul de plasă din sârmă. Ceva asemănător iederei otrăvitoare, sau stejarului otrăvitor, sau spanacului care îl face pe Popeye puternic — așa era planta aceea. Adam a frecat-o între palme până când a emis un fel de forță. Nu trebuie s-o mănânci. Adam i-a dat buruienile lui Jason, care i le-a dat mai departe lui Darren, care și-a murdărit puțin mâinile, după care le-a îngropat în nisip, așa cum îi spusese Adam. Apoi Adam i-a spus pune-ți o dorință să se întâmple ceva și se va întâmpla. Darren nu-și mai amintea ce dorință își puseseră Adam sau Jason, sau măcar dacă i-o destăinuiseră, însă Darren era pasionat de tornade, așa că a zis că-și va folosi

puterea ca să provoace una, după care au început să se joace altceva.

Piepturile a cincisprezece țânci înălțându-se și coborând în pătuțurile din camera cu covor bej în vreme ce un zgomot prost simulat de valuri care se izbesc de țărm se răspândește dinspre casetofonul stereo portabil vârât în priză într-un colț de încăpere. Doamna Caldwell și Pam, asistenta ei, pregătesc o gustare într-o cameră învecinată, mici pahare de hârtie cu struguri tăiați pe lung, pentru a diminua riscul de înec. Darren se trezește din pricina ploii care cade pe acoperișul metalic al școlii. Se ridică încet și-și duce iepurașul de pluș la fereastră, dând la o parte draperiile și zărind niște nori neobișnuit de întunecați care îi creează impresia că s-ar apropia de pământ. Ghindele desprinse din stejarul aflat în curtea din fața școlii se izbesc de fereastră, înfricoșându-l. Încet-încet începe să-și dea seama că tocmai asistă la propria lui ispravă. Acum are mâinile curate, doamna Caldwell l-a pus să și le spele înainte de prânz, însă și le simte brusc jupuite și amorțite, ca atunci când a pus mâna pe cuptor. Îndărătul mirosului de lămâie artificială al săpunului, cel al plantei magice încă este perceptibil. Se grăbește să revină în pătuț și își trage peste cap pătura cu personaje din seria de benzi desenate Peanuts, încercând să alunge furtuna pe care o invocase el însuși. Îi repetă de nenumărate ori iepurașului, al cărui nume între timp l-a uitat, că îi pare rău. Apoi aude cum se pornesc sirenele.

Repetarea discursului (Jonathan)

Am citit prima dată povestirea *Un om pe nume Ziegler* în metroul nr. 4, un volum cartonat dintr-o ediție de bibliotecă, în vreme ce luminile clipoceau în vagonul aproape gol care se zguduia încontinuu; tocmai mă întorceam de la o întâlnire cu Jane, fusese una dintre primele dăți când ne culcaserăm împreună; aveam s-o părăsesc pe Rachel pentru ea peste un an.

Povestea începe în momentul în care Ziegler vizitează muzeul de istorie al orașului — care este fie Basel, fie Berlin —, la care în zilele de duminică accesul este gratuit. Aflat singur într-o sală dedicată „obiectelor având legătură cu superstițiile medievale", el își întinde cu nesăbuință o mână peste frânghiile plasate în fața exponatelor pentru a atinge forja și mojarele, precum și alte ustensile ale unui atelier de alchimist; personajul este surprins să găsească printre acestea „un mic cocoloș închis la culoare, semănând cu o pilulă". Un alt vizitator își face apariția, făcându-l pe Ziegler să tresară și să-și vâre precipitat cocoloșul în buzunar. Îl va redescoperi în timpul prânzului când, dintr-un „impuls copilăresc", Ziegler și-l vâră în gură, dându-l pe gât cu ajutorul unui pahar de bere. După ce mănâncă, Ziegler își continuă ziua de odihnă cu o vizită la grădina zoologică. În vreme ce se plimbă printre cuști, el ajunge treptat să-și dea seama că, datorită pilulei magice, poate înțelege limba animalelor

care, se va vădi, nu fac altceva decât să-şi bată joc, răutăcioase, de vizitatori, pe care îi consideră a fi nişte idioţi şi nişte impostori. Ziegler este mai puţin şocat de faptul că poate înţelege ce spun animalele, şi mai mult de dispreţul manifestat de ele, de intensitatea acestuia; luat în tărbacă de către maimuţe şi elani („care vorbesc doar cu ochii"), de către ibecşi şi chamoişi (indiferent ce fel de animale or mai fi şi astea), de către lame şi antilope gnu, mistreţi şi urşi, în cele din urmă Ziegler cedează nervos. Aruncându-şi cât colo bastonul, pălăria, cravata şi, la urmă, pantofii, el se prăbuşeşte înlăcrimat peste gratiile uneia dintre cuşti. La sfârşitul povestirii, Ziegler este dus la un ospiciu — care în imaginaţia mea este spitalul Bellevue — unde este internat.

Doctorul Samuels, psihanalistul meu din timpul şcolii doctorale, vorbea atât de rar — doar câte un „Continuă" sau „Spune mai multe despre asta", asta când nu repeta spusele mele pentru a le întări semnificaţia — încât simplul fapt de a-mi fi recomandat povestirea lui Hermann Hesse a avut darul de a îi conferi acesteia un aer de mister. Oare se presupunea că eu aş fi fost Ziegler? (Ziegler este un personaj comun, „nu prost, însă neînzestrat", un om care preţuieşte banii şi ştiinţa mai presus de orice altceva, „unul dintre oamenii aceia pe care îi zărim în fiecare zi pe stradă, ale căror feţe nu ni le amintim niciodată cu adevărat, pentru că au cu toţii aceeaşi faţă: o faţă colectivă".) Oare terapia semăna cu alchimia, sau era opusul acesteia? Oare Samuels, care ştia de aventura mea amoroasă cu Jane, sugerase vreo paralelă între faptul că-mi înşelasem soţia şi acela că Ziegler întinsese mâna peste frânghiile care delimitau exponatele din muzeu?

Oricum, relaţia mea cu Rachel nu ar mai fi putut dura; ne căsătoriserăm cu un an înainte de a începe şcoala doctorală, după ce amândoi, într-un interval de numai câteva

zile, ne pierduserăm câte un părinte: mama mea fusese în cele din urmă răpusă de un cancer la sân, iar tatăl ei de un infarct. Fusese o încercare, sortită eșecului, de a reclădi o atmosferă de familie în siajul acestor decese; împărtășeam o istorie și o durere comune, și cam nimic altceva.

Cununia — sau non-cununia — civilă am făcut-o la primărie, având ca martor un prieten cu capul în nori, și a fost urmată de o cină festivă la un restaurant italian îngrijorător de luxos. Făcuți ciuciulete de o neașteptată aversă de ploaie, am ajuns acolo ciufuliți, cu părul șiroaie, eu purtând la rever o garoafă sfrijită, care părea să sporească ridicolul situației. Ospătarul mi-a turnat puțin vin roșu, pentru degustare; pentru o clipă am crezut că face o glumă referitoare la vârsta mea, de vreme ce îmi turnase o porție de copil. Apoi am învârtit vinul în pahar cu prea multă putere, reușind să pătez puțin fața de masă. Am încercat să transform totul într-un spectacol *à la* Charlie Chaplin, dar totul avea aspectul unui coșmar — doi copii care se prefăceau cu disperare că ar fi niște persoane adulte. Un an de nopți petrecute cu ochii ațintiți în tavan, cu Rachel dormind alături de mine, tencuiala îngălbenită în bătaia luminii stradale, crăpăturile care păreau să se întindă din ce în ce mai mult sub ochii mei.

Mă simțeam pur și simplu distrus din pricina decepției — cel puțin atunci când nu mă înveselea gândul că o aveam pe Jane — și, probabil pentru că încercarea mea de a găsi un surogat de familie dădea greș, trăiam cu impresia că-mi pierdusem încă o dată mama, de parcă vestea ar fi fost proaspătă (nu că mi-aș fi pierdut mama de suficient de multă vreme), în vreme ce ședințele de psihanaliză cu siguranță agitau suplimentar lucrurile. Afișul unui film având-l în rolul principal pe unul dintre actorii ei preferați, văzut

la cinematograful „New Yorker" de pe strada West 88, o propoziție pe care ea ar fi putut-o rosti, auzită în metrou, „Pomenește-i surorii tale de mine", Rachel suflând pur și simplu în ceai — și dintr-odată mă simțeam mizerabil și nefericit, însă numai pentru scurtă vreme, ca în timpul unui episod de vertij, de parcă un cristal de calciu mi s-ar fi desprins în urechea interioară. (Ziegler, scrie Hesse, „admira în mod special cercetarea din domeniul oncologiei, pentru că și tatăl lui murise de cancer, iar Ziegler credea cu tărie că știința... nu va permite ca același lucru să i se întâmple și lui"; oare acest pasaj să-l fi avut Samuels în minte?) Apoi, mai exista și Lumea: anul era 1969, mici bombe artizanale detonate prin Manhattan, nesfârșite proteste studențești; domnea indignarea, dar și o atmosferă de apartenență, carnavalescă; simțeam că istoria era vie. Jane și cu mine eram tot mai activi în mișcarea antirăzboi; fratele meu mai mic, care ar prefera să nu fie inclus într-un roman, făcea parte din organizația abia-pe-cale-de-înființare Weather Underground; după ultima discuție în contradictoriu privitoare la război, eu și tata abia dacă ne mai vorbeam; ordinea ambelor sisteme, personal și politic, se năruia.

Dacă i-aș fi descris vreodată lui Samuels cercetarea mea doctorală, atunci aș fi avut motive să cred că asta l-ar fi făcut să-mi recomande lectura lui *Ziegler*, însă, în vreme ce mă arătam deschis față de ideile de dorință și de doliu — o nouă viață erotică cu Jane, visul recurent în care apărea mama, cel în care ea face cu mâna la aparatul de filmat — nu am pomenit niciodată de preocupările mele academice în timpul ședințelor de psihanaliză, lucru pe care Samuels nu părea să-l fi observat. Dacă cercetările mele ar fi devenit parte din acestea, dacă ele s-ar fi intersectat cu discuții referitoare la aventura mea amoroasă, la mama și așa mai

departe, cred că m-aș fi blocat, aș fi paralizat, în special dacă Samuels — un tip dur, publicat peste tot, foarte elveţian — ar fi arătat cel mai mic semn de dezaprobare; deja mă simţeam ca un impostor în cea mai mare parte a timpului. Presupuneam că Samuels mă considera — în cel mai bun caz — „nu prost, însă neînzestrat".

Vreme de mai multe luni am realizat experimente având legătură cu tehnica „repetării discursului", în care un subiect repetă un text citit cu glas tare imediat ce-l aude. Participanţii trebuiau să-şi pună nişte căşti negre incomode şi să asculte înregistrarea unui text ales de mine mai mult sau mai puţin la întâmplare (un manual pentru şoferi pe care îl găsisem aruncat laolaltă cu alte cărţi la intersecţia dintre străzile 118 şi Columbus). În vreme ce subiectul repeta papagaliceşte textul înregistrat, eu spoream — aproape imperceptibil — viteza de rulare a bandei; spre marea mea surprindere, am aflat în felul acesta că, după un anumit prag, un număr semnificativ de subiecţi începeau să spună năzbâtii, crezând în acelaşi timp că repetă pasajul înregistrat cu acurateţe. Atunci când, aflându-mă în propria sufragerie, am observat prima oară acest fenomen — două magnetofoane duble şi un microfon aşezat pe masa lungă, din lemn de cireş, pentru cafea, pe care ne-o dăduse tatăl meu ca dar de nuntă — am crezut că subiectul (Aaron, vecinul meu de la etajul inferior, care se ocupa şi cu traficul de droguri) tocmai suferea un atac cerebral; Rachel a dat năvală în încăpere ca să vadă ce naiba se petrece. Aaron, însă, stătea acolo, cufundat în — sau plutind prin? — propria glosolalie, deşi nu părea deloc extaziat; Aaron, purtând vesta lui tricotată, mâncată de molii, părea la fel de plictisit ca de obicei.

Teoria mea era că, în condiţii de supraîncărcare informaţională, mecanismele vorbirii intră în colaps — dar,

așa cum Jane mi-a atras imediat atenția, aceasta era mai degrabă o descriere elementară a glosolaliei decât o explicație. Mie nu-mi păsa; aveam nevoie de un subiect de cercetare valid din punct de vedere științific, însă știam că vreau să devin terapeut și mă îndoiam că la Centrul Doctoral exista vreun profesor care să citească dizertațiile cu atenție; președintele comitetului meu doctoral afișa un dezinteres fățiș. (Îmi îndreptasem încă de la început atenția către procesele auditive pentru că deja achiziționasem câteva piese rudimentare de echipament de sunet pentru filmele de scurt metraj pe care le realizam în timpul liber.) Lăsând deoparte însemnătatea ei științifică, tehnica repetării discursului constituia un spectacol captivant, deopotrivă îngrijorător și vag amuzant, un efect augmentat de pompozitatea manualului pentru șoferi, care suna de parcă ar fi fost scris de Hesse:

> Pasaj repetat, Sarcina 1, 180 de cuvinte pe minut, ascultat cu urechea stângă (*Șofatul sportiv*, pag. 105–106):
>
> Atunci când te-ai uitat la un automobil nou, strălucitor, ai zăbovit vreodată să te gândești că, de-a lungul nenumăratelor, miilor de generații care au precedat acest secol, nici măcar cei mai puternici regi de pe acest pământ nu ar fi putut deține una asemănătoare? Nu ar fi putut zbura nici cu avionul, nu ar fi putut asculta o emisiune radio sau urmări un program de televiziune.
>
> Cu siguranță tu cunoști motivul. A fost nevoie ca aceste mii de generații să realizeze progresul tehnic necesar — fiecare dintre ele dezvoltând

realizările oamenilor care au trăit înaintea lor — pentru ca aceste produse să devină posibile.

Medicina are o istorie asemănătoare. De-a lungul veacurilor, marile molime au ucis mii și mii de oameni. Cunoștințele oamenilor au sporit, fiecare generație ducând mai departe realizările predecesorilor, până când am reușit să găsim metodele eficiente pentru combaterea acestor boli contagioase.

Oamenii inteligenți nu vor dori niciodată să vadă distruse aceste realizări din domeniul tehnologiei sau al medicinei, obținute cu atâta trudă, sau să arunce la gunoi extrem de valoroasele foloase pe care le tragem din acestea.

Poate mai puțin înțeleasă este lunga, foarte lunga zbatere a omenirii cu scopul de a crea niște reguli bune, durabile, care să permită sutelor, miilor, poate chiar milioanelor de oameni să conviețuiască.

Era de parcă Samuels ar fi intuit cumva faptul că, în apartamentul meu de la intersecția străzii 108 cu Amsterdam, dintr-un bloc fără lift, aveam să devin un fel de Ziegler. El ajunsese să înțeleagă limba jivinelor cu prețul pierderii propriei raționi, în vreme ce eu distrugeam vorbirea oamenilor pentru a scoate la iveală râul de aberații care curge pe sub aceste „reguli bune, durabile".

Cercetarea mea a jucat cu siguranță un rol în ceea ce eu și Jane încă numim „Episodul meu Ziegler". În loc să înghițim o pilulă misterioasă găsită într-un muzeu, am picurat puțin acid de la Aaron, zahărul începând să se dizolve

în gurile noastre în vreme ce ne aflam în autobuzul care străbătea orașul de la un capăt la celălalt, după care ne-am dus la Met. Era un sfârșit de ianuarie, orașul devenise o învălmășeală de zăpadă murdară și de pietoni pășind pe trotuare cu capetele plecate ca să și le ferească de bătaia rece a vântului. Ne-am lăsat la garderobă paltoanele greoaie, am plătit mult mai puțin decât prețul indicat pentru bilete, am urcat scările impunătoare și am hălăduit prin galeriile dedicate picturii medievale: tempera pe lemn, fundaluri aurii, heruvimi și fecioare filiforme, Cristoși livizi. La început, totul mi s-a părut ușor deplasat: solemnitatea paznicilor, stilul bombastic al explicațiilor lipite pe pereți; pruncii care arată ca niște bătrâni, sugând la țâțele ce par să iasă direct din umerii Fecioarei.

Apoi am ajuns la tabloul lui Duccio, *Fecioara cu pruncul*, în fața căruia am zăbovit vreme de câteva minute, eu simțind cum îmi încleștez și descleștez involuntar fălcile în vreme ce-l priveam. De obicei, tablourile vechi mă plictiseau; acesta însă m-a făcut să încremenesc. Presimțirea de pe chipul femeii, de parcă ar fi putut anticipa o faptă care urma să se petreacă în viitorul îndepărtat. Ciudatul parapet aflat la baza lucrării, felul în care acesta leagă lumea sacră de cea a privitorilor. Uneori vedeam fundalul auriu sub forma unei suprafețe plate, alteori îi descopeream adâncimi. Însă ceea ce mă fascina, ceea ce mă mișca cu adevărat nu era pictura; era felul în care partea de jos a ramei originale păstra urmele unor arsuri provocate de flacăra lumânărilor. Urme ale unor metode de iluminat din vechime, umbrele unei devoțiuni revolute. Textul de pe perete susținea faptul că pictura contribuise la inaugurarea Renașterii, deoarece Duccio reimaginase cele două personaje, pe Fecioară și pe Cristos, într-un context luat din viața reală. În acest sens, lucrarea constituia

un gest îndreptat împotriva ideii de sacralitate, un pas către transformarea picturilor în niște obiecte dedicate unei contemplări estetice, detașată de religie, detașată de altare, niște obiecte libere sau poate condamnate să circule prin muzee ori pe piața liberă a operelor de artă. Arsurile acelea, însă, semănau cu niște amprente lăsate de vremurile trecute — lăsate înainte ca Ziegler și fârtații lui să decidă că tradiționalele criterii de valoare nu sunt decât niște superstiții. „Aceste mii de generații care realizaseră progresul tehnic" au distrus ritualul, au golit totul de înțeles; o glosolalie văduvită de prezența divinității. Am hotărât că acesta era lucrul pe care mama pictată îl anticipa, că își lua rămas-bun de la lumina de lumânare, că știa că fusese făcută prizoniera unui tablou adresat viitorimii, acolo unde nu ar fi putut constitui decât un exemplu de tehnică picturală, oricât de impresionantă ar fi fost aceasta. Noi crăpături au început să apară pe suprafața tabloului, chiar în timp de îl priveam. În memorie, încep să-mi curgă lacrimile.

Am părăsit galeriile dedicate tablourilor și am coborât scările de la intrare, acolo unde am dat peste o sculptură antică pe care Jane o adora. De cum am ajuns în holul luminat din tavan, am descoperit că reușisem cumva să absorb culorile din tablouri, iar acum puteam să le proiectez pe marmura netedă a grupului statuar sau să le las să dănțuiască de-a lungul pereților înalți ai muzeului; mă transformasem într-un fel de lanternă magică. I-am descris lui Jane această plăcută halucinație, ea nepărând să fi fost afectată în vreun fel de acid, dar spunându-mi, cu ceea ce eu obișnuiam să numesc „vocea ei de Barnard"[1], că sculp-

[1] Referire la Barnard College, o universitate pentru femei din New York, fondată în anul 1889, în care se studiază cu precădere științele umaniste.

turile romane în marmură *chiar fuseseră* pictate în culori vii și că imaginea formei clasice pure, pe care o moșteniserăm de la renascentiști, era falsă; în Antichitate se practicau o elaborată pictură policromatică, tehnici de poleire cu aur și argint, precum și intarsii. În plus, aceste sculpturi ar fi avut ochi, mi-a mai explicat Jane, nu niște orbite goale, netede, ci niște organe ale vederii realiste, confecționate separat, din cuarț și obsidian, care ulterior erau lipite de găvane: irisuri albastre sau verzi; pupile negre ca tăciunele. Pe măsură ce Jane îi descria, ochii aceia au început să se materializeze într-o sută de capete de marmură și în scurtă vreme holul muzeului s-a transformat într-o vastă rețea de priviri încrucișate țâșnind din orbitele sculpturilor asemenea razelor laser din filmele cu spărgători de bănci; ori de câte ori treceam prin linia trasată în acest fel de privirea câte unui roman, simțeam o aproape imperceptibilă apăsare pe față, de parcă aș fi pășit prin ceață sau printr-o succesiune de mici fire de păianjen.

Am început să pierd cu adevărat această senzație abia în clipa în care le-am întâlnit. Privirile. În momentul în care mă uitam în ochii câte unei sculpturi, le și percepeam disprețul, „disprețul arogant, un dispreț cumplit. În limbajul acestor ochi tăcuți, maiestuoși, Ziegler citea — el, cu pălăria și cu bastonul lui, cu ceasul de aur și cu costumul lui de duminică — faptul că nu era decât un vierme, o gâză absurdă și respingătoare". Chiar dacă în locul unui costum de duminică și al unor favoriți atent îngrijiți purtam, pe chipul meu comun, mustață, chiar dacă aveam părul lung până la umeri, un sacou din catifea, cumpărat la mâna a doua, pus peste o cămașă în carouri și cu nasturii închiși până-n gât și purtam o pereche de blugi decolorați; chiar dacă, în locul unei încrederi lipsite de spirit critic în bani

și în știință, credeam sau pretindeam că mă încred în eliberarea imboldurilor reprimate și în reorganizarea forțelor sociale, disprețul manifestat de aceste statui era în continuare la fel de copleșitor, ironia lor îmi era adresată în mod special mie, țintindu-mi ipocrizia. Jargonul tău primit de-a gata privind mintea și funcțiile acesteia; contradicția dintre forța normalizatoare a terapiei psihanalitice și presupusa ta credință în necesitatea unei revoluții; felul în care te-ai folosit de moartea propriei mame pentru a justifica felul în care te-ai comportat cu Rachel, comportament pe care îl vei repeta, pur și simplu, și în cazul lui Jane. Am citit toate acestea în ochii sculpturilor știind că de fapt nu o făceam, încă zăream marmura nepictată undeva dedesubtul propriei viziuni; înțelegeam că drogul își făcuse efectul, iar acum tocmai externaliza un filon de ură de sine. Toate acestea nu sunt reale, îmi tot repetam eu respirând adânc și începând să mă calmez.

Asta până am auzit vocile acelui cuplu de oameni în vârstă; bărbatul, care purta o helancă neagră sub un sacou albastru, stătea aplecat ca să poată citi cu glas tare o placă fixată lângă bustul unui personaj cârlionțat, impunător — cine știe ce împărat minor. La început am avut impresia că bătrânul vorbea într-o limbă străină, poate în ebraică, în care rupeam și eu câteva cuvinte, însă pe măsură ce-l ascultam, deveneam tot mai convins că auzeam versiunea deformată, prin tehnica repetării discursului, a textului scris pe placă. Apoi mi-am dat seama că surparea semantică era generală: fetița cu fustă în carouri care zburdase pe lângă noi, tocăind din saboții ei pe podeaua mozaicată, tocmai le adresa adulților care se țineau după ea un șir de zgomote ininteligibile, însă bine articulate. O femeie roșcată ce purta pe nas ochelari ochi-de-pisică și care tocmai indica

un detaliu al unui basorelief grecesc, i-a spus prietenei sale ceva ce suna asemenea unei plăci de picup care se rotește în sens invers. M-am întors cu fața către Jane însă ea, în loc să mă liniștească, a deschis gura și a slobozit, poate cu excepția unuia sau a două cuvinte recognoscibile, un șuvoi rapid de silabe fără sens, comparabil cu oricare dintre cele înregistrate pentru studiul meu doctoral. „Demoralizat și smuls din toate vechile lui scheme de gândire", îmi șoptea în cap vocea lui Samuels, „Ziegler s-a întors disperat către ceilalți oameni. Ar fi vrut să găsească măcar o pereche de ochi care să arate înțelegere pentru groaza și suferința lui; a început să asculte conversațiile celorlalți sperând să audă ceva liniștitor, ceva inteligibil și reconfortant". M-am străduit din răsputeri să-mi păstrez cumpătul — mă mai tripuisem nasol și înainte — însă vederea mea periferică detectase deja câțiva paznici mișcându-se încoace și-ncolo, iar aceștia îmi observaseră agitația și m-ar fi luat fără nicio îndoială pe sus, trimițându-mă direct la Bellevue. Clorpromazină și electroșocuri.

Îmi amintesc următoarele câteva ore ale Episodului atât la persoana întâi, cât și la a treia, probabil pentru că depind masiv de ceea ce a repovestit Jane. Atunci a fost iadul pe pământ, însă ulterior avea să devină o parte duioasă a preistoriei noastre, o comedie — Buster Keaton, alb-negru, acțiunea deopotrivă poticnindu-se și precipitându-se. Încercați să v-o imaginați desfășurându-se pe muzică interpretată la pian: eu zbughind-o afară din muzeu, fără s-o las pe Jane să ne recupereze paltoanele de la garderobă; ea coboară grăbită scările pe urma mea, urmându-mă rebegită de frig în parcul înzăpezit; eu o călăuzesc din greșeală până la poarta de nord a grădinii zoologice din Central Park (animalele râd de halul în care sunt — cu toate că, din

după-amiaza acelei zile din 1969 și până în prezent, peste jumătate din animalele din lume aveau să piară); în cele din urmă am ieșit din parc pe strada 59, mirosul pătrunzător de bălegar îi abate lui Jane atenția către caii înhămați la trăsurile din apropiere, ai căror ochelari erau meniți să ascundă privirea trufașă a acestor animale; atrasă de pătura groasă pe care o zărește în cupeul uneia dintre trăsurile albe, Jane mă forțează de bine de rău să mă urc în ea; îi spune birjarului să ne ducă unde vrea, oriunde, numai nu te opri până nu-ți spun eu, și duși suntem, înghesuindu-ne unul într-altul sub pătura aspră, copitele răsună anacronic pe caldarâm, un zgomot pe care Ziegler îl va fi auzit adesea pe strada Brauergasse din Basel sau Berlin, în vreme ce eu îndrug tot felul de chestii despre Samuels, despre alchimie, despre cancer, despre regi, despre mașini și despre minciunile referitoare la progres și la civilizație, minciuni cărora caii și statuile le percep cu ușurință găunoșenia, în vreme ce Jane, mângâindu-mi părul, încearcă să-l facă pe tatăl viitorilor ei copii să tacă din gură.

* * *

Prima eclozare încununată de succes a unui vultur auriu, în condiții de captivitate, a avut loc la Grădina Zoologică din Topeka în 1971; drept rezultat, Asociația Americană a Grădinilor Zoologice și a Acvariilor a conferit acestei grădini zoologice Premiul Edward H. Bean pentru cea mai importantă naștere a anului; de asemenea, a permis Grădinii Zoologice din Topeka să-și schimbe în mod oficial numele, acesta devenind Grădina Zoologică de Renume Mondial din Topeka, un titlu pe care numai această Asociație îl poate acorda (și care, după vreo

douăzeci de ani, în urma unui întreg șir de decese în rândul animalelor și de inspecții sanitare, avea să fie revocat.)

Când am sosit la Topeka pentru studiile noastre postdoctorale desfășurate la Fundație, faima grădinii zoologice asigura titluri de pagina întâi a ziarelor, alături de alte știri mărunte, referitoare la infracțiuni minore, la noutăți din domeniul agricol și la piața livrărilor la termen a animalelor. (Îmi amintesc că la un moment dat am vizitat „ferma copiilor" din cadrul grădinii zoologice, îmi amintesc chicotitul lui Jane în momentul în care limba neagră a oii a început să-i culeagă cocoloașele de pâine din palmă.) În timpul primului an petrecut în Topeka, gluma mea preferată era să numesc orice „de Renume Mondial": iată Restaurantul și Motelul de Renume Mondial Howard Johnson's; în partea dreaptă puteți admira Centrul Comercial de Renume Mondială Westboro Beauty Plaza; și așa mai departe. Asemenea majorității angajaților de la Fundație — care în realitate era un institut psihiatric și spital de renume mondial —, la început am crezut că Topeka va fi fundalul cel mai ieftin și aproape exotic de plictisitor al vieții noastre profesionale. Cei mai mulți dintre colegii noștri veniseră și ei de pe Coastă sau, în cazul câtorva seniori influenți, din Europa, de unde fugiseră, pe cine știe ce căi ocolite, din pricina războiului. Acum tocmai trecem pe lângă Băcănia de Renume Mondial Dillon's, pe lângă Magazinul de Renume Mondial Kaw Valley Pawn and Gun. Iată Trenul Miniatural de Renume Mondial care poartă copiii prin Parcul de Renume Mondial Gage.

Plănuiserăm să ne facem stagiul de doi ani și să ne întoarcem la New York, însă i-am întâlnit pe Eric și pe Sima, mutați de la Berkeley, și ne-a plăcut atmosfera primitoare din Topeka, cerul nesfârșit de deasupra orașului; priveam

împreună furtunile cu fulgere și trăsnete de pe pridvorul delabratei case în stil victorian pe care o cumpăraserăm fără să fie nevoie să-i cer tatei un sfanț. (Mirosul de ozon după câte un trăsnet; nuanța verzulie a norilor.) Lui Jane îi era mai ușor să scrie în ceea ce ea numea „liniște și pace", îi era mai ușor să-și imagineze că va întemeia o familie într-un loc în care lumea știa doar că suntem un cuplu — un loc în care nu persista nicio amintire legată de Rachel, în care nu existau nici rețele sociale preexistente, nici rubedenii potențial agasante prin apropiere. Eu îmi doream cu ardoare să avem copii, o parte a acestei dorințe întemeindu-se probabil pe faptul că voiam să arăt cât de diferită era a doua mea căsnicie față de prima.

Jane se temea că locuitorii din Topeka ar putea fi cu toții membri ai Societății John Birch[1], sau ceva de genul acesta, însă noi am fost tratați de către localnici mai degrabă cu curtoazie decât cu suspiciune și, cu toate că eu eram un hippie evreu pletos din New York, mă pricepeam să-i fac pe oameni să se destăinuiască. Începeam câte o conversație cu vecinul care tocmai se pregătea să tragă de frânghia starterului mașinii de tuns iarba, sau cu meșterul venit să ne peticească acoperișul, sau cu câte un bătrân la tejgheaua restaurantului în care obișnuiam să mănânc de prânz, ajungând amândoi să discutăm despre mișcarea antirăzboi și despre eliberarea femeilor; secretul era să cazi de acord că nu ești de acord într-o manieră atât de respectuoasă încât interlocutorul tău să se simtă, în răspărul propriilor impulsuri, suficient de onorat ca să-și reconsidere părerea despre oricine va fi considerat mai înainte că

[1] The John Birch Society (JBS) — organizație radicală de dreapta, dedicată luptei anticomuniste.

ar fi reprezentat dușmanul. (Aceasta se întâmpla înainte ca pastorul Fred Phelps de la Biserica Baptistă Westboro să-și lanseze sinistra lui cruciadă, pichetând câte un colț de stradă împreună cu propria familie și cu câțiva enoriași și ținând în mâini pancarte pe care scria „DUMNEZEU ÎI URĂȘTE PE POPONARI", ceea ce a făcut din Topeka un oraș „de renume mondial" din pricina homofobiei.) Astfel de lucruri îl dezgustau pe fratele meu cel radical — „Te pricepi de minune să-i faci pe fasciști să se simtă auziți" — însă pe asta se baza de fapt practica mea de terapeut, pe ideea de a-i face pe oameni, în special pe niște băieți și bărbați reticenți din Midwest, să vorbească.

Am avut succes la Fundație pentru că îmi lipsea ambiția: eram un terapeut conștiincios, nu voiam să dețin posturi de conducere și nici să devin faimos în domeniul meu de activitate, ceea ce, într-o instituție care-și avea porția ei de mâncătorie, a însemnat că nu mi-am făcut niciun dușman. Disertația mea fusese de mult prezentată — descoperirile fuseseră considerate „fascinante", analiza „temeinică" — iar eu nu aveam nici cea mai mică intenție să-mi public lucrarea, ceea ce însemna că, spre deosebire de Jane, nu aveam să ofensez niciodată în chip public partizanii vreuneia dintre convingerile teoretice aflate în circulație. Ca urmare, m-am numărat printre puținii oameni care se înțelegeau la fel bine cu toți cei care constituiau ierarhia nemărturisită a Fundației: psihiatrii („doctorii adevărați") și psihanaliștii din vârful piramidei, urmați de noi, psihologii, care ne situam deasupra asistenților sociali; urmau apoi infirmierii și specialiștii în terapie recreativă: artă, muzică, gimnastică.

Eram deosebit de simpatizat și, din motive pe care nu le-am înțeles niciodată complet, Thomas Attison mă iubea,

chemându-mă sub diverse pretexte în biroul lui spațios cu pereții ticsiți cu ediții princeps și cu diverse alte cărți cumpărate de la anticariat. (Se zvonea că printre acestea s-ar fi aflat și un exemplar, legat în piele de om, din *Anatomia Melancoliei*.) De fapt, voia să stăm de vorbă despre filme. Cred că Dr. Tom, așa cum îi spunea toată lumea, găsise în mine un reprezentant inofensiv al unei contraculturi agresive care deopotrivă se inspira din — și ataca — canonul psihiatriei. Mă numărasem printre studenții care, în 1968, dăduseră năvală în biroul decanului Universității Columbia, însă nu eram, a ținut el să-mi precizeze, „unul dintre copiii care se simt datori să acționeze, în urma unei drame oedipiene personale, împotriva oricărei autorități". Vorbeam despre Sturges sau despre Hitchcock (*Spellbound* era filmul lui preferat; „Știai că Gregory Peck și Ingrid Bergman au avut o aventură în timpul filmărilor?"), apoi conversațiile noastre migrau către amintirile doctorului Tom, accentul lui tipic de Kansas, nivelat suplimentar de o ușoară paralizie facială, îl obliga să vorbească folosindu-și în special partea stângă a gurii.

Cunoșteam principalele subiecte de discuție colportate prin instituția noastră — cum în 1919 Dr. Tom se întorsese în Topeka, după ce studiase neuropsihologie la Harvard, cu gândul să înființeze o clinică familială împreună cu tatăl lui medic, ceva asemănător Clinicii Mayo, însă vizând bolile mintale; cum fratele lui mai mic, David, li s-a alăturat în 1925, supraveghind tot mai multe dintre operațiile desfășurate zilnic, în vreme ce Tom devenea celebru de pe urma articolelor publicate; cum mai multe valuri de psihanaliști emigrați din pricina catastrofei care lovise Europa veniseră și ei acolo; cum faptul că îl întâlnise pe Freud în 1939 — „deși era un ticălos arogant" — devenise

un punct de cotitură atât pentru el, cât și pentru orientarea instituției; cum Fundația reușise de-a lungul anilor să se transforme dintr-un mic sanatoriu singular într-o adevărată uzină de terapie ambientală și de formare specializată. Am avut însă privilegiul de a-mi fi prezentate și aspecte ale etapelor premergătoare din viața doctorului Tom, aspecte pe care acesta nu obișnuia să le destăinuie oricui: „Știi, în certificatul de naștere al fratelui meu, prenumele lui este trecut ca «Marie»; mama era obsedată să aibă o fată; ani de zile l-a tot îmbrăcat în rochițe". Uneori stau și mă întreb dacă Dr. Tom chiar mi-a spus, fără nicio legătură cu nimic, despre traumele adânci pe care i le cauzase faptul că, în copilărie, mama lui îl obligase să facă o grămadă de clisme.

Toată lumea era la curent cu zâzania existentă între frații Attison; Dr. Tom, deși își păstrase o anumită influență asupra consiliului director și conturării profilului instituției, avea, în momentul în care am ajuns eu acolo, mai degrabă un rol decorativ. Apoi mai erau obișnuitele încălcări ale dispozițiilor interne — angajați care se culcau unii cu alții (Dr. Tom însuși divorțase de prima soție din pricina unei colege), mici deturnări de fonduri și așa mai departe; Dr. Tom nu mi-a spus prea multe lucruri referitoare la aceste aspecte despre care să nu fi auzit și de la alți colegi. Mai scandaloase decât scandalurile propriu-zise erau regulile interne, în special faptul că angajații trebuiau să se supună unor ședințe de psihanaliză conduse de colegii lor mai în vârstă, în felul acesta asigurându-se faptul că limitele sunt estompate și că transferul afectiv fie reprezintă o realitate, fie poate fi suspectat, că o ședință nu va putea niciodată să se refere numai la subiectul pus pe tapet (noile formulare de asigurări pentru diagnostic impuse de stat), ci și la tot felul de pulsiuni și agresivități reprimate (oare ce ne

spune despre sentimentele ei față de grup faptul că doamna doctor Gibson nu a adus cu sine suficiente copii ale formularului?). Și cine nu s-ar gândi de două ori înainte de a înfrunta un superior căruia i-a descris niște vise pline de anxietate (bunăoară, al meu era acela că râdeam dezlănțuit în fața unui pacient cu tendințe suicidare), împreună cu care ai sondat originile sentimentului tău de inadecvare sexuală? Faptul că Fundația era amplasată la extremitatea nord-vestică a orașului Topeka, într-un cadru înapoiat sau bucolic (alegerea depinzând de propriul tău temperament), făcea ca instituția să fie și mai autosuficientă; nu exista nicio metropolă unde să poți fugi cu mașina și unde să te scuturi de zgura rămasă pe tine după o zi de muncă, sau de propriile contradicții.

Faptul că eram confidentul doctorului Tom avea însă și anumite avantaje; cu toate că Fundația era mare — campusul cuprindea mai mult de douăzeci de clădiri, multe zidite din cărămidă roșie aparentă; existau peste o mie de angajați —, încă păstra patina unei afaceri de familie în care figura patriarhală are o anumită greutate. În cazul meu, acest lucru a însemnat că, după ce m-am alăturat corpului de angajați permanenți, am putut să înființez, cu ajutorul doctorului Tom, un mic „departament de filme și video" — angajând munca mea și a unei secretare cu jumătate de normă — care avea ca scop declarat munca de cercetare și, mai apoi, producerea unor filme educative despre diverse tehnici terapeutice și despre tot felul de alte subiecte înrudite.

La început, departamentul a reprezentat pentru mine o activitate colaterală; orele mele de muncă erau dedicate pacienților, în special unor adolescenți de sex masculin. Mă vedeam cu câțiva dintre adolescenții din Topeka (ocazional

și cu părinții lor) în condiții ambulatorii, dar mai aveam și câțiva pacienți internați aflați în responsabilitatea mea. Cu toate astea, eram bucuros să profit de orice ocazie care îmi permitea să îmbin filmul cu Fundația; asta îmi oferea o scuză pentru a cumpăra aparatură pe banii lor, să mă gândesc la filme ca la o latură a profesiei mele, nu numai ca la un hobby. (Acasă se glumea pe seama mea spunându-mi-se că, chiar dacă m-aș droga și aș urmări reluări ale serialului *Bonanza* pe noul nostru televizor marca Zenith, aș fi putut spune că „fac muncă de cercetare".) Treptat, însă, am început să găsesc o reală valoare terapeutică Departamentului meu — de Renume Mondial — de Filme și Video. Am început să organizez proiecții în cadrul campusului. Terapia de grup se baza pe ideea că pacienții și angajații ar trebui să se amestece, să colaboreze în vederea tratamentului; de exemplu, cu toții mâncam în aceeași cantină, cu toate că ocupam mese diferite (în vreme ce mici expoziții prezentând picturile pacienților — apusuri de soare, naturi moarte, scene hibernale — puteau fi admirate pe pereți); angajații mai tineri și pacienții puteau să joace împreună baschet, în sala de sport, ambele grupuri fiind aproape comice în străduința lor de a nu faulta; angajații mai în vârstă puteau să se tundă la frizeria destinată de fapt pacienților, pentru a demonstra cât de în serios au de gând să ia această idee de integrare; Dr. Tom obișnuia să glumească în fața pacienților spunându-le că „doctorului Beatnik" i-ar prinde bine o tunsoare. (Fundația — renovată, destul de accesibilă din punct de vedere financiar, foarte departe de ambele coaste — atrăgea o clientelă destul de neobișnuită. Ca rezidenți postdoctorali, ni se pusese în sarcină să efectuăm testul Rorschach și testul Apercepției Tematice ori de câte ori își făcea apariția câte un pacient nou; în prima săptămână de

lucru am evaluat o divă a emisiunilor TV diurne, o rudă îndepărtată a familiei regale din Qatar, precum și un veteran al războiului din Vietnam care s-a vădit că locuia la numai câteva cvartale distanță de noi, pe strada Woodlawn.) „Festivalurile" mele — primul a prezentat filme având ca loc de desfășurare statul Kansas; obligatoriile *Vrăjitorul din Oz*, *Războiul din Abilene*, ceva mai recentul *Luna de hârtie* — erau frecventate în general de pacienți, însă și câțiva dintre angajați se vânzoleau pe acolo; parcă văd și acum părul alb al doctorului Tom strălucind ușor în primul rând, în vreme ce pe ecran rula *Omul care aduce ploaia*.

Mai important era însă faptul că îmi puteam folosi departamentul pentru a-i atrage pe copiii cu care, altfel, ar fi fost mai greu să interacționez. Printre pacienții mei se numărau și câțiva copii traumatizați sau suferind de schizofrenie, ori provenind din niște familii profund conflictuale sau extrem de dure; natura problemelor acestor pacienți era — indiferent de complexitatea afecțiunii — identificabilă. (Psihiatrii — Eric numărându-se printre cei mai tineri — adesea le prescriau acestor copii Haldol; mulți dintre ei veneau apoi la mine manifestând, ca urmare a administrării acestei „pilule misterioase", forme de „dischinezie tardivă" — își scoteau involuntar limba, își încleștau și-și descleștau maxilarele, plescăiau din buze.) Întâlneam însă și tot mai mulți pacienți a căror suferință nu era legată în chip limpede de circumstanțele propriei vieți, circumstanțe care uneori se remarcau în primul rând prin normalitatea lor — copii albi, inteligenți, făcând parte din pătura de mijloc și provenind din familii stabile care fuseseră în regulă până când nu mai fuseseră: copiii pierduți ai clasei privilegiate.

Jacob, primul „intern" al Departamentului de Filme și Video, era un băiat deșirat, în vârstă de șaisprezece ani,

venit dintr-una dintre suburbiile orașului Chicago, care excelase ani de zile la școală, pentru ca apoi, în decurs de numai câteva săptămâni, viața lui s-o ia rapid la vale; a încetat să-și mai facă temele, a început să chiulească, a început să miroasă a „iarbă" și să miroasă în general; atunci când era amenințat că va fi pedepsit se mulțumea să dea din umeri. La început, părinții lui — doi agenți imobiliari de succes — au dat vina pe gașca lui și pe delăsarea profesorilor. Însă atunci când l-au mutat pe Jacob la o școală privată, acesta a devenit un fel de Bartleby heavy-metal (îi plăcea Black Sabbath), lipsit de prieteni și tot mai distant, scrijelind pentagrame pe pupitru. Dacă, în timpul cinei, îi cereau lui Jacob să-și justifice comportamentul, pleca cu mâncarea de la masă sau poate chiar se oprea cu totul din mâncat. Dacă îi sugerau să meargă cu toții să vadă *Războiul stelelor*, se uita la părinții lui de parcă ar fi fost nebuni. Dacă nu se dădea cu skateboardul, dispărea la el în cameră, juliturile lui sugerând că deprinsese un gust tot mai accentuat pentru rănile autoprovocate. Își făcea apariția, pe ușa de la bucătărie, sub forma unei colecții pestrițe de julituri sângerânde, iar atunci când părinții îl întrebau ce mai faci, ai nevoie de niște apă oxigenată, ți-e foame, aș putea să-ți încălzesc niște pizza, Jacob răspundea ridicând din nou din umeri; apoi înșfăca o sticlă de Pepsi din frigider, se ducea sus, în odaia lui, lăsându-și părinții nedumeriți, uitându-se unul la celălalt peste blatul de bucătărie, în vreme ce furia estompată a muzicii lui începea să se facă auzită. (Mi-am imaginat această scenă petrecându-se în toate bucătăriile din toate suburbiile, un spectacol gigantic în care actorii nu sunt conștienți de ceea ce fac, fiind regizați de o forță misterioasă cunoscută sub numele propriu, sau impropriu, de „cultură"; aceasta constituia secvența inițială a unuia dintre

filmele mele nicicând realizate.) Toată lumea e sănătoasă; el nu a luat niciodată palme la fund și cu atât mai puțin a fost abuzat; trăim bine; lui nu-i lipsește nimic; nu credem că e gay și oricum l-am iubi la fel de mult dacă ar fi. Doar că în curând Jacob nici măcar nu-și va mai ascunde pachetul de Marlboro. În curând nu va mai putea fi sculat dimineața din pat, iar pe timpul nopții a început să dea iama în dulăpiorul cu băuturi. Părinții hotărăsc să arunce tot alcoolul din locuință, însă Jacob are o sticlă din plastic, de 750 de mililitri, sau ceva asemănător, în propria debara, iar într-o seară a băut-o aproape pe toată, apoi a furat Cutlass-ul familiei și l-a izbit de o mașină parcată câteva cvartale mai încolo. Atât părinților, cât și pacienților li se pare că totul se desfășoară cu o viteză incredibilă: azi mergeți cu microbuzul la Dairy Queen, după antrenamentul de baseball, cântând împreună pe drum, cu glas răgușit, *We are the champions*, iar a doua zi te trezești ascultând un judecător care-ți spune că Jacob are de ales între o perioadă petrecută în școala de corecție și îngrijirea psihiatrică. Un prieten al unui prieten recomandă Fundația din Topeka; pe vremea aceea, o asigurare decentă aproape că acoperea cheltuielile.

Ceea ce știam atât din instinct, cât și din experiență, era faptul că atunci când un băiat asemenea lui Jacob își face apariția în cabinetul tău înghesuit, însă luminos, sub nicio formă nu trebuie să-l rogi să-și explice comportamentul (sau rănile făcute cu guma de șters pe antebrațe, cu toate că ritualurile parasuicidare erau mult mai frecvente în cazul fetelor); Jacob ar fi persoana cel mai puțin capabilă să ofere o astfel de explicație; și chiar dacă ar fi stăpânit limbajul, nu ar fi început să-mi descrie simptomele. Iar în momentul în care el ajunge să se uite peste umărul meu la diplomele agățate pe perete (pe vremuri eram obligați să le afișăm în

felul acesta), la gravura lui Chagall, primită de la mama, în rama ei argintie, la fotografia înfățișându-l pe Orson Welles pe vremea când juca în *Stigmatul răului* și era înfiorător de gras, Jacob se va fi confruntat deja de atâtea ori cu aceste absurde cereri de a-și explica comportamentul, venite din partea părinților, profesorilor, antrenorilor, a consilierilor școlari, a judecătorilor și a unor psihiatri mediocri, încât el nu și-ar putea imagina nicio altă cale prin care ar mai putea interacționa cu așa-zișii experți și semeni îngrijorați. Scopul meu — despre care Jane insista să-mi spună că ar fi fost de fapt darul meu — era să abordez dintr-un unghi neașteptat aceste conversații care mai înainte nu făcuseră altceva decât să cufunde și mai mult în propria lor muțenie pacienții aflați la vârsta adolescenței. La început reușeam să-i smulg lui Jacob atât de puține cuvinte — nu izbuteam nici măcar să-l fac să se plângă de faptul că se afla la Fundație („Trebuie să fie enervant că nu te lasă să fumezi în cameră"; clătinat din cap) — încât am început să dezvolt propria mea versiune de terapie recreativă.

Când am cumpărat primul Betamax, în cea de-a doua lună a spitalizării lui Jacob, l-am rugat să mă ajute să-i facem o probă; am filmat atunci căprioara cu coadă albă care își făcea mereu apariția în zona sudică a hotarelor campusului, acolo unde, cu câțiva ani în urmă, fusese așezat un bolovan de sare. La scurtă vreme s-a iscat o furtună, venind dinspre vest, așa că a trebuit s-o luăm la fugă către clădirea în care aveam biroul, deși ploaia ne-a făcut oricum ciuciulete. Am încercat cu stângăcie să protejez aparatul de filmat cu sacoul, în vreme ce Jacob căuta să-și recapete suflul sub streașină, râzându-și în barbă de mine; apoi am început să râdem de mine împreună. După alte câteva eforturi comune, l-am rugat pe Jacob să accepte poziția de

intern al departamentului înființat de mine, o poziție pe care m-am străduit s-o prezint ca demnă de a fi împărtășită părinților și prietenilor și care l-ar fi putut ajuta mai târziu pe Jacob să își caute o slujbă. Apoi am făcut o călătorie în oraș, până la magazinul Wolfe's Camera and Video, ca să vedem ce marfă nouă mai primiseră; am avut grijă să mă consult cu Jacob așa cum aș fi făcut-o cu un coleg, apreciindu-i fățiș competențele. Am văzut un spectacol de matineu la cinematograful Gage, pretextând că ne documentăm: Ce zici de scena finală? Uite aici o carte despre istoria televiziunii care cred că ți-ar putea stârni interesul. Uite o broșură despre noile cursuri de producție de film de la Universitatea Kansas, ceva care te poate ajuta să te gândești la viitor. Chiar așa neconvențională cum era, între noi tocmai se formase un fel de alianță terapeutică.

Apoi vorbirea și tăcerile semnificative își puteau face efectul. Jacob, cine sunt mai buni, Led Zeppelin sau Judas Priest? Pentru că pot detecta anumite influențe de blues la Led Zeppelin, în vreme ce, din punctul meu de vedere, Judas Priest sună de tot rahatul. (Câteva cuvinte deplasate pot ajuta mult la sudarea unei relații, folosirea discretă a unui lexic din afara instituției.) Jacob, copiii de la școala privată erau mai nașpa decât cei de la școala publică? Acum Jacob cel puțin catadicsea să răspundă — el a fost primul copil care mi s-a adresat cu „Dr. J" — iar dacă aș fi reușit să ghicesc ritmul propriilor lui tăceri, aș fi putut ușor-ușor să-l trag de limbă. Nu mă interesa să extrag cine știe ce conținut latent, care ar fi putut să dezvăluie un adevăr mai adânc al muțeniei lui Jacob; scopul meu era să-l fac pe băiatul acela *să se simtă ascultat.* Nu mă deranja acest clișeu; de fapt, chiar îi admiram adecvarea la concept, o combinație de somatic și semantic; poate că asta explica înclinația lui

Jacob către muzica heavy metal, care comporta deopotrivă atingere și sunet. Cât de ușor ar fi fost dacă mitul conform căruia versurile acestei muzici, redată lent de la coadă la cap, ar transmite — așa cum se temeau anumiți părinți isterici — niște mesaje sataniste; dacă ar fi existat într-adevăr o ordine secretă încifrată, oricât de întunecată, în locul furiei și senzației de gol interior.

* * *

Mă vedeam cu pacienții tineri în timpul zilei și cu cei vârstnici seara. După cină, Jane se retrăgea în biroul ei preț de câteva ore, pentru a scrie. (După zgomotul făcut de Selectric[1], care răzbătea prin ușa închisă, îmi puteam da seama cum înainta cartea la care lucra; Jane muncea acum contracronometru, în așteptarea nașterii — globulele roșii tocmai se formau în măduva lui Adam; de acum era capabil să-și deschidă ochii în interiorul ei — iar eu puteam auzi răpăitul constant al mașinii de scris.) În vreme ce ea lucra, eu dădeam ocol străzilor pietruite ale cartierului Potwin, în compania lui Klaus, care locuia la două cvartale distanță, un berlinez de un metru nouăzeci, caraghios de elegant, care se număra printre psihanaliștii seniori de la Fundație și care se mutase de la Zürich la Topeka la sfârșitul anilor 1950, după ce lucrase împreună cu Jung. În tinerețe, Klaus fusese un dramaturg promițător, precum și un boxer amator competitiv — până la vârsta de nouăsprezece ani își rupsese nasul de două ori —, apoi se însurase cu Elke, cunoscută în cercurile artistice pentru fotomontajele ei

[1] Mașina de scris IBM Selectric, pusă pe piață în anul 1961, folosea o bilă conținând toate literele și semnele de punctuație, în locul clasicelor „brațe" individuale.

experimentale; cei doi aveau un fiu, pe nume Fritz, născut în 1937; în 1940, Klaus a încercat să-i scoată pe șest din Berlin, dând șpagă unui camionagiu care transporta articole de galanterie în Olanda, acolo unde ar fi urmat să-i reîntâlnească; după război, Klaus avea să pună cap la cap povestea trădării de care avuseseră parte; două focuri de armă reverberând în pădure și în urechea lui internă. Klaus însuși a petrecut o mare parte a războiului ascuns într-un coteț de găini, visând la reunirea propriei familii (cu toate că în visele lui, mi-a mărturisit Klaus odată, Fritz era fată), concepând mintal tot felul de piese de teatru pentru a-și omorî timpul, spațiul înghesuit în care această namilă de om era nevoit să trăiască provocându-i niște dureri fizice constante. Când îl întrebai pe Klaus despre anii aceia — cei mai mulți dintre noi de fapt nu-l întrebam — primeai drept răspuns niște glume, cele mai multe despre găini, despre ce așteptări puteai avea de la ele din punct de vedere conversațional și ca sursă de inspirație pentru propriile piese de teatru. Părinții lui, precum și trei dintre surori, muriseră la Auschwitz. Numai noi, găinile, am supraviețuit, mi-a spus Klaus, încetând să mai zâmbească atunci când insistam să-mi mai povestească.

Imaginați-ne luminați pentru o clipă de farurile unui camion aflat în trecere, în vreme ce acesta străbate giratoriul de pe Greenwood Avenue: un psiholog de treizeci și trei de ani din New York, care cândva fumase o țigară în compania lui Bob Dylan, pe strada Clinton, și un psihanalist trecut de șaptezeci de ani, purtând ochelari, măsurând un metru nouăzeci și provenind din Lumea Veche, care fusese prieten cu Einstein. Ne plimbam prin nesuferita umiditate a lunii august discutând despre internii mei de la Fundație pe fundalul țârâitului cicadelor. Pe de o parte,

Klaus, cu siguranţă singurul bărbat din Topeka care purta un costum alb de olandă, nu putea lua aceşti copii — cu frigiderele lor ticsite cu mâncare, cu aparatele de aer condiţionat şi cu televizoarele lor, cu libertatea lor, mulţumită căreia nu cunoscuseră nicicând ce înseamnă stigmatul social sau violenţa statală — în serios; ce putea fi mai evident decât faptul că nu cunoscuseră niciodată suferinţa, decât acela că, dacă suferiseră vreodată de ceva, suferiseră exact de lipsa suferinţei, un fel de nevroză provenind din prea multă cocoloşeală, din consumul excesiv de zahăr — un fel de gută existenţială? Apoi, pe de cealaltă parte, Klaus îi lua cât se poate de în serios; li se tot repetă, cultura însăşi le-o spune — cu toate că termenul „cultură" nu este potrivit, îmi spunea Klaus tamponându-şi fruntea cu o batistă făcută din acelaşi material din care îi era confecţionat costumul — că sunt nişte persoane, nişte persoane robuste chiar, când în realitate ei sunt nişte bărbaţi goliţi pe dinăuntru, izolaţi, făcând parte din masa populară chiar în absenţa acestei mase, cu toate că, în mod evident, nu sunt nişte bărbaţi, ci nişte băieţi, nişte băieţi eterni, nişte Peter Pani, nişte bărbaţi-copii, de vreme ce America însăşi este o nesfârşită adolescenţă, nişte băieţi lipsiţi pe de o parte de o religie, iar, pe de alta, de un lider carismatic; ei nici măcar nu au parte de un tată — Preşedintele Carter! — pe care să-l poată ucide sau care să le spună să-i omoare pe evrei; nu au niciun evreu; ei sunt meniţi în chip libidinal să se predea în masă, fără să aibă însă cui să se predea; nici măcar nu cred în bani ori în ştiinţă, sau aceste credinţe le sunt insuficiente; ţara lor s-a luptat şi a câştigat ultimul război adevărat; într-un cuvânt, aceşti băieţi sunt supraalimentaţi; într-un cuvânt, flămânzesc. Aceşti copii, spunea Klaus, nu au nevoie decât de o chelfăneală zdravănă şi de muncă fizică; aceşti copii,

a adăugat Klaus, suferă o regresie arhaică profundă. Băieţii vor rămâne întotdeauna băieţi, i-a caracterizat Klaus în câteva vorbe, iar băieţii râzgâiaţi vor rămâne băieţi râzgâiaţi, apoi a adăugat, ţinându-şi batista întinsă pe ceafă: abisul necredinţei, acest vacuum nu poate fi umplut cu *chestii* (lui Klaus îi plăcea la nebunie cuvântul englezesc *„stuff"*, care mie îmi suna germanic, cu toate că nu era, ci provenea din elinul *stuphein,* „a aduna"), iar violenţa va reapărea periodic — asemenea cicadelor. Apoi am fost stropiţi de aspersorul rotativ al cuiva, un şoc plăcut provocat de apa rece prelingându-mi-se pe gambe.

Dacă îi spuneam: Klaus, tu susţii că problema lor este una lejeră, însă tot tu spui că o viaţă lejeră este ceva mult prea greu de îndurat; mai spui că lucrurile au stat dintotdeauna aşa, dar şi că acesta este deopotrivă semnul unui anumit declin imperial, vidul căscat în inima privilegiaţilor — Klaus îmi răspundea cu citatul lui preferat, citatul pe care îl folosea mereu atunci când părea să se contrazică pe sine însuşi, un citat spre care discursul lui tindea în chip inexorabil, un citat pe care îl iubea atât de mult încât, înainte de a-l rosti, zâmbea, se oprea din mers şi rămânea nemişcat, pentru a ţi-l servi cum se cuvine: „Opusul unei afirmaţii corecte", scria Niels Bohr, „este o afirmaţie incorectă; însă opusul unui adevăr *profund*" — aici urma o pauză grăitoare, acompaniată de fâşâitul aspersoarelor, de ţârâitul insectelor, de bâzâitul cositoarelor, de absenţa aproape palpabilă a zgomotelor citadine, de vocea lui Kenny Rogers venind dinspre o maşină aflată în trecere — „poate fi un alt adevăr profund." Fie este, fie nu este luna august (aici Klaus îşi scoate ochelarii lui anacronici, cu lentile rotunde, îşi şterge faţa, îşi pune ochelarii la loc şi îşi reia plimbarea); dacă eu afirm că ne aflăm în luna august atunci când de fapt nu ne

aflăm — atunci avem de-a face, pur și simplu, cu o afirmație falsă; însă dacă afirm că viața este un chin, acesta este un adevăr profund; așa că viața este de asemenea o bucurie; cu cât afirmația este mai profundă, cu atât mai reversibilă devine; adevărurile profunde sunt sedimentate în sintaxă, termenii pot fi inversați, exact așa cum nu există niciun principiu al noncontradicției, niciun principiu al terțului exclus, care să guverneze inconștientul. Apoi, redevenind pentru o clipă serios, Klaus îmi punea o mână pe umăr: Un astfel de citat îți poate salva viața.

Nu știu în ce măsură Klaus reușea să-și ajute pacienții — aceștia erau în general femei de vârstă mijlocie sau mai bătrâne, cu toate că Sima, care tocmai își făcea rezidențiatul, era și ea psihanalizată de către Klaus — însă sunt convins că nu făcea niciun rău, lăsându-și accentul, pe care pacienții îl asociau cu ideea de autoritate psihanalitică, să facă cea mai mare parte din treabă. La Fundație, Klaus era cunoscut pentru „rapoartele de testare" pe care toți angajații trebuiau să le întocmească la intervale regulate — niște documente de două-trei pagini care erau multiplicate și apoi discutate în cadrul ședințelor. Cele redactate de Klaus erau celebre, chiar notorii, pentru calitățile lor literare; răspândeau în birocrația Fundației o atmosferă de foileton weimarian. Dacă nu ar fi fost psihanalist, dacă Universitatea Stanford nu i-ar fi cumpărat corespondența purtată cu Anna Freud, dacă nu ar fi vorbit patru limbi (cu toate că Klaus desconsidera surprinzător de mult capacitatea lui de a se exprima în idiș), dacă nu ar fi fost un bătrân elegant, un supraviețuitor, ar fi fost admonestat; în loc de asta, eu și colegii mei abia așteptam să primim documentele scrise la mașină, cu textul spațiat la un singur rând, pe care le dactilografia secretara lui, dar pe care Klaus le modifica adesea cu scrisul lui de mână atât de

flamboaiant — dar nu pentru a corecta greșeli de dactilografiere sau eventualele erori, ci pentru a adăuga câte un adjectiv sau pentru a îmbunătăți ritmul câte unei propoziții. „Atunci când peste Topeka se așterne prima ninsoare, preschimbând exteriorul într-un vast interior, B își întoarce capul către fulgii de omăt care se depun pe pervaz, amintirile ei îndreptându-se către sufrageria cu covor alb din Ann Arbor, către scena primordială a propriei copilării"; „Atunci când un păstrăv care se repede la o muscă este prins în cârlig și descoperă că nu mai poate înota liber, el începe o luptă care se lasă cu zbateri și cu apă împroșcată; în același fel G se zbate în cârligul sindromului personalității infantile". Uneori textele lui îmi sugerau o combinație de *Șofatul sportiv* și Freud: „Istoria umanității, asemenea istoriei individului, poate fi înțeleasă ca o trecere lentă prin diverse conflicte de natură sexual-agresivă. Prin prisma acestei călătorii milenare ar trebui să înțelegem lipsa de inhibiții și egoismul lui K"; etc. Puteam să imit destul de bine vocea lui Klaus și o foloseam pentru a-i destinde pe Jane și pe Eric, sau chiar pe devotata lui pacientă, Sima („Se poate spune că sosul marinara provine dintr-un borcan; însă oare borcanul, într-un sens adânc, poate chiar foarte adânc, își datorează identitatea sosului?"), însă șarmul lui Klaus, cel puțin în ceea ce mă privește, consta în faptul că vocea lui suna deja ca propria imitație; Klaus era un actor care se amuza să joace rolul lui Klaus. Cu toate astea, efectul acestei dedublări trăda generozitate și autoironie; îmi amintea de scena în care Charlie Chaplin — în momentul în care bogătașa de care este îndrăgostit intră într-un bistro — se preface, din stânjeneală, că doar joacă rolul unui chelner, pentru a o amuza pe ea.

Klaus întotdeauna glumea; Klaus nu glumea niciodată — ceea ce garanta ironia era sentimentul de

absurditate al faptului că supraviețuise, absurda sugestie că cineva poate supraviețui, chiar dacă acel cineva continuă să respire, sau absurditatea faptului că, după coteţul de găini, după lagărele de exterminare, limba vorbită poate fi mai mult decât un simplu zgomot. Odată, în cantina Fundației, l-am urmărit cum se apropie de unul dintre pereți pentru a îndrepta tabloul ușor înclinat reprezentând o floarea-soarelui, lucrarea unui pacient. Cumva — scena amintindu-mi din nou de vedetele de film mut — gesturile lui Klaus decretau faptul că se afla la teatru; fără să facă vreun zgomot, reușise să atragă privirile celor care mâncau la mese. A îndreptat și a răsîndreptat tabloul — acum e prea înclinat către stânga; s-a scărpinat în cap; câteva râsete răzleţe; apoi l-a înclinat prea mult către dreapta, s-a prefăcut că nu observă, și-a potrivit papionul, prefăcându-se că e mulţumit, ceea ce a stârnit și mai multe hohote de râs; apoi, de parcă râsul acela i-ar fi atras atenția că greșise, și-a pus gânditor pumnul în barbă. Deodată, a ridicat degetul arătător în sus; în loc să ajusteze în continuare poziția florii-soarelui, s-a îndreptat către celelalte trei tablouri (clopoţei, mușcate, mărită-mă-mamă) atârnate pe perete, înclinându-le spre stânga pentru ca toate cele patru picturi să stea la fel de câș; s-a așezat apoi la loc, într-o furtună de aplauze.

* * *

Luminile de scenă se sting în amfiteatrul Fundației plin până la refuz cu angajați, pacienți și cu tot felul de localnici neafiliați instituției, însă invitați la premieră. Fragmente din lucrarea lui Friedrich Baumfelder, *Berceuse pour le piano*, acompaniază cele peste treizeci de secunde de generic, interpretarea pare cam lentă, se aud pârâieli,

sunetul este ușor distorsionat. Acum, un bătrân înalt, chit că gârbovit, aflat într-un muzeu, care stă cu spatele la aparatul de filmat și ține în mâini o pălărie de fetru și un baston, se apleacă să cerceteze mai bine cu privirea niște uși din bronz bogat decorate. Acesta este Muzeul Orășenesc din Berlin, în jurul anului 1909; acesta este Muzeul Nelson Atkins din Kansas City, în jurul anului 1983. Apare scris titlul filmului. Bărbatul cel înalt, care se poate să-l fi întâlnit pe Hesse la Basel, joacă și nu joacă în film; hainele lui sunt doar hainele lui; Europa de la începutul secolului XX trăiește în trupul lui în Kansas-ul de la sfârșitul secolului XX; de câte ori l-a plimbat mama lui cu căruciorul de-a lungul străzii Brauergasse. (Filmul a fost făcut cu o cameră franțuzească de șaisprezece milimetri pe care am găsit-o la un talcioc în cel de-al treilea an petrecut în Topeka. Magazinul „Wolfe's Camera and Video" a donat filmul — o peliculă cu sensibilitate mare pe care o păstrau pentru meciurile de baschet ale liceului desfășurate în condiții de luminozitate scăzută; efectul este un aspect granulat, ca de pe vremuri, mișcarea părând deopotrivă să se grăbească și să se poticnească, urme ale unor surse de iluminat ceva mai vechi.)

Eu, Ziegler, îmi fac apariția din stânga ecranului; camera, mânuită de către unul dintre interni, mă urmărește în josul holului de marmură, un mic val (călduros) de râsete în sală, îmbrăcămintea mea de epocă nu este chiar ceea ce ar trebui să fie, îmi lăsasem favoriți special pentru acest rol, părul îmi este tuns, pentru prima și ultima dată în anii maturității, ca să aproximeze ideea de „bun burghez"; „Unul dintre oamenii aceia", se aude pe fundal vocea lui Klaus „pe care îi zărim în fiecare zi pe stradă, ale căror fețe nu ni le amintim niciodată cu adevărat, pentru că au cu

toţii aceeaşi faţă: o faţă colectivă". În următoarea sală a muzeului, în care descopăr o pilulă aşezată pe o vitrină din sticlă (am avut voie să filmăm cu condiţia să nu atingem nimic), sunt surprins de un paznic purtând o *schirmmütze*[1] cumpărată de la magazinul de efecte militare casate de pe strada Huntoon; altminteri, uniforma paznicului este anacronică, însă suficient de generică pentru a nu compromite scena. Imaginea se întunecă.

Debussy, un pasaj din *Marea*; interiorul unui restaurant, în realitate cantina Fundaţiei, mesele lungi fiind înlocuite cu unele rotunde, pe care internii mei le acoperiseră cu feţe de masă, tacâmuri de argint şi veselă din porţelan (toate desperecheate; unele cumpărate la mâna a doua, altele împrumutate), cu toate că Hesse sugerase o cafenea obişnuită. Ziarul pe care Ziegler îl răsfoieşte, prefăcându-se că citeşte, este un exemplar din *The Topeka Capital-Journal* (indicele Dow în creştere; controversatul zid „Vietnam Memorial" a fost inaugurat), însă în acelaşi timp este şi un exemplar din *Berliner Lokal-Anzeiger*. La masa din spatele lui Ziegler, Dr. Console împreună cu soţia, părinţii viitorului poet, mănâncă cârnaţi; cele două femei purtând un fel de rochii edwardiene şi sorbind ceai sunt nişte paciente; una dintre ele, cu care Jane a lucrat îndeaproape, se va sinucide trei ani mai târziu aruncându-se de pe cea mai înaltă clădire din Omaha. Bărbatul care mănâncă singur la cea de-a treia masă — cu gesturi deloc aferate, gesturile cuiva nebăgat în seamă — este un pacient care fusese la un pas să câştige un Tony înainte să devină alcoolic (îţi ia ani şi ani de studiu ca să poţi juca, şi în special mânca, de parcă nimeni nu s-ar uita la tine); iniţial sugerasem ca el să-l joace pe Ziegler.

---

1 Casketă militară (germ.).

Eric, jucând cu stângăcie rolul unui chelner, cu un prosop alb pe antebraţ, mă serveşte cu berea cu care eu dau pe gât pilula pe care tocmai o descoperisem vârâtă în buzunarul de la piept al vestei; în realitate este o bomboană mentolată, un placebo. Râcâi pilula cu unghia, o miros, încerc s-o sfărâm între degete, o ating cu limba, apoi, luându-mă uşor prin surprindere, mi-o vâr în gură. Ce-i cu râsul aspru care se aude în acest moment în amfiteatru? O mărturie a aplombului meu de comedian? Tot ce se poate, însă trebuie să existe şi ceva carnavalesc, cathartic, în a urmări un psiholog cum pipăie şi apoi înghite o pilulă misterioasă cu ajutorul unui psihiatru de la Fundaţie; celor mai mulţi dintre pacienţi încă nu li se administrează SSRI-urile[1] care în curând vor înlocui medicaţia precedentă. „Oamenii inteligenţi nu vor dori niciodată să vadă distruse realizările din domeniul tehnologiei sau al medicinei, obţinute cu atâta trudă, sau să arunce la gunoi extrem de valoroasele foloase pe care le tragem din acestea." Ziegler mestecă satisfăcut *kohlwurst*-ul comandat, care în realitate este un crenvurst mare Ball Park Franks, produs de cei de la Oscar Mayer.

„La ora două" — se aude în întuneric vocea lui Klaus — „tânărul a sărit din tramvai" — încercaserăm fără succes să împrumutăm titicarul din Parcul Gage pentru acest cadru de tranziţie — „şi a cumpărat un bilet gratuit, de duminică". Poarta din faţă a Grădinii Zoologice de Renume Mondial din Topeka, amplasată acum în parcul Tiergarten; în anul 1909, printre atracţiile principale ale celei din urmă numărându-se un rinocer negru adus de curând din Etiopia, în vreme ce nori cirrus, surprinşi pe

[1] SSRI — acronim al „Selective serotonin reuptake inhibitors" (Antidepresive amplificatoare pentru serotonină), o categorie de antidepresive.

peliculă, străbat cerul berlinez. Dincolo de poartă, lumea obișnuită dintr-o după-amiază de duminică: perechi ieșite la promenadă; toată lumea se simte ca în vacanță. Trecând braț la braț prin fața cuștii cu antilope sud-africane, iată-i pe doctorii Caplan — amândoi psihanaliști, în prag de divorț, de vreme ce Allen Caplan se culcă cu psihologul Samantha Gibson, el fiind conducătorul ei de lucrări. El tocmai își ridică pălăria salutând-o pe Samantha, în vreme ce aceasta trece îmbrăcată într-o rochie stil Empire, purtând pe cap o pălărie cu pene împrumutată de la compania teatrală Topeka Rep. (Cât de straniu trebuie să li se fi părut lui Allen și Samanthei, aflați la câteva rânduri distanță în amfiteatrul Fundației, să vadă pe ecran cum reproduc falsa formalitate pe care o afișează în viața lor publică de zi cu zi.) Iată-l și pe Dr. Atwal cu turban pe cap și purtând un costum tradițional. Este urmat de biopsihologul Dr. Erwood, care poartă un fel de pălărie moale de fetru. Iată-l apoi pe vecinul nostru, Donald Peterson, cu joben și pelerină, fiica lui, Anna, în vârstă de opt ani, îmbrăcată, din nu se știe ce motiv, în haine de băiat, pantaloni scurți și șapcă, se ține de mâna lui dreaptă. Pe lângă Donald trece impunătorul, obezul J.M., care deține magazinul Mass Street Music din centrul orașului Lawrence; el se plimbă braț la braț cu buna lui soție Laura, fața ei fiind ascunsă îndărătul unui evantai mare, brodat cu trandafiri-varză.

Într-o cușcă interioară, cimpanzeii sar dintr-o creangă artificială într-alta. Acum zărim spatele lui Ziegler, care ține în mâini bastonul lăcuit și pălăria de paie în vreme ce se uită la maimuțe. (De unde o fi apărut pălăria aceea de paie? O evidentă greșeală de racord.) În Nevada și New York, psiholingviștii încearcă să învețe cimpanzeii să se exprime prin semne — crezând că sunt capabili să stăpânească un

limbaj, în pofida faptului că, din punct de vedere fizic, nu pot produce o colecţie suficientă de sunete articulate — însă în Topeka, în Berlin, „un cimpanzeu mare i-a făcut cu ochiul, l-a salutat politicos din cap şi i-a spus cu o voce baritonală: «Cum mai merge treaba, frăţioare?»". Treaba merge destul de bine; ARPANET a adoptat protocolul TCP/IP, facilitând apariţia Internetului; clădirea Trump Tower tocmai a fost inaugurată pe Fifth Avenue, primul apel de pe un telefon celular comercial a fost făcut din parcarea stadionului Soldier Field din Chicago, cel care a răspuns fiind stră-strănepotul lui Alexander Graham Bell, aflat în Germania, în Germania lui Wilhelm al II-lea, a cărui poză de ziar Elke, aflată în micul ei apartament, o decupează pentru a realiza un colaj, mustaţa lui fiind înlocuită cu picioarele unui luptător; Freud se află în timpul singurei lui călătorii în America; Proust a început să scrie de zor la *În căutarea...* şi, cu ajutorul vechii tehnologii a prozei, va descrie primul lui apel telefonic, ziua în care a văzut pentru prima dată un avion, felul în care automobilele transformă peisajul. „Ai zăbovit vreodată să te gândeşti că, de-a lungul nenumăratelor, miilor de generaţii care au precedat acest secol, nici măcar cei mai puternici regi de pe acest pământ nu ar fi putut deţine unul asemănător?"

Ziegler trece grăbit de la o cuşcă la alta; acum auzim ameninţătoarea muzică a suitei *Şeherezada* a lui Rimsky-Korsakov. Am găsit o secvenţă înfăţişând un elan afişând o postură plină de demnitate, pe care am lipit-o; Grădina Zoologică din Topeka nu deţinea unul. Extraordinara demnitate a animalelor filmate. Însă, prin ochelarii lui cu lentile groase, Ziegler chiar se uită în ochii unui leu şi află ce înseamnă „vastitatea sălbăticiei, a acestui loc lipsit de cuşti" sau ce înseamnă un test de personalitate.

În sală, bufoneriile lui Ziegler provoacă inițial râsete: felul în care, tot mai abătut, își aruncă bastonul într-o tufă, felul în care își desface nasturele de la gulerul cămășii (unde i-o fi dispărut pălăria?), însă blânda tristeţe a vocii lui Klaus, descriind procesul de depersonalizare al lui Ziegler, adaugă un anumit patos acestei comedii frenetice. Toată lumea cunoaște sfârșitul poveștii; publicul știe că personajul va fi dus de la o Instituţie de Faimă Mondială la alta; știe că nu există niciun exterior, doar un vast interior, chiar dacă în spatele aparatului de filmat se află unul dintre pacienți, ochiul diagnosticianului, chiar dacă animalele își bat joc de brutele aflate dincolo de gratii, dincolo de plasa coteţului. Iar acum un grup mare de localnici din Topeka s-a adunat în jurul lui Ziegler, care între timp și-a pierdut încrederea în civilizaţia aflată la numai cinci ani de etapa războiului mecanizat; și-a pierdut încrederea în imaginea Antichităţii, așa cum a fost aceasta moștenită de la renascentiști (o altă eroare de racord), în religie, în știință și în „știința evreiască" a psihanalizei; și-a pierdut raţiunea. Doi infirmieri îmbrăcaţi în alb (jucaţi de niște fizioterapeuţi de la Fundaţie) mă scot din cadrul ars pe alocuri.

A rămas doar unul dintre cele douăsprezece minute ale filmului. Mulţimea se dispersează, camera se îndreaptă spre stânga ca să ne arate doi bărbaţi înalţi prinși într-o conversaţie animată (acum nu se aude nicio voce, însă revine muzica lui Baumfelder), comentând probabil spectacolul la care tocmai asistaseră. Unul dintre ei este Klaus, al cărui spate l-am zărit în cadrul inițial; celălalt este Dr. Tom, purtând un costum de golf. Cei doi arată asemenea unor demnitari, unor preşedinţi; își dau mâna, poate înainte de a se despărţi, poate pentru a parafa cine știe ce pact misterios între psihiatria Lumii Vechi și cea a Lumii Noi,

apoi dispar din cadru luând-o în direcţii diferite. Iată acum sosind două femei zâmbitoare purtând crinoline, a mai rămas o jumătate de minut, Sima şi Jane, nişte guvernante probabil, fiecare ducând de mână câte doi copilaşi. Jason (fiul lui Sima) şi Adam, Darren şi o fetiţă al cărei nume l-am uitat. (Entuziasmul lor în momentul în care au fost aleşi din rândurile elevilor de la Bright Circle, acolo unde li se dăduse permisiunea să nu-şi facă somnul de prânz.) Personajele se apropie de noi repede şi încet, în prezent şi în trecut.

Lucrurile visate de Darren au început să-şi facă apariţia prin boscheţi, figurina din plastic a unei paraşute lansate cu ajutorul unei rachete, mica lamă boantă de ferăstrău pe care o folosise pe post de steluţă ninja — iar el avusese grijă să-şi vâre în buzunar toate aceste obiecte. Buzunarele lui erau neobişnuit de încăpătoare: vară-iarnă, purta una dintre cele trei perechi de pantaloni de camuflaj pe care şi le cumpărase cu propriii bani de la magazinul de efecte militare casate de pe strada Huntoon. Camuflaj pentru zonele deşertice. Să înţelegem că dispunea de peste patru sute de dolari, mai ales în bancnote de câte douăzeci. Avea douăsprezece bricege Buck. În acelaşi sertar în care ţinea banii şi cuţitele, avea şi un pistol cu bile marca Crosman, despre care adesea susţinea că ar fi fost un revolver adevărat şi pe care odată îl îndreptase către Jason Davis, metisul, făcându-l pe acesta să-i provoace lui Darren o rană deschisă deasupra ochiului. Mirosul de nucă de cocos fusese atât de puternic încât îl percepuse ca fiind de fapt gustul tinerei infirmiere care îi cususe tăietura, în vreme ce lănţişorul din aur pe care aceasta îl purta la gât, peste clavicule, îi apărea acum în vise, însă asta era în regulă, spusese Dr. J, problemele apar atunci când obsesiile o iau pe căi pidosnice. Totul semăna cu acel banner de hârtie pe care scria LICEUL DIN TOPEKA, pe care majoretele îl ţineau întins pentru ca jucătorii să treacă prin el în momentul în care îşi

făceau apariția pe teren. În gimnaziu, pe vremea când era responsabil cu hidratarea jucătorilor, își dorise să nu fie doar un membru oarecare al echipei. (Imaginați-vă că-l priviți sprintând, cu o bucurie nețărmurită, de-a lungul marginii terenului în clipa în care unul dintre fundașii noștri tocmai se desprinde.) Bannerul întins între somn și trezie s-a rupt, iar acum deopotrivă oameni și lucruri pătrund prin golul creat.

Se va afla la McDonald's-ul de pe Bulevardul Gage luându-și apa fierbinte și își va da și pur și simplu seama că bărbatul care tocmai comandă în fața lui este tatăl lui având prin părul încâlcit cioburi de parbriz. Așa că iese imediat afară, ținându-și capul aplecat, încalecă pe bicicleta lui Schwinn Predator și pedalează cu viteză maximă către boscheții din Parcul Westboro, acolo unde poate să-și tragă răsuflarea și să-și vâre în buzunar lucrurile rătăcite de prin vise. Oare de ce te fac acești boscheți să te simți în siguranță? Dr. J îl întreabă de fiecare dată atunci când îi spune că obișnuiește să se adăpostească în locul acela. Să înțelegem că acolo există o întreagă rețea de tuneluri care străbat tufele masive de caprifoi, iar el are asupra sa provizii, o pungă din plastic cu mici snack-uri Snickers și PayDay, pentru energie, precum și niște pastramă îngropată nu prea adânc sub o tufă, într-un loc pe care nu are de gând să-l dezvăluie nici măcar sub tortură. Mai există și alte locuri asemenea boscheților? Nu cumva te gândești la locul acesta ca la un alt fel de tufă, Darren?

Păi, poate că s-ar putea gândi dacă Dr. J nu ar fi spus, la sfârșitul fiecărei ședințe, Intrați, doamnă Eberheart, după care Darren era nevoit să-și asculte mama plângându-se. Ultima dată se plânsese de faptul că el dăduse cu piciorul slujbei perfecte de la Dillon's pe care i-o aranjase Dr. J, făcându-i o favoare. Pentru că Darren era incorect, neserios, ca să nu mai

vorbim despre testul GED[1]. Ceea ce-l face pe Darren să-și încetinească voit ritmul respirației este felul în care vocea ei devine tot mai pițigăiată, aproape un scheunat de animal suferind, înainte de a izbucni în lacrimi, după care glasul îi revine la normal: Nu știu cât / Nu știu dacă / mai pot suporta. Minciunile lui. Diabetul lui. Turele de noapte de la spitalul St. Francis. Acesta este momentul în care și Darren simte că-l podidește plânsul sau că-i vine s-o strângă de gât, în schimb se uită la pictura reprezentând un clovn care atârnă pe peretele cabinetului doctorului J., cu atâta intensitate încât culorile acestuia încep să se modifice. Îți place? E un pictor pe nume Marc Chagall.

Nu se poate simți ca-n tufișuri atâta timp cât japița aia e acolo. La început Dr. J spusese că Nu folosim cuvinte precum japiță, poponar, fătălău, însă de vreme ce el a început să-și zărească tatăl, de fapt nu prea există reguli. Pentru că, să ne-nțelegem, Darren nu este un poponar sau un fătălău, indiferent ce au zis Novak, Davis sau tatăl lui după ce acesta a izbit mașina de refugiu, proiectându-se prin parbriz. Darren mărturisise de mai multe ori că-l ucisese, momente în care Dr. J îi spunea, vorbind extrem de rar, de parcă ar fi citit textul scris pe un panou aflat la distanță, Nu, Darren, nu ești responsabil — în niciun fel — de moartea tatălui tău. Faptul că nutrești gânduri dușmănoase pentru cineva anume nu face ca mașina persoanei respective să se accidenteze. Doar că, înainte de accident, Darren răsturnase Honda albastră de nenumărate ori în imaginația lui, derulase filmul și îl mai vizionase o dată. În imaginația lui, el stătuse plictisit și asudat în primul șir de bănci al bisericii prezbiteriene din Potwin, în timpul slujbei funerare, înainte ca cei de la patrula rutieră

---

[1] GED — acronim al „General Education Development", un test școlar.

să-i sune. Senzaţia de guler apretat frecându-se de gâtul lui ras recent cu lama de bărbierit.

Încă de pe vremea când era doar un băieţel, dimineaţa obişnuia să bea apă fierbinte în compania părinţilor săi, prefăcându-se că bea cafea, Uite cafeluţa ta, Darren, fără lapte, fără zahăr, acuş începe slujba. Rareori îi acompania şi altcineva râsul. Gluma se referea la faptul că era bărbat, însă acum chiar este unul, optsprezece ani, şi exact asta face în fiecare dimineaţă. La McDonald's poţi căpăta apă fierbinte pe gratis, cu toate că poate fi dificil să le explici că nu vrei să le cumperi pliculeţele de ceai Lipton. De mai multe ori s-a văzut nevoit să cumpere un pliculeţ numai pentru ca mai apoi să-l arunce nefolosit. (De cele mai multe ori, cei de pe Bulevardul Gage îi oferă ceaşca aburindă de polistiren fără să pună întrebări, însă atunci când a încercat să facă acelaşi lucru pe Strada 21, unul dintre bucătari, un tip pe care s-ar fi putut să-l cunoască personal, a zis Spuneţi-i retardatului să se care.) Atunci când şi-a început slujba de la Dillon's, tatăl lui încă nu se întorsese prin bannerul rupt iar el obişnuia să stea pe unul dintre scaunele rotative din plastic înşirate în dreptul faţadei din sticlă privind prin reflexia apoasă a propriului trup cum toţi acei Phelps îşi agită pancartele. Mai lua o gură din apa aburindă, o mai amesteca cu linguriţa, iar mai sorbea un pic. Apoi se ridica cu o asemenea hotărâre încât îşi imagina că bărbaţii aflaţi în preajmă aveau s-o observe.

Atunci când te duci la slujbă, peisajul se organizează diferit de-o parte şi de alta a bicicletei tale în vreme ce-l străbaţi, ulmii şi arţarii argintii aliniindu-se respectuoşi ca să te lase să treci. Stacy, prietena doctorului J, îi arătase unde ar putea să-şi lase Predator-ul, în intrarea laterală, şi cârligul de unde-şi putea lua unul dintre şorţurile verzi. Înnoadă-l aşa la spate. Apoi întreabă-mă pe mine ca să-ţi spun ce coadă are

nevoie prima de ajutorul tău. Iată căpățânile de broccoli cutia de napolitane înghețate pâinea marca Wonder Bread cei doi litri de Dr Pepper cum înaintează lent pe banda de cauciuc pentru a fi plătite, moment în care el trebuie să le bage în pungile înalte de hârtie și, dacă i se cere, să le care sau să le pună în cărucior și să le ducă până la portbagajul mașinilor sau la platforma camionetelor. Adesea căra mâncarea unor oameni pe care îi cunoștea, sau pe care îi cunoscuse, iar aceștia îi vorbeau, ceea ce era în regulă. Ouăle și pungile cu lapte erau puse separat în niște pungi din plastic, nu mă întrebați de ce. Satisfacția vârârii unui cărucior pentru cumpărături gol în burta altuia, în țarcul dedicat. Patru dolari și douăzeci și cinci de cenți pe oră înmulțit cu treizeci erau mai mulți bani decât și-ar fi putut imagina odată ce înmulțea treizeci cu săptămânile dintr-un an și cu anii în care avea de gând să mai muncească. Un lucru era sigur: avea să cumpere Fiero-ul lui Ron Williams și chiar își va lăsa mama să-l folosească, dacă ar fi respectat anumite reguli.

La jumătatea primei luni, codul de bare al unei conserve mari de nu se știe ce nu poate fi citit, iar Mike, pensionarul pe care-l ajută să-și vâre cumpărăturile în pungi, îi spune să verifice prețul, ceea ce înseamnă că trebuie mai întâi să identifice raionul, apoi raftul, apoi eticheta care corespunde respectivei conserve înainte de a ține minte toate aceste detalii și a reveni la Mike, care între timp și-a scanat singur articolele de băcănie, un client cu siguranță supărat.

Stacy nu îi spusese că aflarea prețurilor s-ar fi numărat printre sarcinile lui. Până să ajungă să găsească raionul căutat, se și vede întorcându-se la casa de marcat incapabil să-și dea seama cum de eticheta cu prețul corect se afla la mijlocul unor șiruri asemănătoare însă diferite de conserve, sau cum aceste diferențe se estompau în vreme ce le privea cu atenție,

culorile etichetelor învălmășindu-se până la pragul de la care nu mai poate să traseze o graniță între cât costă asta, cât costă cealaltă. Ar fi dibuit cuvintele dacă literele nu s-ar fi preschimbat în niște furnici alergând pe podea, în vreme ce niște bețigașe plutesc pe o apă curgătoare, în vreme ce el stă acolo, și dacă ceilalți cumpărători nu ar fi început să râdă de el până în momentul în care el se întoarce să le culeagă. Abia în clipa în care se surprinde stând, cuprins de o năduşeală rece, în fața rafturilor, observă muzica de fundal care a învăluit magazinul Dillon's de-a lungul anului 1996.

Apoi doamna Lewis îi cere să citească cu voce tare pasaje din Cum a furat Grinch Crăciunul! *În clasa a patra, Dă-i drumul, nu avem toată ziua la dispoziție, râsetele, apoi antrenorul Stemple îl apucă de mască în timpul testelor, în clasa a șaptea, și dă cu el de pământ pentru că e prost ca noaptea, țiuitul din urechi, mirosul de iarbă proaspăt cosită. De asemenea, se află așezat într-un birou în vreme ce Dr. Nelson îi spune tatălui său Gândiți-vă la un băiat de nouă-zece ani aflat în trupul unui adolescent, apoi este prins pe picior greșit de către Carter, cu o poveste petrecută câțiva ani mai târziu, în care o pipăise pe Becky Miller, Măcar știi ce înseamnă verbul „a pipăi"? Aceleași râsete în jurul focului, scântei sărind din portocala crescută în livezile din Osage. Toate aceste momente fără număr devin prezente ori de câte ori numai unul dintre ele este prezent, micile spasme mimetice din jurul colțului gurii îl dau de gol.*

Trebuie să te îndepărtezi de locul în care aceste momente bâltesc în spațiu, așa că se îndreaptă, ținându-și capul aplecat, către depozit, își pune șorțul în cui și străbate pe bicicletă cele patru cvartale care-l despart de magazinul de efecte militare, acolo unde poate să stea undeva în fund închizând și deschizând clapetele unei lădițe pentru muniție calibrul .50,

până când în cele din urmă Las-o baltă Stan, aflat îndărătul tejghelei, i se adresează, fără însă să-și ridice privirea. Darren adora mirosul de unguent pentru arme Cosmoline. Stan, chiar dacă e gras și respiră șuierat, și în pofida faptului că îi lipsește un polícar, poate să-și facă palmele căuș și să te pocnească cu ele peste urechi, așa cum fac toți pușcașii marini, într-un fel care te poate ucide, sau poate să-ți vâre nasul în creieri cu o lovitură dată cu podul palmei. Uneori, despre aceste abilități de luptă, precum și despre altele, Darren credea că le-a deprins, sperând însă că nu va fi nevoit niciodată să le folosească. De asemenea, Darren simțea că experimentase și el puțin ceea ce îi povestise Stan, așa cum odată un profesor îi spusese că a mirosi un obiect înseamnă a absorbi câteva particule provenind din acel obiect. Prin urmare, cum Stan îi spusese Există curve la tot pasul, abia dacă trebuie să le plătești, scuipă-te numai puțin pe pulă pentru o mai bună lubrifiere, Darren nu credea despre sine că minţise atunci când le spusese același lucru unor elevi de gimnaziu care jucau baschet pe terenul de pe Randolph Avenue, și anume că futuse una, se scuipase etc.

Nu trebuise s-o plătească, cu toate că ar fi putut-o face, Am strânși peste patru sute de dolari. Dacă spui un lucru care, atunci când îți iese pe gură, se susține, aceasta îl face suficient de adevărat, așa că Darren nu simțea că ar minți, cu toate că adesea simțise acest lucru ceva mai târziu. Mama lui îi ceruse dintotdeauna să mărturisească faptul că fusese necinstit înainte ca lumea să prindă de veste.

Magazinul de efecte militare era și nu era asemenea boscheților. Era, pentru că nu exista nicio șansă ca unul precum Gordon, precum Nowak sau precum Davis să-l poată găsi aici, în acest loc în care Stan, care îl cunoscuse pe tatăl lui Darren, se afla la comandă. Poți rămâne, cu condiția să nu faci zgomot. Da, acesta era, asemenea boscheților, un loc

întunecat despre care Darren avea anumite cunoștințe tactice, cunoștea chiar și locul din spatele tejghelei în care se afla încuiat vechiul — însă încărcatul — Luger. Și aceasta nu pentru că particule ale supărării lui Stan ar fi pătruns în el. Toate fetele spun că-și doresc niște băieți drăguți genul sensibil după care și-o trag cu toată echipa nu-i așa Darren. Nu sunt rasist Darren dar nu ți se pare că se ține pe urmele lor și și-o caută cu lumânarea. Ori de câte ori Stan avea chef de vorbă, numele lui se strecura întotdeauna în aceste propoziții. În vara dinaintea primului an de liceu îl provocaseră s-o sărute pe Mandy Owen, juraseră că fata își dorea să fie sărutată de el, era doar prea timidă ca să-i spună, iar felul în care fata țipase, în care se înroșise, agitându-și brațele în fața ei semănase cu momentul în care pe mama lui, alergică, se așezase o albină. Râsetele acelea. Fusese vinovat înainte ca palma lui deschisă să-i atingă fetei fața și, în vreme ce-l snopeau în bătaie, pământul care-i intrase în gură, el ar fi vrut să spună Îmi pare rău, Mandy; o cunoștea de la grădiniță, locuia la numai trei cvartale de el. Ei habar n-au cum e să simți gustul propriului sânge, mirosul de iarbă cosită, și cum este să nu te duci acasă ca să-ți iei cuțitele sau pistolul sau să le răstorni în gând mașinile. Iar atunci când supărarea lui Stan a pătruns în el, Mandy nu era decât o curvă care ținea bannerul prin care treceau alții. Să înțelegem că puteau trece zile până când, în mintea lui, ea înceta să mai fie una.

Dr. J nu era supărat din pricina slujbei lui Darren, nu avea în el nicio particulă de supărare și cu asta basta. De mai multe ori Darren se întrebase dacă asta nu făcea din Dr. J un fătălău. Nu mă afectează cu nimic, e ceva ce am putea încerca din nou la un moment dat, dacă ți se va părea în regulă. Ceea ce îl îngrijora pe Dr. J era faptul că Darren ar fi putut suferi de niște halucinații minore, ceea ce este altceva decât a spune

niște povești gogonate. Darren, a spus Dr. J, Darren, până când Darren și-a desprins privirea de pe tablou și l-a privit în ochi, Ce vreau să spun este că în aparență tu vezi lucruri care nu există, de exemplu pe tatăl tău. Tata nu vedea lucruri inexistente, s-a gândit Darren, cu privirea din nou ațintită către clovnul plutind în rama lui argintie. Cu toate că, atunci când tatăl lui se afla într-o stare pe care Darren o asocia cu beția, acesta înjura persoane care nu se aflau de față, o dată a spart cu pumnul peretele de rigips din beci. Sau poate că vrei doar să-mi spui că te gândești la tatăl tău, că ți se pare că el s-ar afla aici, în același timp știind foarte bine că nu se află. Dacă crezi că vezi sau chiar auzi lucruri care nu există, Darren, poate că te-ar putea ajuta să-ți repeți în gând, sau chiar s-o spui cu voce tare, asta nu există. Asta nu există. Ai fi surprins să afli cât de mult a ajutat acest mic exercițiu alți oameni pe care îi cunosc.

Bărbații Aceia (Jane)

Îți mai amintești că acum două ierni s-a dovedit că nu cumpărasem biletele noastre pentru Florida, că am descoperit acest lucru abia în seara precedentă, când am încercat să printez biletele de îmbarcare, numai ca să descopăr că de fapt nici măcar nu le cumpărasem? Îmi aminteam cu limpezime că le cumpărasem prin agenţia Orbitz, însă cum noi ne ducem la Sanibel în fiecare ianuarie, probabil că mă gândisem la unul dintre anii precedenţi. Când tata mă întreba de ele în lunile premergătoare călătoriei — dacă era o cursă directă sau trebuia să schimbăm avionul la Chicago; cât de mult costaseră — nu minţeam atunci când îi răspundeam: da, sunt fără escală, au costat aproximativ la fel de mult ca anul trecut. Doar că simţeam o ușoară neliniște când mă gândeam la ele, sau poate că, privind lucrurile retrospectiv, știu că am simţit-o, de parcă imediat sub pragul conștientului, sau uneori ridicându-se până în conștient numai pentru a se cufunda la loc, bănuiam că nu le cumpărasem niciodată, că doar intenţionam s-o fac, după care am început să-mi amintesc în mod fals că le cumpărasem. Ori de câte ori se apropia această călătorie, mă cuprindea o ușoară teamă, suficient de blândă pentru a nu simţi nevoia să mi-o explic — poate că eram neliniștită din pricina unui alt lucru; poate că era doar faptul că urăsc să zbor; poate că gândul la călătorie îmi amintește de imensa distanţă care

mă separă de tine și de fete. În mod normal, așa cum îi stă bine unui adevărat nevrotic, în săptămânile precedente aș fi verificat și răsverificat biletele în computer, ca să nu descopăr abia în ajunul călătoriei, când tata mi-a sugerat să fac check-in-ul și să printez biletele de îmbarcare — moment în care această descoperire devenise inevitabilă — că de fapt nu le cumpărasem niciodată. Nu-mi vine să cred, exclamam eu întruna, în vreme ce-mi scotoceam contul de Gmail, însă de fapt, la un anumit nivel, știusem dintotdeauna. Dar nu despre asta e vorba, sau nu numai despre asta: cred că simțisem că, atâta vreme cât aveam să evit să caut biletele, acestea s-ar fi aflat acolo; numai dacă le-aș fi căutat printre mesajele arhivate ele ar fi dispărut, de parcă, dacă până în acel moment trecutul ar fi fost nedefinit, aș fi putut să-l eclipsez. Înțelegi ce vreau să spun? A doua zi a trebuit să scoatem o grămadă de bani ca să cumpărăm biletele; din fericire încă mai aveau locuri, deși bănuiesc că pentru relația cu Kansas City de obicei există.

Cam așa a fost și cu recuperarea amintirii celor înfăptuite de tatăl meu. Informațiile se aflaseră dintotdeauna acolo, le purtam cu mine, însă nu știam că știam, cu toate că știam că știam ceva și că mă înspăimânta să cunosc acel ceva pe de-a-ntregul, mă înspăimânta de parcă evenimentul pe care îl reprimam ar fi devenit real numai dacă mi s-ar fi strecurat în conștient, în memorie. Și cred că Sima a fost prima persoană care a intuit contururile acestor informații pe care le purtam cu mine; ea m-a ajutat să-mi dau seama că ceea ce lipsea avea o anumită formă, că reprezenta o piesă din puzzle-ul propriei mele personalități, ea fiind cea care i-a dezvăluit contururile — felul în care ceea ce nu-mi permiteam să știu se ițea în alte domenii ale propriei mele experiențe. Iar odată ce aceste contururi s-au dezvăluit

privirii, eu am putut — de fapt *nu* am putut — să mă confrunt cu lucruri pe care simultan le-am știut dintotdeauna și nu le-am știut niciodată.

Tu nu-ți poți aminti cu adevărat cum era Sima pe vremea aceea, pe când tu aveai patru sau cinci ani, iar prietena mea a devenit și terapeutul meu, cu toate că ea zicea că „ne consultăm", un fel de estompare a granițelor care a fost încă de la început, inutil de spus, problematică; ar fi trebuit să fim mai precaute, știam asta. Nu caut să-mi găsesc vreo scuză, însă existau atât de multe abateri în rândurile oamenilor de la Fundație, privitoare la relațiile de natură profesională, personală și psihoterapeutică, încât cred că, într-o anumită măsură, acest lucru devenise pentru noi ceva normal. Dar de asemenea ne simțeam — ba chiar și *eram* — două feministe formând o alianță terapeutică într-un context în care acele abateri erau de obicei folosite pentru a ranforsa niște relații patriarhale. La început am făcut ședințele cu Allen Caplan, pe care ți-l amintești din vecini, pentru că, la Fundație, a *nu* te supune unor ședințe de psihanaliză era ca și cum ai fi făcut o grevă împotriva ta, un semn că eviți reflectarea serioasă a propriei psihodinamici, sau ceva de genul ăsta, iar eu am simțit că trebuie să închei odată pentru totdeauna cu rahatul ăsta revoltător de sexist. Odată, la o ședință cu personalul Fundației, am ridicat problema diferențelor salariale între bărbați și femei iar puțin mai târziu, în aceeași zi, în vreme ce stăteam întinsă pe canapeaua de psihanalist a lui Caplan, acesta m-a încurajat să mă gândesc la felul în care îngrijorările mele privind faptul că sunt plătită mai puțin ar putea avea legătură cu invidia freudiană a penisului. A văzut la mine semne evidente de „năzuință falică". Altă dată l-am întrebat pe un alt psihanalist senior de ce li se adresează colegilor

aflaţi în practică postdoctorală cu apelativul de „Doctor", iar colegelor pe numele mic — şi iată-mă din nou pe canapea, ţinându-mi-se lecţia despre invidia penisului. Faptul de a contesta diagnosticul de invidia penisului constituia un semn sigur că sufereai de invidia penisului. (Ar trebui să găsesc pentru tine memo-ul deconspirat, adresat doctorului Tom, în care un psihanalist senior mă făcea „bărbătuş cu gura mare"; ai putea reproduce o versiune uşor redactată a acestuia în cartea ta.) Acum totul sună ca o parodie, însă această era realitatea. Faptul că lucram împreună cu Sima părea o formă de rezistenţă la acea cultură, o cale prin care m-aş fi putut împăca cu anumite aspecte ale trecutului meu fără ca termenii acestei împăcări să fie dictaţi de tradiţia freudiană neverificată a Fundaţiei care patologiza experienţa femeilor atunci când aceasta nu se potrivea cu teoria marelui înaintaş.

Acestea fiind spuse, totul era un mare şi megadeterminat haos. Sima îl avea ca psihanalist pe Klaus, care pentru tata era ca un al doilea părinte, sau poate mai degrabă tata era ca un al doilea fiu pentru Klaus; întotdeauna persista o anumită tensiune între noi şi Eric, cu toate că-l simpatizam, în vreme ce amândoi eram de părere că prescria nişte tratamente medicamentoase extrem de agresive; pur şi simplu nutrea această încredere lipsită de spirit critic în psihofarmacologie ca soluţie curativă universală. Apoi, desigur, tu şi Jason eraţi prieteni la catarama, eraţi practic nedespărţiţi încă de la naştere, eraţi ca nişte fraţi; fiecare familie întocmise câte un testament în care o numea pe cealaltă tutore legal al copilului, în eventualitatea unei tragedii. (Apropo, tu şi Natalia trebuie neapărat să întocmiţi un testament; nu mai amânaţi.) Apoi mai era ceea ce se s-a întâmplat între tata şi Sima, ceea ce din nou

avea legătură cu Klaus — va trebui să-l întrebi pe el, dacă vrei să afli detalii; mie mi-a povestit abia peste câțiva ani, cam în perioada poveștii cu Darren Eberheart — însă în tot acest timp avusesem o vagă bănuială, un alt lucru pe care în același timp îl știam și nu îl știam. Iar dacă vrei să fiu sinceră până la capăt, nu sunt sigură că relația mea cu Sima — care era, dacă vrei să știi, cea mai minunată persoană, bărbat sau femeie, din Topeka — a fost complet lipsită de încărcătură sexuală. Cu alte cuvinte, nu a fost lipsită de încărcătură sexuală. Apoi mai era faptul că Sima, în pofida diferențelor noastre de natură metodologică, a fost cel mai perspicace cititor al manuscrisului meu, ceea ce însemna că mă simțeam dependentă de ea și din acest punct de vedere; de asemenea, asta însemna că ea se simțea cumva coproprietara cărții, deși nu ar fi recunoscut niciodată acest lucru; cu siguranță ea urma să aibă o relație foarte complicată cu succesul ei editorial.

După o lună sau două petrecute în Topeka, eu și Sima am început să ne întâlnim săptămânal, să purtăm lungi conversații, stropite cu vin, despre cum fusese ultima săptămână la Fundație, dezbătând diferitele noastre orientări teoretice dar și rememorând scene din trecut, din copilăriile noastre. Intimitatea care s-a stabilit între noi a fost rapidă și intensă; din aceste motive a fost oarecum buimăcitoare; eram ca niște copii aflați într-o tabără de vacanță sau ca un student din anul întâi care se agață de un nou prieten cu un entuziasm trădând o anumită disperare. Stăteam una lângă cealaltă pe balansoarele de pe veranda casei din Greenwood Avenue, fumând (îmi amintesc că pe filtrul țigărilor indoneziene pe care le prefera Sima era presărat puțin zahăr) și bând vin prost din borcane de dulceață — Sima era o tipă deosebit de elegantă, ceea ce făcea cu mine

era pentru ea un adevărat *slumming*[1] — bârfeam și râdeam și discutam deschis despre faptul că amândouă crescuserăm în niște familii în care mamele fuseseră puternice însă îngăduitoare, iar tații niște distruși. Tatăl ei, care n-o vizitase nici măcar o dată la Topeka, era un chirurg renumit din Los Angeles, specializat în chirurgie cardiacă, dacă nu mă înșel; emigrase din Iran și rupsese legăturile cu aproape toți membrii familiei din care provenea. Atenția lui se îndrepta atât de mult, aproape exclusiv, asupra fratelui mai mare al Simei, Amir, de la care se aștepta să devină, la rândul lui, chirurg, încât Sima se simțea complet invizibilă. (Doar știi că tata o favoriza pe Deborah; probabil ai face mai bine să n-o incluzi și pe ea în lucrarea ta; tata nu depunea deloc eforturi să-și ascundă preferința.) Amir era un dezastru, încercase să se sinucidă pe când avea douăzeci și ceva de ani — cel puțin Sima considera că fusese o tentativă de sinucidere; familia continua să susțină că băiatul doar „chefuise" fără măsură, ceea ce pe Sima o scotea din minți. Îmi amintesc de acest obicei straniu al Simei de a zâmbi în timp ce plângea; parcă îi văd dinții perfecți lucind ușor în lumina înserării în vreme ce îmi povestește despre ziua în care familia ei l-a luat pe Amir de la spitalul UCLA, despre cum tatăl ei, aflat la volanul Mercedesului, tot perora că un student la medicină ar fi trebuit să știe că opioidele nu se amestecă cu alcoolul — vorbind despre tentativa de sinucidere a fratelui ei puternic sedat de parcă ar fi fost vorba despre un simplu rateu academic, despre slaba înțelegere a unor procese chimice. Rămăsesem fără grai, mi-a mărturisit Sima, zâmbind, sorbind din vin în vreme ce lacrimile i se

[1] *Slumming* — cuvânt fără echivalent în limba română, însemnând „plăcerea de a vizita cartiere sărace" (eng.).

rostogoleau pe pomeții proeminenți, nu puteam scoate niciun sunet. O să râzi de mine dacă o să-ți spun că atunci când Sima zâmbea-în-timp-ce-plângea — parcă-i văd chipul luminat de flacăra ținută în căușul palmelor în vreme ce-și aprindea încă o țigară — imaginea îmi amintea de o vreme frumoasă în care plouă dar e soare „cu dinți", ceea ce îmi imaginez că se întâmplă atunci când vântul aduce ploaia căzută din niște nori aflați la câteva mile distanță.

Abia atunci când atât eu cât și Sima am devenit mame — câte luni te despart de Jason, patru? — discuțiile noastre despre tatăl meu au devenit mai elaborate. Parțial responsabil de acest lucru era faptul că apariția copiilor ne stârnea amintiri din propria noastră copilărie, ceva ce cu siguranță îți sună cunoscut, de vreme ce și tu le-ai pe fete. Dar s-a mai întâmplat și că tata și bunica au început să vină din Phoenix să te vadă, iar Sima a observat câteva lucruri subtile însă stranii pe care le făceam — vreau să spun, în afara faptului că mă exaspera prezența părinților mei. De exemplu, într-o seară i-am invitat pe Sima și pe Eric la cină, tata pregătind în acest scop una dintre minunatele lui rețete cu pui, iar ea a observat că pur și simplu nu mă puteam desprinde de tine atunci când tata se afla prin preajmă. Mi-a spus că scena semănase cu cea din filmul lui Buñuel, *Îngerul exterminator*, în care, în chip misterios, musafirii sosiți la cină nu reușesc să părăsească salonul în care se retrăseseră după masă. Doar că în acest caz doar eu eram cea care nu putea să plece: tu și Jason vă aflați în pătuțurile voastre așezate în camera de zi, în care cu toții ne mâncam desertul. Sima a observat că la un moment dat m-am ridicat în picioare ca să strâng niște farfurii și pahare, pentru a le duce la bucătărie, după care, de cum am ajuns în dreptul ușii, m-am întors brusc și m-am așezat

la loc, punând vasele pe măsuța pentru cafea, „Mă ocup de ele mai târziu". Evident că tot acest comportament a fost inconștient, irațional — chiar dacă nu aveam încredere în tatăl meu, în contextul dat nu aș fi avut pentru ce să-mi fac griji — însă pur și simplu nu am putut să vă las pe voi doi nesupravegheați. La un moment dat am întrebat-o pe Sima, Nu vrei o țigară? Da, a răspuns ea, așa că ne-am ridicat amândouă, ne-am îndreptat către ușă, apoi: De fapt eu nu prea am chef să fumez, du-te tu; iar apoi m-am așezat la loc. Dacă tata ar fi observat ceva, dacă ar fi văzut că mă comport ciudat, ar fi presupus că mă simțeam stresată de prezența părinților, lucru relativ normal pentru oricine, iar tatăl meu era și el relativ greu de suportat: se plângea întruna, nu manifesta aproape niciun interes pentru cei din jur. Sima mi-a mărturisit că atunci când s-a dus să fumeze singură — o altă eră, pe atunci mamele care încă alăptau fumau ca șerpii — și s-a așezat în balansoarul de pe verandă, privindu-ne pe toți prin fereastra mare, cum stăm în camera de zi, și pe mine cum mut un scaun pentru a mă așeza între tata și pătuțul tău — a intrat la bănuieli — anume bănuind că nu știam ceea ce știam. Poate faptul că a observat întreaga scenă fulgurant, de afară, încadrată de marginile ferestrei, a transformat imaginea într-un tablou sau într-o secvență de film mut, ceea ce a avut darul să-i stârnească Simei un sentiment de ușurare.

— Continui să-i spui „tatăl meu" în loc de „bunicul", cu toate că zici „bunica" și nu „mama mea" — de parcă încă m-ai feri să am vreo relație cu el.

Asta chiar că e ceva interesant. Probabil ai dreptate. Acum îmi amintesc de seara aceea la persoana a treia, de parcă m-aș uita în camera de zi din locul de pe verandă din care o privise Sima, în vreme ce stătea în

balansoar — rememorez greșit acel moment, de parcă ar fi fost cel în care aș fi început să-mi amintesc mai bine ce s-a întâmplat, iar asta nu e adevărat. După vizita părinților, Sima mi-a spus în treacăt ce observase, însă eu nu prea am dat importanță; nu am reacționat, am rememorat și eu ceea ce se întâmplase, însă atitudinea mea de atunci nu mi se părea să fi relevat o anumită realitate. Cred că pur și simplu nu o puteam lăsa să răbufnească atâta vreme cât alăptam un copil. I-am mărturisit Simei că, într-adevăr, mă simțeam puțin dusă cu capul atunci când tata se afla prin preajmă, că nu aveam nicio îndoială că, în diverse feluri, mă comportam simptomatic, însă mă îndoiam să mi se fi întâmplat ceva pe când eram mică și, deși tata era o persoană distantă și complet detașată de sine, nu cred că ar fi putut vreodată să mă atingă într-un fel nepotrivit. Este meritul Simei că nu a insistat.

Am continuat să vorbim despre tații noștri și despre tați în general, însă abia după vreo doi ani trecutul profund a reînceput să se manifeste. Tatăl meu a suferit un atac cerebral pe când se afla în Phoenix, așa că am luat un avion până acolo; cred că tu aveai cinci sau șase ani — erai elev la Randolph, nu la Bright Circle. Îmi amintesc că erai complet înspăimântat de faptul că fața lui era ușor paralizată pe partea dreaptă, îmi amintesc de felul în care, din această pricină, arăta la fel și totuși diferit, de parcă ar fi fost înlocuit de alter-ego-ul său; la început nici măcar nu ai vrut să te apropii de el, nu că ar fi fost genul de bunic la care copiii se reped cu brațele deschise. S-a vădit că atacul cerebral fusese minor, însă el a marcat începutul unui îndelungat proces în care am încercat să ne dăm seama cum ar trebui să ne comportăm cu niște părinți tot mai bătrâni, așa că prin aer plutea multă tensiune. Apoi i s-au întâmplat

mamei mele două lucruri. Pe vremea aceea, nimeni nu folosea termenul de „declanșator“[1].

Într-o seară, tatăl tău și bunica te-au dus să-ți închiriezi un film pe casetă VHS. Ei nu aveau televiziune prin cablu, iar tu erai disperat să te uiți la desenele tale animate. V-ați întors cu un film Disney, dar și cu încă unul, *Motanul Fritz*. (Un psihanalist ar putea observa că „Fritz“ fusese numele fiului ucis al lui Klaus, cel pe care mintea lui Klaus îl asocia întotdeauna cu tata.) Tatăl tău ți-a pus acest film pe televizorul mic pe care bunica îl ținea în bucătărie ca să se poată uita la știri, după care a plecat. Într-un târziu am venit să văd ce mai faci, iar ceea ce am zărit pe ecranul televizorului — mi-a luat un minut să înțeleg ceea ce vedeam — era un fel de viol în grup cu animale antropomorfe; era un nenorocit de desen animat porno! Nici măcar nu știusem că există așa ceva. Am rămas acolo complet șocată, pur și simplu paralizată — în vreme ce tu îți molfăiai floricelele de porumb; nu cred că realizai ce se petrecea acolo — după care și-a făcut apariția mama, care s-a uitat și ea la ecranul televizorului, la acest viol în grup, animat și la propriu și la figurat, după care a exclamat „Aoleu“. Apoi, calmă, a ieșit din bucătărie. Eu am reușit să-mi revin, am închis televizorul și ți-am spus să te duci să te joci cu bunica, ceea ce tu ai și făcut, fără să protestezi (îți dăduseși seama că ceva nu era în regulă); l-am strigat pe tatăl tău, care a venit val-vârtej, iar eu i-am pus din nou filmul. Așa cum mă așteptasem, s-a speriat și el, cu toate că părea să găsească toată această poveste destul de amuzantă. Habar n-avea cum se întâmplase; mi-a spus că se mulțumise să citească

[1] *Trigger* — în psihologie, declanșatorul este un stimul care poate determina experiențe, gânduri și stări negative intense (eng.).

titlul filmului în momentul în care îi dăduseşi caseta; îi părea nespus de rău.

În noaptea aia n-am închis un ochi. Nu pentru că eram îngrijorată de efectul negativ pe care desenul acela animat l-ar fi putut avea asupra fiului meu şi nici pentru că aş fi fost supărată pe tatăl tău pentru că încurcase atât de rău borcanele. Nu, era vorba despre acel „Aoleu" — despre momentul în care mama mea intrase în bucătărie şi surprinsese un copil urmărind o scenă de violenţă sexuală, exprimându-şi apoi surprinderea cu exact acelaşi ton şi cu exact acelaşi nivel de blândeţe pe care îl etala atunci când se uita la preţul unei perechi de pantofi. Eram furioasă şi nu-mi puteam explica această furie; mi-am petrecut noaptea cuprinsă de o năduşeală rece, ascultându-te cum bâiguiai în somn, întins pe salteaua gonflabilă aşezată lângă patul nostru. În dimineaţa următoare, abia dacă m-am putut uita la ea. I-am povestit tatălui tău cum mă simt — ştiu că era o nebunie — în vreme ce el insista că fusese singurul responsabil pentru închirierea acelei casete; îşi imagina că de fapt mă lăsasem copleşită de evenimentele din urmă, de atacul cerebral, de faptul că părinţii mei deveneau tot mai bătrâni şi aşa mai departe. Doar că în cele din urmă m-am hotărât să-i spun mamei ceva, sau poate că pur şi simplu nu m-am putut abţine. Stăteam în mica grădină alpină pe care şi-o amenajaseră în spatele casei, plantată cu toate suculentele şi cu toţi cactuşii pe care îi adorai tu, iar eu i-am spus: „Mama, de ce nu te-ai arătat şi mai surprinsă în momentul în care ai văzut filmul acela oribil? De ce te-ai mulţumit să părăseşti, pur şi simplu, încăperea?". La care ea mi-a răspuns, destul de rezonabil, „Păi, credeam că e responsabilitatea ta, doar tu eşti mama copilului". „Păi", am spus eu, „dacă nu m-aş

fi aflat acolo?" Mi-ar fi putut răspunde într-un milion de feluri: ar fi putut spune „Dacă tu și Jonathan nu v-ați fi aflat aici, acel video nu ar fi fost niciodată închiriat"; ar fi putut spune „Bineînțeles că aș fi închis televizorul". În schimb, a căzut adânc pe gânduri, părând să cumpănească problema cu multă grijă, după care a spus: „Adam ar fi fost în regulă." Nu știu cum sau dacă am răspuns; înregistrarea din capul meu se oprește acolo.

Al doilea lucru s-a petrecut câteva zile mai târziu, în ultima zi a călătoriei noastre. De bine de rău, lăsasem în spate povestea cu desenul animat — cel puțin nu mai eram supărată. Eu și bunica ne uitam la niște picturi și gravuri pe care le avea, dar pe care nu le înrămase niciodată; dorea să știe dacă aș fi vrut să duc câteva la Topeka. Bunica deja făcea chestia aia pe care o urăști atunci când o fac eu; ori de câte ori îmi exprimam admirația pentru o pictură sau orice altceva, ea spunea Ia-o, e a ta, m-aș bucura nespus dacă ar fi a ta — de parcă își lua rămas-bun de la lume descotorosindu-se de bunurile pământești. Prin urmare, aceasta nu era o conversație lipsită de griji, în sensul că, în special pe fundalul atacului cerebral pe care-l suferise tata, discuția noastră despre evoluția probabilă a artei era și un pretext de a vorbi despre mortalitate. (Oare unde se afla tatăl meu în timpul acestei călătorii? Cred că era, pur și simplu, în camera lui, sau poate vorbea cu tatăl tău, care cred că-l și înregistra pe casetă; abia dacă mi-l amintesc în zilele acelea, cu toate că accidentul lui cerebral constituise motivul pentru care bătuserăm atâta drum.) Cu toate astea, arta era un subiect pe care eu și bunica adoram să-l dezbatem. Doar știi cât de săracă fusese în cea mai mare parte a vieții, cât de neverosimil de frugală era, doar știi că nu a absolvit liceul; îmi plăcea felul în care iubea artele plastice, faptul

că „prețuia ceva dincolo de preț", cum îți plăcea ție să spui, iar eu îi admiram sincer gusturile — faptul că în 1952, la un talcioc din Midwood, îi atrăsese atenția o pânză, pentru ca odată cu trecerea vremii să ne dăm cu toții seama că descoperise o mică capodoperă, o lucrare ale cărei sensuri se adânceau pe măsură ce o priveai.

Unele dintre cele mai dragi amintiri timpurii de-ale mele provin din perioada în care mă duceam împreună cu ea la Met; ei îi plăceau în mod special sculpturile antice; „Mă liniștesc", obișnuia să-mi spună; marmura o liniștea. După cum știi, ea a lucrat pentru mai mulți artiști — ajutându-i să facă rost de materiale, ținându-le contabilitatea — era plătită cu lucrări. În fine, ne aflam în garaj și selectam niște gravuri pe care le ținea presate între niște bucăți mari de carton, când deodată mi-a spus:

— Trebuie să-ți fac o mărturisire.

„Trebuie să-ți fac o mărturisire" — de parcă cita ceva ce auzise la televizor; doar că această propoziție nu era una pe care o folosea în mod curent. Era, desigur, înfiorător de cald în garajul acela, însă eu am simțit cum îngheț în momentul în care mi-a spus aceste cuvinte.

— Bine, dă-i drumul, am reușit eu să îngaim.

— Păi, știi că am lucrat și pentru Lassiter. (Lassiter fiind tipul care a pictat toate lucrările *à la* Chagall pe care le avem răspândite prin casă; tatei îi plac mai mult decât mie.) Ei bine, una dintre lucrările lui — doar o mică acuarelă — îmi plăcea mie în mod special. De fapt, el mi-a atras atenția asupra ei, pentru că avea o mulțime de nuanțe rozalii; zicea că, de vreme ce numele meu este Rose, s-ar putea să-mi placă. Și chiar îmi plăcea, o adoram de fapt — probabil pentru că reușea să transmită atât de multe lucruri cu atât de puține mijloace, o chestie la care Lassiter se pricepea de

minune, întruchipând o întreagă lume din câteva forme și culori.

— Ce anume, am spus eu, străduindu-mă să nu îmi pierd răbdarea, ai să-mi mărturisești?

— Păi, mi-a răspuns ea, mi-a arătat un mic tablou rozaliu, care mi-a plăcut teribil, așa că l-am întrebat dacă-l pot primi ca plată și, spre surprinderea mea, Lassiter a spus că nu, pentru că intenționa să-l păstreze. Mă gândeam că poate îl păstra pentru mine, că intenționa să mi-l facă cadou, nu să mă plătească cu el, ca să nu aibă vreo legătură cu ideea de datorie. Însă de fapt nu știu, pentru că toate acestea se petreceau către sfârșitul vieții lui, iar el nu a redeschis niciodată subiectul.

— Mama, am spus eu, pe un ton mai exasperat decât s-ar fi cuvenit, treci la subiect.

— Bine, a zis ea. Așa că, atunci când Lassiter a murit, fiul lui m-a rugat să fac o listă a lucrărilor. Mi-a dat și cheile răposatului ca să mă pot duce acolo să pun toate lucrurile în ordine; m-am simțit foarte ciudat să mă aflu în apartamentul acela, care îi servise și de atelier, în absența lui. Iar eu... am furat lucrarea aceea în nuanțe rozalii. Nu am trecut-o în catalogul pe care îl întocmeam, am vârât-o pur și simplu într-o pungă maro și am luat-o acasă; am fugit pe scări în jos asemenea unui hoț ordinar, asemenea hoțului care eram. Sunt sigură că fiul ei mi-ar fi dat lucrarea, era atât de recunoscător pentru tot ceea ce făcusem, și poate că însuși Lassiter intenționase să mi-o ofere. Cu siguranță aș fi putut s-o cumpăr, fiul lui mi-ar fi propus un preț de nimic, pentru că Lassiter nu fusese cine știe ce pictor. Nu mai furasem nimic în viața mea și nu am mai furat de atunci nimic. Și nu am mai spus nimănui povestea asta, nici măcar surorii tale, la care se află acum lucrarea.

Îmi amintesc cum m-am sprijinit de rulota lor Volvo albastră, fierbinţeala tablei care mă ardea prin rochie; simţeam nevoia să prelungesc acea senzaţie în vreme ce lăsam povestea să mi se fixeze în minte. Eram derutată, derutată de motivele pentru care mă simţeam derutată; de parcă aș fi ascultat mai multe povești în același timp, de parcă aș fi auzit povestea bunicii cu o ureche și apoi o poveste diferită spusă în cealaltă ureche. Apoi am zis — îmi amintesc că am făcut-o cu o voce extrem de calmă:

— Asta-i tot ce voiai să-mi mărturisești?

Iar ea s-a uitat la mine destul de nedumerită, spunându-mi:

— Da.

Apoi am adăugat, de data aceasta cu o voce egală, de parcă altcineva ar fi scos cuvintele pe gură:

— Ăsta-i cel mai urât lucru pe care l-ai făcut vreodată? A stat pe gânduri o clipă — între timp nedumerirea i se risipise, de parcă aceasta fusese întrebarea pe care se așteptase să i-o pun — și a spus:

— Da, așa cred, cred că este cel mai urât lucru pe care l-am făcut vreodată.

Când ne-am întors la Topeka, m-am dus la Sima — am dat năvală, mai bine spus — Eric era la o conferinţă — și am repetat aceste povești, le-am repovestit de parcă semnificaţia lor ar fi fost evidentă. Zăceam tolănită pe canapeaua aceea mare, galbenă, iar ea stătea în fotoliul din faţa mea, picioarele ei lungi, măslinii, perfecte, atârnate peste una dintre rezemătoare, vinul și ţigările condimentându-ne, ca de obicei, întâlnirea. Sima s-a mulţumit să asculte; aș vrea să-ţi pot descrie cât de frumos știa ea să nu vorbească, cum își calibra tăcerea, cum te făcea să te simţi ascultată, să vină în întâmpinarea ta, oriunde te-ai

fi aflat cu povestea — poate că toate aceste descrieri ţi se par nişte clişee, însă ştii ceva, cred că şi tu ai uneori această abilitate, atunci când nu te crezi la un concurs de dezbateri. Stătea pur şi simplu acolo, etalând zâmbetul ei minunat dar şi nespus de trist şi de înţelegător iar ceea ce a făcut, într-o anumită măsură nefăcând nimic, a fost să mă lase să-mi dau singură seama cât de neevidentă era supărarea mea, să-mi dau seama de felul în care furia provocată de faptul că mama nu reuşise să te „protejeze" de acel film video, de felul în care furia provocată de faptul că pentru mama furtul acelei acuarele fusese cel mai urât lucru pe care îl făcuse vreodată, nu fusese niciodată integrată într-o poveste coerentă. Sima mi-a creat un spaţiu în care să pot auzi faptul că dedesubtul propriilor mele cuvinte există nişte adâncimi pe care nu le făcusem niciodată să răsune.

Apoi, în acel spaţiu creat de Sima s-a petrecut ceva: vorbirea mea a început să se poticnească, fragmentându-se din pricina tensiunii emoţionale, preschimbându-se într-o litanie compusă din *non sequitur*-uri, aşa cum îmi sună mie versurile unor poeţi pe care îi admiri tu, sau poate aşa cum sună Palin sau Trump atunci când îşi împroaşcă ascultătorii cu nonsensuri de parcă acestea ar avea sens, de parcă ar fi vorba de argumente şi informaţii, cu toate că eu vorbeam atunci mai repede decât o fac de obicei politicienii; scoteam cuvintele pe gură într-un ritm tot mai accelerat, de parcă alergam după înţeles pe măsură ce acesta se retrăgea; era de parcă *eu* aş fi suferit un atac cerebral. Sima mi-a atras atenţia că tot repetam cuvântul „pregătire" — de exemplu spusesem „De ce i-o fi dat mama acuarela aceea lui Deborah? Ei bine, pregătirea mea îmi permite să spun că...", pentru ca apoi să mă opresc la mijlocul propoziţiei şi să încep să vorbesc despre cu totul altceva.

— Pentru că s-a întâmplat într-un tren.

Atunci când eu și tata ne-am întors în Brooklyn, venind din Seattle, unde vizitaserăm niște prieteni de familie; eu aveam șase ani. Atunci când bunica a trebuit să se ducă pe nepusă masă la Los Angeles pentru că sora ei era bolnavă. A luat-o pe Deborah, lăsându-mă singură cu tata, iar ăsta a fost cel mai urât lucru pe care l-a făcut vreodată. Apoi, la un moment dat, vorbirea mea nici nu mai putea fi numită vorbire; se preschimbase în niște suspine, suspinele mă acaparaseră cu totul. Nu mă așteptasem la așa ceva, era ceva la fel de involuntar și de șocant ca un spasm muscular. La început râdeam mânzește de aceste suspine, soare și ploaie, râdeam fără să vreau de forța și de caracterul lor neașteptat, după care m-am predat lor cu totul. În momentul acela am trăit o incredibilă senzație de ușurare: acest limbaj se preschimbase în sunet pur. Acest limbaj își atinsese limita, un altul urmând să fie construit, eu și cu Sima îl vom construi. Îmi amintesc cum mă uitam la ea printre lacrimi, observând că *nu* se apropia de mine, rămăsese așezată acolo — acum ținându-și spatele drept, asumându-și o postură cât se poate de corectă — plină de simpatie, însă neintenționând să se apropie, sau să mă îmbrățișeze, sau să mă țină la pieptul ei, iar eu m-am gândit — cât de ciudat că mai eram în stare să gândesc ceva — că avea dreptate să stea dreaptă în fotoliu, să rămână acolo, să aștepte; îmi amintesc cum mă gândeam că începuserăm ședința de terapie.

* * *

Din punctul de vedere al relațiilor interfamiliale, multe s-au pierdut odată cu dispariția telefoniei fixe. Gândește-te cât de des — înaintea telefoanelor mobile, a existenței

oricărui tip de afișare a apelantului — în copilărie, răspundeai la telefon și schimbai câteva vorbe, oricât de puține vor fi fost acestea, cu mătuși și unchi, sau cu prieteni de familie. Chiar dacă era vorba numai despre acele cinci secunde în care se rosteau formulele obișnuite Ce mai faci, cum merge școala, mama e prin preajmă — era vorba despre un real contact vocal periodic cu o comunitate extinsă de oameni, care, prin repetiție, se consolida. Acum nu mai vorbești cu nimeni dacă persoana respectivă nu te sună direct. Îmi place să stau cu fetele pe FaceTime, deci nu mă poți bănui că plâng de dorul vechii tehnologii, însă cred că s-a produs o schimbare profundă, chiar și în cazul schimbărilor în aparență ceva mai subtile; poate că ar trebui să scrii undeva despre asta.

Asta mai însemna și că, atunci când Bărbații Aceia au început să sune acasă, adesea te nimereai tu să ridici telefonul, și probabil că de mai multe ori nu ai pus receptorul la loc în furcă atunci când eu îți strigam de la celălalt telefon „Adam, am răspuns și eu". (Cât de stranie li s-ar părea o astfel de situație fetelor din Brooklyn-ul secolului XXI: doi oameni ridicând receptoarele unor telefoane diferite, plasate în două dintre camerele unei case mari din Topeka.) A fost pentru mine o chestiune de mândrie să păstrez numărul nostru în cartea de telefoane; gestul de a-l scoate de acolo ar fi putut denota paranoia sau îngâmfare, însă probabil că ar fi trebuit să-l fac. Nu știu despre câți Bărbați a fost vorba, bănuiesc că multe dintre apeluri proveneau de la același individ care doar își schimba vocea, însă cu siguranță au fost destui, în special după ce m-am dus la „Oprah Winfrey Show"; cred că în medie primeam un telefon pe săptămână. Adesea, tipii aceia începeau pe un ton politicos, normal, „Aș putea să vorbesc cu Dr. Jane Gordon, vă rog?". Doar

că în clipa în care spuneam „La telefon", sau dacă tu ridicai receptorul și spuneai „Alo", vocea aceea se transforma de obicei într-o șoaptă sau o sâsâială; apoi — aproape negreșit — auzeam cuvântul „pizdă". Uneori tot ce-și doreau era să aflu că sunt o pizdă care le distrusese căsnicia, sau că pizde asemenea mie reprezentau problema femeilor din ziua de astăzi, o adunătură de pizde feminaziste, sau că ar trebui să tac naibii din „gura-aia-pizdă" (nu mai scrie); îmi transmiteau mesajul, apoi închideau telefonul. Dar existau și diverse amenințări: că sunt o pizdă care ar trebui să se ferească, care va primi ceea ce merită, care ar putea să se trezească cu un glonț în cap în vreme ce se plimbă prin campusul Fundației (ăsta a fost un singur apelant, însă a sunat de mai multe ori) și așa mai departe. Apoi mai erau variațiuni pe tema violului: o să te violez; cineva ar trebui să te violeze; probabil că ai fost violată; dacă n-ai fi atât de urâtă, probabil că ai fi violată.

Apelurile îl mâhneau pe tatăl tău la fel de mult ca pe mine. Eu eram de părere că, dacă cineva chiar ar fi vrut să te atace, nu te-ar fi sunat înainte ca să te anunțe, cu toate că *de ce* mă gândeam la asta, în special dată fiind experiența pe care o căpătasem lucrând cu femei abuzate, nu pot spune. Cu siguranță era ceva neplăcut, însă tipii aceia erau deopotrivă demni de milă — mi-i imaginam așezați în fotoliile lor, adunându-și curajul necesar pentru a face apelul lor obscen, poate ulterior masturbându-se din pricina emoțiilor, sau poate nu ulterior, ci *în timpul* apelului — nu prea îi puteam lua în serios, sau poate că îi luam în serios doar ca pe niște specimene ale hâdei fragilități a masculinității. (Cu siguranță, dacă am învățat ceva, am învățat cât de periculoasă poate fi această masculinitate fragilă.) Poate că pur și simplu nu mi-am permis să mă amărăsc pentru că sub nicio

formă nu le-aș fi dat satisfacția de a părea la telefon rănită, furioasă sau speriată. Niciodată nu i-am întrebat „Cu cine vorbesc?"; nu le-am spus niciodată „Să nu îndrăznești să mă mai suni vreodată acasă", nu le-am spus niciodată „Sun la poliție", cu toate că tatăl tău insista s-o facem; ei spuneau că „vor monitoriza situația", habar n-am ce va fi însemnat asta. Apoi însă am inventat o tehnică de contraatac de care sunt încă destul de mândră.

Atunci când unul dintre Bărbații Aceia suna, eu spuneam „alo" iar el începea să vorbească în șoaptă, făcându-mă „pizdă" într-o varietate de feluri, după care mă prefăceam că nu-l aud bine: „Nu vă supărați, ați putea vorbi mai tare?". De obicei tipul acela repeta, nedumerit, ceea ce spusese deja, doar că de data aceasta puțin mai tare și, cu toate că eu îl puteam auzi foarte bine, îi spuneam, pe un ton la fel de politicos și fără să trădez în vreun fel faptul că știam despre ce fel de apel era vorba, „Îmi pare rău, legătura nu e prea bună, puteți vorbi un pic mai tare?". Apoi continuam să fac același lucru, să rog politicos apelantul să vorbească mai tare. De obicei acesta repeta mesajul o dată sau de două ori, însă întotdeauna devenea prea stânjenit de sunetul propriei voci — sau poate se temea să nu-l audă cineva aflat prin preajmă; mă întreb câți dintre bărbații aceștia aveau soții și fiice aflate în camera alăturată — iar la sfârșit se poticneau sau, cel mai adesea, închideau telefonul, părând brusc copleșiți de rușine. În vreo două asemenea ocazii, tatăl tău asculta la celălalt receptor, așa că trebuia să ne înăbușim râsul auzindu-l pe apelantul cel amenințător încercând și nereușind să-și adune curajul necesar pentru a-și folosi vocea lui de om matur.

Apoi mai erau bărbații de la magazin, de la Dillon's. Îți mai amintești? Pe vremea când erai la grădiniță, în zilele

de duminică noi doi mergeam să facem cumpărăturile la Dillon's — din cine știe ce motiv, îți plăcea la băcănie — și adesea eram abordați, în vreme ce eu împingeam cărucio-rul, fie de câte un bărbat, fie de câte o femeie. Dacă era o femeie, întotdeauna primeam mulțumiri, foarte emoționante adesea: „Cartea dumneavoastră mi-a salvat căsnicia"; „Mi-ați schimbat viața"; etc. Apoi eu și femeia aceea ne strângeam ușor de braț. Îmi amintesc că citisem prin romanele rusești cum câte un personaj strânge o cunoștință „ușor de braț" într-un moment emoționant și că nu știusem niciodată ce vrea să reprezinte acest gest. Însă exact asta făceam atunci când mă întâlneam cu femeile acelea; nu intenționam să ne îmbrățișăm, așa ceva nu se putea întâmpla în Midwest-ul american, însă o banală strângere de mână — un gest foarte masculin în aparență, foarte *business-like* — părea insuficientă. Așa că ne apucam reciproc de braț și aplicam o anumită presiune, mărturisindu-ne solidaritatea prin această atingere — după care reveneam la cumpărături. Bărbații Aceia, însă: nu mă făceau „pizdă" în public, iar alteori nu ziceau nimic, dar mă lăsau să înțeleg, cu o privire sau cu câte un chicotit, că știau cine sunt eu. Unul sau doi s-au apropiat totuși de mine, foarte politicoși: „Sunteți cumva Dr. Gordon?". Când le răspundeam „Da", primeam o replică de genul: „Sper că ești mândră de tine, stricătoare de căsnicii", „Îmi pare rău de soțul tău"; ceva de genul ăsta. Iar eu le spuneam „O zi bună vă doresc" și cu asta basta. (Mai erau și faxurile pe care începuseră să mi le trimită adepții reverendului Phelps: unul mă înfățișa purtând niște coarne desenate, mă numeau „curvă izabeliană[1]

[1] Referire la prințesa feniciană Izabela, despre care în Vechiul Testament scrie că l-ar fi atâțat pe soțul ei, Ahab, să părăsească religia monoteistă și să încurajeze în schimb cultele zeilor Baal și Ișter.

bisexuală", îmi spuneau că-mi foloseam „amvonul" ca să-i încurajez pe sodomiții care meritau să moară; cred că încă mai avem faxurile acelea pe undeva. Apoi, însă, phelpsiștii ăștia au început să-i atace pe toți cei de la Fundație, care fuseseră și ei luați în vizor de vreme ce refuzaserăm, ca instituție, să recunoaștem păcatul homosexualității.)

Era ceva neplăcut, dar nu mai mult de-atât; n-are rost să mai spun că o grămadă de femei au parte de suferințe și mai mari. Sincer, cred că am fost flatată de anvergura pe care o căpătase cartea mea, de efectul acesteia; chiar și aspectele urâte ale recunoașterii îți pot oferi o mică încurajare, iar eu eram pur și simplu uluită de vâlva pe care o iscase opera mea. Doar că faima, de orice fel ar fi ea, asemenea unei nașteri sau a unei morți, modifică orice relație. La început am fost naivă, însă mai târziu aveam să învăț. Și cred că ar fi trebuit să fac mai mult ca să te protejez de Bărbații Aceia. Ai avut vreo două crize în perioada respectivă și cred că au avut legătură cu ei și, în general, cu schimbările survenite.

Una s-a petrecut la Dillon's. De obicei te rugam să găsești produsele de pe lista pe care o întocmeam împreună și să le aduci la cărucior, după care le tăiam de pe listă — îți plăcea să te simți responsabil, ca un om mare. „Așa, deci, avem nevoie de sare", îți spuneam eu, „Unde țin ăștia sarea?", după care îți indicam cu aproximație zona, iar tu fie recunoșteai solnița marca Morton de acasă fie, dacă era necesar, întrebai pe cineva care lucra acolo, pe tonul tău formal, exersat: „Ați putea să-mi arătați unde se află sarea, domnule?". Ai fi zis că erai britanic. În fine, într-o zi te-am rugat să aduci laptele — doi la sută, cel cu capac albastru — și tu te-ai dus după el. Doar că nu te mai întorceai, așa că am început să mă îngrijorez. În momentul

în care te-am găsit — cinci minute mai târziu probabil, cu toate că mie mi se păruse că trecuse o jumătate de oră — tu hoinăreai prin alt raion, plângând, aproape sufocându-te; nu te mai văzusem de multă vreme într-atât de tulburat.

— Sunt niște bărbați în spatele acestor pereți, ai reușit în cele din urmă să îngaimi. Niște negri care se ascund în pereți și care râd de mine, încercând să mă înșface. Eram deopotrivă de confuză, panicată și înfuriată:

— Ce bărbați, cine a încercat să te înșface, cine te-a atins? Pur și simplu nu înțelegeam ce voiai să spui, însă în cele din urmă ți-am zis: Arată-mi unde s-a-ntâmplat, iar tu m-ai condus până la raionul de lactate. Unde sunt bărbații ăia care te-au deranjat?, te-am întrebat eu, însă tu mi-ai arătat frigiderul pentru lapte. Nu înțelegeam ce se petrecuse. Nu există niciun bărbat acolo, am spus eu, zâmbindu-ți ca să te calmez, cu toate că nu eram deloc calmă, după care am deschis ușa de sticlă a frigiderului ca să-ți arăt, luând chiar o sticlă din raft. Acela a fost momentul în care am auzit glasurile venind dindărătul frigiderului. După un moment de ameteală, un ecou la groazei care te cuprinsese pe tine, mi-am dat seama că era vorba despre angajații care umpleau rafturile prin partea din spate a frigiderului, aceasta având o ușă glisantă care dădea către depozit. Habar n-am dacă râseseră de tine sau dacă trăseseră de sticla de lapte pe care încercaseși s-o iei din raft, ca să glumească, sau dacă doar munceau și stăteau de vorbă, râzând poate între ei, însă în momentul acela am înțeles ce văzuseși și de ce te înspăimântaseși. M-am calmat și am început să-ți explic care era situația, cât mai rar și mai limpede cu putință. Tu te-ai oprit din plâns, însă încă erai tulburat. Ceea ce-ți descriam eu — că existau niște bărbați (și femei, am ținut eu să adaug) care lucrau îndărătul

pereţilor — ţie încă ţi se părea ceva ameninţător. Şi — să fie psihanalistul din mine care spune asta? — mai cred că faptul că încercai să iei nişte lapte, hrana pe care ţi-o dădusem eu cândva la sân, înrăutăţise situaţia, de vreme ce tu tocmai te jucai de-a omul mare.

În următoarele luni episodul ţi-a provocat câteva coşmaruri — faptul că în pereţi ar exista nişte bărbaţi. Nişte bărbaţi malefici. Mai erau şi bărbaţii aceia invizibili, care sunau la adăpostul firelor de telefon. Klaus dăduse acestei chestiuni o interpretare elegantă şi ridicol de marxistă, considerând că dădeai dovadă de o precoce intuiţie a „muncii înstrăinate", însă era evident că încercai să contracarezi toată toxicitatea masculină care roia în jurul tău. Tatăl tău se întreba şi dacă nu cumva trăiai cu senzaţia că el nu era în stare să-şi protejeze familia, sau ceva de genul ăsta, dacă nu cumva începuseşi să compari gentileţea lui cu cultura „Marlboro Man" care ne înconjura, o comparaţie potenţată de faptul că în perioada aceea eu eram cea care aduceam cei mai mulţi bani în casă, pentru că devenisem o celebritate, în vreme ce oamenii întrebau mereu cum se simţea tatăl tău în această situaţie, de parcă ar fi fost evident că, pentru el, situaţia era una emasculantă, de parcă aceasta ar fi reprezentat pentru el o pierdere. Mai cred că ştiai că orice s-ar fi întâmplat cu cartea mea, cu atenţia de care se bucura, aceasta ar fi avut un rol destabilizator, ştiai că implica nişte schimbări majore. Oricum, coşmarurile nu au durat prea mult. Apoi s-a petrecut episodul cu guma de mestecat.

Pot pune pariu că n-o să bagi asta în roman. Într-o noapte, eu şi tatăl tău ne uitam la un film. Trecuse de multă vreme ora ta de culcare şi îmi imaginam că deja dormi dus.

Apoi ţi-ai făcut apariţia în cadrul uşii, gol-puşcă, absolut calm, iar eu am zis ceva de genul:

— Ce s-a întâmplat, Adam? Iar tu ai răspuns pe un ton degajat, de parcă am fi stat la o şuetă:

— A, mă duceam la oliţă mestecând gumă şi guma mi-a căzut din gură. Primiseşi de curând permisiunea să păstrezi la tine un pachet de gumă de mestecat, înţelegerea fiind că aveai să ne întrebi înainte de a băga una în gură; *te dădeai în vânt* după guma de mestecat. Tatăl tău, care era aproape aţipit, nu prea se mai uita la film, te-a întrebat fără să deschidă ochii:

— Şi, ai curăţat? Tu, însă, nu ai răspuns nimic. Am simţit că ceva era în neregulă, aşa că am aprins lampa pentru citit de pe noptieră şi ţi-am zis:

— Vino aici.

De cum te-ai apropiat, am observat că îţi împachetaseşi cu grijă penisul şi scrotul în gumă de mestecat. Vreau să spun, probabil că mai întâi o mestecaseşi, o întinseseşi ca pe o cocă şi apoi te străduiseşi să ţi-o înfăşori peste organele genitale. Nu se mai vedea nimic. Of, Doamne!, am exclamat eu atingând guma, care între timp se întărise.

— Ce e? a întrebat tatăl tău, acum trezit de-a binelea, răsucindu-se îngrijorat în pat. A urmat o pauză. Apoi amândoi am început să ne stricăm de râs, pur şi simplu nu ne puteam abţine. Şi, de vreme ce noi râdeam, ai început să râzi şi tu; te simţeai uşurat că nu dăduseşi de belea.

— Cum s-a întâmplat asta? te-am întrebat eu ridicându-te de subsuori şi depunându-te în pat, între noi. Iar tu ne-ai servit replica pe care o exersaseşi:

— Guma mi-a căzut din gură şi mi s-a lipit de corp. În perioada aceea foloseai cuvântul „corp" pentru a-ţi defini,

aproape în exclusivitate, propriul penis. Dacă spuneai „Mă mănâncă corpul", te refereai de fapt la puţa ta.

— Adam, ce văd eu aici nu poate să-ţi fi căzut, pur şi simplu, din gură, am spus eu.

— Văd că ai făcut o treabă excelentă cu împachetatul ăsta, a adăugat tatăl tău, începând să îndepărteze guma de mestecat. Trebuie că ţi-a luat ceva timp, şi cu siguranţă ai avut nevoie de mai multe gume.

Tu însă o ţineai gaia-maţu că fuseseşi la toaletă mestecând gumă, după care îţi căzuse din gură — şi *voilà* — te-ai trezit cu acest pacheţel perfect întocmit.

Totul a fost amuzant până în momentul în care ne-am dat seama că nu reuşeam să-l desprindem. Şi, cum îţi înfăşuraseşi întreaga uretră, nu mai aveai cum să faci pipi, ceea ce era grav. După o vreme — tatăl tău încă chicotind, eu începând să mă îngrijorez — l-am sunat pe Eric, trezindu-l din somn, pentru că el era un „doctor adevărat" pe care l-am fi putut întreba ce era de făcut. A urmat o oră şi ceva în care au alternat comedia şi panica, în care am folosit vaselină, unt de arahide şi ulei de măsline — nu-mi mai amintesc care dintre acestea a dat în cele din urmă rezultate. Însă am reuşit să îndepărtăm guma de mestecat, apoi te-am dojenit cu blândeţe, ţi-am spus că vom face cu toţii o pauză de gumă de mestecat, după care ne-am dus la culcare.

Tatăl tău îşi imagina că e vorba doar despre un copil care îşi explorează propriul corp. Eu nu mă puteam abţine să nu mă întreb dacă nu cumva fusese vorba despre o castrare simulată, despre încercarea de a nu mai fi băiat, bărbat, unul dintre Bărbaţii Aceia. Înţelege însă că, în general, erai extrem de vesel, te descurcai de minune la şcoală, aveai nişte prieteni fantastici etc., aşa că nu ne imaginam

că gestul tău ar fi avut o semnificaţie aparte. Eu, însă, eram foarte tulburată de povestea cu guma de mestecat; în ceea ce mă priveşte, aceasta devenea tot mai puţin amuzantă şi tot mai neliniştitoare, cu toate că, desigur, m-am ferit întotdeauna să arăt acest lucru de faţă cu tine. Apoi, nu era vorba despre tine, ci despre mine — despre tot mai intensele mele „consultaţii" cu Sima, despre ceea ce acestea reuşeau să scoată la suprafaţă. Şi deşi ştiam — vreau să spun, în măsura în care un părinte poate şti vreodată aşa ceva — că nu fuseseşi niciodată pipăit, atins într-un mod necuvenit şi aşa mai departe, eram totuşi îngrijorată că exprimaseşi ceva cu gestul acela: o teamă, dacă nu o traumă. Apropo, cred că toate acestea explică parţial de ce m-am repezit cu atâta violenţă la fata aceea din familia Peterson, Anna, babysitteriţa ta, când v-am surprins sărutându-vă câţiva ani mai târziu. Ce vreau să spun e că Anna chiar avea nevoie de un perdaf, avea nevoie să înţeleagă că gestul ei implică anumite consecinţe, însă eu am speriat-o de moarte — şi pe ea, şi pe părinţii ei, vorbind despre ea de parcă ar fi fost vorba de un prădător sexual periculos, de parcă ar fi fost norocoasă că nu sfârşise la Fundaţie sau la închisoare.

Apoi, pe când aveai opt ani, chiar ai trăit o traumă — ceea ce este o formulare destul de amuzantă, de vreme ce trauma reprezintă, în sine, surparea experienţei. Contuzia, la ea mă refer. Acum că eşti şi tu tată, probabil că-ţi poţi imagina cum a fost pentru noi, ori probabil îţi poţi imagina că nu-ţi poţi imagina. Ştiu că ai ţinut minte momentul căzăturii, o căzătură ca un milion de alte căzături, însă de data aceea te-ai lovit la cap. Pe aleea din spatele străzii Woodlawn. Ai reuşit să te întorci acasă. Privind în urmă, cel mai înspăimântător mi se pare faptul că s-ar fi putut foarte bine să nu te văd, că aş fi putut să te fi lăsat singur.

Îți mai amintești că vorbeam la telefon? Era un interviu, nu mai țin minte cui îl dădeam — unui ziar. Vorbeam la telefonul din bucătărie, înfășurându-mi cablul în jurul mâinii; apoi ai apărut tu, părând ușor buimac. Am acoperit receptorul cu palma și te-am întrebat dacă ești în regulă, iar tu ai răspuns „Am căzut de pe skateboard". Te-am întrebat dacă te-ai tăiat sau dacă te-ai julit, iar tu ai scuturat din cap în semn că nu. Te-am examinat rapid — nu se zărea nicio urmă de lovitură, și sigur niciuna în zona capului; nici măcar nu plângeai. Ți-am spus să-ți iei un suc din frigider, dacă ai chef, și că poți să te uiți puțin la televizorul din dormitor.

Interviul a fost unul scurt. Apoi am început să răsfoiesc corespondența pe care o adusesem pe masa din bucătărie. Îmi amintesc — o amintire vinovată — că parcă simțeam că ceva nu e în regulă, însă nu voiam să recunosc asta, pentru că recunoașterea mi-ar fi adeverit presentimentul — așa cum se întâmplase cu biletele de avion pentru Sanibel. Cel mai probabil, însă, doar îmi imaginez că așa simțisem atunci. Ceea ce știu cu siguranță este că în momentul în care, în cele din urmă, am ajuns la capătul de sus al scărilor și am văzut cutia de suc nedesfăcută zăcând pe covor, am simțit imediat, cu tot corpul, că ceva nu e în regulă; parcă văd cutia aceea roșie, paiul din plastic, neatins, rămas în folia lui. Pur și simplu nu-mi puteam da seama ce se întâmplase. Nu era vorba despre faptul că iarăși fuseseși dezordonat; nu putea fi vorba de faptul că uitaseși pur și simplu cutia de suc acolo (abia ce o luaseși din frigider); dacă te-ai fi hotărât că n-o voiai, măcar ai fi pus-o pe raft, sau ceva de genul ăsta. Mi-am dat seama că pierduseși de fapt relația cu obiectul acela — ce-i cu chestia asta în mâna mea? — sau poate chiar cu propria ta mână. Este greu să

explici cum vederea unei scene rupte din gramatica vieții de zi cu zi poate dintr-odată să te pună în alertă până în stadiul izbucnirii violente. Am luat-o la goană.

Te aflai la tine în cameră, întins pe pat, îmbrăcat din cap până-n picioare, iar cămașa îți era plină de vomă. A trebuit să te scutur ca să te pot trezi — Iisuse, sunt sigură că scuturatul acela era ultimul lucru pe care ar fi trebuit să-l fac. Cred că urlam la tine strigându-te pe nume. În cele din urmă te-ai trezit, slavă Domnului, iar eu te-am cărat în josul scărilor, până la mașină, te-am legat pe bancheta din spate și am condus cât de repede am putut până la spitalul St. Francis. Deja începuseși să urli de durere, ținând ochii închiși. Eu îți tot spuneam că totul o să fie în regulă, străduindu-mă să conduc printr-o perdea de lacrimi, mușcându-mi limba atunci când nu vorbeam, atât de tare încât începusem să simt gust de sânge în gură. Nu-mi vine să cred că, în loc să chem o ambulanță, am condus eu însămi; mă mir că nu am făcut un accident și că nu am murit amândoi.

Ceea ce s-a întâmplat mai departe știi din povești, probabil că nu-ți poți aminti aceste evenimente decât la persoana a treia. Tatăl tău a venit acolo de la Fundație, cât de repede a putut. Ai avut nevoie de o tomografie, iar între timp deveniseși incontrolabil din pricina durerii și a spaimei — credeai că toată lumea din jurul tău vrea să-ți facă rău. Îți smulgeai perfuziile. Iar cuvintele pe care le scoteai pe gură erau absolut haotice — cuvinte greșite, nedeslușite, apoi doar zgomote. Vederea ta era serios afectată, la fel și echilibrul, așa că mișcările pe care le făceai, precum și expresiile de pe chipul tău erau stranii, de parcă nu ți-ar fi aparținut. În clipa în care a devenit evident că nu puteai fi potolit cu vorba bună, au început să-ți injecteze sedative,

băieţelului meu de opt ani, pentru că nu aveau cum să ţi le administreze altfel. Trei adulţi te ţineau, înţepându-te cu nişte ace lungi. Apoi, după o vreme, te-ai relaxat, cufundându-te într-o stare de inconştienţă, iar eu mi-am spus: „În regulă, acum se va odihni, sedativele îşi vor pierde efectul peste o oră sau două, totul va fi în regulă." Doar că în clipa următoare l-am auzit pe medic cum îi spune tatălui tău: „Acum trebuie doar să aşteptăm şi să vedem ce va fi." Tomografia relevase mai multe umflături, aşa că nu puteam şti când şi în ce stare te vei trezi.

La scurtă vreme după aceea, puteam fi văzută spunând ceva ce semăna cu o rugăciune. Făceam promisiuni sau mă tocmeam cu o forţă transcendentă, ceea ce nu mai făcusem din copilărie. Dacă trebuie ca cineva din familia noastră să moară, eu vreau să fiu aceea; dacă se va vădi că Adam e în regulă, promit să fac X, promit să fac Y. Singura promisiune pe care mi-o amintesc a fost următoarea: nu voi mai scrie niciodată. Simţeam — să fi fost din pricina faptului că dădeam un interviu în momentul în care păşiseşi în bucătărie? pentru că mă simţeam vinovată, în pofida vederilor mele politice, că eram mamă şi aveam o carieră? — că era vina mea că tu te aflai în starea aceea, că te dezamăgisem. „Îmi pare rău de soţul dumneavoastră; îmi pare rău de fiul vostru", tot repetau Bărbaţii Aceia în capul meu. „Dacă nu te-ar fi determinat invidia penisului să scrii această carte", spunea Caplan, spunea Dr. Tom, spunea un cor de colegi de sex masculin, „nimic din toate acestea nu s-ar fi întâmplat". În vreme ce stăteam lângă tine în salonul de terapie intensivă, aşezată într-un scaun oribil, tapiţat cu piele artificială, mă simţeam înfrântă, disperată: „Aveţi dreptate, aveţi dreptate, sunt o soţie proastă, o mamă proastă, o fiică proastă, o stricătoare de căsnicii (la urma urmelor, chiar

contribuisem la destrămarea căsniciei tatălui tău; plus că o dată — pe când eram foarte tânără — m-am combinat cu un bărbat însurat; oare toate acestea nu relevă un tipar?); doar să-l văd pe el din nou bine și-o să-mi bag minţile-n cap."

Ai rămas inconștient vreme de cincisprezece ore. Înfiorătoarele bipăieli ale acelor aparate. La un moment dat, s-a stârnit o furtună cumplită, cu fulgere și tunete, așa că spitalul a fost nevoit să pună în funcţiune generatoarele de rezervă; îmi amintesc că imediat luminile de pe culoar și-au schimbat culoarea, întunecându-se și trecând de la un alb necruţător la un roșu amenințător. Apoi, în jurul orei două dimineaţa, tatăl tău mi-a șoptit numele, iar eu m-am uitat la tine și am văzut că aveai ochii deschiși. Păreai foarte calm. Înainte să apucăm să spunem ceva, tu ai deschis primul gura:

— Bună.

Iar tatăl tău te-a întrebat:

— Cum te simţi?

— Bine, ai răspuns tu.

— Ai idee unde ne aflăm, dragule? te-am întrebat eu, străduindu-mă să vorbesc coerent.

— La spital, ai răspuns tu, chicotind puţin din pricina stupizeniei întrebării mele. În clipa aceea și-a făcut apariţia asistenta — fie pentru că ne auzise vorbind, fie pentru că tatăl tău o chemase cu ajutorul pagerului, fie pentru că femeia tocmai își făcea tura — care a spus:

— Ia te uită cine s-a trezit. Apoi ţi-a pus și ea aceeași întrebare, dacă știi unde te afli, iar tu ai repetat răspunsul dat cu câteva clipe mai devreme, de data aceasta râzând, de parcă ar fi fost vorba de un joc idiot în care se pun numai întrebări al căror răspuns este evident. Apoi asistenta

a întrebat, arătând către mine și către tatăl tău: Știi și cine sunt aceste distinse persoane? Iar tu te-ai uitat la noi, adresându-ne un zâmbet plin de căldură, după care ai răspuns:

— Nț.

Vederea a început să mi se vălurească. Era de parcă lumea se preschimbase într-o versiune ușor diferită a ei înseși, una din care eu fusesem înlăturată. Băiatul meu avea să fie în regulă, însă cu prețul de a nu mai fi al meu.

— O să știi, a spus asistenta cu încredere în glas, în curând o să-ți amintești că ei sunt mama și tatăl tău. Iar tu ai exclamat:

— Ah! După care ai stat puțin pe gânduri și ai întrebat: Cum vă cheamă? Iar aceea a fost o întrebare extrem de dificilă. Adică, tu niciodată nu ne spuseseși pe nume; nu acestea fuseseră pentru tine numele noastre, deși, în mod evident, le cunoșteai.

— Numele meu este Jonathan, a spus tata cu stânjeneală în glas. Iar ea e mama ta, Jane. Cumva, mi s-a părut că nu sunaseră ca numele noastre adevărate. Apoi asistenta a intervenit, întrebându-te:

— Și care este numele tău, dulceață? Ai deschis gura ca să răspunzi, apoi te-ai oprit; o pauză înfiorătoare.

— Numele tău este Adam, am spus eu.

— Adam, ai repetat tu, de parcă l-ai fi probat ca să vezi dacă ți se potrivește. Apoi ai zis că vrei să tragi un pui de somn, ai închis ochii și te-ai culcat la loc. Noi ne-am uitat la asistentă, iar ea a spus:

— Odihna o să-i prindă bine acum, o să-i revină toate amintirile, va fi în regulă; o să-i trimit doctorului un mesaj pe pager.

Peste câteva ore te-ai trezit din nou, te-ai ridicat singur în capul oaselor, ai spus că ți-e foame, toate acestea

fiind niște gesturi încurajatoare, doar că ne-ai întrebat din nou cum ne cheamă. De data asta asistenta de serviciu era Holly Eberheart, care a intrat ca să-ți pună câteva întrebări. Dacă-ți aduci aminte, Holly Eberheart era o femeie neobișnuit de masivă; încă mai este, bănuiesc. Purta un pulover cu literele alfabetului croșetate pe piept — sau poate numai A, B și C, undeva în zona pieptului, nu-mi mai amintesc cu exactitate. Am fost surprinși că nu purta halatul obișnuit, însă s-a vădit că puloverul acela servea unui anumit scop. S-a așezat lângă tine și te-a întrebat:

— Adam, scumpete, ce e asta...? indicând „A"-ul cel uriaș de pe uriașul ei sân drept. A urmat o pauză lungă în care tu te-ai holbat la sânul ei, pe care asistenta părea — sau cel puțin așa ni se părea nouă — să-l ofere pe post de material didactic. Tatăl tău și cu mine ne-am dat seama că tu încercai să te dumirești dacă asistenta te rugase să identifici acea parte a corpului, sânul ei, pe care practic îl ținea cu palmele, sau litera — în condițiile în care tu nu ai fi vrut să pari nesimțit. Tata a trebuit să se prefacă că tușește pentru a-și înăbuși râsul. Ne puteam da seama că recunoscuseși litera, însă nu erai sigur care fusese de fapt întrebarea, așa că ne așteptam să răspunzi ceva de genul „Asta e țâța ta", știind că acesta ar fi fost cuvântul pe care l-ai fi folosit; însă în cele din urmă, extrem de nesigur pe tine, ai răspuns:

— A?

— Exact, a spus ea, după care tu ai părut ușurat și ai răspuns fără ezitare la toate celelalte întrebări. Acum venise rândul meu să tușesc în timp ce mă umfla râsul; cumva ne făcuse să ne simțim extrem de ușurați.

La un moment dat, poate spre sfârșitul dimineții, au sosit în vizită Eric și Jason. Îmi amintesc că Jason ți-a adus niște cartonașe cu jucători de baseball, pachetele acelea care

conţineau şi câte un baton de gumă de mestecat. Ţi-au adus şi nişte mâncare pe care n-ai putut s-o mănânci; doctorii îţi atrăseseră atenţia că nu ar trebui să bagi nimic în gură o perioadă de timp. Te-ai arătat bucuros de venirea lui Jason, însă atunci când te-am întrebat cine e, ai răspuns:

— Nu prea ştiu, ceea ce lui Jason i s-a părut amuzant. Noi, adulţii, eram uluiţi de faptul că voi doi nu păreaţi deloc deranjaţi de faptul că tu nu prea mai erai în stare să-ţi aminteşti coordonatele propriei vieţi. Eric ne-a liniştit, aşa cum deja o făcuseră mai mulţi doctori. Tata te-a mai întrebat o dată:

— Mai ţii minte cum ne cheamă, cine suntem?

Iar tu ai răspuns:

— Jonathan şi Jane, tata şi mama, însă era limpede că nu făceai decât să reciţi un lucru recent învăţat pe dinafară, deşi era posibil ca informaţia să fi început să ţi se aşeze în minte, legându-se de amintirile tale pe măsură ce acestea reveneau la suprafaţă. (De unde reveneau oare?) Te uitai împreună cu Jason la cartonaşe, în acelaşi timp fălindu-te cu perfuziile şi cu electrozii ataşaţi de tine. Eu şi tatăl tău ne-am dat brusc seama că nu mai mâncaserăm de secole, aşa că ne-am înfipt în brioşele (sau ce vor fi fost acelea) aduse de Eric. Apoi şi-a făcut apariţia Sima — habar n-am de ce venise după noi; poate că nu găsise loc de parcare. Ne-am îmbrăţişat, o îmbrăţişare lungă şi intensă. Iar în vreme ce ne ţineam în braţe, tu ţi-ai ridicat privirea din cartonaşele alea şi, pe un ton cât se poate de relaxat, ai salutat-o rostindu-i numele.

* * *

Iei prânzul cu o prietenă cu care nu te-ai mai văzut de-o vreme, iar ea începe conversaţia spunând, cu un

zâmbet ușor amar, „Uau, nu-mi vine să cred că ți-ai găsit timp pentru mine". O întrebi de mai multe ori ce-a mai făcut în ultima vreme, însă ea de fiecare dată redeschide subiectul aventurilor din timpul turneului de promovare a cărții tale, insistând să te asigure că viața ei este banală, absolut neinteresantă. Ai întâziat deja la o ședință cu angajații pentru că ți-ai pătat bluza cu cafea, ai încercat fără prea mare succes să o ștergi, la toaletă, cu niște șervețele de hârtie, moment în care auzi niște șoapte: „Mă mir că a catadicsit să vină". O colegă îți spune că a primit o sponsorizare consistentă, iar tu o feliciți, însă observi din nou zâmbetul acela ușor amar: „Îmi dau seama că pentru tine asta e o nimica toată". Tu protestezi, însă cumva asta nu face decât să înrăutățească lucrurile. La o conferință dedicată unui anumit caz, medicul consultant discută reticența unei paciente față de aplicarea terapiei intensive, la care psihologul-șef face o remarcă usturătoare, spre amuzamentul celor prezenți: „Ar putea să citească pur și simplu cartea scrisă de Jane; cu siguranță aceasta o va vindeca, scutindu-ne pe noi de atâta efort și timp pierdut". O vizită la stomatolog trebuie să fie amânată din pricina unei conferințe dedicate relației dintre părinți și profesori; asistenta dentistului lasă să-i scape un oftat exasperat: „Doar scopul existenței noastre este să vă slujim pe dumneavoastră, Dr. Gordon". În timpul unei conferințe, pui respectuos o întrebare legată de programă. „Poate că noi nu suntem atât de sclipitori și de moderni, însă știm să ne învățăm elevii materii precum limbile străine și artele."

Chiar și în relația cu tatăl tău, care în general se arăta atât de încurajator și de mândru: dacă uitam să spăl vasele, acum asta se datora faptului că treburile casnice nu mai erau de nasul meu — nu conta că fusesem o dezordonată

de când mă știam; dacă mă arătam nerăbdătoare cu privire la un lucru, asta se datora faptului că mă schimbasem pentru că toată lumea îmi spunea cât de măreață sunt, cu toate că mi se spunea și că eram o misandră sau o intelectuală care își trădează principiile pentru bani. El se săturase să tot fie întrebat cum se simțea în postura de „Domnul Jane Gordon" sau să fie lăudat pentru faptul că era „o mamă". Lumea spune despre câte o persoană că „celebritatea a schimbat-o", sau o laudă pentru că, dimpotrivă, nu a schimbat-o, însă problema cu astfel de remarci este că celebritatea sau notorietatea sau mai știu eu ce schimbă *totul* în jurul acelei persoane, toate relațiile pe care le întreținuse până atunci, indiferent ce-ar face persoana respectivă. Desigur, poți naviga mai bine sau mai rău prin această nouă realitate și îi mulțumesc lui Dumnezeu că celebritatea mea, așa cum a fost ea, și-a atins propriul vârf înainte de apariția Internetului, drept pentru care nu am fost nevoită să-mi pierd vremea googălindu-mă sau citind twitturi și comentarii — care sunt pur și simplu infestate de Bărbații Aceia.

Dar până în momentul în care am făcut călătoria aceea la New York — tu erai printr-a șasea sau a șaptea — relația mea cu Sima păruse, cel puțin în ceea ce mă privește, în linii mari neschimbată. Cartea îi fusese dedicată. Ea părea sincer bucuroasă pentru mine, iar la început fusese cea mai acerbă apărătoare a mea în fața inevitabilei acuzații că aș fi compromis rigoarea teoretică de dragul succesului la public. Sima cu siguranță înțelegea mai bine decât oricine altcineva de ce alesesem să scriu într-o manieră accesibilă; în primul rând, credeam că în felul acesta voi reuși să ajut o mulțime de oameni descriind cât mai limpede cu putință triunghiurile amoroase sau dinamica relațiilor

incestuoase dintre frați. Apoi mai credeam că traducerea acestor concepte într-o serie de sfaturi practice constituia punctul meu forte ca terapeut. De asemenea, așa cum Sima știa, aveam o adâncă, foarte adâncă, alergie la orice lucru care mirosea a mistificare, de exemplu la felul în care jargonul profesional — în special, dar nu numai, cel psihanalitic — poate fi utilizat pentru a caracteriza, dintr-o trăsătură de condei, o femeie ca fiind isterică; asta avea legătură cu ceea ce se întâmplase cu tatăl meu, toată acea secretoșenie și manipulare de ordin psihologic pe care le implică abuzurile. Acum, universitarilor și teoreticienilor pur-sânge le devenise ușor să mă respingă; dacă cartea ta este lăudată în *The New York Times*, asta înseamnă că nu faci altceva decât să trafichezi ideologie reambalată, în scopuri comerciale; nu ești un autor demn de luat în seamă. Acestea sunt, desigur, argumente valide atunci când vrei să evaluezi ce se pierde și ce se câștigă când adopți un tip de discurs sau altul, antiintelectualismul poate fi la fel de rău ca snobismul, însă este remarcabil să constați că, în cazul în care unul dintre băieții cu state vechi de la Fundație ar fi apărut în *Times*, motivul era caracterul transcendent al muncii lui, în vreme ce, atunci când o scorpie ce suferă de invidia penisului, ca mine, se bucură de puțină atenție, explicația e că am redus totul la un fel de literatură psihologică pentru gagici.

Eu și Sima am oprit „consultațiile" — adică nu mai programam niciun fel de întâlniri în care să discutăm despre tatăl meu, întâlniri pe care eu insistam să le plătesc, pentru a delimita în mod clar relațiile noastre profesionale de cele personale; între timp, confuzia în care ne scăldam a devenit dureros de evidentă. Ne opriserăm, însă rămăseserăm cantonate în rolurile deja asumate: eu eram pacientul,

ea era doctorul. Pur și simplu nu puteam reveni la relațiile inițiale — eu eram cea care vorbea, ea cea care asculta, cea care insista cu delicatețe, cea care dădea sfaturi. Iată în câteva cuvinte cum se petreceau lucrurile la Topeka: eu îi povesteam Simei despre complicatele mele experiențe legate de receptarea cărții, despre felul în care aceasta îmi afecta relațiile cu cei din jur, inclusiv cu tatăl tău; întinsă pe canapeaua de psihanalist a lui Klaus, Sima vorbea despre relația ei cu cariera mea (și despre relația ei cu relația mea cu propria carieră); Klaus îi destăinuia probabil tatălui tău anumite aspecte ale acestor întrevederi — cu toate că o făcea într-o manieră codificată, poate involuntară — în timpul plimbărilor lor (sau poate, de vreme ce Klaus începuse să aibă probleme de mobilitate, în camera lui de zi, acolo unde gazda obișnuia să fumeze pipă) — și aș putea să merg mai departe. Acesta este contextul în care relația dintre Sima și tatăl tău a luat-o razna, însă va trebui să-l întrebi pe el...

— Dacă voi avea nevoie de detalii.

Dacă vei avea nevoie de detalii. Sunt curioasă cum îți amintești tu călătoria pe care am făcut-o la New York. Privind înapoi, ideea a fost groaznică. Eu participam la un eveniment organizat la „92nd Street Y"[1], un fel de discuție cu public despre lucrările mele, iar organizatorii mă întrebaseră cine aș vrea să-mi fie interlocutor. M-am gândit s-o rog pe Sima și să transform călătoria într-o mică vacanță — editorul meu era dispus să-i plătească drumul — pentru a-i arăta cumva prețuirea pe care i-o purtam; ne-am fi distrat de minune. Atunci când i-am făcut propunerea,

[1] 92nd Street Y — denumirea unui centru cultural comunitar din Manhattan.

a spus imediat „da", însă bănuiala mea este că a început să se simtă aproape instantaneu ca un fel de aghiotant, de vioara a doua, alege-ţi singur clişeul preferat. Organizatorii au tipărit un fluturaş în care nu era menţionat şi numele ei („O conversaţie cu Jane Gordon"; adepţii reverendului Phelps au pus mâna pe un exemplar, l-au modificat şi l-au trimis prin fax peste tot: „Izabela Gordon în apărarea poponarilor"), apoi, când am cerut ca numele Simei să fie inclus, l-au scris greşit; editorul meu a aranjat pentru mine şi pentru membrii familiei să fim cazaţi la un hotel dichisit, însă Sima nu era dispusă să plătească atâta bănet ca să stea şi ea acolo, voia ceva mai ieftin, apoi s-a ofuscat în momentul în care i-am propus să plătesc diferenţa. Atunci eu am propus să stăm cu toţii într-un hotel mai ieftin, ca să fim împreună, însă ei i s-a părut ridicol, insistând s-o las să stea singură. Toate acestea se petreceau înainte să decolăm din Kansas City.

Centrul „92nd Street Y" era ticsit, în pofida vremii de afară — ne aflam în luna ianuarie; în seara aia ploaia alterna cu lapoviţa. Întotdeauna sunt emoţionată înaintea unei apariţii în public (cred că luasem şi un lorazepam), însă eram cumva surprinsă că şi Sima era emoţionată; bătea la pas foaierul actorilor, scuturându-şi fără să-şi dea seama ţigara într-unul dintre bolişoarele cu migdale sărate, în loc s-o facă în scrumieră şi întrebându-mă cum arată, ceea ce nu făcea niciodată, insistând să trecem de nenumărate ori în revistă întrebările care urmau să fie puse, cu toate că aveam la dispoziţie mai multe subiecte de discuţie decât am fi avut nevoie. (Eric şi tatăl tău se aflau cu voi, băieţii; nu-mi amintesc unde vă duseserăţi — într-un loc turistic; poate că tocmai mâncaţi ceva la Hard Rock Café.) După ce am fost prezentate, ne-am ocupat locurile pe scenă — acolo

se aflau două scaune puse aproape, față-n față, precum și o măsuță pe care cineva așezase o carafă cu apă și niște microfoane staționare — Sima s-a întors spre mine ca să-mi pună prima întrebare și mi-am dat seama chiar înainte ca ea să deschidă gura că fața ei suferise o transformare. Afișa acum o anumită răceală, zâmbetul ei era cumva distant, ușor amar — subtil, însă cu atât mai profund. O schimbare a expresiei care devine mai îngrijorătoare tocmai atunci când este discretă; gândește-te cum te-ai pierdut cu firea când tatăl tău și-a ras mustața pentru prima și ultima dată — poate erai prea mic ca să-ți aduci aminte; o făcuse ca să apară într-un film.

Apoi prima ei întrebare a fost despre părinții mei, un subiect pe care nu îl incluseserăm niciodată printre cele posibile. Despre părinții mei, însă mie mi s-a părut că era despre tatăl meu:

— Noi, psihanaliștii, suntem desigur obsedați de părinți, a spus Sima, fiind evident că planificase de la început să spună asta, așa că m-am gândit să încep prin a te întreba despre ai tăi, despre experiențele mele timpurii, cum îmi influențaseră acestea decizia de a deveni psihanalist, activitatea mea. În aparență era o întrebare cât se poate de rezonabilă, însă pe mine m-a luat prin surprindere. Oare mă provoca să destăinui abuzul pe care îl suferisem? Să discut felul în care îmi recăpătasem, cu ajutorul ei, memoria? Mă simțeam de parcă Sima — sau alter ego-ul ei — mă amenința, reamintindu-mi că ea, spre deosebire de „fanii" mei, cunoștea adevărul despre mine. „Nu te vor crede, nici eu nu mai sunt sigură că te cred", am citit eu pe fața ei, indiferent cât de aiurea sună asta — ceea ce înseamnă că pentru o clipă am văzut-o pe Sima jucând rolul părintelui abuziv care pune la îndoială realitatea descrisă de copil. Mă

aflam deopotrivă pe scena aceea și în Brooklyn-ul anilor 1950; iar pentru o foarte scurtă perioadă de timp m-am aflat și în tren.

Doar că apoi m-am auzit cum răspund la întrebare, într-o manieră firească, discutând despre dinamica relațiilor familiale din casa în care am crescut, făcând chiar și câteva glume; publicul — compus aproape în exclusivitate din femei — râdea cu căldură. Am reușit să înot înapoi în propriul trup. Senzațiile de panică și de ameteală trecuseră, iar dialogul a continuat cu bine; țin minte că mă simțeam de parcă m-aș fi descurcat de minune într-un concurs televizat de întrebări și răspunsuri.

După ce am semnat cărți așezată la masa lungă din holul principal, Sima s-a așezat stângace lângă mine, cu toate că ea nu avea nimic de semnat, apoi am ieșit în frigul de afară și am găsit un loc unde să mâncăm — un restaurant grecesc întunecos. De cum ne-am așezat și am comandat vinul, i-am mulțumit pentru că participase la eveniment împreună cu mine și pentru că se descurcase atât de bine.

— Prima ta întrebare m-a luat prin surprindere, i-am mărturisit eu după un minut sau două, de vreme ce nu ne vorbiserăm niciodată să începem dialogul în felul acesta. Acela a fost momentul în care mi-am dat seama că fața ei nu revenise la normal — ieșise cu fața ei cea nouă de pe scenă, adusese cu sine fața aceea publică în conversația noastră privată.

— Ce vrei să zici? m-a întrebat ea.

— Nu vreau să spun decât că nu mă așteptasem la întrebarea aia și că m-am simțit dezorientată, dat fiind că tu cunoști o bună parte a răspunsului adevărat, pe care nu mă simt pregătită să-l destăinuie în public. Ea a rămas tăcută. Tot ce vreau să zic, am continuat eu, este că am

fost surprinsă și sunt curioasă cum ai înțeles tu momentul acela.

— Păi, a răspuns ea afișând zâmbetul ei cel nou — dusă fiind acea combinație de căldură și tristețe care o caracterizase până atunci — dacă vrei să procesăm felul în care prestația mea din seara asta te-a dezamăgit, despre felul în care te-a mâhnit călătoria pe care am făcut-o până aici împreună cu familia mea, ca să te sărbătorim — putem s-o facem, însă poate ar fi mai bine să așteptăm până mâine, OK? Mă simt extrem de obosită.

Amintirile mele legate de restul călătoriei — am avut la dispoziție încă două zile în care nu am călătorit — au o tentă ușor coșmarescă. Eu și tatăl tău ne hotărâserăm cu multă vreme înainte să te ducem să vezi casa din cartierul Flatbush, în care crescusem eu, și care se află atât de aproape de locul unde predai tu acum; Sima și Eric spuseseră că ar fi vrut să vină și ei; am încercat să le propun să facă altceva — nu voiam ca și vreo altă parte a călătoriei noastre să aibă legătură cu mine —, însă nu am reușit decât să o ofensez și mai mult pe Sima; poate și-a imaginat că voiam să mă descotorosesc de ei. Până la urmă au venit, însă se vedea cu ochiul liber că nu voiau să se afle acolo — am stat, pur și simplu, pe trotuarul străzii East Ninth, aproape de Avenue J, în vreme ce vântul rece ne biciuia fețele, și ne-am uitat la fațada clădirii; tatăl tău a făcut o poză, după care am plecat — și bineînțeles că ne-a luat o veșnicie să ajungem și să ne întoarcem de acolo, pornind de la hotelurile din Upper East Side. Apoi tu și Jason ați început să vă ciondăniți — poate că absorbiserăți energia creată între persoanele mature —, amândoi devenind practic niște parodii stereotipe ale turiștilor neastâmpărați care vizitează marele oraș, smiorcăindu-vă în metrou și

înghiontindu-vă. Tu voiai să vă ducem la un magazin cu articole de baseball, Jason voia să urce până la ultimul etaj al World Trade Center; amândoi deveniserăţi exasperanţi. Nu era mare lucru, însă dintr-odată m-am simţit pur şi simplu paralizată: dacă aş fi insistat să-i facem lui Jason pe plac, Sima s-ar fi simţit luată de sus; dacă aş fi sugerat ceva care ar fi părut că dă apă la moară dorinţelor tale, aceasta ar fi fost o dovadă a propriului meu narcisism; dacă aş fi propus să ne separăm o vreme şi să ne reîntâlnim ceva mai târziu, Sima s-a fi simţit abandonată; aşa că m-am mulţumit să tac şi să adopt o atitudine pasivă, care probabil a fost tălmăcită ca posomorală.

Ideea de a-l lua pe Jason cu noi şi de a-i lăsa pe Sima şi pe Eric să se ducă la cină i-a aparţinut tatălui tău, şi tot ideea lui a fost să plătim noi, în semn de mulţumire; eu i-am spus că sunt de acord cu oricare plan, însă voiam să-i fie limpede că el îl propusese, nu eu. Eric şi Sima au acceptat — fără prea mare tragere de inimă, însă — în vreme ce voi, copiii, aţi fost încântaţi de perspectiva de a rămâne în camera de hotel uitându-vă la televizor şi comandând mâncare prin room service. Şi eu mă simţisem uşurată auzind această idee — voiam să mă despart de Sima. După cină — pe care ar fi urmat s-o mănânce undeva în apropierea hotelului — aveau să treacă să-l recupereze pe Jason.

Ciondăneala dintre voi a continuat; poate că tu voiai să te uiţi la *Terminator,* iar Jason la *Terminator 2*, sau ceva de genul ăsta, nu mai ştiu. L-am lăsat pe tatăl tău să impună puţină disciplină, însă el părea că se află cu mintea pe jumătate în altă parte, ignorându-vă agresivitatea. Vă găseam absolut insuportabili şi-mi ziceam în gând că nu-mi vine să cred că sunt mama unuia dintre acei protoadolescenţi de

Topeka, obsedaţi de sport, purtând pe cap nelipsita şapcă de baseball şi cu feţele pline de acnee; Dumnezeu să-mi dea putere în următorii şase ani. V-am comandat nişte hamburgeri care au costat fiecare câteva milioane de dolari, ceea ce a avut darul de a vă potoli preţ de câteva minute. Apoi aţi început să tropăiţi prin apartament, v-aţi luat şi puţin la trântă, cu toate că acum începuserăţi să râdeţi, părea că vă distraţi. Eu m-am hotărât să fac un duş foarte lung — baia era somptuoasă, un adevărat spa — şi să vă las pe voi trei să vă purtaţi singuri de grijă.

La început am crezut să strigătul acela făcea parte din film, însă apoi mi-am dat seama că ceva nu era în regulă. Am oprit apa, am reuşit să pun pe mine unul dintre capoatele de la hotel şi am deschis uşa ca să dau peste voi luptându-vă literalmente pe viaţă şi pe moarte, în vreme ce tatăl tău se căznea să vă despartă, însă fără prea mare succes; preţ de o clipă v-am şi văzut, pe tine şi pe Jason, preschimbându-vă din nişte copii în bărbaţi tineri, aşa de multă energie se adunase în voi, băieţi, câtă furie, o violenţă cât se poate de reală. Acum tocmai eraţi încleştaţi într-o luptă aprigă, fiecare încercând să-l trântească pe celălalt pe podea, iar apoi, fie dinadins, fie din greşeală, i-ai tras lui Jason un cot în buza de sus. Acesta a scos un urlet care te-a făcut să baţi puţin în retragere; tata l-a luat pe Jason, l-a întins pe pat şi a început să-i dezlipească cu grijă buza de pe aparatul dentar; nu-ţi pot spune cât de mult sânge cursese; noroc că aparatul ortodontic nu tăiase buza până la capăt. Tu te retrăseseşi într-un colţ de încăpere, slobozind fără să-ţi mişti buzele o învălmăşeală de clişee masculine — „Doar te-am avertizat, nenorocitule; băi, ţi-am spus să te dai la o parte" — însă în acelaşi timp aveai lacrimi în ochi, redeveniseşi copil.

O oră și jumătate mai târziu, Sima și Eric, amândoi puțin cherchelițI, și-au făcut apariția în holul hotelului, acolo unde îi așteptam eu.

— Totul e-n regulă, am spus, însă Jason și Adam s-au luat la trântă, iar Jason s-a lovit la buză și s-ar putea să aibă nevoie de câteva cusături; acum sunt cu toții la spital. E la numai câteva cvartale distanță. Eric a început să-mi pună o mulțime de întrebări, la care eu m-am străduit să răspund, însă Sima, după îngrijorarea inițială, devenise cât se poate de rece. „N-ar fi trebuit niciodată să ți-l dau pe mână pe fiul meu", am proiectat sau am citit eu pe masca în care se preschimbase fața ei. În vreme ce ne îndreptam către spital, am continuat să-mi cer scuze, începusem să caut cu tot mai multă disperare orice semn uman venit din partea Simei, însă ea repeta întruna, de parcă i-ar fi vorbit unui străin peste care dăduse întâmplător:

— E-n regulă; nu te îngrijora, băieții vor rămâne întotdeauna băieți.

Tu și Jason — a cărui buză se umflase ca într-un film de desene animate — v-ați reîmpăcat și v-ați înțeles bine în restul călătoriei care a fost lipsită de evenimente, însă groaznică în ceea ce mă privește. Cu toate că pe atunci nu aș fi crezut așa ceva, acesta era începutul sfârșitului prieteniei mele cu Sima, în pofida celor câțiva ani în care am încercat să îi recâștig încrederea, implorând-o să-mi spună ce anume făcusem, plângând fără să mă ascund; la telefon, sau în pragul ușii ei, sau la cina luată la Steak and Ale, când acceptase să mă vadă, spune-mi doar cum aș putea drege lucrurile, sugerându-i să ne întâlnim cu un terapeut sau să rugăm un prieten să accepte rolul de mediator, sunt de acord cu orice soluție — însă în zadar; „Jane, faci din țânțar armăsar; tot ce s-a întâmplat a fost

că ne-am distanţat puţin din momentul în care ai început să fii atât de ocupată cu propria carieră" etc; este singura prietenie adevărată, legată în anii maturităţii, pe care am pierdut-o. Nu-ţi pot spune cât de mult m-a durut, cât de mult încă mă doare — parţial din pricina felului în care răcirea relaţiilor a stat în umbra traumei pe care ea mă ajutase s-o confrunt. Nu încerc să echivalez faptele tatălui meu cu faptul că Sima m-a părăsit; tot ce vreau să spun este că nu pot să mă gândesc la cea de-a doua fără să o văd influenţată de evenimentul din trecut, dată fiind natura relaţiei stabilite între noi două, date fiind graniţele imprecis conturate dintre calitatea ei de terapeut şi cea de prietenă. În momentul în care incidentul cu Darren ne-a pus din nou, pentru scurtă vreme, în legătură, nu mai vorbiserăm una cu cealaltă de câţiva ani.

Singurul lucru petrecut în restul călătoriei şi de care încă îmi mai amintesc cu limpezime este după-amiaza şi seara aceea în care Sima a insistat ca ea şi Eric să vă distreze, pentru ca eu şi tatăl tău să putem ieşi în oraş. „Abia aşteptăm să vedem cum se va răzbuna Jason pe Adam", a glumit tatăl tău. „Ne putem vedea direct la spital", a adăugat el, toată lumea izbucnind într-un râs uşor forţat. Apoi, cât timp m-am aflat în compania tatălui tău, chiar *mi-am imaginat* cum vă încăieraţi din nou, tu izbindu-ţi capul de cine ştie ce colţ, suferind o nouă contuzie.

Pe de altă parte, tatăl tău se simţea încântat aproape până la manie de faptul că avea ocazia să iasă în oraş doar cu mine, preţ de câteva ore. A hotărât că ar trebui să ne ducem la Met, acolo unde eu una nu ţineam neapărat să merg, poate pentru că fusesem prea des în copilărie, nu prea aveam chef de alte amintiri din perioada aceea, însă nici nu aveam vreo idee mai bună — era mult prea

frig ca să ne putem plimba pur și simplu. El voia să revadă două dintre picturile lui preferate — *Ioana d'Arc* de Bastien-Lapage și acel Duccio care-ți place ție, în care pruncul trage într-o parte vălul mamei sale. Eu și tatăl tău obișnuiam să ne petrecem timpul la Met încă de pe vremea în care el încă mai era însurat cu prima lui soție, iar acum, privind înapoi, cred că o parte a energiei negative care încărcase după-amiaza aceea avea legătură cu faptul că el și Sima deveneau tot mai apropiați — vreau să spun că amândoi reveneam la locul de desfășurare al unei importante scene a vieții noastre și a istoriei lui — mă rog, a *luptelor* lui cu fidelitatea. În tot cazul, Met-ul juca un rol important în mitologia cuplului nostru. Existase și o zi, absolut memorabilă, în care consumaserăm ciuperci sau acid, după care hălăduiserăm prin muzeu și ne cam pierduserăm busola, dar asta e o altă poveste. Acum, douăzeci și doi de ani mai târziu, în vreme ce pășeam braț la braț de-a lungul galeriilor, eu trăiam propria mea experiență de depersonalizare, fără ajutorul drogurilor de data aceasta — o senzație copleșitoare că diversele cadre de referință se dau în lături, trecutul și prezentul surpându-se unul în celălalt. Mă simțeam asemenea unei fetițe care-și dorea ca mama ei, sau Sima, să o protejeze de tatăl ei sau asemenea unei mame care nu reușise să-și protejeze propriul copil, care risca să se transforme într-unul dintre Bărbații Aceia (eu nu-mi țineam promisiunile pe care le făcusem atunci când tu fuseseși inconștient; nu învățam să mă comport cum trebuie); mă aflam în același timp acolo, cu bunica, pentru ca marmura s-o liniștească („Jane o să fie în regulă"), dar și cu tatăl tău, în trecutul ceva mai recent, ajutându-l să-și distrugă căminul, și în prezent, sub chipul unui celebru guru al relațiilor interumane care

nu mai era în stare să relaţioneze cu nimeni din propria familie. Continuam să văd cu colţul ochiului lucrările lui Lassiter, zărind intermitent acuarela lui rozalie, şoapte venite din trecut. În cele din urmă am găsit lucrarea lui Duccio — cred că toate galeriile fuseseră între timp rearanjate — tatăl tău vorbea întruna, iar eu am încetat brusc să-l mai înţeleg, însă de fapt n-a fost chiar aşa. Tocmai descria un film pe care îl făcuse sau pe care intenţiona să-l facă, precum şi o fotografie veche înfăţişând-o pe mama lui călare şi acele sculpturi ecvestre pe care le aveau părinţii lui, şi caii cu ochelari din Central Park, şi caii din filmul *Calul în mişcare* al lui Muybridge, şi relaţia dintre imaginile statice şi cele dinamice şi felul în care îi supunea pe pacienţii lui aflaţi în căutarea propriei personalităţi[1] Testului Apercepţiei Tematice („Acum vă voi arăta câteva imagini, rugându-vă să inventaţi câte o poveste pentru fiecare. Câte o poveste cu început, mijloc şi final"), şi experimentele asupra „vederii oarbe" făcute de un prieten neurolog; toate aceste subiecte amestecându-se şi separându-se asemenea unor valuri.

Un paznic a anunţat că galeriile urmau să se închidă curând. În prezent, aveam o rezervare făcută la unul dintre restaurantele din centru, un local italian îngrijorător de luxos, ales de tatăl tău. Ajunsă la garderobă, mi-am adus aminte cum — cu ani în urmă, în ziua în care tatăl tău se tripase rău — am ieşit val-vârtej din muzeu, atât de repede încât nici măcar nu ne-am mai luat paltoanele; a fost cât pe ce să murim de frig. În momentul în care i-am întins femeii plăcuţa numerotată, mi-am imaginat preţ de o clipă

---

1 *Lost boys* („băieţi pierduţi") — termenul se referă la persoane (de orice sex) care se află în căutarea propriei personalităţi şi care în timpul acestei căutări este posibil să le facă rău celor din jur.

că ne va aduce și paltoanele pe care le lăsaserăm acolo în studenție. Le-am fi pus pe noi și douăzeci și doi de ani din viață ar fi dispărut de parcă nici n-ar fi fost.

Darren îl ajuta pe vecinul Ron Williams să-și mute lucrurile din garaj în camionetă sau invers, în special unelte și cherestea. Darren mă poți ajuta cu asta îl umplea de mândrie. Cody Williams era de vârsta lui Darren și deși cândva în trecutul îndepărtat se jucaseră împreună, Cody, un sportiv tăcut, se uita acum la el ca prin sticlă. Cody nu îl apăra de unii de teapa lui Carter sau Nowak sau Davis sau Gordon însă nu-i făcea niciun rău, niciodată nu se alătura râsului răutăcios al acestora. Oricare vor fi fost înclinațiile lui Cody acesta nu și-ar fi înfruntat niciodată tatăl care lăsase să se înțeleagă că nu te încurci cu Darren. Uneori Cody și Darren încărcau sau descărcau împreună camioneta iar Darren trăia pentru scurtă vreme senzația scopului comun, ridică la trei. Dacă Ron și Cody aruncau la coș pe alee Darren putea să se oprească și să se uite sau poate să descalece și să recupereze mingea pentru ei. Aruncă și tu o dată, Darren.

În serile de weekend Darren trecuse cu bicicleta pe lângă locuința lui Ron și-l zărise în lumina galbenă a garajului pe Cody bând în compania prietenilor lui, Mandy numărându-se de obicei printre aceștia. Uneori se afla acolo și Ron, fumând un Swisher Sweet, îi făcea cu mâna, însă niciodată nu-l striga să vină și el. Dacă era vară iar Darren se afla în propria lui curte, putea să audă râsetele prin bâzâitul insectelor și prin larma făcută de aparatele de radio deschise.

Toate acestea până într-o vineri de noiembrie când, după ce descărcase până pe înserat niște ustensile grele, Ron a spus, în pofida refuzului mut al lui Cody, Rămâi să bem o bere. În garaj Darren a zărit un butoiaș argintiu vârât într-un coș de gunoi din cauciuc plin cu gheață și l-a urmărit pe Ron cum atașează pompa și robinetul. E ziua lui Cody și aș vrea doar să... de vreme ce ei obișnuiesc să bea aici. I-a întins lui Darren o cană roșie din plastic în care se afla mai multă spumă decât bere, apoi s-a servit pe sine și pe Cody. Ron a arătat cu degetul către un vraf de scaune pliante iar Darren a desfăcut unul și s-a așezat lângă butoiaș în vreme ce Ron așeza niște unelte în cârlige iar Cody se retrăgea în casă, luându-și cu el și cana de bere, Mă duc să fac un duș.

Trebuia să se miște numai ca să bea sau ca să-și șteargă spuma de pe mânecă, trebuia să-și tragă șapca Royals cât mai mult peste ochi — aceasta era cea mai bună strategie gândită de Darren, cea care l-ar fi ajutat să rămână binevenit în locul acela. În momentul în care Ron și-a umplut din nou paharul, l-a reumplut și pe al lui Darren, însă chiar și în lipsa alcoolului bucuria încordată a lui Darren i-ar fi eliberat în sânge suficiente chimicale pentru a-l opri să simtă pe sub hanorac aerul răcoros al toamnei. Parcă pentru a marca această ocazie, Darren a zărit cum becul celui mai apropiat stâlp de iluminat stradal pâlpâie, iar apoi, pe lângă acesta, cum primii fulgi de zăpadă mai mult pluteau, asemenea unor fluturi de noapte, decât cădeau. Zgomotul portierelor trântite și glasurile unor indivizi de teapa lui Nowak Carter Gordon Davis apropiindu-se. Ron se afla acolo așa că Darren nu s-a mișcat din loc. Nicio vorbă, doar surpriză, zâmbete impenetrabile adresate lui Darren în vreme ce tipii aceia îl salutau pe domnul Williams, unul dintre tații ceva mai cool, care i-a strâns mâna lui Cody în momentul în care acesta a revenit

îmbrăcat în blugi largi și în haine sport de firmă. Ron trebuie să-i fi înmânat lui Darren vraful de cești roșii din plastic pentru că s-a trezit oferindu-le celor care se apropiau de butoiaș. O slujbă, de data aceasta una fără prețuri. Te-ai angajat barman, Darren, spune cineva cel mai probabil la mișto.

Oare când au apărut fetele, Mandy aflându-se printre ele și de unde știa el că purta blugi negri, un tricou cu despicătura în V, părul prins strâns, de vreme ce nici prin gând nu-i trecea s-o privească? Doar că ea a spus Bună, Darren, buzele ei proaspăt date cu gloss conturând un zâmbet oarecare, iar în clipa în care el i-a întins cănile ea a luat una, mulțumesc. El cunoștea fie din cei doi ani petrecuți la Liceul din Topeka, fie din școlile pe care le frecventase anterior, numele aproape tuturor celor aflați în garaj, cu toate că arareori primise permisiunea să le rostească. Dă-mi voie să ți-l umplu, a spus Kyle Fulton, făcând ceea ce zisese. Salut tipule, hai să ne troscănim. Ca atunci când își lipise de limbă bornele unei baterii de nouă volți, așa simțea Darren în gură gustul metalic al berii.

Stan îi inoculase un anumit capital de furie privitor la muzica rap și la toți wiggerii[1] *aceia care o adoră acum, însă ceea ce se auzea venind dinspre radiocasetofon avea, ca și cărucioarele pentru cumpărături, sau clapetele cutiilor pentru muniție, sau una dintre rarele lui afirmații, care reușise să-și păstreze înțelesul de-a lungul timpului, acea potrivire la țanc care îl făcea pe Darren să simtă că vârsta lui este aceeași cu a propriului trup, trupul lui aflându-se acum în noapte. Darren nu se clintise din scaunul lui, însă cozorocul șepcii îi stătea acum puțin ridicat și putea să zărească câteva dintre fetele care nu dansau în garajul rece dar clătinau din cap și*

---

[1] *Wigger* — o persoană albă care încearcă să imite sau să-și însușească comportamentul cultural și gusturile atribuite în general persoanelor de culoare.

săltau uşor pe ritmul muzicii. Intensitatea dorinţei pe care i-o stârneau toate acestea era mai aproape de împlinire decât orice cunoscuse mai înainte. Darren în garajul acela, pe scaunul lui, în secolul trecut, fericirea lui. Toţi ochii aţintiţi asupra mea, spuneau versurile muzicii.

Apoi Davis a început să-i ofere ţigări, hei tipule ce mai faci. Nicio ranchiună pentru ceea ce se întâmplase vara trecută. Un salut din cap din partea lui Gordon. Darren ştia să fie cu ochii-n patru însă în momentul în care fata pe nume Amber i-a spus lasă-mă să-ţi văd părul, scoţându-i şapca şi petrecându-şi degetele cu unghii date cu ojă rubinie prin sau măcar de-a lungul acelei cozi negre, mate, nu prea de curând spălate sau tunse, el era mult prea copleşit de puritatea acelei senzaţii ca să-i pese de râsetele care se auzeau venind din câteva locuri. Alţii au început să-i ceară să spună câte ceva, de unde ţi-ai luat bocancii ăia bengoşi, ce e aia, o bubă sau o vânătaie, încă mai practici arte marţiale. Ar trebui să te vezi cu noi mai des, Darren. Mda, ne-am cam săturat de aceiaşi tâmpiţi din clasa a doişpea. El s-a mulţumit să râdă ori de câte ori râdeau şi alţii, continuând să bea din paharul pe care nu încetaseră să i-l umple.

Din pricina alcoolului şi a euforiei se producea o defazare tot mai mare între experienţă şi înregistrarea conştientă a acesteia, Darren dându-şi seama că petrecerea se încheiase abia în momentul în care încercau să-l facă să intre în spatele unui Jeep Cherokee, Nowak aflându-se la volan, Laura pe locul mortului, jarul ţigării ei Marlboro Light, Davis lângă el, în spate, agitând o sticlă de vin Mad Dog 20/20 Coco Loco, başii acelei chestii pe care Nowak o numea „sistemul meu" bubuindu-i lui Darren în piept, toţi ochii îndreptaţi asupra mea. Abia în momentul în care aerul rece începe să dea năvală prin trapa lăsată deschisă de Nowak pentru a lăsa fumul să iasă îşi

dă Darren seama că se află pe autostrada I-70 și că au și ajuns la lacul Clinton, aflat la vreo douăzeci de mile, în general oameni bogați bând în jurul câte unui foc de tabără, scântei răspândindu-se prin aer din portocalele de Osage cărora cineva le crapă coaja cu degetele, câteva cupluri mozolindu-se pe niște pături, vocea unui cântăreț venind dinspre „sistemul" altei mașini. Abia în momentul în care se rostogolește înapoi pe spate, după ce a vomat fără dureri în iarbă, undeva în afara cercului strălucitor al focurilor de tabără, începe să-i audă cu adevărat cum îi scandează numele Darren, Darren, Darren. Iar acum că-și închide ochii, zărește stelele.

Impro la dublu (Adam)

Nu li se spusese dintotdeauna să-l implice și pe el? Căpitanul echipei de kickball constrâns să-l introducă la pauză, temându-se de pedeapsa care i s-ar fi putut aplica; una dintre mame insistând să-l invite și pe el, în pofida dorinței copilului ei, la ziua acestuia de naștere, unde oricum s-ar fi jucat singur; Ron Williams spunându-i lui Cody în timpul ultimului Halloween din timpul școlii primare: ori Darren merge cu tine, ori nu mai merge nimeni, costumul lui de Spider-Man fiind oricum cu o etapă în urma celor doi strigoi, tot mai sexualizați, decorați cu sclipici, băieții aceia care își atingeau bricegele-fluture ascunse pe sub hanorace și care se mânjeau pe față doar cu o dâră de sânge fals. Iar acum îl acceptau în clasa care termina liceul în 1997; exista în asta și un dram de ironie, însă nu era vorba numai de cruzime. Să fi fost ăsta, se întreba Adam, un lucru chiar atât de diferit față de felul în care, cu un an în urmă, antrenorul Hawn îl lăsase pe Aaron Nagel — un băiat suferind de autism și care era apt pentru jocuri de interior — să joace în ultimele minute ale meciului desfășurat împotriva celor de la Higland Park? Ambele echipe străduindu-se să-l lase să încerce o aruncare la coș, să-și vadă numele înscris pe tabelă înaintea fluierului final; aruncarea lui încununată de succes a apărut la știri. Iată mulțimea dezlănțuită năvălind pe teren, colegii de clasă luându-l pe sus. Un episod

înduioșător. Pe măsură ce elevii din ultimul an se apropiau de absolvire, pe măsură ce statutul lor de minori se apropia de sfârșit, reîncorporarea ritualică a lui Darren în societatea lor a închis circuitul simbolic al copilăriei, vocea lui Klaus în întuneric.

Dar și opusul poate fi la fel de adevărat: faptul că îl pedepseau cu răutate pe Darren pentru ceea ce reprezenta el, un surplus nedorit. Bărbatul-copil, urmașul lui John Clare, măscăriciul și idiotul satului, poetul care hălăduia pe câmpurile din afara hotarului localității. Persistența minții infantile — plenitudinea și lipsa de constrângeri a acesteia — în trupul acela matur din punct de vedere sexual, care cedase timpului istoric, trebuia să-și ceară dreptul la propriile ore de manifestare. Bărbatul-copil reprezenta o năstrușnică formă a libertății, gândirea magică confruntându-se cu tot mai organizata viață a unui tânăr adult. Un narator al unor povești fantastice. Aproape fiecare obiect din lumea acestui bărbat-copil reflecta respectiva suspendare între cele două sfere: alcoolul lui care era de asemenea suc; armele lui care erau jucării, felul în care îți dădea la schimb doi dolari de hârtie pentru unul de argint, încrezându-se mai puțin în valoare și mai mult în strălucire. Avea probleme să-și estimeze înălțimea sau pilozitățile faciale atunci când rănea copii arătându-le câte o figură de wrestling (frânghia de rufe, așezatul pe fața adversarului, DDT); era un caz tipic de „om care nu-și cunoaște propria putere". Pentru a se încadra în această categorie, el trebuia să fie nu numai de sex masculin, ci și alb și zdravăn din punct de vedere fizic: forma pervertită a ideii de cetățean privilegiat al imperiului. Dacă ar fi fost femeie sau ar fi avut trupul cuiva aparținând altei rase sau un fizic alterat în vreun fel, s-ar fi aflat într-un iminent pericol mortal din

partea agresorilor sexuali și a poliției. Tocmai această apartenență a lui la grupul dominant făcea din el un personaj jalnic și o provocare: bărbatul-copil era *aproape* apt pentru școală, sau pentru muncă, sau pentru serviciul militar; aproape că-și putea lua carnetul de conducere, abandonând în sfârșit motocicleta aceea; prea aproape de norme pentru a trebui să le confirme prin propriile diferențe, bărbații adevărați — care ei înșiși sunt de fapt niște băieți eterni, de vreme ce America este o adolescență nesfârșită — trebuiau să se diferențieze prin violență, vocea lui Klaus.

Terapie de grup, a spus Jason suflând fumul; se aflau pe bancheta din spate în vreme ce se întorceau de la lacul Clinton, acolo unde îl abandonaseră pe Darren visând întins în iarbă; sintagma nu ar fi avut niciun înțeles pentru copiii fără vreo legătură cu Fundația, cărora Jason le pasase cuiul și care se aflau în partea din față a jeepului. Gluma, în măsura în care era o glumă, nu era făcută numai pe seama lui Darren, ci și pe seama întregii culturi terapeutice care lui îi înșelase așteptările, care nu l-ar fi putut primi în tabloul idilic, medicalizat, al tratamentului intraspitalicesc (cine ar fi suportat costurile?) sau care nu l-ar fi reconciliat cu orele clinice ale universului extraspitalicesc. În gluma lui Jason exista de asemenea și o anumită amărăciune îndreptată împotriva nebuniei părinților de la Fundație, care își imaginau că odraslele lor pur și simplu „știau să facă și altceva" decât să chefuiască, să bea și apoi să conducă vehicule sau să inhaleze metamfetamină dintr-un bec spart sau să lovească cu antebrațele și cu coatele — o tactică capabilă să provoace, la înghesuială, pagube mai mari printre locuitorii statului Kansas decât cele devenite populare către sfârșitul mileniului, odată cu transformarea artelor marțiale în niște sporturi televizate. Cu siguranță că acești copii

„știau să facă și altceva", însă „a ști" denota în rândurile lor o anumită slăbiciune; nu puteai să presupui pur și simplu că fiul tău se va sustrage economiei libidinale dominante, cultivându-și dorințe corecte pe solul unei vieți greșite; travestiul acceptării pe care îl puseseră în scenă în cazul lui Darren — stagiarul lor — reprezenta deopotrivă un citat și o critică ale metodelor implementate la Fundație; dacă lui Darren îi purtau de grijă, dar și îl pedepseau — atunci, urmând același tipar, ei pășeau inspirați pe urmele propriilor părinți, maimuțărindu-i în tot acest timp.

Deși nu era chiar așa; nimeni nu lua hotărârile, nimeni nu își asumase rolul de șef. El se aflase în garaj pentru că îl ajutase pe Ron, pentru că Ron îl lăsase să-l ajute (generozitatea arătată bărbatului-copil lua adesea forma unor munci demne de batjocură); s-a deplasat către jeep purtat deopotrivă de un curent alcoolic și de energia împărtășită cu ceilalți, cât și prin propriile puteri sau urmând direcția indicată de ceilalți. Resentimentul și empatia și nostalgia și anxietatea trăiau fără știința lor în propriile trupuri, îi determinau să stea chiar așa cum stăteau, le înclina umerii în felul acela, le deschidea sau le închidea fețele, le tundea părul, introducea prozodia propriilor gesturi, a propriului fel de a vorbi; nimeni nu coregrafia secvențialitatea felului în care Darren se lăsa absorbit. Oare câte dintre micile mișcări și postúri din prezentul lui Darren erau niște ecouri întrupate ale trecutului, repetiții sălășluind chiar sub pragul propriei conștiințe? Ceea ce s-a dezbătut în rundele precedente este întotdeauna relevant. În clipa în care Adam s-a uitat pe geamul jeepului, aerul rece dând năvală prin lucarnă, bila de snooker se afla deja acolo.

Fusese un gest plin de cruzime să-l lase pe malul lacului; însă mai mult remușcarea cauzată de această cruzime

decât forma ei continuată a fost cea care, peste câteva zile, a determinat-o pe Mandy să insiste să se oprească lângă casa lui și să-i lase mamei lui câteva urme vizibile ale trecerii lor, un fel de scuză. S-ar putea spune că întreținerea ficțiunii acceptării lui, precum și dezumflarea ulterioară a acesteia deveniseră între timp la fel de neomenoase; ar fi fost mai ușor să-l fi lăsat să fie mascota lor din anul absolvirii, un fel de băiat responsabil cu hidratarea sportivilor, doar că în loc de apă el ar fi cărat un butoiaș de bere, Everclear amestecat cu Sprite. Apoi mai era fascinația lor de natură antropologică: el era Victor de l'Aveyron-ul, Kaspar Hauser-ul lor. Oare ar fi fost în stare să învețe să vorbească la fel ca ei, să le deprindă obiceiurile? Deși doar cu aproximație și eșuând, Darren asigura o funcție socială critică: își însușise felul în care vorbeau ceilalți, precum și ritualurile lor; Darren îi ajuta să păstreze vie realitatea acestor deprinderi.

Nimeni nu își asumase funcția de șef, însă Jason constituia un element central; dăduse o mână de ajutor acasă la Cody, atunci când Darren trebuise să fie călăuzit către jeep, apoi insistase să-l lase să „doarmă" pe malul lacului, un băiat pierdut la propriu undeva sub stele; peste douăzeci de ani, privind retrospectiv, Adam avea să simtă că entuziasmul cu care Jason își dorea să participe avusese ceva de-a face cu la fel de complexa lui identitate. În vreme ce din punct de vedere fizic semăna mai mult cu Eric decât cu Sima, în vreme ce majoritatea companionilor lui îl considerau alb — ceea ce însemna că pentru cei mai mulți dintre aceștia problema rasei nu fusese niciodată pusă pe tapet —, un element de diferențiere etnică fusese nu mai puțin prezent. În cea mai mare parte a vieții lui, diferența abia dacă fusese observabilă; împreună cu mama lui, el dusese de mai multe ori lavaș

făcut în casă la Săptămâna Mâncărurilor Internaţionale organizată la Şcoala Elementară Randolph (Jane o îndemna întruna să reia legătura cu propria ei istorie, să evite scurtăturile), însă Sima nu rostea în prezenţa lui niciun cuvânt în persană, iar familia ei fusese nereligioasă vreme de mai multe generaţii, nu că Jason i-ar fi cunoscut pe membrii acesteia; la el acasă, Jason sărbătorea, chit că într-o manieră superficială, atât Hanuka, cât şi Crăciunul, ceea ce însemna că teoretic era mai puţin străin decât acei evrei de la Fundaţie, precum Adam, ale căror case nu erau pavoazate corespunzător, cu luminiţe. În luna decembrie, casa lor întunecată de pe strada Greenwood arăta ca un dinte lipsă. Fenotip, clasă socială şi insuficienţa categoriilor disponibile (la liceul din Topeka, în minţile celor mai multor persoane albe, erai alb, negru, mexican sau asiatic; Pablo Figueroa, singurul chilian din clasa a XII-a, se lăsase de multă vreme păgubaş să-i determine pe colegii lui să facă nişte distincţii ceva mai fine), toate acestea însemnând că, în cea mai mare parte a propriei copilării, Jason fusese tolerat fără să ştie că este tolerat. Doar că operaţiunile Scutul Deşertului şi Furtuna Deşertului, bomba din camion detonată sub Turnul de Nord, precum şi pigmentaţia mamei lui, numele lui străin — toate acestea însemnau că, odată ajuns la liceu, căcaturile pe care era nevoit să le suporte includeau acuzaţia de a fi „arab". În vara de dinaintea clasei a IX-a, după ce Jason îi demontase câteva minciuni, Darren îl făcuse „corcitură" şi îl numise în fel şi chip, folosind un vocabular luat direct de la magazinul de efecte militare, după care îl ameninţase cu pistolul de jucărie; Jason l-a pocnit de două ori, croşeul de dreapta provocându-i lui Darren o tăietură deasupra ochiului. Lui Jason violenţa nu îi stătea în caracter; oare

acum îl includea și pe Darren ca să îndrepte lucrurile? Da, dar și opusul: îl pedepsea mai departe pe cetățeanul privilegiat, pervertit, al imperiului.

Indiferent de toate acestea, acum nimeni nu mai avea voie să se atingă de Darren; persecutorii îi erau deopotrivă protectori. La două luni după lunga noapte petrecută pe malul lacului Clinton, Darren putea fi văzut bând dintr-o sticlă Olde English la litru pe canapeaua din beciul casei lui Amber. Ori de câte ori simțea că se cufundă prea mult printre pernele moi, din piele maro, își reajusta poziția. (Cineva îi strecurase o țigară după ureche. El o atingea periodic pentru a se asigura că rămăsese acolo — cu delicatețe, în felul în care o persoană amețită și-ar atinge o rană căpătată la cap, surprinsă să o găsească de fiecare dată acolo.) Fusese adus acolo de o gașcă de elevi din anii mai mici, ahtiați să facă parte din ambigua glumă a acceptării lui de către cei mai mari, însă pentru cei mai mulți dintre petrecăreți noutatea prezenței lui începuse deja să se faneze; devenise încă un personaj care se matolea. La această petrecere veniseră și câțiva elevi din ultimul an de la liceul Topeka West, fosta școală a lui Amber.

În subsolul slab luminat, Darren s-a ridicat cu intenția de a găsi toaleta. Pe drum s-a ciocnit fără să vrea de Reynolds, un roșcovan campion statal la wrestling, elev la Topeka West, care a răspuns așa cum se obișnuia, bușindu-l pe Darren cu putere în piept, spunându-i nenorocitului să aibă grijă pe unde umblă. Darren și-a vărsat conținutul sticlei de Olde English pe haine, și-a recăpătat echilibrul și s-a pregătit să pornească din nou în căutarea toaletei, fără să riposteze sau să-și ceară scuze. Doar că, înainte să-și dea seama ce se petrece, s-a trezit înconjurat; pe scurt, devenise evident că întrecuse măsura, că

distrusese totul, că avea să fie exclus din noul lui anturaj. I-a luat un minut să-și dea seama că de fapt trupurile care se apropiau îl amenințau pe Reynolds, gurile acelor trupuri spunându-i să facă pași. (Lui Darren i se mai luase apărarea, însă aproape întotdeauna cei care o făcuseră fuseseră colegii lui de an.) Cei doi colegi de clasă ai lui Reynolds au sărit în ajutorul acestuia, apoi ușile din sticlă s-au dat la o parte și toată lumea s-a mutat, asemenea unei turme, pe peluza casei care cobora în pantă către malul lacului artificial. Numai Amber a încercat să-i oprească, încercând să se vâre între cei din anul terminal, ceea ce i-a oferit lui Adam șansa de-a o lua de acolo și de-a o pune la adăpost. Amenințările erau deopotrivă reale și mimate: valea nenorocitule, care-i problema ta. Reynolds și-a dat tricoul jos în aerul rece pentru a-și etala cele șase pătrățele abdominale, mușchii laterali ai spatelui care făceau ca trunchiul lui să arate asemenea unui capișon de cobră.

În următorul minut, Sean avea să-i dea lui Reynolds vreo două capete în gură, înainte ca cel din urmă să se aștepte la vreun contact fizic, spărgând nasul wrestlerului, cât pe ce să-l facă să explodeze. Prietenii lui Reynolds aveau să se apropie agitându-și pumnii, numai pentru a fi rapid separați și copleșiți. De cum Reynolds — figura lui devenise între timp o mască compusă din sânge și pământ — se va prăbuși la pământ, ceilalți vor începe să-l lovească și să-l calce cu picioarele, Darren fiind zorit să se apropie și el ca să-l poată altoi cu bocancii lui cei bengoși. Într-un moment greu de precizat, printre băieții albi din clasa de mijloc a Middle West-ului, bătăile, în loc să se încheie în momentul în care unul dintre combatanți se prăbușește la pământ, aveau să capete o nouă viață, cavalerismul pugilistic al „băieților care vor rămâne întotdeauna băieți" lăsând loc unei

reveniri la „uciderea excesivă", un termen lansat în anul 1946; fiecare adversar trebuie făcut muci; fiecare ofensă, cât de minoră, duce la holocaust.

În loc să se concentreze asupra bătăii, asupra absurdului și fascinantului spectacol al semnelor de bandă care o precedă, iată-l pe Reynolds, fiul unor agenți imobiliari, așezându-și degetele în așa fel încât să simbolizeze cuvântul „sânge", făcând suita de semne specifice, mimând limbajul gestual al unei găști de cartier din Los Angeles cu care nu ar fi putut avea niciodată vreo legătură logică; iată-l pe Nowak, care are un pistol adevărat, chit că neîncărcat, vârât la brâu, pe sub blugii lui lăsați, cum răspunde cu o suită rapidă de mișcări ale degetelor bazate pe semnele găștii „Folk Nation" avându-și originea în șantierele de construcții din Chicago, care poate că are sau poate că nu are membri și în Topeka, însă cu siguranță nu în rândurile acestor copii albi care, cei mai mulți, vor ajunge în curând la facultate și care nu au constituit niciodată vreun *volk*, având în comun doar faptul că sunt cu toții niște privilegiați, vocea lui Klaus.

„În vreme ce George Bush elogia viața lui Nelson Mandela, precum și moștenirea lăsată în urmă de acesta, în timpul unei slujbe de pomenire desfășurate ieri la Johannesburg, un bărbat care se afla la numai câțiva metri distanță și care ar fi trebuit să traducă discursurile în limbajul semnelor, a făcut cu mâinile o serie repetitivă de gesturi complet lipsite de sens". „În vreme ce Uraganul Irma se îndrepta către Florida, oficialitățile unui district aflat pe coasta de vest a acestui stat au susținut o conferință de presă pentru a-i informa pe rezidenți cu privire la măsurile obligatorii de evacuare. Interpretul mimico-gestual purta o cămașă galbenă — ceva de neconceput în cazul interpreților

albi, care în mod obișnuit poartă haine închise la culoare, pentru ca mâinile să le poată ieși în evidență. Experții care au analizat ulterior înregistrarea video au spus că interpretul gesticulase aiurea, după cum îl tăiase capul." „Auzea glasuri și cuvinte, zărea mișcări, gesturi și priviri, dar de vreme ce acum vedea totul prin ochii unui animal, nu reușea să distingă altceva decât o gloată degenerată, fățarnică", una care-și purtase adevăratul război cu multă vreme în urmă, istoria sfârșindu-se undeva între anii 1989 și 1992.

Se simțeau dintr-odată profund insensibili și profund extaziați în virtutea faptului că erau tineri și că puteau să aleagă să se rănească unul pe celălalt; fierbințeala era o justificare în sine, dar și răceala — exista o încântare de ordin secund în faptul că știai că poți lovi pe cineva în piept fără să simți vreo emoție. Să te poți implica într-un conflict violent fără a te preocupa noțiunea „binelui", un fel de surplus. A avea ceva de făcut în weekend-uri. În cele din urmă l-au lăsat pe Reynolds, aflat într-o stare de semiconștiență, să fie tras la o parte de către prietenii lui, cei care încă nu fuseseră stâlciți în bătaie; în vreme ce băteau în retragere, aceștia strigau ceva despre răzbunare.

Unde se aflau părinții? Cei mai mulți dintre ei dormeau. Unii se uitau la seriale precum *Friends* sau *Frasier*, alții se uitau la *Sports Center*. Unii lucrau la propriile birouri sau curățau blatul din bucătărie. Unii citeau Rice, alții Clancy, unii citeau Adrienne Rich sau *Mecanisme non-interpretative în terapia psihanalitică*. Sau se prefăceau că citesc. Unii se întorceau din Kansas City, de la vreo întâlnire nocturnă sau făceau sex de mântuială, sau așteptau ca filmele pornografice de pe Internet să se încarce în câte un birou întunecos, cu covor pe jos, amenajat la subsol. Unii se aflau la o conferință în Toledo. Unii își călăreau

bicicletele de fitness sau trăgeau de fiare sau meștereau prin garaj sau își curățau armele de foc. Unii încercau să vadă cum funcționează e-mail-ul. Unii așteptau să le bipăie pagerele — copiii lor anunțându-i în felul acesta că sunt bine — în vreme ce stăteau de vorbă, cu alți părinți, la telefoanele lor *cordless*. Unii erau îngrijorați și/sau dezinteresați. Unii corectau cu migală aplicațiile pentru universitate ale odraslelor sau făceau gărzi la spitalul St. Francis. Unii mâncau sau deschideau o fereastră sau doar pășeau fără tragere de inimă pe o bandă de fitness. Unii beau gin tonic în Taipei, iar alții scriau rândurile de față undeva în Brooklyn în vreme ce fetele lor dormeau lângă ei, iar alții se întorceau, în vis, cu trenul, iar alții se aflau la azilul Rolling Hills, într-o stare crepusculară, întinși pe paturile lor mecanice.

* * *

Pe când era copil, o chema pe mama lui să-i recite, la ora de culcare, următoarea poezie, o poezie pe care și ea o învățase de la propria mamă:

N-am văzut vreodat' o vacă purpurie,
Nici n-am sperat să-mi apară-n cale vreuna mie,
Dar să vă spun ceva ce n-are-a face cu minciuna,
Mai bine aș vedea-o decât să fiu eu una!

Apoi îl ruga s-o recite la rândul lui, iar el întotdeauna se încurca, la început pentru că îi era greu să memoreze cele patru mici versuri, iar apoi pentru că ea afișa o figură exasperată la fiecare greșeală făcută, ceea ce lui i se părea extrem de amuzant. Stele verzi din plastic lucind pe tavan.

Mirosul așternuturilor imprimate cu imagini din banda desenată *Peanuts*, recent spălate. Încă o dată, spunea ea mimând seriozitatea, după care recita din nou, pedantă, poezia; apoi el i-o repeta din nou greșit, „Sper să nu văd vreodată vreuna", pentru ca jocul să poată continua la nesfârșit, amânând ora de culcare, o mică Șeherezadă.

Nu avea niciun sens, nu există vaci purpurii, însă *a căpătat* sens: acum în mintea lui vedea vacile care trebuiau evitate. (Încearcă să nu te gândești la o vacă purpurie.) A vedea era mai bine decât a fi animalul acela pervertit, însă poezia sugera faptul că cele două lucruri aveau legătură, că trebuia făcută o distincție între ele, că puteau fi confundate. Într-o vreme în care poeziile pe care le cunoștea el constau în mod exclusiv dintr-o serie de afronturi versificate și de descântece inofensive menite să-i alunge pe alți amatori de afronturi — bețe și pietre, gumă și lipici — *Vaca purpurie* semăna cu un alt discurs apotropaic: această poezie mă protejează să nu devin ceea ce văd cu ochiul minții. Printre fosfene.

După contuzia suferită, acest joc a mai continuat vreme de aproximativ un an, însă acum dedesubtul lui subzista o energie întunecată sau poate că întregul ritual devenise o formă de a exorciza acea energie; incapacitatea de a rememora sau de a reține ceva evoca prea mult prejudiciile de natură cognitivă sau amnezia pentru a mai fi doar o chestiune amuzantă. Mama lui i-a prezentat atunci o a doua poezie:

Ah, da, eu am scris Vaca purpurie *— îmi pare rău acum de-acele versuri stupide!*

Însă oricum îți voi spune — de le vei cita vreodată, cu mâna mea te voi ucide.

Acum așternuturile erau imprimate cu imagini din *Batman*. Pe posterul cu echipa de baseball Kansas City Royals, care îi decora peretele dormitorului, George Brett tocmai se pregătea să lovească mingea cu bâta. Care era motivul pentru care această poezie i se părea remarcabilă? În primul rând era povestea, proza din jurul poeziei, faptul că i-o recitase mama lui, așa cum și mama ei i-o recitase cândva mamei lui: autorul ambelor poezii era un scriitor serios care compusese la repezeală *Vaca purpurie* în vreme ce lucra la niște proiecte poetice și academice ambițioase. Doar că poezia devenise atât de celebră încât îi eclipsase restul operei; scriitorul cel serios a ajuns să fie complet identificat cu această poezie lipsită de sens care în cele din urmă i-a năruit toate aspirațiile. (Ea nu i-a destăinuit niciodată numele scriitorului, până și acest lucru fiind înghițit de gaura neagră sau purpurie al versurilor.) La vârsta de opt ani, el a plasat adevărata amărăciune, furie și violență în cea de-a doua mică poezie; era fascinat de faptul că un obiect verbal putea să circule, devenind celebru și distrugându-l pe cel care îl crease și determinându-l să compună o a doua poezie, un descântec îndreptat împotriva efectelor paradoxale — așa cum se spune despre medicație — ale primei poezii. O poezie este o pilulă misterioasă. Cu toate că autorul nu devenise o vacă purpurie, el devenise *Vaca purpurie*; prin limbaj, căpătase un caracter de excepționalitate, în sensul rău al cuvântului. Invocând și văzând și fiind și devenind vizibil (în chip greșit) în urma celebrității și ucigând și citând și citând greșit (pentru a amâna ora de culcare, pentru a evita să fie ucis) și uitând și amintindu-și greșit la ora de culcare sub stele din plastic lucind ușor.

„Cândva, pe vremuri — dar ce mai vremuri erau și acelea — o vacă mugitoare venea pe drum la vale, și vaca

asta mugitoare care venea pe drum la vale a ieșit în calea unui băieţaș drăguț pe care-l chema Micul Hăpăilă", citise el pentru doamna Hackett la cursurile intensive de literatură engleză. „Tatăl lui îi istorisea povestea asta: taică-su se uita la el printr-o bucată de sticlă și avea o față acoperită toată de păr." Începutul *Portretului* lui James Joyce, totul era acolo: limba nativă a laptelui și a bărbaților și a poreclelor și a violenței, lumea mică și lumea exterioară: („Cum te cheamă? Stephen Dedalus, a răspuns el. Ce nume mai e și ăsta? a comentat Nasty bădăranul.") Dante, unchiul lui Stephen, spunea că trebuia să-și ceară scuze, ori altfel vulturii aveau să vină să-i ciugulească ochii. Sau poate era vorba despre ciori, despre niște ciori purpurii. Proză purpurie.

Își dorea să fie poet deoarece poeziile erau asemenea unor farmece, sunet plămădit desfăcând și refăcând sensuri care băteau și respingeau violența și care te făceau celebru sau celebru pentru faptul de a fi fost șters de pe fața pământului, și ar fi putut avea și alte efecte asupra trupurilor oamenilor: să le adoarmă sau să le trezească, să provoace lacrimi sau alte forme de lubricație, umflături, piele de găină. Falșii gangsteri[1] din Topeka mereu amenințau alți așa-ziși gangsteri, acuzându-i că citează, amenințându-i cu moartea. Aproape toată lumea — preșcolari, bărbați-copii, terapeuți de familie, psihanaliști, biopsihologi, antrenori de dezbatere — erau de acord că limba poate avea efecte magice: tot ce trebuie să faci este să-ți rogi propriii mușchi să se relaxeze. Chiar dacă nu și-ar fi dorit să fie poet, el devenise deja unul, cel puțin din momentul în care frecase

[1] *Gangsta* (spre deosebire de „gangster") — termen care îi definește numai pe membrii bandelor de cartier (nu și pe gangsterii din perioada Prohibiției).

acele buruieni între degete, la școala Bright Circle. Ești poet fără ca măcar s-o știi.

În liceu, problema lui era că dezbaterile te transformau într-un tocilar, iar poezia într-un fătălău — chiar dacă ambele îți puteau purta pașii către vag imaginatul oraș de pe Coasta de Est, experiențele trăite acolo putând fi apoi repovestite cu multă ironie. Secretul era să prezinți participarea la aceste dezbateri ca pe o formă de bătălie lingvistică; secretul era să fii un bătăuș abuziv, rapid și răutăcios și pregătit să împroaște un interlocutor cu insulte, la cea mai mică provocare. Poeziei i se putea găsi o scuză dacă ridica miza jocului tău, dacă devenea *cipher*[1] și *flow*[2], dacă explica parțial de ce te futea Amber și nu Reynolds ș.a.m.d. Dacă abilitățile tale lingvistice puteau să cauzeze pagube și să te ajute să ți-o tragi, atunci acestea puteau fi integrate în societatea adolescenților fără să se îndepărteze complet de valorile obișnuite ale intelectului și ale exprimării. Nu era vorba de vreo reconciliere, ci de o tensiune maniabilă. Dezastruosul lui compromis capilar. Migrenele.

Spre norocul lui Adam, această migrare a agresivității către domeniul limbajului a fost confirmată de unul dintre obiceiurile lor: după câteva ore de băut, dacă nu se isca nicio bătaie care să strice petrecerea, dacă nimeni nu se plângea de zgomot, era probabil să asiști la o întrecere de *freestyling*. În multe feluri, aceasta era cea mai rușinoasă postură posibilă, manifestarea clară a crizei masculinității tinerilor albi și a regimurilor reprezentaționale ale acesteia, un mic grup de scrântiți privilegiați reciclând, adesea aritmic, clișeele dominante — și, în cazul lor, total inaplicabile — ale

1 *Cipher* — doi sau mai mulți rapperi improvizând împreună.

2 *Flow* — capacitatea unui rapper de a improviza rime pe un ritm specific (*phat beats*).

genului. Din punct de vedere social, însă, acest lucru era pentru el esențial: bătălia rap îi transforma abilitățile de vorbitor public și de poet aspirant în ceva cool. Norocul lui era ameţitor: exista un rapid, ritualizat schimb poetic de insulte acoperind hăul căscat între după-amiezele lui de sâmbătă petrecute în licee pustii și nopțile de sâmbătă petrecute în case vegheate de părinți, ceea ce-i permitea să treacă de la un tip de concurs la altul.

Întotdeauna exersa mintal ceva asemănător *freestyling*-ului, cu toate că, atunci când conducea sau făcea duș sau stătea noaptea întins în pat, se simțea liber s-o facă cu voce tare. De obicei era vorba de o sinteză tăcută, doar semiconștientă a *spread*-ului său poetic. O melodie neauzită. În mintea lui existau mai multe piste, iar el putea să poarte o conversație, de pildă cu bunica lui, folosind una dintre acestea în vreme ce alta s-ar fi aflat într-un *cipher* imaginar, vocabularul conversației lui sărind ocazional în cel virtual — *Voi fi poemul pe care ți-ai fi dorit să nu-l scrii niciodată / cu un citat te-ar ucide toată / chitanțe nesfârșite / de la azilul Rolling Hills venite,* sau ceva de genul acesta — în vreme ce așteptau ca semaforul de pe Strada 21 să se facă verde, după ce Adam, însoțit de Jane, își luase bunica la cumpărături. Nu am nevoie decât de câteva lucruri. Cu toate acestea, a spune că el se „antrena" ar fi implicat faptul că ar fi putut alege să se oprească; în realitate, deși de cele mai multe ori abia dacă era conștient de faptul că făcea rime, așa cum cineva nu este conștient de faptul că are un anumit tic nervos, nu credea că ar fi putut să oprească acest șuvoi poetic.

Împreună cu mama și cu bunica lui, a oprit mașina în spațioasa parcare de la Hypermart, un supermarket aparținând francizei Walton amplasat în apropierea mall-ului

West Ridge; atunci când s-a deschis, toţi responsabilii de raion se deplasau pe patine cu rotile, ceea ce a făcut ca mintea lui Adam să asocieze locul cu patinoarul Starlite. Era singura unitate comercială din Topeka deschisă nonstop. *Chestie hiperdeşteaptă / Eu fac hiperartă / din start / în vreme ce mama ta dă cu mopul la Hypermart,* sau ceva de genul acesta, în acelaşi timp întrebându-şi bunica, în vreme ce parcau în zona alocată persoanelor cu handicap, cum de s-a măritat tocmai cu bunicul lui. Când v-aţi întâlnit prima oară? „În Brooklyn", răspundea ea în Topeka. „După ce am abandonat liceul ca să mă angajez dactilografă, ca să-mi ajut familia cu bani după ce tata a căzut bolnav, ajungeam acasă, pe Avenue J, seara târziu; întotdeauna luam autobuzul. Iar bunicul tău întotdeauna mă aştepta acolo, întrebându-mă dacă ar putea să mă conducă până acasă. Asta se petrecea în 1932", spunea ea în 1997, „şi eram îngrijoraţi pentru că nu ştiam cum aveam să supravieţuim". Au intrat în supermarket şi au început să hălăduiască printre rafturile lungi şi înalte, puternic luminate, etalând produse ambalate în culori ţipătoare. „Într-un târziu m-a invitat să dansăm. Eu chiar eram o bună dansatoare, însă el nu voia să danseze. Şi nici nu lăsa pe altcineva să danseze cu mine". Iar apoi, de parcă cele două propoziţii s-ar fi înlănţuit în chip logic, a adăugat: „Câteva luni mai târziu ne-am căsătorit." Auzind aceasta, Adam şi Jane au început să râdă.

O aduseseră în locul acela pentru că se afla undeva între căminul ei de bătrâni şi locuinţa lor şi pentru că acolo se vindeau toate produsele disponibile în imperiu, însă aruncând o privire în jur, Adam şi-a dat seama că alegerea lor fusese ridicolă; bunica lui, o femeie care trecuse prin neajunsurile Marii Depresii, care trăia singură — cu toate că ţinea o atentă evidenţă a nevoilor soţului ei aflat acum

într-o stare vegetativă — și care își impusese să consume cât mai puțin cu putință, nu ar fi putut găsi nimic suficient de mic, sau suficient de discret, de cumpărat printre mărfurile acelea puse la dispoziție cu toptanul. Existau rafturi cu cutii de cereale suficiente pentru toată familia: Cheerios, Cap'n Crunch; ei i-ar fi ajuns una până la sfârșitul vieții. Avea cel puțin să observe prețul mic per bucată datorat acestor cantități nebunești, excesive.

Jane a întrebat-o pe bunica lui de ce avea nevoie, iar ea a răspuns prosoape de hârtie și detergentul Comet pe care îl folosea ca să curețe baia și câteva obiecte de uz casnic. Au pornit printre raioane, ținându-se după mersul încet al bunicii și îndreptându-se către o piramidă compusă din pachete conținând câte treizeci de suluri de hârtie igienică. Au găsit un pachet ce conținea șase role de prosoape de hârtie, iar Jane a spus că ar trebui să-l cumpere: O să păstrez eu patru, tu poți lua două. Jane nu avea nevoie de prosoape de hârtie, însă înțelegea că aceasta era singura cale prin care mama ei putea fi convinsă să le cumpere. Rose, însă, era convinsă că exista și o marcă generică, mai ieftină, pe undeva prin magazinul acela, așa că au continuat să hăladuiască; Adam și-a verificat pagerul în clipa în care l-a simțit vibrând — toți băieții din ultimul an de liceu aveau câte unul — și a văzut codul lui Amber. Lui Jane scena trebuie să-i fi provocat impresia că fiul ei se juca de-a doctorul, acesta prefăcându-se că este chemat de urgență la spital.

Problema cu prosoapele de hârtie a fost în cele din urmă rezolvată, însă soluția de curățat pentru baie nu se găsea decât în pachete de câte patru, iar Jane nu se putea preface că are nevoie de trei bidoane dintr-un produs despre care mama ei știa că nu-l folosește niciodată. Adam a recunoscut tonul impacientat din glasul mamei lui, specific

momentelor în care aceasta interacţiona cu Rose, un fel de exasperare subită, care de altfel nu-i stătea în caracter.

— În primul rând, nici măcar nu ai nevoie de soluţia asta; doar îi plăteşti — îi plătim — să-ţi ţină camera lună. Şi oricum nu ar trebui să inspiri aşa ceva. Nu ar trebui să stai aplecată peste marginea căzii de baie. Nu cumpărăm. Haideţi, să mergem.

— Nu curăţă niciodată cum trebuie cada de baie. Am folosit soluţie de curăţare vreme de cincizeci de ani şi nimeni n-a avut de suferit. În tot acest timp, Adam citea cu atenţie etichetele, *Te dizolv ca pe reziduurile de săpun / Sunt cel mai rapid stivuitor zi-mi unde pe mă-ta să o pun / o spun,* apoi a sugerat:

— N-am putea opri în drum spre casă la Dillon's, de unde poţi să iei doar un bidon, bunico, după care i-a adresat mamei lui o privire scurtă însă uşor mustrătoare. „Ştiu că e frustrantă", spunea privirea aceea, „însă păstrează-ţi calmul". În preajma bunicii lui, Adam devenea o persoană extrem de matură şi un ajutor de nădejde al propriei mame; o persoană generoasă, delicată, cu capul pe umeri. Acestea erau împrejurările în care semăna cel mai bine cu tatăl lui.

Le-a părăsit preţ de o clipă pentru a căuta suplimentele alimentare cu creatină pe care le lua pentru a îmbunătăţi timpul de recuperare al propriilor muşchi. (Oare există prafuri care grăbesc recuperarea memoriei? Vocea lui Klaus.) A trecut pe lângă un angajat care folosea un stivuitor ca să suprapună nişte boxpaleţi cu apă minerală. În difuzoare se auzea un anunţ şi abia după ce acesta a încetat Adam şi-a dat seama că existase dintotdeauna o muzică de fundal. De la începutul timpurilor. A cotit la stânga şi a păşit într-un raion uriaş cu amestecuri de proteine şi flacoane cu vitamine, precum şi alte produse şi, în vreme ce observa cum

pachetele se înșirau, repetitiv, până departe, un freamăt asemănător celui pe care îl simțise în casa greșită din ansamblul rezidențial McMansions din jurul lacului Sherwood — sublimul banal însă excedentar al interșanjabilității. A fi un subiect aici însemna să fii mitraliat de argumentele-obiecte. Mai târziu avea să-și amintească de anumite raioane de la Hypermart în vreme ce se uita la cutiile lui Donald Judd. Mai târziu avea să trăiască o senzație asemănătoare privind anumite fotografii realizate de Andreas Gursky.

A înaintat de-a lungul culoarului până a găsit cea mai populară marcă a suplimentului și a luat din raft un bidon de patru kilograme și jumătate de praf cu aromă de ciocolată. Fără să urmeze vreo prescripție, băieții își preparau câte un shake înainte de a se apuca să ridice greutăți, presupunându-se că acesta ar îmbunătăți intensitatea exercițiilor, după care își mai preparau câte unul la sfârșitul antrenamentului, pentru că a doua porție pesemne ar fi ajutat la recuperare și ar fi stimulat depunerea de masă musculară. Pe Wikipedia scria că astfel de preparate ți-ar putea afecta rinichii. În vreme ce făcea cale întoarsă către locul în care își lăsase mama și bunica, și ajungând la marginea unei păduri de grătare cu cărbuni, s-a întâlnit cu unul dintre prietenii lui Reynold; probabil elevul rival din clasa a XII-a care și el se îndrepta către raionul cu suplimente alimentare. Blugi lălâi, hanorac cu însemnele echipei de fotbal Notre Dame pe sub geaca din piele, șapcă de baseball pusă cu cozorocul la spate, o mică vânătaie pe obrazul drept, rămasă de pe urma încăierării. Adversarul de la liceul Shawnee Mission West era însoțit de o femeie care după toate aparențele trebuie să fi fost mama lui, cu pulover alb pe gât, pe sub o vestă de lână cu motive de Crăciun. Cei doi stăteau față-n față în vreme ce mama

băiatului se uita pe o listă de cumpărături, bâiguind ceva ca pentru sine.

Asemenea oricăror altor doi bărbați sau bărbați-copii care se întâlnesc la un loc de joacă sau la piață, aproape instantaneu cei doi au început să estimeze care dintre ei l-ar fi putut dovedi pe celălalt. Aveau aproximativ aceeași înălțime și greutate, însă hanoracul imprimat cu litere și asocierea proprietarului acestuia cu Reynold sugerau puterea și antrenamentul unui luptător; nu ai vrea să te trezești culcat la pământ, ceea ce însemna că ar trebui să riști să lovești primul, să încerci totul sau nimic cu un croșeu de stânga, să nu lași bătaia să lâncezească. Desigur, fiecare își imagina deja cum avea să-i spargă nasul adversarului, sfărâmând fălci sau dislocând articulații, amândoi se și vedeau strângându-se reciproc de gât, punând în scenă cadre din *Street Fighter II* (Championship Edition) combinate cu experiențe deja trăite. Ori de câte ori făcea astfel de calcule mintale, își imagina câte un pumn sau șut primit în vreme ce zăcea prăvălit la pământ, care îl trimitea înapoi la spitalul St. Francis, își imagina cum își pierde din nou mecanismele vorbirii și revedea literele alfabetului înșirate pe pieptul doamnei Eberheart.

Știa și se simțea ușurat să știe că prezența mamei luptătorului ar fi făcut imposibilă orice fel de confruntare fizică; mai știa și că prezența mamei, chiar și la această vârstă, rămânea un element de stânjeneală structurală: Ce faci, ai ieșit la cumpărături cu mămica? Adam s-a hotărât să zâmbească în așa fel încât să-și manifeste disprețul, dar zâmbetul lui mai spunea și „Ai noroc că e ea aici, altfel te-aș fi făcut zob". Acum Adam se putea îndepărta cu fruntea sus. Tocmai l-am pocnit pe unul dintre copiii ăștia din Vest, pe care l-am văzut făcând cumpărături împreună cu mama lui.

„Adam" — vocea mamei lui — „spune-i bunicii că preţurile nu au rămas cele din 1945". Spre groaza lui, propria familie se afla acum lângă el. Evrei tocmindu-se la preţ. O dorinţă rapidă, ridicolă, de a se preface că nu le cunoaşte pe cele două femei. Luptătorul a zâmbit fără să arate ce anume ar fi vrut să transmită cu acel zâmbet, însă Adam s-a simţit deopotrivă înfricoşat şi furios. Oare prezenţa a două generaţii de femei era mai rea decât a uneia? Oare luptătorul îşi dăduse seama de această diferenţă, luând acum în derâdere situaţia în care se afla Adam?

Trecuseră abia câteva secunde de la şocul iniţial al recunoaşterii reciproce. Jane îşi putea da seama că fiul ei avea o anumită relaţie cu băiatul aflat la câţiva metri de ei, aşa că a spus:

— Bună, eu sunt mama lui Adam, Jane. Mama luptătorului şi-a ridicat privirea din lista de cumpărături şi a zâmbit:

— Ah, bună, cu toate că vorbele ei păruseră adresate propriului fiu. Cei doi băieţi din clasa a XII-a au rămas tăcuţi, zâmbetele li s-au şters de pe faţă.

— Ea este mama mea, Rose.

— Bună, a repetat femeia. Mama lui Adam a spus şi ea un „Bună". Acesta şi-o imagina pe mama lui povestind episodul în care băiatul ei îşi învelise puţa în gumă de mestecat. El este băieţaşul meu drăguţ pe care-l cheamă Micul Hăpăilă. Simţind că era ceva efeminat în felul în care ţinea, cu două mâini, bidonul cu creatină, strângându-l la piept, i-a schimbat poziţia.

Care dintre cei doi elevi de-a XII-a avea să deschidă gura, şi ce oare va spune? „Mama, bunica, ştiu că veţi fi surprinse, însă acest puşti crede despre sine că ar fi membrul unei bande de cartier afro-americane din Los Angeles, iar

de curând gașca mea l-a bătut până la pierderea cunoștinței pe unul dintre prietenii lui pentru că acesta îl amenințase pe unul de-ai noștri; doar îl cunoști pe Darren." Apoi mama luptătorului i s-a adresat lui Jane:

— Ne-am mai întâlnit cumva? Jane a răspuns că nu e prea sigură, însă Adam, Jane și Rose știau deja ce va urma; ei știau că ea scrisese *Vaca purpurie*. Ah, dumneavoastră sunteți Dr. Gordon, a spus mama luptătorului. Ați apărut la Oprah! Rose a zâmbit, Jane a clătinat din cap, Adam încercând să evalueze în cel fel îi afecta asta statutul față de luptătorul rămas la fel de confuz și care, pentru a găsi o justificare faptului că-și ferește privirea, a început să-și consulte pagerul; Adam și-ar fi dorit să fi fost el cel care s-ar fi gândit primul la această stratagemă. Oare o mamă celebră te făcea și mai efeminat decât păreai, sau mai puțin efeminat? Trebuie că sunteți deosebit de mândră, a spus mama luptătorului uitându-se la Rose, care a răspuns că da, într-adevăr, este.

Asta se datora faptului că, de când înghițise pilula magică, el înțelegea limbajul produselor. (Filmul se derulează în ralanti, însă numai pentru a pune în valoare viteza, de parcă altfel evenimentele s-ar fi desfășurat prea rapid, devenind ininteligibile.) Pornind de la cărbunii Kingsford, privirea lui Adam se îndreaptă către chipsurile Tostitos, de la prăjiturile Pop-Tarts la batoanele Slim Jims. Aceste produse nu îl insultă, însă îl disprețuiesc, fără excepție. A început să le asculte, învățând din conversațiile lor ce cred ele despre oameni în general. Iar ceea ce credeau era extrem de neliniștitor. Adam simțea că toate produsele din interiorul ambalajelor — niște ambalaje colorate la fel de viu precum statuile romane — s-au preschimbat într-un fel de chit, într-un fel de gumă, într-o materie abstractă din

care ei vor trebui să plăsmuiască noi limbaje, noi trupuri. Iar acum luminile se estompează. Produsele se retrag în pereți, lăsând loc doar unui uriaș patinoar.

Singura sursă de lumină rămasă este o minge rotativă, cu oglinjoare, revărsându-și micile ei ovale de lumină pe suprafața netedă a patinoarului. În difuzoare, vocea lui Klaus — nu e limpede dacă este vorba de un comentariu în direct sau de o înregistrare — le cere mamelor să se alinieze într-o parte, iar băieților în cealaltă. Istoria omenirii, asemenea istoriei individului, poate fi înțeleasă ca o trecere lentă prin mai multe conflicte de natură sexual-agresivă. Acum auzim amenințătoarele armonii ale *Șeherezadei* lui Rimski-Korsakov. Acum zărim o procesiune de chestii pe roți: Darren pe rolele lui cu patru roți, un bunic într-un scaun cu rotile, un cărucior pentru băuturi, unul pentru ustensile de curățenie, căzi mari din plastic pline cu materiale ce dovedesc faptul că, dacă instrucțiunile le sunt citite suficient de rapid, se transformă în chestii care-ți umplu gura: chit, poezie. Iar la urmă, un stagiar împingând cutia magicianului: iată vaca, purpuriul pielii ei abia putând fi distins, cu sângele prelingându-i-se prin micile găuri făcute de niște gloanțe calibrul 0.22, iar la urechi având atașate crotalii din plastic. Se cacă pe ea, în pofida tranchilizantelor, de groaza de a fi aproape reală.

* * *

Era bun la dezbateri, însă era nemaipomenit la *impro*-uri, la *freestyle*-ul tocilarilor; într-adevăr, s-ar fi putut spune — și pe tot cuprinsul țării antrenorii și alți competitori discutau subiectul — că era cel mai bun improvizator din istoria dezbaterilor și a concursurilor de discurs

argumentativ. (În acest caz, „discursul argumentativ“[1] se referă la evenimentele competiționale interșcolare de oratorie, altele decât cele de dezbateri, în vreme ce „dezbaterile politice“ defineau competițiile pe echipe, la care trebuia să te prezinți doldora de dovezi și în care domina argumentarea în rafale; toate acestea aveau ca for tutelar comun „Liga Națională de Discursuri Argumentative“[2]. În Kansas, sezonul de discursuri argumentative începea odată cu semestrul de primăvară.) Pe când se afla în clasa a IX-a, se plasase al doilea la campionatul național de la Fayetteville; fusese la un pas să câștige turneul național, care se desfășura în luna iunie a fiecărui an, însă judecătorii rundei finale — printre care se numărau și doi senatori — îl penalizaseră pentru că vorbea prea repede. Consensul general: fusese furat. (Atât de multă adrenalină îi circulase prin corp în timpul rundei finale, încât abia dacă-și mai amintea de discursul lui la persoana întâi; o înregistrare video făcută cu ocazia evenimentului reușise să-i colonizeze memoria.) Ajuns în ultimul an de liceu, aproape toată lumea aștepta de la el să câștige tot, o așteptare care îi provoca anumite suferințe; visa că-și pierde brusc fluența, că izbucnește într-un râs nervos, că-și udă pantalonii în fața unui public compus din mii de persoane și din toți telespectatorii care în momentul acela se întâmplă să urmărească canalul CSPAN, care transmitea în direct rundele finale. Nu-l interesa defel să ajungă un *debater* pe probleme de politică competitiv la

---

1 *Forensics* — în cazul de față acest termen are mai degrabă sensul lui etimologic (din lat. *forensis*, „în mod public“), și nu cel de „utilizare a testelor științifice pentru a rezolva crime“. În comparație cu concursurile de dezbateri, cele argumentative seamănă mai mult cu sporturile atletice.

2 „National Forensics League“ — vechiul nume (valabil între 1925–2014) al „The National Speech and Debate Association“, o societate studențească de dezbateri.

nivel național; asta ar fi presupus nesfârșite ore de cercetare, umplerea acelor tăvi din plastic cu dovezi și cu rezumate, „institute" de vară. În mintea lui, asta ar mai fi însemnat să aleagă compania Joannelor în locul companiei Amberelor, lăsând baltă ficțiunea propriei bărbății.

Așa cum sugerează chiar denumirea, *impro*-ul pune accent pe improvizație: concurentul extrage trei întrebări la întâmplare și alege una, apoi are la dispoziție o jumătate de oră să pregătească un discurs de șapte-zece minute pe care trebuie să-l țină fără să se folosească de notițe. Subiectele pot fi înfiorător de precise („Oare parlamentul Ucrainei va ratifica noua Constituție luna viitoare?") sau înfiorător de generale („Care este viitorul Mexicului?"). Improvizatorii își aduceau și ei propriile tăvi din plastic conținând dosare dedicate diverselor țări sau subiecte, toate pline cu articole decupate din reviste și ziare, pentru că în timpul discursului trebuiau să citeze surse care să le fundamenteze afirmațiile, însă toate acestea presupuneau o muncă de documentare mult mai ușoară decât în cazul celor implicați în dezbaterile de natură politică: acolo, un concurent era nevoit să citească mai multe reviste în fiecare săptămână, să sublinieze pasaje și să le fotocopieze. *Impro*-ul presupunea mai puțină muncă de pregătire, însă putea deveni ceva atât de cosmaresc încât până și *debaterii* serioși pe probleme politice îl respectau. Luau însă în derâdere alte activități: oratoria propriu-zisă de exemplu, în care un elev rostea un discurs finisat, memorat, referitor la un subiect anume. Iată un elev de șaisprezece ani, în „camera de pregătire", înaintea unei runde finale, alegând una dintre cele trei întrebări absconse până la sadism. (În cazul turneelor locale, camera de pregătire se află în biblioteca liceului respectiv, concurenții bântuind prin aceasta și bâiguind vorbe nedeslușite asemenea

lunaticilor de la Fundație sau utilizatorilor de Bluetooth din viitor, în vreme ce se străduiau să memoreze diverse pasaje.) El alege întrebarea referitoare la disputele privitoare la resursele de apă din Djibouti pentru simplul motiv că știe ce înseamnă apa, însă cum va reuși să demonstreze fluență și competență în cazul unui subiect pe marginea căruia nu are nimic pregătit? Sau imaginați-vă cum una dintre vorbitoare trece la cel de-al doilea punct major — în cel de-al treilea minut al discursului ei care până atunci s-a desfășurat atât de bine — numai ca să-și aducă aminte că a uitat la ce anume se referea acesta; nu are la dispoziție niciun fel de notițe, nici nu poate să ceară o pauză. Adam a văzut improvizatori începători care începeau să se bâlbâie, amuțeau, apoi o zbugheau afară din încăpere. Unul dintre ei fusese atât de îngrozit încât vomitase în fața lui.

În mod oficial, *impro*-ul trebuia să arate că te pricepi atât de bine la evenimentele actuale încât ai putea vorbi fluent despre o varietate de subiecte, însă și opusul tuturor acestor lucruri era, desigur, la fel de valabil: arăta și felul în care un adolescent purtând un costum prost croit poate vorbi de parcă ar avea la degetul mic problema crizei din Kașmir, felul în care lustrul oratoric poate compensa esența în vreme ce vorbitorul argumenta viabilitatea unei soluții bistatale. Concurenții învățau să-și presare discursul cu citate la fel cum politicienii și-l presară cu date statistice — mai mult pentru a mima autoritatea decât pentru a explica realitatea sau pentru a lămuri niște fapte. O mare parte a antrenamentului era dedicată felului în care îți puteai folosi corpul pentru a-ți structura discursul, pentru a ști când și unde era cazul să treci de la o ideație la alta, unde și când să faci un anumit gest, un spectacol de operă fără muzică. Spre deosebire de dezbaterile de natură politică, în

care *spread*-ul eclipsează toate valorile oratorice, în *impro* stilul și prezentarea rămân de căpătâi, chiar dacă scopul este acela de a oferi imaginea unei indiscutabile erudiții. Una dintre scuzele oferite de oratorii pe subiecte politice pentru dependența lor de *spread* este aceea că elevii interesați de rafinamentele oratorice se pot apuca, dacă țin morțiș, de *impro*.

Sau ar putea să facă „L-D". În 1979, un reprezentant al firmei Phillips Petroleum, care pe vremea aceea era cel mai important sponsor al „Ligii Naționale de Discursuri Argumentative", a asistat la o rundă de dezbateri pe teme politice desfășurate în cadrul unui turneu național și i s-a părut că e o aiureală. Cei de la Phillips și-au exprimat în fața consiliului „Ligii" îngrijorarea cu privire la direcția pe care o luaseră dezbaterile pe teme politice. Rezultatul a fost înființarea unui nou tip de dezbatere față-n-față: „Dezbaterea Lincoln-Douglas", în care accentul era pus pe valori, formatul acesteia fiind menit să încurajeze convingerea adversarului prin intermediul oratoriei. Vorbitorii trebuiau să-și argumenteze ideile într-un cadru moral și nu într-unul empiric. L-D — în rândurile oratorilor pe teme politice s-au făcut o mulțime de glume cu privire la aceste inițiale care, chipurile, ar fi însemnat „Lecții pentru cei cu Dizabilități" — prezenta soluții morale care invocau în mod explicit ideile de justiție și de moralitate; de exemplu: „Este admisibil din punct de vedere moral să ucizi o persoană nevinovată pentru a salva viețile altor persoane nevinovate?"; „Într-o societate democratică, infractorii dovediți trebuie să aibă în continuare drept de vot". În cele din urmă, conținutul acestor soluții era mai puțin important decât faptul că ele se modificau din două în două luni, dând la o parte stiva de dovezi și încurajând concurenții și

judecătorii să se concentreze asupra elocvenței. Mai târziu, Adam avea să sesizeze o înfricoșătoare similaritate între compartimentarea ideologică a dezbaterilor liceale și ceea ce părea a fi discursul politic național: în anul în care se născuse el — anul Revoluției Iraniene, anul de dinaintea momentului în care „marele comunicator"[1] avea să-l facă praf și pulbere pe Carter într-o dezbatere televizată, respingând lucruri evidente („Iar începi cu asta") și concentrându-se asupra *framing*-ului[2] — Phillips Petroleum a dat o mână de ajutor la formalizarea separării valorilor de politică în dezbaterile interșcolare liceale. Paralela făcută cu cultura în sens larg era imperfectă, însă incontestabilă: aparent dezinteresați specialiști în politică dezbăteau complexitățile sistemului de sănătate sau ale reglementărilor financiare folosind un jargon menit a fi inaccesibil neiniților, în vreme ce vorbitorii mai prezidențiabili își testau așa-zisele valori pe care le susțineau folosind un limbaj accesibil, pe populația civilă, o clasă întreținută de petrodolari.

În primul său an de liceu, nici Spears, nici Mulroney, cei doi antrenori cu normă întreagă de la liceul din Topeka, nu avuseseră să-l învețe nimic pe Adam. În ultimul lui an de liceu, a fost adus Peter Evanson, un fost campion național de *impro*, singurul campion național din istoria orașului Topeka — absolvise același liceu în 1990, continuându-și apoi studiile la Harvard.

Evanson abandonase de curând școala doctorală din Georgetown pentru a se întoarce în Kansas și a lucra pentru campania electorală declanșată ca urmare a faptului că Bob

---

1 Marele Comunicator — una dintre poreclele lui Ronald Reagan.

2 *Framing* — în științele sociale, framing-ul reprezintă o serie de concepte și de perspective teoretice referitoare la felul în care indivizii, grupurile și societățile organizează, percep și comunică realitatea.

Dole renunţase la calitatea lui de senator pentru a candida în alegerile prezidenţiale, lăsând astfel un loc vacant. Mulţi, inclusiv Adam, erau de părere că Evanson era cel mai mare improvizator din toate timpurile. O fotografie uriaşă, înrămată, reprezentându-l pe Evanson înconjurat de trofeele obţinute la diversele campionate, atârna pe peretele sălii de clasă. El nu mai lucra cu niciun alt elev; era meditatorul personal al lui Adam, cu toate că Adam nu era sigur dacă Evanson primea vreun ban pentru munca lui; treaba lui era să se asigure că protejatul său avea să câştige în vara aceea campionatul naţional de *impro* desfăşurat la Minneapolis. (Locul de desfăşurare al turneului se schimba în fiecare an.) „L-D" era considerat un eveniment mai puţin prestigios, însă nimic nu-l oprea să câştige un trofeu şi pentru dezbatere lentă.

Asemenea tuturor improvizatorilor de la Liceul din Topeka, şi el urmărise pe casetă video discursul lui Evanson din campionat. Elevilor dintr-a noua li se punea înregistrarea în prima zi de clasă, pentru a înţelege că măreţia era un lucru realizabil; apoi, toată lumea urmărea din nou filmul în primăvară, înaintea turneului naţional de calificări. (Adam ştia discursul pe dinafară; trupul lui putea imita gesturile lui Evanson; adesea şi-l amintea greşit, la persoana întâi.) Evanson alesese întrebarea cea mai dificilă dintre cele trei care-i fuseseră înmânate: „Este oare căderea Zidului Berlinului un semn al victoriei mondiale a liberalismului democrat?" În înregistrare, după ce un oficial al „Ligii" îi anunţă numele, şcoala de care aparţine şi tema aleasă, Evanson se îndreaptă în mod deliberat spre centrul scenei. Încă nu începuse să se îngraşe, însă faţa lui etala nişte fălcuţe de puştan. Stă nemişcat, îmbrăcat în costumul lui negru, cu cravată roşie — tinereţea şi paloarea lui îi

aminteau lui Adam de Harold, cel din *Harold și Maude* — până în momentul în care un cronometru situat undeva în spatele camerei de luat vederi îi dă semnalul să înceapă:

— Probabil sunteți familiarizați cu personajul Wile E. Coyote și cu dușmanul lui de moarte, Road Runner. Tonul vocii lui este sec, ușor ridicat; Evanson este un actor talentat care știe să joace natural. Își ridică ambele brațe și le deschide, un gest care denotă încredere de sine, „sunteți bineveniți, nu am nimic de ascuns". De nenumărate ori, Wile E. Coyote încearcă să prindă această pasăre agilă, chit că nezburătoare — frazarea aceasta atât de accesibilă și totuși oarecum literară era tipică lui Evanson, iar Adam avea să și-o însușească — adesea folosind mijloace absurd de complicate. În multe dintre aceste desene animate, după o urmărire nebunească a lui Road Runner, Wile E. ajunge să cadă într-o prăpastie. Cu toate acestea, în loc să se prăbușească imediat, Wile E. rămâne suspendat în aer, uitând pentru o clipă de ananghia în care se află. Ce alt adolescent mai vorbea în felul acesta, ca să nu mai vorbim că subiectul era un desen animat? Abia în clipa în care se uită în jos și își dă seama de locul în care se află — aici Evanson ridică încet o mână în aer — coiotul se prăbușește. Mâna lui Evanson se prăbușește și ea, dramatic. Doamnelor și Domnilor — o pauză în care se acumulează o anumită tensiune — anul trecut, pe data de nouă noiembrie, socialismul ca politică de stat s-a uitat în jos.

Dinspre publicul numărând aproximativ două mii de concurenți, antrenori, absolvenți și spectatori, încep să se facă auzite aplauze, care apoi se răspândesc prin toată sala, devenind asurzitoare. Cineva ovaționează. Evanson dedică exact cinci secunde din durata discursului său pentru a aștepta ca aplauzele să-și facă efectul, neexistând nicio

îndoială că le numără în cap, după care continuă, de parcă abia ar fi observat întreruperea:

— Acum, întrebarea pe care trebuie să ne-o punem astăzi este următoarea: oare căderea Zidului Berlinului anunţă triumful mondial al democraţiei liberale? Eu afirm — continuă el, sperând că înlocuirea celui mai firesc verb (cred, sunt de părere că) cu unul ceva mai rarefiat va avea un efect cumulativ impresionant — că răspunsul la această întrebare este un „da" hotărât, şi aceasta din trei motive. Între timp, Evanson a grăbit puţin ritmul vorbirii, recăpătându-şi fluenţa. În primul rând, deoarece căderea Zidului Berlinului anunţă colapsul Pactului de la Varşovia. În al doilea rând, deoarece Uniunea Sovietică se află în curs de disoluţie. Iar în al treilea, deoarece democraţia liberală, combinată cu capitalismul de tip american, este singurul cadru viabil într-o lume tot mai globalizată. Înaintea enunţării fiecăruia dintre cele trei puncte, Evanson face câţiva paşi graţioşi, spaţializând în felul acesta zonele de analiză. Îşi va împărţi timpul rămas în mod egal, pentru fiecare dintre acestea (câte două minute; nu se va uita niciodată la cronometru; ritmul vorbirii lui este de multă vreme unul intuitiv.) Coiotul şi cucul alergător vor reveni periodic, sudând discursul; felul în care maşinăriile elaborate, însă inutile, ale coiotului seamănă cu planificarea economică centralizată, de exemplu. Va cita un impresionant număr de periodice din toată lumea. Şirul de substantive proprii — nu numai Gorbaciov, dar şi Honecker, Havel, Ceauşescu şi Jaruzelski — este un fel de poezie. Evanson vorbeşte cu familiaritate despre subiecte precum Planul Balcerowicz sau proclamarea suveranităţii Lituaniei. Nu că publicul ar avea ceva de învăţat despre aceşti oameni sau despre aceste evenimente; ceea ce contează este naturaleţea cu care aceşti

semnificanți cu rezonanțe străine se rostogolesc de pe limba adolescentului. Pe durata celor șase minute și cincizeci și nouă de secunde ale discursului, Evanson nu se bâlbâie niciodată, nu pocește niciun cuvânt. Îl veți regăsi la final stând exact în locul pe care l-a ocupat la început, după un circuit care amplifică senzația de coerență și de finalizare. Publicul mai degrabă urmărește un acrobat pe sfoară decât desfășurarea unei argumentații, iar în momentul în care Evanson ajunge la finalul prezentării lui fără de cusur, în auditoriu se face auzită o răsuflare colectivă care precede ovațiile furtunoase.

Începând cu luna ianuarie a anului terminal, în vreme ce Clinton depunea jurământul pentru al doilea mandat de președinte, Adam avea să se întâlnească cu Evanson atât în perioada cursurilor dedicate improvizatorilor, cât și imediat după școală, câte o oră-două, în cea mai mare parte a săptămânii. (După care se ducea la Popeye's Gym să tragă de fiare, înainte de a lua cina în compania părinților.) După ce clădirea școlii devenea aproape pustie, antrenoarea Mulroney găsea și descuia una dintre clasele goale, în care câte un calorifer bolborosea în dreptul ferestrei, după care îi lăsa, așa cum obișnuia ea să spună, „să lupte până la capăt". Adam începea apoi să țină discursuri de antrenament pe care Evanson le întrerupea din când în când oferind sfaturi tactice referitoare la gestică („Numără punctele pe degete; ține-ți mâna la nivelul umărului") sau chiar la aparențe („Împinge-ți ochelarii către rădăcina nasului ca să nu pară că te uiți disprețuitor peste ei, în cazul că vei da ochii cu unul dintre judecători".) Evanson îl învăța, îl antrena să-și însușească micile ligaturi ale frazei care separau discursurile bune de cele cu adevărat mărețe. Lui Adam îi era mult mai dificil să țină discursuri penetrante îmbrăcat în hainele lui

obișnuite — blugi lăsați, hanorace cu glugă, o uniformă mai adecvată *freestyling*-ului și ridicării de greutăți — decât atunci când purta costum; aceste antrenamente erau la fel de epuizante din punct de vedere fizic ca exercițiile pe care le făcea la Popeye's; tensiunea care se acumula în zona umerilor devenea de nesuportat.

Cei doi se concentrau asupra tehnicii *impro*, însă organizau și simulacre de dezbateri „L-D", dezbătând caracterul acceptabil din punct de vedere moral al torturii în cazurile în care aceasta ar putea preveni un atac la scară largă, sau dacă scopul guvernului este sau nu acela de a redistribui bogăția unei țări, adresându-și comentariile unui judecător imaginar care stă pe scaunul gol al unuia dintre pupitre, în timp ce sunetul de bas al țevăriei școlii făcea din când în când ferestrele să zăngăne. În acest caz, mai mult se înfruntau decât se antrenau, Evanson etalându-și incontestabila lui capacitate de a trece lejer de la o sofisticare relativă (de exemplu, o energică respingere a filosofiei politice a lui John Rawls) la o retorică directă referitoare la libertatea individuală, la responsabilitatea personală etc. — Teme tipic republicane. Adam pur și simplu nu avea experiența de a-și vedea raționamentul pus în încurcătură de cineva capabil să facă distincții tot mai fine și devieri strategice tot mai rapide între aceste jocuri ale limbajului. Experiența era deopotrivă înnebunitoare și incitantă; el era tipul obtuz, însă ceva mai cool, surclasat de tocilarul cel superelocvent.

Dar ce anume era Evanson? Întotdeauna purta niște pantaloni Dockers kaki și un tricou polo galben, gri sau maro; chipul își păstrase trăsăturile băiețești, netede, însă bărbia dublă, în valuri, trăda faptul că se îndrepta către vârsta de mijloc; la fel și tunsoarea standard, care putea fi interpretată fie ca juvenilă, fie ca profesională, cu toate

că părul lui roșcat închis începuse să se rărească în creștet. Uneori, Evanson i se părea a fi un adult get-beget — de genul celor trecuți prin Harvard — pentru ca mai apoi, pe nepusă masă, să i se pară a fi un bărbat-copil, un băiat de douăzeci și cinci de ani care antrena concurenți la dezbateri din fostul lui liceu pentru că nu putuse să revină pe Coasta de Est. De parcă întotdeauna ar fi fost filmat, judecat, Evanson rămânea neobișnuit de imobil până în momentul în care executa un gest plin de semnificații; uneori Adam vedea în această atitudine o formă de disciplină, alteori i se părea că trădează o anumită anxietate, de parcă toate mișcările lui Evanson ar fi făcut parte dintr-o rutină coregrafică memorată, în absența căreia s-ar fi simțit pierdut. Uneori Evanson îi crea impresia unui tânăr precoce destinat să circule pe coridoarele puterii — un judecător conservator, un senator, președintele Fiscului —, iar alteori părea destinat să readucă acasă niște *debateri* adormiți, niște mucoși cu ochii cârpiți de somn, luându-i din Junction City — o pastă de insecte zdrobite pe parbrizul microbuzului școlii, lumina unei singure perechi de stopuri rubinii, undeva, în depărtare.

În cele din urmă nu au mai exersat deloc „L-D", dar respectându-i formatul și stilul general de argumentare și contraargumentare au continuat să-și susțină părerile, amândoi stând cu picioarele pe pupitru în vreme ce afară se lăsa întunericul — dezbaterile cuprindeau teme precum avortul, acțiunea afirmativă, cel de-al Doilea Amendament al Constituției SUA și alte subiecte „fierbinți". Adam se obișnuise să combată diverse argumente ce susțineau că avortul echivalează cu o crimă — se antrenase pentru asta după ce, spre sfârșitul anilor 1980, mama lui îi spusese persoanei care îi luase un interviu pentru *The Topeka*

Capital-Journal că făcuse și ea unul, în anii șaizeci, ceea ce a dus la o intensificare dramatică a apelurilor telefonice făcute de Bărbații Aceia — însă, cumva, atunci când dezbătea ceva în compania lui Evanson, se trezea el însuși pierdut într-un desiș de distincții privind vârsta viabilității fetale, în același timp străduindu-se să ia apărarea noțiunii de „Penumbra"[1] din domeniul legislației constituționale. Evanson era în stare să-l amețească chiar și atunci când vorbea cu viteza conversațională obișnuită.

Evanson era de asemenea un maestru a ceea ce mai târziu avea să poarte numele de „trolling". Atunci când Adam a susținut imperativul moral al redistribuirii bogăției pentru finanțarea unui stat social, Evanson a declarat, cu un zâmbet denotând o anumită violență, că acesta era un argument surprinzător pentru un evreu. Când Adam a început să se înfurie, Evanson a făcut ochii mari și a ținut să-și limpezească afirmația spunând că tot ce dorise să spună era că fusese surprins că o persoană atât de informată asupra tarelor unei guvernări tiranice ar putea dori ca statul să aibă puterea de a confisca bunurile personale ale cetățenilor. („Tu chiar ți-ai imaginat că aș fi putut face un comentariu antisemit?" Căscarea bruscă a ochilor, mimarea animalică a inocenței, constituia una dintre mișcările tipice ale lui Evanson.) Însă ceea ce Evanson dorise cu adevărat să spună, simțea Adam, avea fără îndoială legătură cu manipularea emoțiilor lui, o manipulare menită a-i dovedi că era un evreu paranoic. Evanson avea darul de a stârni o revoltă contestabilă în chip plauzibil, pentru ca mai apoi să adopte tactica strecurării îndoielii în mintea

---

1 *Penumbra* — o serie de drepturi derivate, prin implicații, din alte drepturi menționate în chip explicit în Constituția americană.

adversarului, în felul acesta asigurându-şi preeminenţa. Pe Adam, poziţia adversarului rareori îl făcea să se răzgândească, dacă-l făcea vreodată, şi cu siguranţă părerile lui despre problemele valorilor esenţiale se schimbaseră foarte puţin de-a lungul timpului, însă pe măsură ce orele treceau, asimila un stil interpersonal pe care avea să-l dezveţe abia peste câteva decenii, echivalentul verbal al antebraţelor şi al coatelor.

Ceea ce diminua contondenţa superiorităţii lui Evanson în domeniul dezbaterilor era eronata certitudine a lui Adam că Evanson, cu toate că întotdeauna dispunea de cele mai potrivite cuvinte, se afla de partea greşită a istoriei, cea care se încheiase cu înfrângerea lui Dole. Toată lumea îi ura pe phelpsişti, existase o căsătorie între două lesbiene în serialul *Friends,* iar în *Beverly Hills 90210* Susan discutase, deşi în termeni destul de ambivalenţi, despre avortul pe care-l făcuse la un moment dat — poate era adevărat că socialismul de stat privise în jos, însă nu erau deopotrivă şi „conservatorii" americani damnaţi? Cei din generaţia „baby boom" erau mai liberali decât părinţii lor, în vreme ce despre generaţia lui Adam, deşi într-o manieră oarecum schizofrenică, se spunea că ar fi fost şi mai liberală. Auzise diverse persoane susţinând că acei „copii albi care-şi doresc să fie negri" sunt dovada faptului că vechile falii rasiale sunt pe cale să dispară. În scurtă vreme, Eminem avea să fie cel mai vândut rapper din toate timpurile („În numai 15 secunde, «Slim Shady» scuipă pe gură 97 de cuvinte, sau 6,46 de cuvinte pe secundă"). Electoratul, citise Adam în *The Economist*, devenea tot mai divers, iar Republicanii aveau să dispară treptat ca partid de anvergură naţională, chiar dacă în Kansas ar fi rămas o problemă; Evanson şi-ar fi putut clădi o carieră compunând discursuri reacţionare,

sau ar fi putut deveni un alt Rush Limbaugh[1], perorând pe calea aerului, adresându-se tiriștilor și înghițind pastile de NoDoz[2], însă între timp va exista un președinte negru și/sau de sex feminin; Adam își dorea să creadă că trăia sfârșitul epocii bărbaților albi supărați care proclamă sfârșitul civilizației. Mama lui mereu spunea că Oprah ar fi putut fi aleasă, pentru modul în care se pricepea să facă în așa fel încât diverse grupuri de oameni să se simtă ascultate, modul în care se străduia, asemenea unui bun terapeut, să vindece polarizarea societății fără s-o facă să se simtă rușinată de aceasta.

Dacă cineva ar fi privit pe fereastra acelei săli de clasă cu detașarea unui antropolog, sau a unei fantome, sau a unui psiholog care-și face turele prin spital, i s-ar fi părut ciudat să-i observe pe cei doi bărbați, dacă despre niște bărbați era vorba, dezbătând într-o încăpere altminteri goală, la opt ani de la sfârșitul istoriei, în vreme ce zăpada poate fi zărită învârtejindu-se în dreptul luminilor stradale din apropiere. Unul dintre ei, purtând niște blugi lălâi, închiși la culoare, soarbe dintr-un lichid misterios; celălalt, purtând niște pantaloni kaki cu talie înaltă, tocmai explică pericolul așa-zisei „legislații de bun-simț" în domeniul armelor de foc, cu câțiva ani înaintea evenimentelor de la Columbine. După ce istoria își va relua cursul, unul dintre ei se va număra printre arhitecții principali ai uneia dintre cele mai radicale guvernări de dreapta din Kansas, implementând reduceri radicale ale cheltuielilor destinate serviciilor sociale și educației, întrerupând toate finanțările destinate artelor, privatizând Medicaid și impunând una dintre cele mai

---

1 Rush Hudson Limbaugh III (n. 1951) — vedetă radio din SUA, cunoscut pentru comentariile lui conservatoare.

2 NoDoz — denumirea unor pilule pe bază de cofeină.

dezastruoase tăieri de taxe din istoria Americii — un important model pentru administrația Trump. Iar celălalt va încerca să realizeze această genealogie a propriului discurs, a scenelor de desfășurare și a extremelor acestuia.

* * *

Adam îl vizitase o dată la St. Francis, acolo unde Klaus continua să se prefacă cum că s-ar fi aflat încă la Fundație, glumind că fusese internat împotriva propriei voințe, adresându-i-se lui Adam cu „Dr. Gordon" — „Trebuie să mă scoți de-aici, doctore" — însă peste o săptămână Klaus se simțea deja la spital ca acasă, dormind aproape încontinuu, cufundat într-o nebuloasă morfinică. „Ce organ inutil, pancreasul ăsta". Cu toate astea, atunci când părinții l-au lăsat lângă patul lui Klaus ca să-și ia rămas-bun, când și-a anunțat de câteva ori, cu glas tare, prezența, Klaus a răspuns cu un zâmbet abia conturat, a ridicat din sprâncene, însă nu a deschis ochii. Cât de amuzant este să joci un rol în acest film de amatori despre un muribund, cu tot cu sprâncenele acestuia. Indiferent dacă scena s-ar fi petrecut în Berlin sau în Topeka, Adam știa că era în sine un triumf să mori într-un pat dintr-o încăpere care nu miroase doar a urină și apret, să mori nelegat de niște mașinării, cu toate că exista o perfuzie atârnată de un stativ pe roți, picături albastru-palid. O putea auzi pe soră stând de vorbă cu părinții lui în salon, cu toate că nu putea distinge cuvintele.

A aruncat o privire prin încăpere, ca să nu se holbeze la Klaus, a cărui stare de conștiență i se ștersese rapid de pe chip. S-a uitat după un ceas, ca să se încredințeze că adăstase acolo suficient de mult ca să se poată retrage fără să simtă vreun ghimpe de vinovăție, însă în locul acela nu

exista niciun ceas, deși unul dintre cele trei fotocolaje de pe perete conținea și cadranul unui ceas, limbile acestuia fiind înlocuite cu niște mustăți, poate ale Kaiserului. În colaj, ora era 3:50, eternul sfârșit al unei consultații medicale. În colțul îndepărtat al încăperii spațioase se zărea o măsuță pentru scris; pe peretele din dreptul acesteia, o carte poștală reprezentând *Fecioara cu pruncul* de Duccio, prinsă cu o singură piuneză argintie (pe revers: un mesaj de la Jonathan scris cu o mână tremurătoare). Deasupra unui bufet mare, printre flacoane cu medicamente: mici poze de familie puse în rame ovale — fotografii atât de vechi încât până și de la distanța aceea Adam putea zări sau simți genul acela de inocență degajată de oameni la începuturile fotografiei; aceștia păreau că poartă pe față un văl al ignoranței; nu prea și-ar fi putut imagina cum chipurile lor aveau să le supraviețuiască, să circule, cum ar fi putut să ajungă în Topeka, în anul 1997, în vreme ce zăpada continua să cadă dincolo de fereastră.

Și-a imaginat că — în loc să stea așezat pe un scaun de sufragerie, confecționat din lemn și adus în dormitor special pentru vizitatori — stă pe cubul de sticlă din subsolul turnului cu ceas și că, dacă ar fi vrut, dacă s-ar fi concentrat, ar fi putut să altereze câmpul electromagnetic din jurul corpului lui Klaus. Poate că dacă și-ar fi dorit-o cu ardoare, l-ar fi putut ajuta pe Klaus să moară. Și-a închis ochii ca să încerce asta, așa cum ar fi făcut-o un copil — un fel de joc serios, tot ce trebuie să faci este să freci planta între palme — însă în loc să-l influențeze pe Klaus, acesta a început să vorbească prin canalul de comunicare pe care Adam îl deschisese cu propria minte. (Mici funigei de lumină pluteau de-a curmezișul ecranului negru al propriilor pleoape.) Trebuia să elimine niște zgomote — Tupac, Evanson și

niște înregistrări fâșâitoare cu muzică pentru pian — pentru a distinge ce spunea Klaus.

Știm de la Freud că identificarea cu tatăl are întotdeauna o natură precară, și chiar în cazurile „autentice", în care aceasta pare bine stabilită, ea se poate nărui ca urmare a impactului unei situații care înlocuiește superego-ul paternal cu o autoritate colectivistă de tip fascist. Adam a auzit cum un plug de zăpadă se izbește, afară, de asfalt, și-a imaginat sarea pe care acesta avea s-o împrăștie puțin mai târziu. Și-a imaginat sarea ca pe niște boabe de orez, apoi ca pe o cenușă mortuară. *Găinile dispun de un repertoriu larg de poziții ale trupului și pot produce cel puțin douăzeci și patru de sunete distincte; abilitățile lor de comunicare sunt comparabile cu ale multor primate.* Putea auzi șuieratul unui tren Union Pacific trecând undeva în depărtare; șinele se aflau la o milă-două distanță, urmând albia râului Kansas; lui Adam i se părea că sunetul era perceptibil mai puternic pe timp de iarnă. *În cele din urmă, după ce copilul a fost coborât în mormânt, iar pământul a fost împrăștiat peste tot trupul acestuia, deodată mânuța lui a putut fi văzută cum se ițește din nou, ridicându-se. Iar atunci când au împins-o la loc în pământ, aruncând pământ proaspăt peste ea, totul a fost în zadar, pentru că mâna continua să se ridice. Aceasta este îndărătnicia istoriei.* Klaus a rostit toate acestea în germană, o limbă care, pentru scurtă vreme, lui Adam i-a fost dat s-o înțeleagă.

Adam a deschis ochii în clipa în care Klaus și-a revenit suficient ca să producă un sunet perceptibil, plescăind din buze. Gura lui părea îngrijorător de uscată. Klaus încerca să vorbească, poate voia să ceară niște apă. Adam și-a îndreptat privirea către noptieră și a zărit acolo o mică cană din plastic, cu apă, precum și niște beţigașe albastre

pentru colectat secreţii. S-a gândit s-o cheme pe soră, folosindu-se de ocazie ca să-şi scuze plecarea, însă s-a trezit întinzându-se după cană. A muiat capătul buretos al unuia dintre beţigaşe în apă, a avut apoi o ezitare, însă în cele din urmă a început să umezească buzele uşor vineţii ale lui Klaus. A atins din greşeală cu mâna şmirghelul obrajilor supţi ai pacientului. Asemenea unui peşte care se repede la un cârlig de pescuit, Klaus a încercat să ia beţigaşul în gură, Adam permiţându-i s-o facă, iar bătrânul a început să sugă capătul umezit. Abia atunci şi-a dat seama Adam că bărbatul întins pe pat nu mai avea deloc dinţi, că proteza îi fusese scoasă, sau poate că în faza aceea a bolii îi fusese deja aruncată. A repetat gestul de câteva ori, până când Klaus a părut mulţumit, lăsându-şi relaxat capul pe pernă.

O serie de imagini scandaloase i s-au perindat prin faţa ochilor: o fute pe Amber în acea încăpere, în vreme ce Klaus se află acolo, inconştient; el trage aşternuturile şi păturile pentru a se holba la trupul lui Klaus; îl sufocă cu o pernă pe pacientul adormit; îl sărută de-a dreptul pe buze; cadavrul lui Klaus aşezat pe scaunul mortului, în Camry-ul lui, pus în aşa fel încât să pară viu. Şi l-a imaginat pe Klaus în rolul unui pacient recalcitrant întins pe canapea, în vreme ce el, în postură de psihanalist, trebuie să aştepte răbdător ca acesta să-şi reia exprimarea simptomatică. Apoi şi l-a amintit pe Klaus vizitându-l la spital — Adam fiind întins în patul mecanic — după contuzie, o amintire care nu-l mai bântuise de mulţi ani. Aceasta avea o textură stranie, fiind una dintre primele care i se întipăriseră în minte după episodul de amnezie. Un hiatus al continuităţii: şi-a amintit cum se urcase în patul de acasă, apoi cum se deplasase într-un pat de spital cu rotile, unde primea vizitatori, iar părinţii lui sufereau în timpul ăsta de un fel de manie a

ușurării. Tot ceea ce pătimise în perioada aceea fusese uitat, sau cel puțin amintirile nu îi apăreau pe ecranul conștiinței la persoana întâi; imaginile i se formaseră în minte prin prisma lucrurilor care îi fuseseră povestite. Memoria — în ziua aceea, Klaus fusese ultimul vizitator — era arsă pe alocuri, înnegrită pe marginea din stânga.

Ceea ce-și amintea cu claritate despre vizita aceea era cadoul pe care i-l adusese Klaus: o cutiuță din lemn galben de mărimea cutiilor de chibrituri pentru menaj. Aceasta era gravată cu motive florale și se deschidea cu ajutorul unor balamale argintii. Adam deschisese cutia ca să vadă în ce consta cadoul, simțindu-se stânjenit în clipa în care, văzând că era goală, își dăduse seama că însăși cutia era cadoul. Klaus probabil că înșfăcase primul flecușteț pe care pusese mâna înainte să iasă din locuință, se gândise Adam. (Acum, stând așezat lângă Klaus, se întreba de ce vizitatorii se simțeau obligați să aducă daruri, ofrande închinate rănii suferite de pacient.) Sesizând ușoara lui dezamăgire, Klaus i-a luat cutia goală din mână. Apoi, ca prin magie, a extras din interiorul acesteia un dolar de argint, întinzându-i moneda lui Adam. Preț de o clipă, Adam a simțit cum îl ia cu ameteală — în starea lui postcontuzională nu era capabil să diferențieze un număr de prestidigitație de un eșec cognitiv. Apoi, însă, Klaus s-a grăbit să dezvăluie secretul, arătându-i cum fundul fals al cutiuței putea fi ridicat pentru a deconspira existența unui alt compartiment; o cutie posedând propriul inconștient, a glumit mama lui privind obiectul. Oare el s-a gândit la panourile mobile din spatele rafturilor cu produse lactate, la bărbații din pereți? Adorase cutia aceea, se gândise ce ar fi putut ascunde acolo; bomboane, cartonașe neprețuite cu jucători de baseball, una dintre steluțele ninja ar fi încăput probabil acolo. (Adam încerca

acum să-și aducă aminte unde ajunsese cadoul; poate că în bufetul părinților lui.) Cutia era foarte veche, îi spusese atunci Klaus; însă abia acum Adam a început să se întrebe ce anume ar fi putut Klaus să ascundă acolo, după 1933. Una dintre fotografiile acelea vechi. Bijuteriile Elkăi. Dinți de lapte. O pilulă magică.

Una dintre crengile pinului scoțian aflat în apropierea dormitorului a pârâit sub greutatea zăpezii depuse, readucându-l pe Adam în prezentul în care Klaus respira ușor. Adam și-a ajustat poziția pe blocul de sticlă, închizându-și din nou ochii și ascultându-l pe Klaus, care vorbea de data asta în engleză: *Odată, demult, o mică stea doldora de apă a intrat în coliziune cu o stea mai mare, împrăștiind gheață prin întinderea nesfârșită a spațiului și creând sistemul solar. Sateliți de gheață încă orbitează planetele. În timpurile preistorice, luni făcute din gheață s-au ciocnit de suprafața Pământului, modelându-i formele de relief. Atunci când un meteorit plin cu „spermă divină" a căzut pe planeta noastră, și-a făcut apariția rasa umană, începutul lucrurilor create. Apa este elementul primordial al universului, unul mai elementar decât focul, cu care se află în stare de război. Toate acestea i-au apărut lui Hanns Hörbiger*[1] *— pe care unchiul meu l-a întâlnit o dată în Viena — într-un vis. Atunci când naziștii au ajuns la putere, ei au căutat o viziune asupra lumii, autentic germană, care să înlocuiască fizica, o știință întinată de evrei și de conceptele acestora privitoare la relativitate.*

Teoria lui Hörbiger, care avea deja succes la public, le-a oferit lui Himmler și lui Hitler un mijloc de a-și curăța Weltanschauung-ul de tarele științei evreiești. Teoria Lumii

[1] Johannes „Hanns" Evangelist Hörbiger (1860–1931) — inginer austriac, cunoscut pentru pseudoștiințifica sa „doctrină a lumii de gheață".

de Gheață a ajuns să fie predată în școli și să fie încorporată în manuale. Germanii au crezut-o, ori s-au prefăcut c-o cred, în număr mare. Teoria aceasta explica totul, în vreme ce fizica deschidea un abis de necredință. Evenimente care se petrec într-un anumit moment pentru un observator se pot petrece într-un alt moment pentru un alt observator? Asta suna asemănător teoriei freudiene a traumei, nu putea constitui baza unei cosmologii serioase. Astăzi, întrebarea pe care trebuie să ne-o punem este următoarea: oare Statele Unite ar trebui să susțină reducerea gazelor de seră la următorul summit pe probleme de mediu, desfășurat la Kyoto?

Susțin că răspunsul la această întrebare este un „da" hotărât, din următoarele trei motive. În primul rând, de vreme ce „eterul global" este compus din niște cristale de gheață extrem de fine, încălzirea atmosferică ar putea face ca Luna să cadă pe Pământ, distrugând civilizația modernă, așa cum, conform teoriei lui Hörbiger, o lună precedentă a distrus Atlantisul. În al doilea rând, trebuie să recunoaștem că însuși conceptul de încălzire globală a fost creat de și pentru chinezi, cu scopul de a transforma industria producătoare de bunuri a Statelor Unite într-una necompetitivă. Te contrazici singur, spunea Evanson în mintea lui Adam, deși Evanson avea să devină un aliat puternic al firmei Koch Industries, cu sediul în Kansas, unul dintre cei mai mari sponsori, la nivel mondial, ai negării schimbărilor climatice. *Nu există niciun principiu al noncontradicției, nicio lege a terțului exclus care să guverneze inconștientul,* a răspuns Klaus. *Iar în al treilea rând, pentru că molizii se conturează în scânteierea distantă. Din pricina „gheții" din „voce"*[1]*. Răspândindu-se în ecou prin pădure, aplecând crengile la pământ. Conform unui număr*

[1] *„Because of the «ice» in «voice»".*

recent al revistei The Economist, *apariția fulgurantă a soarelui o învăpăiază. Iubirea mea este asemenea ei, iar eu asemenea focului*[1]. *Soarele succint*[2]. *Experții au căzut de acord că râul Yukon este năpădit de gheață. Că râul Japurá este o masă de gheață. Râul Loing este gâtuit de sloiuri de gheață. Niprul este încă acoperit cu gheață. Într-adevăr, granule de gheață au fost descoperite în norii moleculari în care se formează stelele, deși încălzirea globală este o șarlatanie absolută — și extrem de costisitoare! La fel ca aselenizarea sau ca Holocaustul. Le fel ca atacul armat de la Columbine, de la Sandy Hook, de la Parkland, la fel ca intervențiile Rusiei. Atunci când cade prima ninsoare în Topeka, în Berlin, în Brooklyn, oferind exteriorului aparențele unui vast interior, trebuie să ai o minte precum cea a iernii*[3], *trebuie să-ți întorci capul către fulgii care se depun pe pervaz* — Adam a făcut cum i s-a spus, zărind o vrabie ce țopăia printre crenguțe — *și să revii la scena primordială a propriei copilării.*

---

1 *My love is like to it, and I to fire* — parafrază după poemul *Amoretti XXX* (*My Love is like to ice, and I to fire*) al poetului englez Edmund Spenser (1552–1599).

2 *Brief sun* — probabil cele două cuvinte alăturate sunt preluate din poemul *Little Gidding* al poetului american T.S. Eliot („When the short day is brightest, with frost and fire / The brief sun flames the ice, on pond and ditches").

3 Aluzie la poemul *The snow man (Omul de zăpadă)* al poetului american Wallace Stevens (1879–1955), care începe în felul următor: „One must have a mind of winter / To regard the frost and the boughs / Of the pine-trees crusted with snow".

Chiciura întărise iarba și, pentru că mușchii îi amorțiseră din pricina frigului, își imagina, într-o stare de semitrezie, că fusese prins într-o plasă în care, dacă voia să scape, ar fi trebuit să se ridice brusc în capul oaselor. Abia se revărsa de zori. Se afla probabil la vreo douăzeci de metri de focul care încetase să mai ardă mocnit, și era singur. Și-a adulmecat hainele care-i miroseau a fum, bere și vomă. Partea din el predispusă să intre în panică — „Oare cum o să ajung acasă?" — era ținută la respect de partea din el ocupată să înțeleagă dacă fusese abandonat de prieteni, sau dacă aceștia tocmai îl căutau de zor. S-a gândit la o expresie auzită la televizor: „au plecat crezând că e mort". Doar că apoi și-a spus că ei vor fi încercat să-l găsească și că, nedescoperindu-l, vor fi presupus că plecase cu o altă mașină. Poate că, în propria lor beție, uitaseră cine venise cu cine. S-a ridicat în picioare, simțind cum îi pocnesc articulațiile, apoi s-a pișat pe iarba mai închisă la culoare, cea pe care propriul lui corp o ferise de chiciură. Cea mai memorabilă noapte din viața lui.

Unde-i era oare șapca cu Royals? Ani de-a rândul se imaginase supraviețuind în semisălbăticie, își găsise tot felul de ascunzători, cum ar fi niște boscheți, tot felul de scurtături prin curți dosnice neîngrădite, toate acestea se regăseau pe o hartă întipărită în propria memorie; ținuse minte că păpădia, brusturele și zburătoarea sunt comestibile, însă nu

ar fi putut-o identifica decât pe prima. Cu toate că dormea pe niște așternuturi proaspăt spălate, imprimate cu scene din Star Wars, *cu toate că mânca ceea ce-i prepara mama lui și că nu producea el însuși nimic din ceea ce consuma sau utiliza, Darren se simțea de parcă ar fi fost antrenat, sau cel puțin că se antrenase la un moment dat să facă față unei urgențe viitoare menite să pună în evidență relevanța unui set de abilități greu de specificat. Dacă susținuse de mai multe ori că deținea centura neagră (nouă dani) la o artă marțială hibridă, dacă putea să umble fără să facă zgomot pe acoperișuri, dacă fusese auzit spunând că era recrutat în secret pentru Forțele Speciale, nu prea am voie să vorbesc despre asta, dacă „părăsise" Cercetașii ca să nu fie nevoit să-și dea de gol tehnicile de aprindere a focului, de purificare a apei, de prindere a peștilor cu țepușa și de curățare a acestora etc. — toate acestea se petrecuseră din pricina faptului că disciplinele imaginare erau niște strategii, niște vrăji slabe care răstălmăceau excluderea lui ca fiind o cale bărbătească de a trăi în afara civilizației. În Kansas, camuflajul pentru zone deșertice te face nevăzut în frunziș, însă indică o dorință semiconștientă de a te confunda cu soldățimea unui imperiu ai cărui inamici sunt într-atât de vagi încât se află peste tot. Nu spusese oare Stan, un veteran al unui război pe care el însuși îl numise „ultimul război adevărat", că abia dacă-i puteai zări?*

Părinții, profesorii, doctorii, colegii mereu îl îndemnaseră să-și recunoască minciunile, să-și asume ceea ce scotea pe gură, însă o vrajă este apreciată nu prin adevărul, ci prin forța pe care o transmite, iar ceea ce îl deosebea pe Darren de celelalte categorii de oameni nu era faptul că identitatea lui era o minciună — la fel era și categoria dominantă pe care el o invidia, gangsteri albi, mulți dintre ei fii de chirurgi, de avocați, de psihanaliști, șofând prin Topeka și răspândind, cu sistemele

audio din mașină ritmurile muzicii lui Tupac, modele lor vestimentare și verbale, felul lor de a abuza de droguri și de a se abuza unul pe celălalt, emulând, chit că imperfect, clipurile video ale rapperilor — însă toate acestea nu găseau niciun sprijin în lumea lui socială. Dacă Darren, după ce-și pipăia buzunarul ca să se asigure de prezența briceagului său Buck 55, de care nu se despărțea niciodată, nu se gândea să facă un foc, sau să înceapă să se hrănească cu fructe de pădure autumnale nontoxice, sau să deducă punctele cardinale uitându-se la poziția soarelui pe cer — el nu făcea toate aceste lucruri nu pentru că ar fi fost incapabil, ci și din pricina faptului că lucrurile întâmplate cu o noapte în urmă, oricât de confuze ar fi fost, făceau din mitologia lui de supraviețuitor profesionist un incident strategic, chit că infructuos, al propriei supraviețuiri sociale. Darren se găsea acum într-un loc care, pentru el cel puțin, se apropia cel mai mult de ideea de sălbăticie, trezindu-se înfrigurat și flămând, la nenumărate mile de casă, chiar atunci când începuse să perceapă, pentru prima oară de la debutul pubertății, un licăr de acceptare socială.

A urmat niște urme de roți lăsate în iarbă până a ajuns la un drum de pământ pe care l-a urmat până a ajuns la altul, ceva mai lat și presărat cu pietriș. O camionetă a trecut pe lângă el în vreme ce Darren se gândea dacă și cum să-i facă semn să oprească. Putea simți în gură gustul prafului stârnit, ceea ce a avut darul de a-i spori setea.

Încrezându-se în propriul instinct, care de fapt îl călăuzea greșit, a luat-o la dreapta și a mers pe banda de urgență cale de o jumătate de milă, ajungând într-un loc în care autostrada se continua cu o potecă. A făcut cale întoarsă până a ajuns înapoi la drumul de pietriș și a luat-o către sud, având în stânga mai mulți copaci, iar în dreapta niște câmpuri deschise, punctate din loc în loc, de-a lungul albiei unui pârâu, cu niște

crânguri; o fermă în depărtare, nu avea de gând să bată la ușa aceea. Îi făcea plăcere să umble, zgomotul făcut de bocancii lui stârnea fazani și îi făcea să-și ia zborul, durerile începuseră să se estompeze, deși asta îi sporea foamea; ultima dată mâncase cu o zi în urmă, la prânz, trei sandviciuri fără coajă, unse cu unt de arahide. În scurtă vreme a ajuns la o răscruce și a trebuit să aleagă între cele trei direcții posibile și a ales din nou drumul greșit; și-a dat seama de greșeală cincisprezece minute mai târziu, în momentul în care, ajungând în vârful unei pante, a zărit lacul întinzându-se în fața lui, strălucind în lumina zilei.

A făcut cale întoarsă, imaginându-și-i pe Davis și pe Nowak râzând, l-am lăsat pe poponarul ăla acolo, însă apoi a scuturat scurt din cap, iar râsetele s-au preschimbat în niște grauri ciripind prin copacii plantați pe marginea drumului. Ajuns aproape de răspântia de la care o luase într-o direcție greșită, s-a gândit la mama lui. Aceasta se întorsese din tura de noapte de la Spitalul St. Francis și găsise patul lui gol. Darren era convins că acum îl credea mort. S-a trezit râzând la acest gând, însă nu-l găsea deloc amuzant și și-ar fi dorit s-o fi putut suna, așa că a rostit în aer numărul de telefon pe care ea îl obligase să-l învețe pe dinafară, pe când era copil: 601-2226. A repetat numărul de mai multe ori, continuând să înainteze, un fel de cântec în ritm de marș, până când a ajuns la drumul East 250. Acolo a zărit câteva mici silozuri și o clădire de birouri și, cu toate că parcarea era goală, Darren a traversat drumul și a încercat să arunce o privire printre jaluzelele uneia dintre ferestre. Pe un indicator prins de ușă scria TTWA CO-OP, un acronim fără sens, iar Darren s-a hotărât să continue să meargă pe E 250, ceea ce a și făcut preț de o oră. La un moment dat a trecut pe lângă o cruce albă înfiptă la marginea benzii de urgență, un buchet de flori

din plastic, și s-a gândit aici a murit tata, cu toate că știa că nu era adevărat, aici este locul în care Nowak a basculat cu mașina noaptea trecută, după ce m-au abandonat, asfaltul rămăsese năclăit cu urme de ulei.

Câteva camioane au trecut pe lângă el, Darren având impresia că unul dintre ele încetinise, șoferul intenționând să oprească și să-l întrebe ce era cu el pe-acolo, însă în cele din urmă n-o făcuse. Nu s-a întâlnit cu niciun alt drumeț, cu toate că zărise, printre câmpurile îngrădite, câteva locuințe așezate la distanțe mari una de cealaltă, Darren zărind chiar și ceva mișcare îndărătul unei ferestre, ceea ce-l făcuse să se gândească cum ar fi fost să bată la una dintre uși, cu toate că nu-și dădea seama ce ar fi putut să le spună gazdelor. De cum zărea câte un indicator, îl citea cu voce tare, ZONĂ INTERZISĂ. Pui de uliu îl priveau de pe stâlpii de telefon. De cum a zărit într-o latură a drumului albia întunecată a unui pârâu, a coborât în ea și a început să caute printre bolovani fosile și vârfuri de săgeți, dovedindu-și în felul acesta că nu-i era frică și că nu se rătăcise, tot ce făcea era să exploreze împrejurimile. A băgat în buzunar ceea ce părea să fie micul peduncul al unui crinoid și și-a continuat călătoria. Și-a imaginat că se deplasează prin Legenda lui Zelda *și a încercat să se vadă de undeva de sus, în acest joc deplasându-se prin harta generală care leagă toate nivelurile, în vreme ce contorul propriei vieți îi este reprezentat printr-un șir de inimioare. Străbătea un peisaj plin de chei ascunse, de săbii magice, de bumeranguri capabile să-i ucidă sau să-i paralizeze pe inamicii lui Darren, doar că n-o făceau.*

În momentul în care a ajuns la intersecția dintre E 250 și N 1600, Darren călătorise puțin mai mult de două ore, setea lui devenind mai sâcâitoare decât foamea, durerile lui musculare fiind cauzate mai degrabă de poziția incomodă în care

dormise decât de mersul pe jos, însă putea să simtă băşicile pe care începuse să i le facă încălţămintea. Pe N 1600 au trecut câteva maşini, iar în stânga lui se zărea o clădire abandonată, din cărămidă, precum şi o biserică relativ recentă, tencuită cu ipsos, în dreapta, iar toate acestea însemnau că făcuse progrese; micşorase distanţa dintre zona rurală şi oraş. Doar că în momentul în care Darren a citit literele magnetice negre de pe panoul din curtea bisericii — BISERICA METODISTĂ UNITĂ DIN STULL — a simţit cum îi zvâcnesc uşor muşchii din jurul gurii.

Toţi adolescenţii din partea de nord-est a statului Kansas ştiau că Stull era una dintre cele şapte porţi ale iadului, că undeva în cimitirul localităţii existau nişte trepte care coborau direct în lumea subpământeană, că în vechea biserică de piatră, care nu avea tavan, ploaia nu cădea niciodată, nici măcar pe timp de furtună, că dacă ai fi ţinut două sticle sub forma unei cruci şi după aceea le-ai fi izbit de peretele bisericii, acestea nu s-ar fi spart; sataniştii încă se întruneau acolo pentru a-şi desfăşura ritualurile lor, care includeau sacrificii umane. Aceste legende atrăgeau turişti, copii care jucaseră „adevăr sau provocare", iritau proprietarii şi poliţia din zonă, deveniseră poveşti de spus în jurul focului de tabără, piese death metal *şi ilustraţii ale câtorva LP-uri şi, chiar dacă Darren purtase haine negre de-a lungul unei bune părţi a gimnaziului, imprimându-şi pentagrame pe mapele Trapper Keeper, ameninţându-şi adversarii cu proprietăţile magice ale mâinii lui stângi, el nu era vreun satanist. El nu se prosterna; lucrul de care se temea de pe vremea când era înscris la şcoala Bright Circle Montessori era să nu fi fost „chemat" împotriva propriei sale voinţe, iar acum o sinistră schemă părea să fi ieşit la iveală, anume aceea că cea mai minunată noapte a vieţii lui nu fusese decât o perdea de fum, parte a unui plan având*

menirea să-i poarte paşii către locul acela, fie şi numai pentru a-i reaminti că deopotrivă poseda şi era posedat de nişte puteri pe care, dacă ar fi fost forţat să le controleze, nu ar fi putut-o face.

Intenţiona s-o ia la stânga, să evite să treacă pe lângă vechea biserică şi pe lângă cimitirul pe care îl putea zări din locul în care se afla, ruinele unei construcţii din piatră şi un şir-două de pietre de mormânt, însă intuiţia îi spunea că Topeka se afla undeva la dreapta, aşa că a început să alerge către banda de urgenţă a drumului N 1600 până când a trecut de hotarul localităţii, apoi s-a oprit, sprijinindu-şi palmele pe genunchi ca să-şi recapete răsuflarea. Începuse să simtă cum îl cuprind oboseala şi îndoielile, să sesizeze tonul persiflant al vocilor pe care le auzise în noaptea precedentă, să-şi imagineze cum i se vor cere explicaţii — mama lui, Dr. J, chiar şi Stan. Descumpănit, şi-a reluat drumul, estimând că ar mai fi avut cel puţin două ore până să ajungă la Topeka, când în realitate, în ritmul în care mergea, ar mai fi avut vreo şase.

Deplasarea aproape imperceptibilă a norilor cirrus deasupra lui Darren în vreme ce acesta continuă să păşească de-a lungul benzii de siguranţă, apoi iarba de lângă drum, acolo unde terenul împrejmuitor se află la acelaşi nivel cu asfaltul. După trecerea câte unei maşini, liniştea se intensifică, ciripitul îndepărtat al păsărilor devine audibil. Există şi case, intervalul dintre acestea micşorându-se, însă şi câmpuri cultivate cu grâu maroniu, cu soia verde, o vastă privelişte, până când nişte tufe multiflore îi obturează o vreme perspectiva. (Nu trece pe lângă niciun motel sau tavernă, nimeni nu-i aruncă un bănuţ din vreo căruţă încărcată cu fân, ca să se poată opri să-şi cumpere un coltuc de pâine sau o bere.) Lângă un gard de sârmă ghimpată face un schimb de priviri cu o vacă singuratică, care are prinse de urechi nişte crotalii albastre din plastic,

restul ciurdei fiind împrăștiat undeva în depărtare, unele vaci stând îngenuncheate. Oare de ce, se întreabă el după încă o oră, bobocii unui singur pom au explodat sub forma a miriade de flori? Își imaginează cum bate la o ușă, cum cere apă și permisiunea să dea un telefon acasă, o să-mi sun mama cu taxă inversă, însă poate deja simți gustul umilinței, cu toate că încă nu-i poate distinge contururile. Pleacă de pe proprietatea mea, i se spusese lui Darren de nenumărate ori. Însă acum simte crampe în stomac, mai ales din pricina setei, iar în momentul în care observă că lângă o șură aflată în apropierea drumului se zărește un robinet galben pentru furtunuri, se apleacă lângă acesta înainte să termine să evalueze eventualele riscuri, sorbind cu nesaț apa aceea delicioasă, icnind de plăcere, bând și mai multă. Reîmprospătat, aleargă înapoi către drum, vântul înțepându-i fața în porțiunile încă ude, Stull îndepărtându-se asemenea unui vis, poate că știuse dintotdeauna că această localitate se afla aproape de lacul Clinton, și atunci de ce se simțise șocat, degetele ei îi trec prin păr.

Faptul că peisajul formează o buclă, deși simularea se derulează la viteze diferite; a trecut deja de trei ori pe lângă casa aceea galbenă, uriașul steag al Statelor Unite, el știe că ori de câte ori drumul se înalță până la un anumit nivel, în stânga lui își va face apariția un turn de apă argintiu, poziția acestuia rămânând constantă, asemenea lunii, că norii se deplasează constant de-a latul ecranului, formele acestora repetându-se asemenea glissando-ului descendent al șuieratului păsărilor, o muzică electronică de duzină, și iată din nou pomul cu coroana aceea etalând o explozie de flori, Darren, Darren, Darren. Asta îi amintește de ziua în care au plecat cu mașina să-l viziteze pe unchiul lui din Colorado, de felul în care, așezat pe bancheta din spate, oscila între conștiență și inconștiență în vreme ce părinții lui puneau la casetofon

muzica lui Randy Travis, Just waitin' on the light to change, *Darren trezindu-se cu aproximație la fiecare șaizeci de mile ca să zărească același șir de restaurante, benzinării și hoteluri, având senzația că ori de câte ori ieșeau de pe autostradă se aflau în localitatea pe care tocmai o părăsiseră și, deși acum totul se desfășoară cu lentoarea propriilor pași, el poate să încetinească sau să grăbească ceea ce în mintea lui este doar o bandă magnetică.*

Iată felul în care orele trec sau refuză să treacă, devenind una singură, până în momentul în care iarba înaltă lasă loc peluzelor caselor tip, un alt fel de repetiție, și curând încep să se zărească mici grupuri de copii privindu-l dinspre niște locuri de joacă multicolore, confecționate din plastic, sau de pe niște trambuline, înainte ca drumul să se lărgească din nou, un asfalt turnat ceva mai recent, o șosea cu patru benzi mărginită de depozitele uriașe ale comercianților și de reprezentanțe auto în dreptul cărora niște baloane antropomorfe se agită în bătaia vântului. Lucrurile după care el tânjește acum sunt un meniu McDonald's, apă caldă, contururile familiare ale scaunelor curbate și, în vreme ce legea probabilității îi spune că șansele ca unul dintre aceste restaurante să se afle în apropiere, el nu zărește pe nicăieri cele două arcuri aurii îngemănate, așa că continuă să meargă, încredințat că împrejurimile, care sunt la fel de familiare ca orice construcții făcute din prefabricate, vor lua în curând forma unei zone a orașului Topeka din care el va ști să se orienteze către casă.

Trece pe lângă niște ansambluri rezidențiale și pe lângă parcările unor firme. O pereche de joggeri traversează strada ca să-l ocolească. În Kansas, a merge pe bicicletă după ce ai trecut de zorii adolescenței este ceva destul de degradant; a merge pe jos, fără să fie cât se poate de limpede că faci sport, îmbrăcat în echipamentul adecvat, reprezintă un soi de devianță; oare

de câte ori tot felul de bărbați au coborât geamul propriilor mașini ca să-i amintească lui Darren că e un poponar? Ajuns la Arby's, dă să se oprească, însă se hotărăște că nu se va odihni până nu va ajunge acasă, nu se va opri nici la Sonic, nici la Burger King, nici la Wendy's, nici la Walgreens, nici la Kwik Shop sau la Dillon's, ordinea acestora părându-i-se lui Darren străină, de parcă sintaxa orașului Topeka ar fi fost rearanjată în vreme ce termenii ar fi rămas aceiași.

Începe să șchiopăteze, îl înțeapă glezna dreaptă, poate că și-a scrântit-o mai demult, iar acum fantazează că în vreme ce el umblase Topeka se schimbase, devenind o versiune ușor diferită a ei înseși, una din care el fusese eliminat. Casa lui încă se va afla în localitate, însă pe o stradă diferită, mama lui va fi acasă, însă nu îl va recunoaște, adepții reverendului Phelps vor continua să protesteze, însă la un alt colț de stradă și purtând alte pancarte. Te pot ajuta cu ceva, ar fi spus Stan cu suspiciune în glas dacă Darren ar fi reușit să găsească magazinul de efecte militare, boscheții lui crescând acum într-un alt parc, rezervele lui nemaiexistând, conversațiile lui cu Dr. J fiindu-i șterse din memorie, clovnul din pictură înlocuit cu un înger. Era ca și cum întregul oraș ar fi trecut prin banner, sau poate doar el, ceea ce însemna totodată că tatăl lui ar fi putut să fie viu, sau să trăiască mort în acest loc, iar amețeala pe care o lăsase în Stull i-a revenit, pașii purtându-l la vale. Oare se poate suna cu taxă inversă din noua Topeka în cea veche?

Ar trebui să existe un cuvânt care să descrie ușurarea pe care o simte în momentul în care arhitectura din jurul lui devine suficient de caracteristică pentru a fi nefamiliară, dar nu neobișnuită, în felul în care sunt lanțurile de restaurante sau de magazine, ușurarea lui de a se simți rătăcit, însă în această *lume, nu într-una asemănătoare, o revenire în timp. O potrivire. A ajuns în dreptul unui șir de clădiri*

interconectate, din cărămidă, de pe o stradă principală. Citește firmele: FABRICA DE BERE FREE STATE, LIBERTY HALL, MAGAZINUL ÎN AER LIBER SUNFLOWER, CAFENEAUA THE PARADISE, afaceri adunate într-un singur loc. În acest moment Darren aproape că-și târăște piciorul și glezna umflată prin ceea ce încet-încet a început să recunoască a fi centrul orașului Lawrence, loc pe care în copilărie îl vizitase adesea, în special după meciurile de fotbal ale echipei Universității Kansas la care îl lua uneori tatăl său, geamătul iscat în tribune în momentul în care unul dintre atacanții noștri se detașa, majoretele formând piramide cu propriile trupuri, totul urmat de pizza și Ms. Pac-Man pe Mass Avenue, chiar strada pe care el acum înaintează șontâcăind, căutând un telefon public și aflându-se la tot atâtea mile depărtare de casă la câte se aflase în urmă cu șase ore, în momentul în care se ridicase de pe pământ. În vreme ce el înaintează, părinții de pe stradă își trag copiii la piept.

Școala New Yorkului (Jonathan)

Zburam în cerc deasupra Aeroportului JFK, aşteptând permisiunea de a ateriza; aglomeraţia se datora condiţiilor meteo; ne aflam la marginea unei furtuni, suspendaţi printre turbulenţe. Intram şi ieşeam din nori. Când zăream luminile oraşului dedesubt, când eram împresuraţi de o masă cenuşie, întunecată. Apoi din nou luminile acelea. Era ciudat să vezi alte avioane zburând în cerc la semidistanţă; era ca şi cum ţi-ai fi văzut propriul avion dinspre exterior, de parcă aş fi putut să mă întrezăresc prin geamul oval, luminat, persoana întâi şi a treia. Am prins viteză, apoi am încetinit, am urcat şi am coborât, poate în căutarea unor zone lipsite de turbulenţe. La fiecare cinci sau zece minute, căpitanul: Ne pare rău, oameni buni; sperăm să aterizăm curând. Anunţurile semănau atât de mult unele cu celelalte încât deveniseră unul singur, ceea ce nu făcea altceva decât să încetinească sau să oprească curgerea timpului. Însoţitorii de zbor trecuseră de mult pe culoare ca să strângă gunoaiele rămase, spunându-ne să ridicăm măsuţele, după care îşi ocupaseră locurile în aşteptarea aterizării care tot întârzia să se petreacă. Îmi imaginam că de fapt părăsiseră aeronava împreună cu pilotul şi că pasagerilor li se pusese o înregistrare. În cele din urmă aveam să rămânem fără carburant, prăbuşindu-ne peste Queens. Interiorul avionului zăcea în semiobscuritate; în chip

miraculos, unii pasageri dormeau — inclusiv femeia uscăţivă de lângă mine, învelită cu pătura albastră a companiei aeriene, asemănătoare unei pături de spital din inventarul Fundaţiei; sforăia cu gura deschisă, sforăitul unei femei mult mai corpolente, ceea ce făcea ca zgomotele pe care le producea să pară un fel de *playback*. Alţii citeau ziarul sau nişte thrillere mari, cu coperţi cartonate — însă cum de puteau s-o facă? — sub luminile de deasupra capului. Poate că doar se prefăceau că citesc. (Adesea bănuiam că oamenii doar mimează gesturile, liniştea lecturii; oare în copilărie mă prefăcusem şi eu că citesc, poate în încercarea de a scăpa de ceva — de supărarea tatălui meu? În timpul şcolii postdoctorale, umblam prin bibliotecă gândindu-mă: Niciunul dintre voi, dacă v-aş închide cartea, nu ar fi în stare să-mi spună ce anume citeaţi cu o clipă mai înainte. Repetarea citirii[1]. Iar atunci când citeam eu însumi, eram extrem de conştient de faptul că alţi oameni mă observau, căutând să vadă cât de bine mă prefăceam că sunt cufundat în lectură, ceea ce, desigur, avea darul de a mă face să nu mă mai pot concentra.)

Avionul s-a zgâlţâit puternic — zgomotul bagajelor lovindu-se unele de celelalte în compartimentul de deasupra capului; câţiva pasageri au icnit speriaţi — apoi s-au potolit. Eu mă ţineam de ambele cotiere. În mod obişnuit, turbulenţele nu mă afectau, aşa că eram surprins de propriul disconfort, însă aproape niciodată nu călătoream singur, lângă mine mereu se aflau Jane şi Adam, amândoi urând să zboare şi temându-se teribil de turbulenţe. Poate că eram relaxat numai atunci când mă aflam în compania cuiva care

---

1 *Shadow-reading* — o tehnică prin care cei care învaţă o limbă străină încearcă să rostească în acelaşi timp propoziţiile audiotextului care se aud într-o boxă sau în nişte căşti.

nu era, numai atunci când calmul meu era de folos altcuiva. Singur acum, zburând în cerc deasupra orașului, printre pasageri adormiți sau care se prefac că citesc, abandonați de echipaj, lipsit de prezența cuiva care să aibă nevoie de mine, trăiam o senzație pe care n-aș putea-o descrie decât ca „dor de casă". În aer, regresăm în timp. Voiam la mama, la mămica, la mami.

Prima oară când am zburat la New York ea a stat între mine și fratele meu pentru a nu ne lăsa să ne zgândărim unul pe celălalt; eu aveam șaisprezece ani, viitorul revoluționar paisprezece. Eram îmbrăcați la patru ace; în anii aceia, toată lumea își punea hainele de duminică atunci când zbura cu avionul. De parcă oamenii s-ar fi dus la templu sau la biserică, atingând fața lui Dumnezeu; acum vezi familii întregi în treninguri, pijamale, aducând pernuțele acelea încovoiate, pentru gât; o formă de regres. Elicele acelea asurzitoare. Interiorul plin de fum de țigară, scrumiere în toate cotierele. Îmi amintesc că felurile de mâncare servite în timpul zborului erau elaborate: tacâmuri din metal, câte o floare proaspătă pe fiecare tavă. Poate că zburam la *business class*, dacă pe vremea aceea exista așa ceva. Ne întorceam în Statele Unite după doi ani petrecuți în Taiwan, acolo unde tatăl meu fusese un diplomat de rang modest al Ministerului de Externe. Nu-mi amintesc de ce el a zburat către casă separat, ce scuză își găsise.

În anii 1950, până și un diplomat de rang modest trăia în Taipei ca un rege: bucătar, servitori, șofer. Locuiam într-un *bungalow* mare, în stil american, într-un cartier de case aproape identice, toate ocupate de străini — în special americani, câțiva britanici. Peluze proaspăt tunse, strălucind în nuanțe de verde-otravă. Dacă într-o zi mă aflu într-un film cu Chevy Chase, trag cu pistolul cu aer

comprimat după veveriţele din curte şi exersez arta sărutului împreună cu Jackie Captain, care locuieşte la câteva case distanţă, învăţ să şofez Packard-ul sedan (tata mă îndruma în vreme ce eu conduceam cu viteză redusă în jurul parcărilor supermarketurilor, rareori întâmplându-se să râdem în acelaşi timp), în ziua următoare sunt plimbat pe străzile aglomerate ale Taipei-ului într-un Imperial negru-lucios, dând ricşe, comercianţi stradali, capre şi găini în lături. Mai precis sunt dus la Şcoala Internaţională din Taipei de către Chang, şoferul care nu făcea economie de claxon şi care mi se adresa — mie, unui puşti deşirat, plin de coşuri — cu „Domnul Sir" (Atunci când te-ai uitat la un automobil nou, strălucitor, ai zăbovit vreodată să te gândeşti că, de-a lungul nenumăratelor, miilor de generaţii care au precedat acest secol, nici măcar cei mai puternici regi de pe acest pământ nu ar fi putut deţine una asemănătoare? Nu ar fi putut zbura nici cu avionul.) La Şcoala Americană nu existau chinezi, cu excepţia paznicilor, poate mai erau şi o secretară-două; chineza nici măcar nu se studia acolo, numai franceza şi latina; copiii erau în cea mai mare parte odraslele unor ofiţeri. Faptul că m-am îndrăgostit instantaneu de Donna Selkie, curba formată acolo unde umărul devenea un sân. Indemnizaţia mea, un teanc de bancnote multicolore, fără mare valoare, legat cu elastic, însă o mică avere pentru localnici. Felul în care Lin, servitorul, îşi făcea silenţios apariţia în livingul nostru spaţios, cu covor alb pe jos, aducând o tavă de argint cu gin tonic pentru adulţi şi limonade pentru copii. Două sculpturi reprezentând nişte cai roşii, cabraţi, străjuiau şemineul; pe pereţi se zăreau câteva pergamente reprezentând o scenă montană, o pasăre aşezată pe o creangă şi ţinând o bobiţă roşie în plisc, dar şi câteva imitaţii în stil impresionist, total inadecvate, pe

care le aduseserăm de acasă, plus gravura mamei, opera lui Chagall. În curtea din spate aveam și o piscină; iată-l din nou pe Lin, nedezlipit de tava lui argintie, mici boluri cu nuci confiate stând așezate alături de băuturi. Mama, așezată pe un șezlong, îmbrăcată într-un costum de baie întreg, albastru, purtând niște ochelari de soare ochi-de-pisică și dând paginile unei reviste de modă. (La un moment dat am întrezărit niște păr pubian în jurul părții de jos a costumului ei de baie; valul de furie care m-a cuprins pentru că „mă făcuse" să văd.) De ce nu intra niciodată în apă? Te sculai de dimineață și te spălai pe dinți, iar în momentul în care reveneai în dormitor constatai că ți se și făcuse patul. Adesea, în timpul cinelor la care se serveau multiple feluri de mâncare, rață, biban roșu, carne de porc înăbușită, câte unul dintre noi, râzgâiații, ridica o mână și cerea un hamburger. Puteai să ceri înghețată în fiecare seară și imediat un fel de tavă turnantă plină cu tot felul de *topping*-uri își făcea apariția: migdale tăiate, frișcă, bombonele mici și colorate. Lin se îngrijea să pună el însuși cireașa în vârf.

Sperăm să vă readucem în curând la sol, oameni buni. Cred că munca tatălui meu consta în principal în pregătirea vizitelor unor versiuni mai importante ale lui însuși; îi cădea în sarcină să se asigure că Dl. X avea la dispoziție tot ce îi era necesar, camera potrivită la Grand Hotel, una cu balcon, cel mai de încredere șofer, unul care să vorbească bine engleza, că Dna. X, de cum se va plânge de obișnuitele ei dureri de stomac, va fi dusă la clinica potrivită, că soțul și soția stau în poziția adecvată pentru fotografiile adecvate: iată-i în fața Templului Longshan, iar aici pe Strada Dalong, la Templul lui Confucius (care pare antic, însă a fost reclădit în 1939; o linie de demarcație atât de fină, vocea lui Klaus, între comemorare și uitare.) Noi ne

imaginam că lipsa de claritate a slujbei constituia o dovadă a importanţei tatălui meu; Poate că lucrează pentru CIA? ne întrebam în şoaptă eu şi fratele meu. Cu siguranţă câţiva dintre oamenii cu care ne intersectam lucrau pentru CIA, nu se putea altfel, printre ei numărându-se Jim Selkie, care vorbea chineza ca pe apă — ce putea fi mai străveziu? Jim nu se afla aproape niciodată prin preajmă, mereu călătorea în nişte scopuri profesionale greu de deslușit. (Sărmanul Paul Conway, care era un fel de consultant de afaceri şi care îi impresiona pe toţi ceilalţi prin îndârjirea cu care învăţa limba; se închisese la el în cameră ca să studieze chineza din cărţi; câteva luni mai târziu, când şi-a făcut din nou apariţia, cuvintele se revărsau şuvoi din gura lui — doar că în cantoneză în loc de mandarină; ups. Lumea se mulţumea să-i zâmbească politicos. Oricum pronunţia lui era neinteligibilă.)

Tăvile argintii, cărucioarele pentru băuturi, asemenea celui din avion, doar că mai dichisite: *happy hour* pica la cinci, cu excepţia weekendurilor, când era mai devreme. Lumea mereu trecea pe la noi, sau mergeam noi în vizită, unde stăteam lângă un bazin identic cu al nostru, apă turcoaz în lumina tropicală. „Bărbatul" cuiva îşi făcea apariţia cu gheaţă proaspătă, lămâi verzi şi o sticlă nouă de apă tonică sau sifon. Golirea şi înlocuirea scrumierelor. Oare se auzea şi muzică? *Unchained Melody*? Erau ţigări şi pahare cu whisky sau martini în mâinile fiecărui adult. Nu mai ţin minte dacă noi, copiii, credeam că oamenii mari erau chercheliţi, însă eram conştienţi de atitudinea lor distantă, de latura isterică a comportamentului acestora. Ca în desenele acelea animate din seria *Peanuts*, în care glasurile adulţilor sunt un fel de zgomot *wah-wah*, probabil o trompetă sau un trombon; din când în când cineva ni

se adresa, însă noi nu auzeam decât un sunet nedesluşit. Fratele meu, probabil provocat de mine, aruncându-se complet îmbrăcat în bazinul unui vecin, împroşcând apă în toate părţile şi făcând ciuciulete gazdele; scena a produs doar nişte râsete gălăgioase printre adulţii abţiguiţi, printre care se număra şi tata, care în Maryland m-ar fi croit cu cureaua dacă aş fi oferit un asemenea spectacol. Donna Selkie, păr blond-închis prins într-un coc strâns, stând într-o seară lângă mama; Donnei i se oferise o băutură bine botezată, un degetar de gin combinat cu sifon; ce planuri ai pentru facultate, întreabă unul dintre diplomaţi străduindu-se să nu bâlmăjească cuvintele şi aplecându-se ca să-i audă mai bine răspunsul, o palmă aterizându-i fetei pe coapsă. Tatăl meu făcându-şi apariţia într-o noapte la colţul casei, braţ la braţ cu soţia cuiva, „Cred că ţi-ar plăcea să vezi glicina", apoi oprindu-se ca să-i admire lănţişorul de la gât, ridicând micul pandantiv care îi atârna în dreptul claviculelor — doar ca să mă descopere pe mine pitit în boscheţi şi fumând una dintre ţigările lui Lin, pe care acesta mi-o cedase cu mare strângere de inimă. Tata mi-a luat-o pur şi simplu din gură, mi-a spus că o termină el, după care mi-a poruncit să mă întorc în casă; în Statele Unite aş fi fost consemnat la domiciliu vreme de o lună.

Eram reprezentanţii celei mai puternice ţări din lume, iar puterea asta ne era îmbibată în fiecare celulă, uitaţi-vă cum se înclină „indigenii", uitaţi-vă la recunoştinţa lor pentru forţa noastră presupus civilizatoare, viitorul ne aparţinea. Doar că noi eram în plus şi evrei, una dintre două familii de evrei din cartierul în care locuiam, din complexul acela rezidenţial, iar cuptoarele încetaseră să mai ardă cu doar cincisprezece ani în urmă. Mai târziu aveam să introduc victimele din trecut într-o genogramă. În plus, ne aflam la mai

puţin de o mie de mile de Hiroshima, şi chiar mai aproape de Nagasaki. (În vreme ce ne roteam deasupra Aeroportului JFK, îmi imaginam că avionul nostru ar avea la bord o bombă şi trapa aferentă, că de fapt aşteptam momentul prielnic în care să aruncăm încărcătura.) Nu ţin minte să fi auzit pe cineva pomenind de lagăre şi de bombe — nici în casele în care locuiau americanii, nici la Şcoala Internaţională din Taipei. Efortul represiv colectiv era teribil şi făcea din alcool ceva indispensabil. Un optimism viguros, însă calp, privind viitorul reprezenta singura protecţie împotriva trecutului recent, în care toate sistemele de valori se năruiseră, fiind iradiate sau gazate. Reprimare publică, reprimare privată: Ceea ce ştiam şi în acelaşi timp nu ştiam era faptul că mama era bolnavă; varianta oficială era că fusese bolnavă pe când se afla în Statele Unite, dar că acum se simţea mai bine, iar anii petrecuţi peste hotare ar reprezenta pentru ea o odihnă binevenită; noi, copiii, însă, ştiam că nu se vindecase, cu toate că nimeni, niciodată — nici măcar către sfârşit — nu a rostit cuvântul „cancer" în prezenţa noastră. De-a lungul celor doi ani, mama arăta de obicei bine, greutatea ei fluctua, iar zâmbetul îi era bizar de neschimbat — prea aducea a mască, ca a unei mame din avion care încearcă să ascundă cât de mult o sperie de fapt turbulenţele.

Vă vorbeşte căpitanul. James Toomey, fiul unui contraamiral şi căpitanul echipei de baschet „Taipei International Tigers", care juca numai cu echipele altor şcoli internaţionale de pe insulă, era mereu însoţit de un puşti pe nume Robert Russell. Acesta era un uriaş şters, tuns periuţă, un fel de Lenny pentru al său George[1]. Doar

[1] Referire la personajele principale (George Milton şi Lennie Small) din romanul *Şoareci şi oameni* al scriitorului american John Steinbeck.

că Toomey îl provoca constant pe Robert, punându-l să mănânce o lipitoare sau să apuce o fată de sâni sau să strecoare un laxativ în cana de cafea a unui profesor. Într-o zi, pe un deal din apropierea școlii, Toomey i-a dat lui Russell pușca lui calibrul 0.22 și i-a spus bărbatului-copil să împuște toate vacile acelea sfrijite din ciurda unui fermier local. Am asistat la o parte din scenă înainte s-o iau la fugă, cu ochii plini de lacrimi, ce mai mămăligă mai eram și eu; o pocnitură, mai degrabă a unui pistol cu capse decât a unei puști adevărate, și vaca se lăsa într-un genunchi, apoi se întindea pe iarbă cu un calm straniu, în vreme ce Toomey continua să răcnească ordine în direcția lui Russell, ca un comandant de armată. (Fiecare vacă muribundă vorbea cu ochii lui: „Doi ochi mari, căprui. Privirea lui tăcută exprima demnitate, resemnare, tristețe, iar în ceea ce-l privea pe vizitator" — americanul — „un dispreț trufaș și solemn".)

Spre uimirea tuturor, fermierul, a cărui viață fusese distrusă — sau poate distruse fuseseră doar mijloacele lui de trai — și-a făcut a doua zi apariția la Școala Internațională, urlând, plângând; mi s-a spus că ceea ce cerea el nu era vreo compensație, sau pedepsirea lui Russell, ci doar ca cineva să-și ceară iertare, să i se uite în ochi și să-și prezinte scuzele de rigoare. Nu-mi amintesc altceva în afara faptului că elevii au început să-și bată joc de fermier vorbindu-i într-o chineză închipuită, o păsărească *à la* Jerry Lewis, maimuțărind felul în care bărbatul își încrucișase brațele pe piept, refuzând să plece până în momentul în care l-a luat poliția. (Jumătate din ceea ce scoseseră pe gură adolescenții aceia americani fusese un astfel de travesti rasist al vorbirii.) Poate că cineva a extras la un moment dat câteva bancnote dintr-acelea multicolore din teancul legat cu elastic și apoi i-a spus fermierului să se care; poate că nu i-au dat nimic;

poate că i-au dat o mamă de bătaie. Băieţii vor rămâne băieţi, obișnuia tata să spună. Băieţii vor rămâne băieţi, cum spunea Confucius. (Existau nenumărate bancuri cu Confucius: Spală-te pe dinţi, cum spunea Confucius etc.) Pe de altă parte: o regresie arhaică. Îmi amintesc de o ciondăneală între doi adolescenţi taiwanezi și câțiva membri ai echipei de baschet, poate prieteni de-ai lui Toomey; cineva furase bicicleta cuiva, sau cel puţin era acuzat că o făcuse, nu mai ţin minte detaliile. În momentul în care Russell sau un alt „Tigru" a început să-l bumbăcească pe unul dintre taiwanezi, acesta s-a mulţumit s-o încaseze, ferindu-se din când în când, dar neripostând deloc. În vremea aceasta, prietenii lui stăteau pur și simplu acolo, fumând ţigări locale din frunze de bananier; nu doar pasivi, ci de-a dreptul impasibili. Nimeni nu îndrăznea să lovească un băiat alb. Oare chiar exista o piesă de teatru școlară în care elevii își vopseau fața în galben?

Puteam să ne ducem oriunde voiam, însă nu am fi putut niciodată să scăpăm de aura pe care puterea pe care o reprezentam o proiecta în jurul nostru, așa că, într-un fel, nu ne duceam nicăieri; ceea ce am apucat să văd am văzut prin geamul Imperialului pe care, bineînţeles, Chang îl spăla mai des decât ar fi fost nevoie. Chiar și atunci când hălăduiam pe străzile despre care ni se spusese să le evităm, oamenii se dădeau în lături, făcându-ne loc; nu voiau să dea de vreun necaz. Nici măcar nu existam în economia locală; fie ni se cerea pentru niște găluște un preţ de cinci ori mai mare decât cel real, fie primeam găluștele gratis. America era o instituţie atât de vastă, încât nu avea și un exterior. Pe măsură ce săptămânile treceau, adulţii se îndepărtau și mai mult de noi. Am devenit prieten la cataramă — acolo prieteniile aveau calitatea celor legate în taberele de vară,

o intimitate precipitată și plină de disperare — cu Frank Selkie, un tip mult mai aplecat spre aventură decât mine, care chiar o rupea puțin pe limba localnicilor și care m-a ajutat într-o oarecare măsură să mă familiarizez cu locul în care ne aflam. Faptul că mă obseda sora lui era un fel de bonus: atunci când rămâneam peste noapte, mă strecuram în baia lor ca să-mi cufund fața în prosopul ei, să-i inhalez mirosul de șampon Prell, să simt în nări umezeala transferată din corpul ei; mă masturbam cât mai silențios cu putință, ejaculând în chiuvetă; întotdeauna aveam grijă să trag apa, în caz că cineva ar fi tras cu urechea.

La scurtă vreme, cei din familia Selkie ne-au devenit oamenii cei mai apropiați din Taipei; treceau pe la noi fără să anunțe în prealabil, fără ca asta să însemne că va trebui „să îi tratăm" cu ceva; nimeni nu trebuia să se schimbe pentru cină. La scurtă vreme, nici măcar nu a mai trebuit să-mi ascund țigările. Oare tatăl meu cu Eleanor Selkie mergea braț la braț atunci când m-a prins fumând țigările lui Lin? Eleanor era cea mai bună prietenă a mamei. Trei după-amieze pe săptămână, cele două dădeau lecții gratuite de dactilografie tinerelor taiwaneze. Mergeau la cumpărături împreună și făceau tot ceea ce se presupunea că trebuia să facă niște soții de diplomați — țin minte că la un moment dat se înscriseseră la un curs de țesut coșuri din bambus, livingul nostru se umpluse de ele. Lin se asigura întotdeauna ca cele două femei să aibă la dispoziție fructe proaspete. Parcă văd curmalele japoneze de pe măsuța lungă, de cafea, făcută din lemn de trandafir, măsuța pe care mai târziu tata avea să ne-o dea mie și lui Rachel.

Frank era un tip plin de energie; convingea câte un camionagiu taiwanez să ne ducă până în Hsinchu sau până în altă localitate din apropiere, acolo unde comandam supă

de sepie și bere în piața de noapte, după care ne întorceam acasă făcând din nou autostopul; dacă nu-mi amintesc greșit, puteai să oprești aproape orice fel de vehicul. Odată am chiulit de la școală și ne-am dus cu niște pescari de creveți în largul Golfului Qianshui; marea era destul de agitată — „valuri medii", nu era ceva mai rău decât turbulențele de deasupra Aeroportului JFK — iar eu am petrecut o oră vomitând aplecat peste marginea ambarcațiunii, în vreme ce pescarii profesioniști fumau uitându-se la mine cu acea combinație de plictis și fascinație pe care eu o asociez cu vizitatorii grădinilor zoologice.

Apoi, mai era Beitou — eu și cu Frank ne gândeam, vorbeam întruna despre Beitou. Dansatoarele din Beitou. Sau Peitou. Acesta era fie un oraș diferit, fie un alt cartier al Taipeiului. Izvoarele termale de acolo erau celebre și puteai pretexta că ele constituiau destinația ta, însă toată lumea știa că unele dintre băi erau de fapt niște bordeluri în care puteai plăti pentru o „hârjoneală în apă". Frank pretindea că-și pierduse deja virginitatea cu una dintre aceste „femei decăzute", o minciună atât de străvezie încât nici măcar n-am catadicsit s-o contest. Mai mult temător decât excitat, simțeam că în cele din urmă va trebui să fac o vizită acolo, că nu aveam cum s-o evit, că îmi datoram mie însumi să revin în Statele Unite bărbat și că asta era singura cale posibilă. Împreună cu Frank, ne-am dus de cel puțin două ori în cartierul ăla pentru ceea ce noi, după ce bătuserăm în retragere ca niște căcăcioși, deciseserăm că erau niște simple „misiuni de recunoaștere". Amândoi eram cam posomorâți în ceea ce privea toată afacerea, aproape ursuzi, de parcă ne-am fi pregătit să plecăm la război sau să ne lăsăm pe mâna unui chirurg.

Evenimentul propriu-zis, care s-a petrecut la sfârșitul primului meu an de școală, fusese înceţoșat chiar și în vreme

ce se desfășurase, mulțumită unei sticle de Kinmen — un alcool din cereale cu gust de dizolvant. Încăperea era lambrisată, iar patul foarte jos. Miroasea a tămâie. Fata cea subțirică, cam de vârsta mea, avea un păr lung lăsat să-i atârne într-un stil care ar fi trebuit să fie „occidental", cu breton lung. S-a așezat pe spate purtând doar un sutien și niște chiloței, ambele foarte albe. Sau fusese înfășurată într-un prosop? Eu rămăsesem încremenit locului. În cele din urmă fata s-a ridicat și s-a apropiat de mine, mi-a făcut o felație vreme de câteva secunde, o experiență amețitoare, apoi s-a pus să mi-o frece cu mâna, într-o manieră extrem de prozaică. Îmi amintesc că îmi coborâsem privirea către ea privindu-i cărarea, albul scalpului. Eram îngrijorat că mă îmbătasem prea tare. Apoi, deodată, mi-am dat seama că *eu* eram cel care gemeam, în vreme ce o senzație de plăcere îmi învăluia trupul; am închis ochii ca să mi-o imaginez mai bine pe Donna.

Exista acolo și o chiuvetă, în care fata și-a spălat mâinile și fața. Apoi a revenit pe pat și și-a aprins o țigară, începând să fumeze în vreme ce eu îi spuneam cine știe ce bazaconii, năpădit de un val de ușurare și de vinovăție. Vorbeam fără oprire. Apoi eu și Frank am început să alergăm pe străzi — ploua sau tocmai plouase; la fiecare câțiva pași alunecam pe pietrele ude — extaziați din pricina izbânzii. I-am descris în detaliu cum „a mea" țipase de plăcere în vreme ce ne futeam.

Sentimentul de vinovăție mă luase prin surprindere: intensitatea acestuia, nevoia de mă a confesa cuiva — în special mamei, despre care credeam că avea să mă ierte. Toate aceste amintiri în care încerc s-o abordez, aproape spunându-i unde fusesem, dacă nu și ceea ce făcusem. Drumul până la șezlongul verde, mare, în care ea stătea

citind sau prefăcându-se că citește. Momentele în care mă postam în pragul ușii dormitorului mamei, în vreme ce ea stătea aplecată peste masă, trimițând ilustrate către spitalul Bethesda. Mai era și visul acela în care fata din Beitou sau Peitou sună la ușă în toiul unei cine, ținând în mâna întinsă un cadou, o cutiuță frumos împachetată. Lin o lasă să intre, mesenii rămân tăcuți. Ce-o fi fost în cutiuța aceea? Un inel de logodnă? Spermă? Propriul sentiment de vină era cumva echilibrat, cel puțin semiconștient, de ceea ce se petrecea între tata și Eleanor. Comisesem un fel de greșeală sexuală, deveneam bărbat în vreme ce bărbatul casei, așa cum fac bărbații, o înșela pe mama, care era bolnavă, pe care noi o îmbolnăveam. Mai exista și visul acela în care eu și Frank reveneam la baia publică numai ca să descopăr, de cum ni se permite accesul, că aceasta era de fapt casa părinților mei de tipul Chevy Chase, mama stătea acolo să ne întâmpine și ne întreba dacă nu am dori, în vreme ce așteptăm, să ne răcorim cu niște sucuri. În același timp, *îmi doream* ca Donna să afle, credeam că asta m-ar fi făcut să par în ochii ei un băiat mai experimentat, mai matur, mai misterios. Eram tot mai obsedat de ea, însă în tăcere, pentru că ea era fiica Eleanorei; dorințele mele adolescentine se încâlciseră într-un păienjeniș de relații încrucișate a căror influență conferea o imensă încărcătură aproape fiecărui schimb de cuvinte. Mama și tata începuseră deja să se certe, îi auzeam de la etaj, voci ridicate, un păhăruț făcându-se zob în șemineul niciodată folosit. Mă întreb unde își dăduseră prima oară tata și Eleanor întâlnirea lor de amor. Într-un hotel? La ambasadă? Indiferent ce va fi aflat Donna — despre băile publice, despre părinții noștri —, cert este că a devenit interesată de mine, sau cel puțin a început să mă tolereze, indiferent dacă se dădea în vânt după băieți de genul lui

Toomey sau nu. Mozolindu-ne în foișorul salvamarului de lângă lacul Bamboo. Eu chinuindu-mă cu sutienul ei în întunericul artificial dintr-un cinematograf în vreme ce pe ecran rula un film de matineu dublat. Poate *Creatura din Laguna Neagră*. Într-o noapte am penetrat-o cu un deget pe bancheta din spate a Imperialului parcat în garaj. Donna Selkie, cea care la doi ani după moartea mamei avea să-mi devină soră vitregă, în momentul în care Eleanor l-a părăsit în cele din urmă pe Jim, pentru a trăi cu tata. Cei doi s-au căsătorit la primărie, iar Frank le-a fost unicul martor. În anul următor am întâlnit-o pe Jane.

* * *

Unul dintre avioanele care se roteau deasupra Aeroportului JFK aștepta să aterizeze în anul 1961, prima dată când m-am apropiat de oraș pe calea aerului, cu capul meu tuns periuță sprijinit de geamul oval, în timp ce sticla vibra din pricina elicei; sovieticii tocmai detonaseră Bomba Țarului, cea mai mare explozie produsă vreodată de om, mi se părea că toți norii aveau acum formă de ciupercă. Iar unul dintre avioanele care se roteau își aștepta rândul la aterizare în iarna anului 1991, ultima dată când venisem cu avionul la New York, abia ce se interzisese fumatul în timpul zborului, cu Jane și Adam de-o parte și de alta, iar Sima și familia ei cu două rânduri mai în spate, în timp ce bombardamentul aerian al Bagdadului ajunsese în cea de-a douăzecea zi. Izul parfumului Simei, dacă despre parfum era vorba, detectabil cumva chiar și în aerul neplăcut, închis, din interiorul avionului: santal, ploaie. O mică semnătură plutitoare a unei alte lumi. Eu privind-o cum trece pe lângă locurile noastre, îndreptându-se către toaletă, în

vreme ce avionul se zguduie, felul în care turbulența nu-i afectează eleganța felului în care pășește. Palmele ei, în loc să fie ocupate cu păstrarea echilibrului, i se îndreaptă către ceafă, reconfirmând prezența pandantivului, ajustându-l puțin. Acesta este o monedă antică, poate grecească, o drahmă prinsă într-o montură din aur, însă ea de obicei și-l ține la spate, chiar sub ceafă, așa că din față pare că ar purta doar un lănțișor din aur. Atunci când vorbește, o poți surprinde pipăindu-și pandantivul cu degetele și aducându-și-l în față; atunci când vorbește despre ceva arzător, intim, este posibil s-o surprinzi cum cedează unui impuls copilăresc, își vâră pandantivul în gură, mușcându-l ușor, de parcă ar evalua calitatea metalului. Poate că gestul acesta s-a întâmplat numai o dată sau de două ori; poate că în mintea mea imaginea a format o buclă.

Schimbarea s-a petrecut în incinta campusului Fundației, la scurtă vreme după publicarea cărții lui Jane. Am trecut pe lângă Sima — tocmai pusesem capăt unei întâlniri cu Dr. Tom — fără să-i remarc prezența. Ea fuma o țigară pe banca aflată vizavi de turnul cu ceas și mi-a rostit numele. L-a rostit aproape în șoaptă, de parcă mi-ar fi oferit ocazia să mă prefac că n-o auzisem. Iar eu am știut instantaneu că nu ar fi trebuit să mă întorc; o senzație în partea inferioară a stomacului, pe jumătate emoție, pe jumătate excitare; o voce blândă în capul meu spunându-mi: „N-o face". *Ce* să nu fac? Era cea mai bună prietenă a soției mele; familiile noastre își petreceau cele mai multe weekenduri împreună; în trecut mai stătuserăm de vorbă de un milion de ori. Era fără îndoială o femeie superbă, însă nu exista nicio energie specială între noi; nu eram compatibili; ea era o psihanalistă elegantă care scria despre Wilfred Bion; eu eram un specialist în băieți care și-au pierdut busola.

Nu a existat nicio energie specială până când a existat; m-am așezat lângă ea și am făcut împreună puțină conversație măruntă, însă de data aceasta cei câțiva centimetri care ne despărțeau se încărcaseră cu electricitate statică; faptul că-mi imaginam — ba nu, faptul că eram conștient de coapsele ei sub mătasea albă a pantalonilor bufanți; abia dacă puteam s-o privesc; mă uitam la ceasul din turn, la copaci, iar fiecare frunză părea mai bine conturată decât cu câteva minute în urmă. Subiectul conversației noastre — care a durat probabil vreo douăzeci de minute — s-a pierdut, însă acela a fost momentul în care am observat prima dată felul în care își duce mâna la ceafă, verificându-și pandantivul și mutându-și-l apoi în față. Asta marca o schimbare, faptul că ceva devenise diferit. Așa au început toate: întâlnirile noastre, plimbările noastre în jurul campusului. Discrete, însă la lumina zilei.

La început, Eric se numărase printre subiectele discutate, probabil pentru că era unul deopotrivă periculos și nepericulos; o luare la cunoștință a faptului că relația noastră avea trasate niște limite, dar în același timp și o provocare a acestei relații. „Ți-am povestit vreodată cum ne-am întâlnit, cum prietena lui, care mă știa puțin de la un curs pe care-l urmaserăm amândouă și la care ne încontram adesea, un curs de psihanaliză și literatură, tipa care se îmbătase la o petrecere studențească și avea dinții pătați cu vin roșu, o tot ținea langa că eu, chipurile, i-aș face lui încontinuu ochi dulci (o frază minunată, deja anacronică în momentul rostirii); în realitate abia dacă-l băgam în seamă și cu siguranță nu mă interesa din punct de vedere sexual. Însă prietena lui era atât de beată și de insistentă încât la un moment dat el a venit la mine, după ce ea plecase val-vârtej împreună cu niște prieteni, ca să-și ceară scuze;

așa a început totul." Care era morala acestei povești, scopul acestei destăinuiri preistorice? Faptul că relația ei cu Eric era fragilă, bazată fiind pe o neînțelegere? Faptul că toate dorințele, în sens lacanian, implică o identificare greșită? Că oamenii își proiectează propriile temeri și dorințe asupra Simei? Nu-mi stătea în fire să rumeg astfel de lucruri, să mă las prins în cine știe ce spirale psihanalitice, însă o oră petrecută în compania Simei putea sta la baza a șaptezeci și două de ore de gândire obsesivă. Într-o noapte, la o oră târzie, atunci când Jane l-a sunat pe Eric ca să-i pună o întrebare de natură medicală cu privire la Adam, mi-am dat seama că propria conștiință se afla la capătul greșit al firului: eu mă aflam împreună cu soția și cu copilul meu, însă mintea mea și-o imagina pe Sima, pe jumătate trează, stând întinsă lângă Eric: revărsarea părului ei pe pernă, buzele ușor întredeschise, rotunjimea aflată acolo unde umărul întâlnește sânul ei.

Rolul meu era să ascult. Ea îi asculta pe toți ceilalți, însă de vorbit îmi vorbea mie; s-ar fi zis că acesta era darul meu, să-i fac pe oameni să se simtă ascultați, însă lucrurile erau de fapt ceva mai complicate, implicau un anumit transfer, o anumită transgresiune: prin mine, ea vorbea cu Klaus, poate că-l și dorea prin intermediul meu, un trup de vârsta ei. Puteam simți asta. Iar mie îmi spunea ceea ce nu-i putea spune lui Jane și, poftindu-mă în propria ei intimitate, o pedepsea pe Jane pentru acest sentiment. Odată ce „consultațiile" lor o plasaseră pe Sima în postura de terapeut iar pe Jane în cea de pacient, Simei îi devenise imposibil să mai împărtășească cu altcineva, așa cum o făcuse în trecut, experiențele ei emoționale trăite în compania lui Jane. Pe Sima o deranja acest lucru, indiferent că și ea purta o parte din vină. Conversațiile pe care cele două

le purtau despre tatăl lui Jane avuseseră darul să răscolească și relația tulbure pe care o avusese Sima cu propriul ei tată; Jane era persoana căreia, în trecut, Sima îi destăinuise toate aceste trăiri. Totul ar fi putut fi în regulă, cele două ar fi putut chiar s-o ia de la capăt dacă Jane nu ar fi devenit celebră. Atunci însă când s-a lansat cartea, Sima s-a simțit sacrificată: se contopise până la dispariție în rolul de terapeut care o ajută pe Jane să se vindece, în vreme ce soția mea căpăta genul de faimă care l-ar fi făcut pe tatăl Simei să-și bage în sfârșit fiica în seamă. Era geloasă, spunea Sima, pe felul în care mă vedea Jane — ca pe cineva care ascultă, care știe să-și reprime sentimentele, în vreme ce pentru Eric totul era dopamină sau serotonină. Tot ce trebuia să faci era să obții un echilibru chimic optim, să găsești pilula magică. Acesta era și motivul pentru care tatăl Simei îl acceptase pe Eric („Eric a fost singura mea decizie pe care tata a sprijinit-o, una dintre puținele pe care a catadicsit să le bage în seamă"); acesta fiind unul dintre motivele pentru care mariajul lor devenea tot mai distant.

Eu observam toată această dinamică, credeam chiar că faptul că o observam mă proteja într-un fel, ceea ce era greșeala tipică a psihologilor, tipică celor care lucrau la Fundație; noi ne imaginam că, de vreme ce avem un limbaj prin care să ne comunicăm emoțiile, le putem și transcende. Cel mai adesea le hrăneam. Puteam explica catexia noastră reciprocă legând-o de succesul de care se bucura Jane. Puteam explica brusca și serioasa mea apropiere de Sima ca fiind o repetare a comportamentului tatălui meu. Și mai trebuia să conștientizez și să mă dojenesc pentru felul în care, înșelând-o pe Jane, trădarea lui Rachel devenea mai degrabă parte a unui tipar decât o abatere singulară. Poate că eram un bărbat aflat în căutarea unor mame-surogat, pe

care apoi le părăsea, asemenea tatălui meu. (Obișnuiam să-i vizităm, pe tata și pe Eleanor, în Maine, iar eu nu pomeneam niciodată de mama, nu reușeam să-mi adun curajul necesar pentru a-i pronunța numele, de parcă numele ei ar fi fost Cancer.) La scurtă vreme, eu și Sima am început să discutăm interdependențele relației noastre la prânz, după care ne întâlneam mai târziu, în aceeași după-amiază, ca să discutăm, în timpul unei plimbări, ceea ce discutaserăm la prânz. Jane călătoarea adesea ca să-și promoveze cartea. Băteam apropouri — atât voluntar cât și involuntar — în fața lui Jane, referitoare la caracterul tot mai intim al relațiilor mele cu Sima, după care mă înfuriam că Jane nu părea îngrijorată (o furie pe care mă străduiam s-o ascund). Apoi mă înfuriam atunci când părea îngrijorată: Tu chiar ești serioasă atunci când sugerezi că eu aș... etc. La scurtă vreme, Sima a început să treacă pe la biroul meu atunci când știa că sunt liber. Prima noastră întâlnire îndărătul unei uși închise. În ochii tuturor celorlalți, ne consultam. Ziua în care ea stă uitându-se pe fereastră, vorbind despre un film pe care îl văzuse, pe care voia să-l vadă împreună cu mine, ea ducându-și pandantivul la buze. Și poate aceea este ziua în care eu mă ridic în picioare și încep să mă apropii de ea. Voi închide jaluzelele venețiene. Mă voi lipi de spatele ei. Îi voi lua pandantivul din mână, din gură, răsucindu-l ușor și apoi trăgându-l puțin, tensionând lănțișorul. Temătoare să nu se rupă, ea își va apleca capul pe spate, moment în care eu o voi săruta, petrecându-mi limba peste dinții ei.

Doar că în momentul acela sună telefonul, telefonul a sunat și totul s-a risipit, tot ce se întâmpla între mine și Sima. Mi-am petrecut cea mai mare parte a timpului în care el a fost inconștient rugându-mă pentru iertare într-un scaun de spital tapițat cu piele artificială: Dacă cineva din

familie trebuie să moară, să fiu eu acela; Dacă Adam este în regulă, promit să nu mă mai îndepărtez niciodată de soție și de copil; N-o voi pizmui, nici măcar o clipă, pe Jane pentru succesul ei. Nu voi deveni unul dintre Bărbații Aceia, nu-l voi lăsa nici pe el să devină unul; Fă doar astfel încât să se vindece, iar eu mă voi purta cum se cuvine. Îmi ceream iertare nu lui Dumnezeu, ci mamei mele. Iar a doua zi, după coșmarul acela prelungit, când Sima a venit în vizită la spital și s-a îmbrățișat cu Jane, am rămas uimit să constat cât de radical dispăruse energia dintre noi. Ea și Jane reveniseră la relația de odinioară, erau din nou prietene la cataramă. Eric încerca să ne liniștească; noi eram recunoscători pentru calmul, pentru competența, pentru încrederea lui. Deveniserăm un cvartet în care fiecare instrument le sprijinea pe celelalte, ne preocupa cu precădere soarta propriilor noștri copii. Adam — care abia începea să-și amintească cine erau oamenii din jurul lui — mi-a oferit o lamă de gumă de mestecat din pachetul de cartonașe cu jucători de baseball pe care i-l adusese Jason cadou. Am acceptat guma de parcă ar fi fost anafură, un fel de semn al izbăvirii, al unui nou ev al vieții mele.

După aceea nu ne-am mai întâlnit niciodată singuri, am pus capăt conversațiilor noastre. Dorința și vinovăția legată de dorință aveau să mă mai bântuie, însă sub forma unor episoade scurte, nedevenind o obsesie. Iar apoi energia aceea și-a făcut din nou apariția. O alterare involuntară a câmpului electromagnetic care-ți înconjoară corpul. Poate că avea legătură cu o altă cădere: Klaus, surogatul nostru de tată, care făcea din Sima o versiune a Donnei, s-a prăbușit pe scări. Un șold rupt și o contuzie minoră. Poate că avea legătură cu felul în care încercam să dau de rudele mele din partea mamei, cele mai multe trăind în Rusia,

încercând să refac acea parte a istoriei personale, lucru care a avut darul să agite lucrurile. Poate că avea legătură cu un milion de alte lucruri, inclusiv cu faptul că o interpretare psihologică a apetitului sexual brut, elementar, complică în aceeași măsură în care clarifică o situație. „Mâncărimea" care apare după X ani. O criză a vârstei de mijloc. Însă în 1991, atunci când Sima a revenit, printre turbulențe, la locul ei, adresându-ne zâmbetul ei perfect în clipa în care a trecut pe lângă noi, m-am simțit năpădit de un val de groază și dorință. Izul discret de iasomie pe care l-a lăsat în urmă.

Ei, oameni buni, se aude dinspre carlingă; pentru că nimic nu se poate întâmpla în timpul unei excursii cu familia, ceva chiar s-a întâmplat. Era ziua următoare celei în care Adam îl trimisese pe Jason la Urgență. Era ziua în care, mai pe seară, eu și Jane urma să mergem să cinăm, așa cum și Eric și Sima cinaseră în seara precedentă. Aduseserăm la hotelul lor — fusese probabil ideea lui Jane — câteva lucruri luate de la farmacie: o loțiune calmantă pe care o recomandaseră asistentele și o pungă cu gheață. Jane trebuie să fi sunat ca să le spună că urma să venim, ca să se asigure că se vor afla prin preajmă. Sima a fost cea care a răspuns la telefon atunci când am sunat de la recepție, spunându-mi să urc. În clipa în care s-a deschis ușa, mi-am dat seama că era singură. În cazul Simei, era greu să-ți dai seama când era îmbrăcată de oraș; era întotdeauna „dichisită", un cuvânt pe care îl folosea mama atunci când vorbea despre femeile pe care le admira; Sima purta cercei, niște semilune din aur care imitau discret imprimeul fustei. În mod obișnuit, nu aș fi remarcat astfel de amănunte, însă Sima îmi augmentase perceptivitatea. Era dichisită, întotdeauna echilibrată, însă dedesubtul acestui echilibru curgea un fluviu de energie

nesăbuită. Sau poate că nu eram decât eu — sau oricare altă persoană care se întâmpla să facă o fixaţie pentru ea — proiectându-mi asupra ei dorinţa destabilizatoare. Echilibrul şi eleganţa o făceau să pară mai matură decât noi, de parcă noi doar ne-am fi jucat de-a adulţii, însă curentul sexual, de adâncime, ameninţa toată rutina pe care reuşiserăm să ne-o impunem; în clipa aceea îmi părea deopotrivă mai bătrână şi mai tânără decât mine.

Nu a spus nimic despre locul în care se duseseră membrii familiei ei. Nici nu m-a invitat înăuntru, nici nu mi-a dat de înţeles că ar trebui să plec. Niciunul dintre noi nu a închis uşa. Asta era o cale de a nega ceea ce se întâmpla chiar în vreme ce se întâmpla. Lângă noi, pe holul acoperit cu covor, exista un cărucior pentru produse de curăţenie, asemănător celor folosite în avioane pentru transportul băuturilor, celui pe care îl folosea Lin. Din clipă-n clipă şi-ar fi putut face apariţia cineva, iar noi am fi fost nevoiţi să ne îndepărtăm imediat unul de celălalt; aşa că m-am grăbit. Iar graba a facilitat trecerea la acţiune. Dorinţa de a ne pune la adăpost de priviri indiscrete coexista cu o senzaţie de abandon total. De parcă ne-am fi aflat deopotrivă în propriile noastre trupuri şi plutind undeva deasupra lor. Ştiam că aruncasem pe podea punga din plastic luată de la farmacie, un gând mărunt care mă ţinea legat de realitate în vreme ce-mi petreceam limba peste dinţii ei, băgându-i-o apoi în ureche, lingându-i sarea de pe gât. Oare ştia că Eric şi Jason se aflau departe? Sau voia să fie descoperită, făcând ca toată acea construcţie interdependentă să se prăbuşească peste noi? În 1961, în 1991, am penetrat-o cu degetele, niciun fir rebel de păr pe marginea chiloţeilor din mătase. Fierbinţeala m-a şocat pur şi simplu. Devenise propria ei justificare. Dorinţa era într-atât de intensă încât

era reflectată, în sensul în care se vorbește despre dureri reflectate: mă apuca de sex prin materialul blugilor, însă plăcerea, deși „plăcere" este un cuvânt nepotrivit, mi se răspândea prin tot corpul, o receptivitate pe care eu întotdeauna o asociasem, în mod corect sau incorect, cu femeile. Poate că simţeam asemenea unei femei, asemenea lui Jane, de parcă ea și Jane ar fi intrat în contact prin mijlocirea mea. Asemenea sunetului care indică faptul că pilotul aeronavei a aprins semnul centurii de siguranţă, clopoţelul ascensorului care se aude oprindu-se ceva mai încolo, pe coridorul hotelului. Ne-am separat de cum ea s-a refugiat în cameră, apoi în baie. Am urmat-o imediat mintal; urma să ne futem la duș, pe gresia alb-cu-negru. Doar că nu m-am urnit. Apoi am cules de pe jos punga din plastic, am lăsat-o pe pat și am plecat.

Jane și Adam se aflau în camera noastră de hotel; Adam urmărea un meci de fotbal, Jane se prefăcea că citeşte. I-am salutat și i-am spus lui Jane că mă duc la duș, ca să mă pregătesc pentru cină. Am intrat în cabina de duș și am făcut o labă. Apoi m-am băgat în cadă, așa cum făceam atunci când eram mahmur sau bolnav, așteptând să izbucnesc în plâns. În loc de asta am simţit cum mă apucă un râs incontrolabil, ca într-un vis anxios: mă masturbam asemenea unui adolescent, în vreme ce fiul meu în-curând-adolescent se afla în încăperea alăturată. Atinsesem a treia bază. Abia așteptam să-i povestesc lui Frank Selkie, care murise în 1988. Abia așteptam să povestesc ce se întâmplase în grupul meu de bărbaţi. Ar fi fost însă greu să le povestesc mamei, lui Eleanor sau lui Rachel, cu toate că *ţineam neapărat* ca Donna să afle.

Eu și Jane ne-am dus la Met. Mirosul și gustul Simei mi se fixaseră în sinusuri, nu se mai urneau de acolo. Îmi

dădeam seama că vorbeam ca un maniac; îmi tot spuneam s-o las mai moale sau să tac. M-am trezit că încep să-i descriu lui Jane singurul film în care apare mama.

Kodachrome, 1960. Ea călare pe un cal, sau poate doar un ponei. Tocmai avea loc un fel de festival sau carnaval în afara Taipeiului. Țin minte cu maximă claritate momentul în care am făcut acest film, i-am explicat eu lui Jane. Era prima dată când țineam în mână o cameră de filmat. Îmi amintesc că așa a debutat interesul meu pentru operatorie. Însă cu doar câteva luni în urmă, i-am spus eu, găsisem rolele în pod și le adusesem la Fundație ca să le vizionez. Totul fusese exact așa cum îmi aminteam, doar că în culori șterse, nu în alb și negru; un film mut, desigur. Mama zâmbea, ușor dezechilibrată, poneiul sau calul cel micuț, plictisit, era călăuzit cu ajutorul unei panglici lungi, purpurii. Îmi amintesc greutatea camerei pe care o țineam în mână, faptul că mă străduiam s-o țin nemișcată; îmi amintesc cum am strigat-o în vreme ce filmam, încercând s-o fac să se uite în direcția mea. Ceea ce mama a și făcut, fluturând din mână. Numai că deodată în cadru își face apariția un adolescent care pare să-i spună ceva mamei mele. Iar în momentul în care îl văd cum iese din cadru, îmi dau seama că adolescentul acela eram eu.

* * *

În 1999 ni se dăduse în sfârșit permisiunea să aterizăm, femeia de lângă mine continua să sforăie în somn, scaunul ei rămânând înclinat în pofida faptului că ni se ceruse să le readucem pe toate la poziția inițială. Adam, în vârstă de douăzeci de ani, prăbușindu-se, sau în pragul prăbușirii, sub noi, în New York, care este un logaritm al altor orașe,

al altor vremuri. Inițial nu am prea vrut să-l iau cu mașina, să-l aduc acasă; mă temeam că am fi transmis un mesaj greșit, că am fi omis să-i onorăm competența, că l-am fi făcut să se simtă că n-ar fi în stare să treacă semestrul, sau că eu și Jane ne-am fi îndoit că ar fi fost, însă în cele din urmă am devenit mult prea îngrijorați — îngroziți mai degrabă — de prăbușirea lui atât de drastică pentru a ne păsa ce fel de mesaj aveam să-i transmitem; voiam să stăm cu ochii pe el.

Nu se acomodase niciodată în New York; chiar și înainte de despărțire, de criză, glasul lui trădase o anumită nebunie. În semestrul acela, Natalia plecase la Barcelona, iar el se hotărâse ca în loc să plece peste hotare, ca parte a primului an de facultate, să-și petreacă toamna la Columbia — avea niște prieteni acolo și voia să studieze cu niște poeți, poate chiar să găsească o cale de a întâlni câțiva dintre eroii lui literari; în plus, probabil era speriat și de perspectiva părăsirii temporare a limbii lui native. El și Natalia aveau să rămână un cuplu și, de cum semestrul acela s-ar fi încheiat, el ar fi urmat să se reîntâlnească cu ea în Spania, să călătorească puțin prin zonă și să marcheze începutul noului mileniu în Lumea Veche, focuri de artificii pe plaja Nova Icària sau ceva de genul ăsta, după care amândoi ar fi urmat să revină la Universitatea Providence.

El subestimase cât de dificil avea să i se pară semestrul petrecut la New York — fără s-o aibă alături pe Natalia, care constituise pentru el un fel de forță stabilizatoare — de parcă ar mai fi plecat o dată de acasă. Cei doi se combinaseră atât de timpuriu în primul lui an de facultate; Natalia devenise surogatul lui de familie. El nu avusese niciodată experiența vieții într-un oraș mare, care te poate copleși, în special dacă ai copilărit în Topeka. Bipolaritatea acelui

loc: un belșug cu sclipici care în clipa următoare se poate preschimba într-un abis. Dispreţul lui trufaș și solemn. Iar relaţia lor fusese destul de confuză, așa cum sunt de obicei relaţiile între studenţi; el venea acasă în vacanţe (cu cât o școală era mai scumpă, cu atât vacanţele erau mai lungi) și se încurca cu foste iubite; Natalia îl aștepta să se maturizeze. Apoi ea a plecat în Spania, acolo unde nu a mai vrut să aștepte; s-a îndrăgostit de un spaniol, un fel de muzician, o vedetă de rap underground sau una în devenire și s-a mutat de la familia care o găzduise în apartamentul tipului. Eu îmi și imaginam cuie fumate pe un balcon mic, din fier forjat, cu vedere către o stradă îngustă. Rigiditatea cearșafurilor apretate, puse la uscat pe niște sârme atârnate de-a curmezișul unor curţi interioare. Faptul că cei doi beau Coca-Cola amestecată cu vin roșu. Doar că acestea sunt propriile mele amintiri.

Ea a continuat să nu-i spună nimic despre tipul acela, sperând poate ca și el să-și găsească pe cineva, în New York, să se despartă *de ea,* sau poate gândindu-se, măcar la început, că-l va părăsi pe spaniol de cum semestrul s-ar fi încheiat iar viaţa ar fi revenit la normal. Doar că, cu câteva săptămâni înainte de sfârșitul semestrului, înainte de încheierea mileniului, înainte de ziua în care el ar fi trebuit să zboare la Barcelona, ea i-a trimis un email: Nu veni în Spania; Te-am înșelat; Sunt îndrăgostită de un bărbat cu care și trăiesc; Te voi purta mereu în suflet; însă cel mai bine ar fi să nu ne mai vorbim niciodată; Nu mă voi întoarce acasă.

În ziua în care ne-a sunat prima dată, de la un telefon public de pe Broadway — la câteva minute după ce primise emailul pe care îl citise în holul sălii de sport de la Columbia, acolo unde existau câteva computere — Adam

era absolut șocat. Vă vine să credeți rahatul ăsta? ne tot întreba el; în mod evident, lui nu-i venea să creadă. (Era cea mai banală poveste din lume, o relație între doi studenți se năruiește în urma unei aventuri romantice petrecute în străinătate, nimic important; dar nimic nu este un clișeu atunci când îl trăiești tu însuți.) Și eu, și Jane, stăteam cu receptorul la ureche — ea în biroul ei, eu în bucătărie — tot repetând cât de rău ne pare. L-am întrebat ce avea de gând să facă în restul zilei, iar el a răspuns: Trebuie să-i dau de urmă, să discut cu ea. (Faptul că nu avea cum să dea de ea, că nu avea decât numărul de telefon al familiei care o găzduise inițial, nu părea să-i fi trecut prin minte.) Mai târziu, în aceeași seară, ne-a explicat, trebuia să participe la o importantă lectură de poezie, la „92nd Street Y"; profesorul lui, un poet pe nume Stoke, sau poate Coke, urma să citească acolo, urmat de John Ashbery, eroul lui Adam. Exista chiar șansa să fie invitat la cina de după eveniment; genul de chestie la care el visase atunci când alesese să-și petreacă semestrul acela la New York. I-am spus să ne sune mai târziu și să se țină tare, pentru că eram alături de el, după care am închis telefonul, iar eu am urcat în biroul lui Jane pentru a dezbate împreună veștile pe care el le primise cu surprinzător de multă stăpânire de sine.

În momentul în care am ajuns în biroul ei — după mai puțin de o jumătate de minut — telefonul suna din nou. Jane a ridicat receptorul, a spus „alo", apoi, suficient de tare ca să pot și eu auzi din pragul ușii, el a început să suspine. Ce mă fac, o iubesc, am nevoie de ea, o urăsc, pizda mă-sii etc. Am stat acolo în vreme ce Jane făcea toate gesturile necesare în astfel de momente: asculta, nu încerca să minimalizeze situația, însă continua să-l asigure pe Adam că își va găsi puterea necesară să depășească momentul și

că va avea parte de tot sprijinul necesar. Apoi am coborât scările, îndreptându-mă către telefonul din bucătărie și am intrat din nou în conversație. Oare îl mai auzisem vreodată atât de abătut? Mi l-am imaginat pierzându-și cumpătul pe Broadway, îmbrăcat în echipamentul sportiv, nebăgând în seamă frigul de afară, cu toate că tabloul stradal din mintea mea aparținea unor New York-uri din trecut. Vârtejuri de zăpadă din 1969. Un număr din *Șofatul sportiv* într-un vraf de cărți aruncate undeva prin apropiere.

În cele din urmă a încetat să mai țipe la telefon, ceea ce nu înseamnă că s-a și calmat. L-am întrebat dacă mai are de gând să se ducă la serata de lectură de la „Y", iar el a răspuns că se îndoiește că o va face, se îndoiește că va reuși să-și revină; eu i-am spus că evenimentul ar putea fi o idee bună, chiar dacă ar fi urmat să facă doar gesturile de convenienţă, că păstrarea programului inițial, faptul că va avea ocazia să se gândească și la altceva, l-ar fi putut ajuta. Îl cunoșteam pe unul dintre prietenii lui de la Columbia, pe Dan, care dormise la noi o noapte în vara trecută, când străbătuse țara cu mașina — așa că l-am rugat frumos să ia legătura cu el, să-l ia pe Dan cu el la lectura aceea. De asemenea, l-am rugat să se țină departe de orice fel de substanțe, droguri sau alcool, de vreme ce suferise un asemenea șoc, iar el ne-a răspuns că așa va face. În cele din urmă ne-a spus că trebuie să închidă — nu încăpea nicio îndoială că urma să sune la Barcelona, indiferent cât de inutile ar fi fost telefoanele lui — iar noi i-am spus că vom fi toată noaptea acasă și că ne putea suna la orice oră, însă era limpede că voiam să ne asigurăm că ne va suna înainte de a se vârî în pat.

Eram îngrijorați, dar nu *atât* de îngrijorați; știam că vindecarea ar putea fi un proces îndelungat, însă noi — sau cel puțin eu — credeam că își va reveni destul de repede; la

urma urmelor, el se hotărâse să se atașeze de Natalia exact atunci când ea se pregătea de plecare; era limpede că fusese indecis dacă să se implice sau nu, la douăzeci de ani, într-o relație pe termen lung. Adică în jurul vârstei la care eu îmi pierdusem mama și mă însurasem cu Rachel. Doar că, peste câteva ore, când ne-a sunat din nou, nu ne-a plăcut felul confuz și fragmentat în care ajunsese să vorbească.

Iată câteva fragmente formând un montaj pe care mi l-am făcut singur în minte. Adam părăsește cartierul Morningside Heights, îndreptându-se către serata literară fără să-și dea seama că și-a uitat paltonul în cameră, apoi, în vreme ce se înserează, traversează parcul împreună cu Dan. Pe unul dintre primele rânduri există câteva locuri rezervate studenților de la cursul lui de poezie, așa că el și Dan se așază la o distanță destul de mică de scenă. Sala este ticsită. Profesorul lui, Coke, este programat să citească primul; Ashbery îi va face prezentarea; apoi Coke îl va prezenta pe Ashbery. Înainte de serată, Adam și-a schimbat hainele, s-a spălat pe față, a încetat să mai plângă; cu toate că îi este în continuare rău de la stomac, stare care l-a cuprins de cum a primit emailul, poate, chit că doar fulgurant și distant, să înțeleagă anvergura evenimentului la care participă — șansa de a-l auzi, sau poate chiar de a-l întâlni pe marele om.

Luminile din plafon, luminile de pe scenă se întunecă, semnalizând începutul evenimentului, coborârea inițială. Iar în întuneric, în tăcerea aceea plină de anticipație, Adam începe din nou să-și piardă cumpătul: simptome de panică imposibil de separat de migrene: îi amorțește mâna dreaptă, își simte limba de parcă i-ar aparține unei alte persoane, crede că o să-i vină să vomite. Trebuie să dea de Natalia. Încearcă un mic biofeedback, încearcă să-și încălzească

palmele, fără succes însă. Ashbery se află acum pe podium, spunând „bună seara" și prezentând programul. Adam trebuie să plece de acolo, luptă sau fugi. Se ridică în picioare, scaunul scârțâie sonor, trebuie să treacă printr-un desiș de picioare, și mai mult zgomot produs în vreme ce lumea se mișcă încercând să-i facă loc de trecere. Acela este momentul în care Ashbery face o pauză, apoi o glumă inofensivă („E chiar atât de rău? Stai să vezi când o să auzi poeziile!"), toată lumea din sală începe să râdă. De fiul meu. De neputința lui de a pleca; de faptul că sufletul lui pereche se află acum pe un moped, în Barcelona, ținându-se de bărbatul ei, bărbatul cel adevărat cu care se fute, o pilulă magică inundându-i creierul cu serotonină în vreme ce amândoi se strecoară prin Barrio Gótico; de ideea că Adam ar putea reuși vreodată să se realizeze în New York, orice va fi însemnând aceasta pentru un poet, de ideea de a fi un scriitor cool sau sofisticat, desprinde-te de protecția mamei, mămicii, mămicuței.

Aerul rece pare că-i îmbălsămează plăcut plămânii, în vreme ce vântul îi înțeapă fața în locurile în care aceasta este udă din pricina lacrimilor. Fără să-l mai aștepte pe Dan, pornește pe jos către Columbia — oprindu-se însă pe drum ca să sune în Spania de la un telefon public din cartierul Madison, deși aceste apeluri nu fac altceva decât s-o supere tot mai tare pe mama gazdei; de primele două dăți, într-o spaniolă stricată, o ceruse pe Natalia la telefon; acum însă pune imediat telefonul în furcă; în Barcelona ora este înainte cu șapte ore. Ar putea fi la fel de bine și șaptezeci de ani; este o lume din care el a fost exclus. (Iată-l înjurând, plângând, izbind cutia de metal cu receptorul din plastic negru.) Orice frântură de conversație pe care o aude pe străzi, până și muzica răzbătând din mașinile

aflate în trecere i se pare a fi o glumă făcută pe seama lui. În oricare altă noapte ar fi fost — cu toate că nu ar recunoaște niciodată acest lucru — înspăimântat să se plimbe pe întuneric prin Central Park, cu toate că probabil acesta este un lucru mai sigur decât să se plimbe cu mașina prin Topeka în compania băieților acelora înarmați și duși cu capul, însă acum îi este indiferent ce i s-ar putea întâmpla; dacă cineva l-ar înjunghia sau împușca, aceasta ar fi pentru el o ușurare; nu numai că ar pune capăt agoniei, însă ar pedepsi-o și pe Natalia, care nu și-o va ierta niciodată, care își va da seama de sinistra greșeală pe care a făcut-o. Până și copacii conspiră împotriva lui, vântul care face frunzele să foșnească fiind o prelungire a râsetelor de la „Y", însă Adam nu se întâlnește în parc cu niciun alt trecător. Nu trece pe lângă niciun motel sau tavernă, nimeni nu-i aruncă un bănuț din vreo căruță încărcată cu fân, ca să se poată opri să-și cumpere un coltuc de pâine sau o bere. Începe să plouă, apoi ploaia alternează cu lapoviță.

Ne-a sunat după ce a ajuns în dormitorul lui, aflat la etajul nouă al căminului. Pereți goi, cărți și haine împrăștiate pe podea. După ce ne-a povestit ce se întâmplase la eveniment, a continuat să ne vorbească, alternând furia cu amărăciunea. „O să plec în Spania, așa cum am plănuit, o s-o aduc acasă, nu mi-e teamă de tipul ăla" etc. Apoi: „Mama, o iubesc atât de mult. Nu mă simt în stare să gestionez această situație. Trebuie să-i pun capăt". Adam, te gândești cumva să-ți faci rău? Am întrebat, făcea parte din meseria mea să pun astfel de întrebări. Nu, a răspuns el fără ezitare, însă fără să adauge „bineînțeles că nu" sau orice propoziție care să-i întărească spusele. De data aceasta eu și Jane ne aflam în dormitor, iar Adam fusese pus pe speaker. Mi-l imaginam copil, stând pe pat între noi, însă

asta ar fi plasat momentul în 1997, pe când toată viaţa, lumea, îi stăteau la picioare. Observându-i tăcerile, atunci când tăcea, ne-am dat seama că fuma o ţigară, mai multe, sudându-le. Acele ţigări rulate în frunze de bananier, din Taipei. La scurtă vreme, trecerile de la furie la suferinţă şi la neîncredere se petreceau de-a lungul unei singure propoziţii, punctate numai de câteva suspine: „În Spania o să mă duc acolo mi se pare că mă scufund într-un hău nesfârşit ca o să revină la realitate nu-i aşa nu pot să cred ce se întâmplă." Genul acesta de fraze, revărsându-se în cascadă. Ne răspundea tot mai puţin la întrebări. („Unde e Dan?"; „Ai cinat?"; „Crezi că te-ar ajuta să faci nişte exerciţii de respiraţie?"; „Ai vrea să vorbim cu Dr. Erwood să discute cu tine mâine, la telefon?"; semănam cu adulţii aceia din desenele animate *Peanuts*.) Apoi ne-a spus că el crede că e pedepsit. Pedepsit pentru ce? l-am întrebat eu. Pentru Darren Eberheart. Pentru Mandy. Natalia reprezintă doar o parte a acestei poveşti, a suspinat el. Iubitule, a spus Jane, eşti o persoană minunată şi nu eşti pedepsit pentru nimic. Tocmai treci printr-o despărţire, printr-o trădare dureroasă. Ceea ce este important în clipa de faţă este să te concentrezi asupra propriei respiraţii şi să ne laşi să te ajutăm să te calmezi.

Doar că el a continuat, vorbind acum mai puţin despre Natalia şi mai mult despre inutilitatea tuturor lucrurilor, fraze din lecturile lui universitare strecurându-i-se în discurs. Tot repeta sintagma „raţiune instrumentală", ceea ce mie mi se părea ceva adecvat pentru că mi se părea că muzica limbajului pe care îl folosea depăşea semnificaţia acestuia. La un moment dat am avut senzaţia că făcea rime fără sens. Toate vocabularele lui interacţionau şi se recombinau, cuvintele lui de tip dur din Topeka, fraze din

dezbaterile pe repede înainte, limbajul pe care-l preluase de la autori germani deprimanți, de la poeții lui experimentali, terminologia obișnuită a oamenilor cu inima frântă. Plus ceva ce se apropia de gânguritul bebelușilor, o regresie. Nu bătea câmpii, însă din patul nostru din Topeka eu mi-l imaginam în New York purtând niște căști clasice, petrecute peste cap, și auzind 180 de cuvinte pe minut în urechea stângă, mecanismele vorbirii lui aflându-se în pragul colapsului. Jane preluase frâiele conversației, încercând să-l întrerupă, să-l redirecționeze, în vreme ce amândoi schimbam priviri alarmate, simțindu-ne copleșiți de un sentiment de neputință.

Apoi Jane i-a rostit apăsat numele, iar el s-a oprit, revenindu-și (revenind de unde?): „Ce?" a întrebat el. „Te aud prost", i-a spus ea. (Eu i-am adresat o privire contrariată; îl auzeam cât se poate de tare și de limpede.) „Îmi pare rău", a continuat ea, „legătura nu e prea bună. Mai există un telefon de la care ne-ai putea suna?" „Cum adică?", a întrebat Adam nedumerit. „Persistă un zgomot de fond, iar tu te auzi prea încet". „Poate să fie din cauza furtunii", a spus Adam, dând de înțeles că în New York tocmai turna cu găleata. „Există vreun telefon cu fise în apropierea căminului?", l-a întrebat Jane, moment în care am înțeles ce urmărea, iar această înțelegere mi-a tăiat pur și simplu răsuflarea. „Cred că există un telefon cu fise în subsolul clădirii, lângă mașinile de spălat rufe", a răspuns el. Lângă peretele de cupru. „Dar pot să vorbesc mai tare", a continuat Adam, ceea ce a și făcut. „Îmi pare rău, dar pur și simplu nu te auzim", a repetat Jane fraza pe care le-o spusese de atâtea ori Bărbaților Acelora. „Mă tem că va trebui să ne suni de jos". „Bine", a răspuns Adam în cele din urmă, străduindu-se să se adune. „Bine. Vă sun din nou peste câteva minute."

A închis telefonul, și-a luat cheile și țigările și a părăsit încăperea aflată la etajul al nouălea, lăsând furtuna să pătrundă înăuntru prin ferestrele deschise. Fără să-și dea seama, a trecut pe lângă cadrul ușii în care eu și Sima ne sărutam, urcându-se în lift. În acest timp, eu călătoream furios către el, prin întuneric. Mă aflam în avionul care în sfârșit primise permisiunea de aterizare, scânteierea unui fulger distant. Ușile metalice s-au închis, trenul de aterizare s-a deschis și am început coborârea, la persoanele întâi și a treia, împreună prin nori. Cuvintele lui Jane ne readuseseră cu picioarele pe pământ.

Din tavan atârna o minge rotativă, a cărei suprafață compusă din mii de oglinjoare răspândea ovale de luminițe colorate pe pereți, pe podeaua de ciment și pe trupurile patinatorilor care dădeau ocol pistei în vreme ce din difuzoare răcneau asurzitoare cântecele la modă. Câteva dintre fete purtau în jurul gâtului tuburi din plastic umplute cu niște chimicale luminiscente verzi. Patinatorii pe role care se odihneau sau cei care se temeau să intre pe pistă băgau în ei zahăr din niște ambalaje tubulare sau mâncau vată de zahăr din niște conuri albe de hârtie. Adulții trimiși de școală să supravegheze tineretul se aflau probabil în zona aceea întunecoasă, urmărind „Petrecerea de iarnă pe patine cu rotile pentru copii de 9 și 10 ani a Școlii Elementare Randolph", însă copiii nu le puteau simți prezența, iar părinții sau tutorii lor îi lăsaseră pur și simplu lângă Patinoarul Starlite, aflat la marginea de nord-est a orașului. Afară, în parcarea întinsă, zăpada cădea pe cele câteva mașini rămase.

Chiar dacă v-ați putea aștepta să-l găsiți pe micul Darren singur în zona standurilor cu mâncare și băutură, invidiindu-i pe patinatorii mai rapizi, în realitate el este unul dintre aceștia, păstrându-și echilibrul fără vreun efort perceptibil, mișcându-și picioarele cu siguranță și ritmicitate. Este capabil să execute o piruetă pe două picioare și un șpagat. Cum, pe vremea când era încă mic, primise lecții de la

un vecin care îi și dăruise o pereche de patine negre clasice, acum Darren etala o ușurință și un ritm de care nu dispunea atunci când pantofii lui nu aveau și niște roți atașate. O vagă bănuială că acesta este ultimul an în care un patinator pe role ar putea să pară cool în ochii celorlalți îi oferă un surplus de grație și de curaj.

Fructoza curge prin vinele acestor copii, muzica e suficient de sonoră ca să echivaleze cu o atingere, după cum se simte și duritatea pistei de-a curmezișul căreia patinează fulgerător, acompaniați de efecte luminoase. În momentul în care vreo patinatoare ageamie începe să se clatine, este posibil să te prindă de mână. Risc, mister și violență, memoria colectivă a încercării de anul trecut a lui Nick Dewey de a executa un fel de salt cu răsucire, cât de banale au devenit luminile care îl arătau căzut pe burtă, nemișcat, icnetele surprinse în momentul în care adulții l-au întors cu fața în sus. Apoi mai există tensiunea creată între continuitatea curgătoare a patinajului și ritmicitatea măsurii de patru pătrimi a muzicii la modă, o incomensurabilitate care intensifică isteria sexuală de animal sălbatic, pentru că ce altceva ar putea reconcilia ritmul repetitiv și pura lubricitate dacă nu fututul, un act capabil să plămădească imaginația tânără dincolo de așteptări.

Ceea ce Darren își amintește din această seară, din pricina intensității ei petrecându-se simultan la persoana întâi și a treia, este „Bulgărele de zăpadă", un eveniment anunțat de faptul că toate luminițele au devenit la un moment dat albe. În difuzoare se face auzită vocea DJ-ului, nefiind limpede dacă este vorba de un speech live sau de o înregistrare, cerându-le fetelor să se alinieze într-o latură a pistei și băieților să facă același lucru pe latura opusă. În anii precedenți, Darren, asemenea multor copii nepopulari, ar fi părăsit în acest moment pista și și-ar fi cumpărat zaharicale sau o farfurie de plastic cu

chipsuri tortilla, alături de un bol cu brânză lichidă gălbuie, aşteptând să reînceapă patinajul gratuit. De data aceasta, însă, sesizând probabil admiraţia pe care o stârnise felul în care patinase, Darren se aliniază de-a lungul peretelui. În clipa în care DJ-ul strigă „Bulgăre de zăpadă", el patinează direct către Jessica Baker, apucând-o de mână, iar ea nu şi-o retrage. Încet, cei doi patinează în cerc pe melodia Lady in red, *până când DJ-ul strigă din nou „Bulgăre de zăpadă", schimbând vechea melodie cu* I want to know what love is *şi, înainte să se poată hotărî pe cine ar putea alege mai departe, Darren se trezeşte el însuşi ales de Morgan Jensen. Felul în care ea depinde total de el ca să străbată pista, transpiraţia de pe palmele lor îmbinându-se. Arată-mi că dragostea e adevărată, da / Vreau să ştiu ce e dragostea.*

Aşa că, în momentul în care se trezeşte într-un subsol întunecos, puţind a marijuana, a bere şi a rahat de pisică, basul muzicii bubuindu-i în piept, corcitura de Davis îi aruncă o boboacă beată spunându-i Darren, bunăciunea asta e moartă după tine, Darren, treci la acţiune, iar bunăciunea, care se află la un pas de colaps, îl cuprinde cu un braţ, bâiguind Care-i treaba, frumosule, acesta este patinoarul Starlite pe care Darren şi-l aminteşte, ultima dată când a fost cool sau ales de cineva. Şi dacă acum zaharurile au fermentat iar violenţa este deliberat provocată iar părinţii sunt plecaţi din oraş şi amnezici el greşeşte simţind continuitatea, faptul că şi nemişcaţi ei continuă să se deplaseze cu viteză pe o suprafaţă dură? Sărut-o, frate, sărut-o, spune Davis însă Darren se mulţumeşte să zâmbească şi să bea din cana lui din plastic roşu, potrivindu-şi şapca — una cu însemnele echipei Raiders, cumpărată de la mall-ul West Ridge.

Hainele pe care Darren le poartă acum sunt diferite. De la West Ridge şi de la JCPenney's, unde mama lui l-a lăsat cu

mașina și apoi a venit să-l ia, mai cumpărase două perechi de blugi negri, evazați și bufanți, precum și mai multe hanorace uni cu glugă, având brodate câte un mic „Nike" deasupra inimii. La Foot Locker avusese de ales între o pereche de Airjordan IX și una de bocanci Timberland maro, însă, chiar punând la socoteală banii de Crăciun primiți de la mama lui, și-ar fi epuizat toate economiile, iar vechii lui bocanci încă reprezentau pentru el un fel de „disponibilitate de luptă" de care deocamdată nu se îndura să se despartă.

Atunci când i-a cerut mamei lui să-l tundă, spunându-i să-i lase doar un centimetru și ceva de păr, ea l-a așezat lângă masa de bucătărie din lemn galben și i-a prins un cearșaf în jurul gâtului, doamna Eberheart fiind aproape convinsă că interesul crescut al lui Darren pentru propriul aspect reprezenta semnul unei noi maturități. Până și ea își dădea seama că noul lui stil era puțin cam deplasat, cam nefiresc: bunăoară cureaua subțire, bej, împletită, pe care o purta ca să-i țină blugii lălâi, nu reprezenta într-atât o decizie proastă, singulară, cât o adâncă neînțelegere a jocului de limbaj în care el se străduia să mimeze fluența. De arătat arăta într-adevăr mai bine, deopotrivă mai bătrân și mai tânăr, acum părea să-și arate cu adevărat vârsta. Iar atunci când îți recuperezi cu mașina fiul bântuit de halucinații intermitente, năclăit de sudoare, noroi și vomă, dintr-un loc aflat la douăzeci de kilometri de patul lui, te simți ușurată văzând că următoarea schimbare, petrecută imediat, a comportamentului lui constă în alegerea atentă a hainelor și la fel de atenta ferchezuială din baie. Din ziua în care sunase cu taxă inversă din centrul orașului Lawrence, Darren făcuse duș și se bărbierise cu regularitate; în loc să-l vadă întorcându-se acasă seara târziu, venind din parc sau din parcare și având hainele pătate de iarbă sau de ulei de mașină, doamna Eberheart îl surprindea

urmărind videoclipuri așezat în fotoliul La-Z-Boy sau odihnindu-se între două seturi de flotări, cu hainele imaculate.

Atunci când veniseră după el, deja abțiguiți, ea se afla la spitalul St. Francis, însă își dăduse seama ce se întâmpla de cum zărise cutiile de bere și sticlele de suc alcoolizat: Seagram's, Zima. Diversele tipuri de surprize se compensau unele pe celelalte: faptul că toată lumea căuta compania lui Darren, că fuseseră suficient de îndrăzneți ca să nu ascundă dovezile faptului că băuseră, dar și faptul că sticlele și dozele fuseseră golite, clătite și aranjate cu grijă în chiuvetă, în vreme de locuința arăta impecabil din toate celelalte puncte de vedere. Și indiferent ce făcuseră și pe unde hălăduiseră în absența ei, după acea primă noapte ea întotdeauna îl găsea pe Darren în patul lui atunci când se întorcea epuizată de la spital, înainte de ivirea zorilor. Primul lucru pe care îl făcea era să urce treptele acoperite cu mochetă și să întredeschidă ușa.

După ce îl luase cu mașina, se îndepărtase cu telefonul suficient de mult pentru ca Darren să n-o poată auzi și-i sunase atât pe Ron Williams, cât și pe mama Laurei Simms, cu care fusese colegă de liceu. Ron a confirmat că îl invitase pe Darren la o bere de cum terminaseră de băut la el acasă, și-i numise pe copiii cu care plecase; Laura — mama ei sunase grăbită să dea raportul — se simțise la fel de prost aflând că Darren nu se urcase în cealaltă mașină. Voiam să-l includem în cercul nostru, e ultimul nostru an de liceu. Înțelegeți că doamna Eberheart îi cunoștea pe acești tineri, sau cel puțin știa de existența lor, de când se născuseră. Adam Gordon, Martin Nowak, Jason Davis — toți aveau măcar câte un părinte angajat la Fundație. Pur și simplu nu-i venea să creadă că fiul lui Jonathan Gordon — un băiat pe care cândva îl îngrijise la St. Francis — ar fi putut să-l chinuie pe al ei. Familia Owens locuia în vecinătate și, în pofida celor întâmplate, îi erau

aproape prieteni. Acești elevi de-a XII-a, toți cu perspective de a intra la facultate, poate chiar în afara statului, fuseseră conștienți de cât de ușor i-ar fi fost doamnei Eberheart să le sune părinții și să stârnească un soi de iad. Asta n-ar fi trebuit oare să-i determine să-și controleze comportamentul?

Dincolo de toate acestea, doamna Eberheart era neputincioasă. Un adult conform literei legii, dacă nu și în spiritul acesteia, Darren nu putea fi ținut acasă cu de-a sila. A-ți imagina un schimb de urlete cu Darren — referitoare, să zicem, la ora la care ar trebui să se întoarcă acasă — echivala cu a-ți imagina, câteva secunde mai târziu, trântirea ușii de plasă din spatele casei, urmată de vagabondaj, închisoare sau moarte. Parcă auzea deja cum sună telefonul, glasul unui ofițer de poliție întrebând Aș putea vorbi cu domnul sau cu doamna Eberheart? Doamnă, v-ați așezat pe scaun? Resursele ei financiare erau insuficiente pentru a putea acoperi cele câteva programe speciale pe care Dr. J încercase să i le prezinte de-a lungul anilor, astfel că doamna Eberheart nici măcar nu reținuse vreun detaliu: ceva legat de o fermă, ceva legat de un lac; asigurarea de sănătate nu putea acoperi niciunul dintre aceste programe. Ați putea-o blama pentru faptul că întrezărise un licăr de speranță în momentul în care crezuse că puștii aceia cool nu voiseră decât să-și încheie zilele petrecute la Liceul Topeka făcând un memorabil gest de bunătate, anume permițându-i lui Darren, care la șaisprezece ani abandonase școala, să se simtă de parcă ar fi avut prieteni și colegi de clasă, înainte ca aceștia să plece la facultate? Gordon și Davis îl cunoșteau pe fiul ei încă de pe vremea când urmaseră tustrei școala Bright Circle Montessori.

Sărut-o, frate, sărut-o. Boboaca s-a desprins de Darren spunând cu un hohot de râs ușurat Cred că e poponar, după care s-a îndreptat împiedicată către centrul subsolului, acolo

unde se afla o masă de snooker, pâsla întinsă a acesteia fiind plină cu băuturi și bonguri. Davis a izbucnit în râs. După ce a auzit băiguiala fetei, Darren a simțit cum se lasă copleșit de furie, însă nu s-a mișcat și nici nu s-a grăbit să-și șteargă zâmbetul de pe față, în pofida spasmelor mimetice pe care nu și le putea controla în vreme ce râsetele se înteteau. Acțiunea și timpul se separau acum, distanța dintre cele două mărindu-se cu repeziciune, așa că abia după ce a sorbit vaporii acri din becul sub care David ținea flacăra Darren s-a hotărât să răspundă cu un simplu „nu". Îi permiți să-ți spună așa ceva, Darren? Eu i-aș spune nenorocitei să-și țină clanța. Metamfetamina, care într-o varietate mai pură, măsurată conform prescripției, circula deja prin organismele multora dintre cei prezenți în subsol, dizolva prezentul, viitorul devenind instantaneu trecut; el avea deja în mână ceașca după care urma să se întindă, prevedea ce melodie urma să se audă pentru că aceasta i se derula deja în memorie, Gotta grind, gotta get mine. *Muzica era rapidă și înceată și complexă din punct de vedere armonic însă Darren putea să separe fiecare strat în vreme ce se apropia de masa de snooker ca să-i spună fetei să-și țină clanța. Un cerc se formase în jurul celor doi.*

Efecte paradoxale (Jane)

Pastorul Fred Phelps era un predicator baptist primitiv[1] și un avocat exclus din barou care-și făcuse din eradicarea homosexualității de pe fața pământului o misiune spirituală și o slujbă cu normă întreagă. În fiecare zi, Fred și adepții lui — printre care se numărau și câțiva membri ai fostei lui congregații, cei mai mulți dintre cei treisprezece copii ai lui și mulți dintre nepoți, unii dintre aceștia având sub zece ani — se adunau pe una dintre străzile din Topeka pentru a agita niște pancarte uriașe pe care stătea scris DUMNEZEU URĂȘTE POPONARII, MOARTE POPONARILOR, POPONARI – MOARTE etc. Unele pancarte afișau niște personaje făcute din bețe, surprinse în vreme ce practică un fel de sodomie abstractă. Puteai să-i vezi pe phelpsiști pe Bulevardul Gage, în toiul iernii, îmbrăcați în hanorace parka sau geci puf-de-pinguin, tropăind din picioare ca să se încălzească, în tot acest timp respirațiile lor producând norișori alburii. (Fred, care trecuse de șaptezeci de ani, un individ înalt și uscățiv, fusese în tinerețe boxer amator.) Sau îi vedeai purtând niște tricouri nădușite — unele dintre acestea fiind imprimate cu versete din Leviticul — extrăgând dintr-o lădiță frigorifică

[1] Baptiști primitivi (sau „baptiști de școală veche", sau „baptiști spălători de picioare"), o facțiune de baptiști conservatori desprinsă de ramura principală cândva la începutul secolului al XIX-lea.

o doză de Tab și ținând-o apoi la ceafă. (Fred purta tipica lui pălărie de cowboy și niște ochelari de soare mari, cu dioptrii, din plastic, cum avea și mama, genul de ochelari pe care ți-i oferă oftalmologul după ce ți-a dilatat pupilele, echivalentul ocular al pantofilor ortopedici.) În vreme ce protestau, phelpsiștii erau adesea jovialí. Îi puteai auzi cântând „Urăsc poponarii, urăsc poponarii" pe ritmurile *Jingle bells*. Phelpsiștii demonstrau cu ocazia diverselor parade, în fața centrului pentru artele spectacolului, în timpul celor mai multe dintre evenimentele desfășurate la Universitatea Washburn și în timpul unor funeralii — în special atunci când aveau motive să creadă că decesul avusese legătură cu SIDA. ÎNCĂ UN POPONAR ÎN IAD, puteai zări scris pe câte o pancartă. În 1994, după ce emisiunea *20/20* a transmis un montaj despre Fred intitulat „O evanghelie a urii", phelpsiștii au devenit un grup religios De Renume Mondial.

Fred ura „poponarii" și „iubitorii de poponari", iar locuitorii din Topeka îl urau pe Fred. Se organizau periodic niște contrademonstrații, subliniind sprijinul masiv de care se bucurau cei pe care Fred îi hărțuia.

Au fost emise mai multe decrete prin care au fost interzise demonstrațiile din timpul funeraliilor și cele desfășurate în fața unor locuințe particulare. Eu însă am rămas întotdeauna nesigură cu privire la natura acestor acuzații. La un moment dat, o pacientă mi-a mărturisit cât de mult îl disprețuia pe Fred. Fata ei era balerină într-o companie locală de balet, iar Fred și adepții lui protestaseră împotriva *Spărgătorului de nuci*. „Abia m-am abținut să nu trag de volan și să intru în grupul lor cu mașina. De ce ar trebui ca fiica mea să afle despre acești oameni?" La început m-am gândit că se referise la phelpsiști, însă imediat mi-am dat

seama că mama cea iritată se referise de fapt la „homosexuali". În afara lui Ken Erwood și a unui curajos profesor de la Catedra de Drept de la Universitatea Washburn, nu cunoșteam niciun alt homosexual din Topeka. (Mereu m-am întrebat dacă nu cumva și Klaus era unul.) Câteva panouri publicitare de pe autostrada I-70 înfățișau niște bărbați zâmbitori, tunși scurt, care fuseseră „vindecați" după ce studiaseră Biblia. „Există speranță".

Pentru că mă număram printre celebritățile din Topeka (Jonathan spunea că „Faimos în Topeka" ar fi fost un nume perfect pentru o trupă), pentru că mă declarasem în chip fățiș partizană a drepturilor homosexualilor și lesbienelor, pentru că eram evreică și pentru că lucram la Fundație, ar fi trebuit să mă număr printre principalele ținte ale phelpsiștilor. Din motive nedeslușite însă, aceștia m-au tratat cu destulă delicatețe. Au existat câteva faxuri, niște documente pe care le-am găsit mai degrabă amuzante decât neliniștitoare — am păstrat unul dintre faxuri pe frigider („Adu-ți aminte de soția lui Lot!") — însă am ținut discursuri sau ateliere fără ca phelpsiștii să se arate măcar la față. În vreme ce Târgul Renascentist[1] ținut la marginea orașului era pichetat de dimineață până târziu în noapte pentru simplul motiv că încuraja cumva travestiul.

Asta în vreme ce familiile erau nevoite să treacă pe lângă phelpsiști ca să poată asista la concertul lui Raffi. La prefectură, phelpsiștii pichetau politicienii cu vederi homofobe declarate pentru că nu erau suficient de homofobi. Cu toate astea, atunci când mă recunoșteau — dacă mă zăreau la câte un eveniment sau trecând cu mașina pe

---

1 *Renaissance fair (Renaissance faire* sau *Renaissance festival)* — denumirile unor întruniri de weekend în care sunt recreate decoruri și costume de epocă, pentru amuzamentul spectatorilor.

lângă colţul de stradă unde stăteau ei adunaţi — felul în care mă batjocoreau era straniu de delicat, aproape flatant. „Ah, iată Creierul", exclamau ei pe un ton sarcastic. (Aveau pregătite imnuri şi injurii speciale pentru anumiţi locuitori din Topeka „iubitori de poponari".) „Iat-o pe sclipitoarea Dr. Gordon." Imaginaţi-vă aşa ceva venind din partea unor oameni care urlau la părinţi îndoliaţi chestii de genul „Sper că sunteţi fericiţi că fiul vostru arde în focurile iadului."

De-a lungul anilor, eu şi Jonathan am petrecut mult timp încercând să înţelegem relativa neglijare de care ne bucuram din partea phelpsiştilor, sau poate era vorba de milă? Poate că totul avea legătură cu faptul că la un moment dat Jonathan se văzuse pentru scurtă vreme cu unul dintre membrii congregaţiei lor, un adolescent obligat de un tribunal să urmeze o anumită terapie. Însă această teorie nu prea stătea în picioare; Jonathan şi băiatul acela nu reuşiseră niciodată să stabilească cu adevărat o relaţie şi, chiar dacă n-ar fi fost aşa, cum ar fi putut adolescentul să-i influenţeze pe ceilalţi — să-i facă să se poarte cu mănuşi în prezenţa mea? Să fi fost faptul că phelpsiştii fuseseră de acord cu (sau chiar recunoscători pentru) articolul meu din revista *Mother Jones* — republicat apoi în *Capital-Journal* (aceea cu siguranţă a fost singura dată când s-a întâmplat aşa ceva) — în care puneam în discuţie natura ipocrită a condamnării universale a phelpsiştilor, venită din partea celor din Topeka, faptul că aceştia erau blamaţi pentru că-şi exprimau prin mijloace extreme nişte convingeri pe care, de altfel, le nutreau atâţia alţi locuitori ai oraşului? Teoria mea părea puţin cam subtilă.

Indiferent de toate aceste speculaţii, phelpsiştii s-au prezentat în număr mare cu ocazia discursului pe care l-am ţinut în cadrul Conferinţei Asociaţiei Femeilor din Kansas.

Mă aflam acolo deopotrivă ca să primesc un premiu și ca să sprijin lansarea unei noi cărți având ca temă iertarea. Am ținut destul de puține discursuri publice în Topeka, iar Sala Albă, cel mai spațios auditoriu din campusul Universității Washburn, a vândut într-un timp record toate biletele. (Banii obținuți au fost donați Proiectului Justițiar „Femei bătute".) Am fost surprinsă să constat că Adam nu părea doar nerăbdător să asiste — asociația se exprimase în chip fățiș în favoarea participării membrilor de familie — însă m-a întrebat și dacă ar putea-o aduce și pe Amber, care în ziua respectivă și-a făcut apariția îmbrăcată ca o fată venită la balul de absolvire: decolteu adânc, în „V", spate gol. Am fost bucuroasă să văd că Adam considera discursul meu ceva demn de laudă; poate că pe măsură ce se apropia facultatea devenea tot mai matur, tot mai integrat.

Toți cinci — venise și mama mea — ne-am dus să cinăm înainte de eveniment la noul restaurant de sushi de pe strada Southwest Ashworth, care înainte fusese un restaurant Rib Crib. În vreme ce mâncam rulade California pline de maioneză, am încercat s-o fac pe Amber să vorbească, punând întrebări la care nu se putea răspunde cu „da" sau „nu", referitoare la familia ei, la școală și la planurile pe care și le făcuse după absolvire. Era însă greu să scoți ceva de la Amber — atât pentru că era o ființă tăcută, deși echilibrată în felul ei, ci și pentru că Adam nu înceta să vorbească peste ea sau în locul ei, monopolizând toată masa. După ce Jonathan l-a descurajat discret pe Adam să comande un pahar de vin, spunându-i ospătarului „Băiețelul meu are doar optsprezece ani", glasul lui Adam a căpătat o anumită asprime, care dispărea numai atunci când i se adresa mamei mele.

(Scurt moment de surpriză în clipa în care Amber a descoperit o buburuză pe una dintre frunzele de salată

iceberg, apucând-o cu unul dintre beţigaşe şi ţinând-o ridicată ca s-o vedem. Insecta evitase sosul gros cu ghimbir aşa că, de cum Amber a suflat peste ea, buburuza a fost capabilă să-şi ia zborul.)

O parte a conştiinţei mele era ocupată să repete propoziţii din discurs (urma să iau textul cu mine, pe podium, însă intenţionam să-mi arunc ochii peste el cât mai rar cu putinţă, pentru a da impresia că vorbesc liber); o altă parte încerca să-l bruieze pe tipul beat de la bar care îi explica tânărului *chef* — cel mai probabil un coreean — că îl iertase pentru Pearl Harbour; o a treia parte încerca să nu reacţioneze la îngrijorările pe care şi le făcea mama cu privire la preţul consumaţiei. Restul conştiinţei mele încerca să se gândească la fiul meu cel acaparator ca la un tânăr vulnerabil care tocmai trece printr-o perioadă complicată din punct de vedere social şi hormonal.

Am făcut asta amintindu-mi — impunându-mi să-mi amintesc — o întâmplare din trecut care să-i pună în evidenţă sensibilitatea; în ultima vreme făcusem deseori acest exerciţiu mintal, o variaţie a *meta*meditaţiei; nu Erwood îmi sugerase s-o fac, însă era genul de sugestie pe care mi-ar fi făcut-o. În seara aceea, în vreme ce ni se puneau pe masă nişte copioase porţii de îngheţată cu ceai verde, mi-am amintit de saga *SpaceCamp*. (Poate că de vină fuseseră toate ştirile acelea referitoare la cometa care putea fi văzută cu ochiul liber.)

Pe la mijlocul anilor 1980, i-am luat pe Adam şi pe câţiva dintre prietenii lui să vadă filmul cu acest titlu, în care tinerii participanţi la o tabără de antrenament a NASA se trezesc din greşeală lansaţi pe orbită. (Vreme de peste un an, Adam fusese obsedat de toate lucrurile care aveau legătură cu spaţiul, părând neafectat de dezastrul

Challenger; producătorii amânaseră cu câteva luni premiera filmului *SpaceCamp* după ce explozia navetei fusese urmărită în direct la televizor.) Observând interesul comun tot mai ridicat al copiilor, Eric și Sima chiar sugeraseră să ne gândim dacă nu am vrea să-i trimitem pe Adam și pe Jason în tabăra din Huntsville, statul Alabama — „acolo unde copiii lucrează în echipă și se confruntă cu scenarii tipice misiunilor spațiale care necesită capacitatea de a rezolva problemele în mod dinamic, precum și cea de a-ți folosi abilitățile esențiale ale gândirii." Adam fusese încântat de idee, iar noi am fost plăcut surprinși să vedem că era prima oară când își manifesta dorința de a-și petrece timpul departe de casă și în absența noastră, în special după contuzia pe care o suferise cu puțină vreme în urmă.

După film, Adam a rămas neobișnuit de tăcut, pretextând că-l doare burta. În noaptea aceea a dat năvală în camera noastră plângând că nu vrea să se ducă la Space Camp, te rog, mami, nu mă obliga, că nu vrea să fie lansat în spațiu. L-am asigurat că nu trebuie să meargă dacă nu vrea; de asemenea am ținut să-i atragem atenția că, în cazul în care ar fi plecat, nu exista nicio șansă să ajungă pe orbită. Adam, însă, nu era complet convins; băiatul nostru de opt ani a petrecut apoi câteva săptămâni temându-se că o să ne răzgândim și c-o să-l trimitem în Alabama, acolo unde va fi acaparat de NASA și obligat să privească un răsărit de Pământ dintr-o navetă singuratică. (Ce ar putea defini mai bine ideea de singurătate decât un copil plutind în spațiul cosmic?) În încercarea de a-l calma, Jonathan i-a explicat de nenumărate ori cât de dificil era să devii astronaut — că mii de oameni se antrenau vreme de zeci de ani, însă numai câțiva erau selectați. Era ca și cum ți-ar fi fost teamă că vei fi obligat să devii jucător profesionist de baseball.

Că te-ai teme să nu fii cumva obligat să devii președintele Statelor Unite. Nu era un lucru care s-ar fi putut întâmpla în răspărul propriei voințe. Cu toate acestea, Adam încă mai avea îndoieli: dovada era filmul pe care îl văzuse, în care exista și un profesor mort în spațiu, apoi mai era Laika, un câine de pripas cules de pe străzile Moscovei și care devenise personajul principal al uneia dintre cărțile pentru copii ale lui Adam. (În carte nu scria nimic despre faptul că în realitate cățelușa murise la câteva ore de la lansare, din pricina stresului și a căldurii.) Klaus ne sugerase să ne gândim la toate semnificațiile cuvântului englezesc „camp".

Mă uitam la tânărul așezat la masă care continua să peroreze și mi-am adus aminte de săptămânile, poate lunile în care am continuat să-i promitem (în special înainte de culcare) că-l vom păstra pe această planetă. Nu sub ea, nu plutind la sute de mile deasupra ei. Nu trebuia să devină un erou, nu trebuia să facă un pas uriaș pentru omenirea care întotdeauna suna la telefon și privea de pe pereți.

Cu toate că eu am fost cea care i-a întins ospătarului cardul de credit, atunci când acesta s-a întors cu nota de plată i-a dat-o lui Jonathan; m-am întins peste masă ca s-o iau. Apoi, deși eu semnasem chitanța, deși eu recuperasem cardul de pe tăviță, deși eu eram membrul familiei care câștiga cei mai mulți bani, Amber i-a mulțumit doctorului Gordon — adică lui Jonathan — pentru masă. Eu mă gândeam dacă nu ar trebui să întreb, într-o manieră cât mai delicată cu putință, de ce oamenii îi mulțumesc întotdeauna bărbatului, dacă întrebarea mea i-ar fi fost de folos lui Amber sau dacă doar ar fi pus-o într-o situație stânjenitoare, însă Adam, într-un fulgurant moment de maturitate, a spus „Și mulțumesc, mama". Dintr-odată, în vreme ce ne îndreptam către mașină, m-am simțit mândră de băiatul

meu, paharul de Chardonnay și aerul proaspăt îmbunătățindu-mi starea sufletească și calmându-mă. (Locul în care urma să vorbesc se afla la două cvartale distanță; era o frumoasă seară de primăvară târzie, însă puțini oameni din Topeka se gândiseră să iasă la plimbare.)

Ceea ce a urmat s-a desfășurat cu repeziciune. Am parcat la White Hall într-un loc rezervat. Am trecut de grupul de protestatari phelpsiști, câțiva dintre aceștia începând să țipe la „Creier". Nici eu, nici Jonathan nu le-am răspuns, însă Adam, poate ca să se dea mare în fața lui Amber, le-a dat un răspuns acid, spunându-le să tacă naibii din gură, făcându-i clănțăi nenorociți și rahați cu ochi. Jonathan a rostit cu asprime numele lui Adam, surprins că fiul nostru le acordase phelpsiștilor atenția după care aceștia tânjeau, apoi a încercat să-l facă să se îndrepte în continuare către intrarea sălii de conferințe, însă Adam s-a opus. Una dintre adeptele lui Phelps i-a strigat lui Adam că e poponar, iar drept răspuns Adam i-a spus că e curvă; nu-mi venea să-mi cred urechilor. Femeia a început să râdă în hohote, după care mi-a strigat mie: Așa ți-ai crescut fiul? Trebuie să fii tare mândră. Iar eu i-am răspuns, cu toate că știam că ar fi fost mai bine să-mi fi ținut gura: Nu, nu sunt mândră. Mi-e rușine că vorbește în felul acesta. Adam și-a întors fața de la un alt protestatar cu care, cum ar fi spus el, „se măsurase din priviri" și s-a uitat furios la mine: Ți-e rușine cu mine? Eu te apăr de nenorociții ăștia, iar ție îți e rușine cu mine? Iar eu i-am răspuns pe un ton poruncitor: Nu am nevoie să mi se ia apărarea; intră în clădire în clipa asta. Amber a încercat să-l tragă în direcția aceea, către Jonathan, care tocmai o ajuta pe mama să intre pe ușa de sticlă a auditoriumului. Phelpsiștii râdeau încântați, iar bărbatul cu care Adam se măsurase din priviri a strigat: Ascult-o pe

mămica, poponarule. Ascult-o pe sclipitoarea Dr. Gordon. Du-te înăuntru, așază-te lângă poponarul ăla de taică-tu și ascult-o pe doamna „Creier" cum vorbește despre cartea ei de căcat.

Apoi m-am trezit vorbind, orbită de reflectoare și dându-mi seama cât de onorată eram, cât de recunoscătoare să mă aflu împreună cu familia, cu soțul meu cel iubitor, cu fiul meu cel nepreţuit și cu mama mea cea tare ca piatra. Dar oare Adam se afla în sală? Și da, și nu. Era o prezență pâlpâitoare care, așezată pe scaunul rezervat, trecea cu repeziciune de la o vârstă la alta: un bebeluș în scăldătoare, ferit de prezența tatălui meu, care din păcate nu putea fi alături de noi în seara aceea, oricât de mult își va fi dorit. Un elev de la Bright Circle care își imaginează că deține niște puteri speciale. Inconștient, accidentat, în patul de la St. Francis. Incapabil să recite *Vaca purpurie*. Făcând în schimb rime despre ștoarfe și jointuri.

* * *

Mai întâi trebuie găsite animalele care au cel mai mare potențial, mi-a explicat sora mea. În special maimuțe, deoarece maimuțele sunt cele mai isteţe, chiar dacă nu pot vorbi decât cu ochii. Dar și anumiți papagali geniali. Papagalii cenușii africani sunt extrem de inteligenți. Pot cânta arii de operă. Pot cânta Bach, adică muzică clasică. Însă le e greu să țină o pensulă în cioc, în vreme ce mâinile maimuțelor sunt ca ale noastre. Probabil că papagalii nu pot picta decât frunze. Trandafirii sunt pentru maimuțele care știu și să combine culorile. Trandafirii roz sunt cel mai greu de pictat. Animalele sunt selectate din grădinile zoologice din toată lumea, iar apoi duse pe o insulă tropicală,

acolo unde li se face instructajul de bază. Înainte să înceapă să le învețe să picteze, oamenii trebuie să facă animalele să înțeleagă limbajul uman, ceea ce necesită foarte multă răbdare. Trebuie să le răsplătești cu mâncare, iar atunci când se poartă aiurea trebuie să pui piciorul în prag, având însă grijă să nu le umilești. Așa că acolo s-au adunat niște oameni de știință, niște dresori și niște pictori francezi de renume mondial, cu toții lucrând cu aceste animale. Paris, capitala Franței. Am aflat despre școala de pe insula tropicală pe vremea când făceam parte din clasa doamnei Michener, în ziua în care ne-a vizitat un bărbat care lucra la Grădina Zoologică din Prospect Park. Ne-a mărturisit cât de mândru era că una dintre maimuțele lor fusese selectată. Fusese organizată o întrunire — aceasta se întâmpla pe vremea când încă erai „bebe Jane". Un saguin pigmeu, care este o maimuțică. Dar bărbatul acela era și îngrijorat că maimuța lor nu s-ar fi putut ridica la standardele cerute și că ar fi putut fi trimisă înapoi la grădina zoologică. Și animalele pot muri de rușine.

Pot muri și de tristețe. Însă când se află pe o insulă, animalele sunt vesele pentru că acolo ele mănâncă numai cele mai bune lucruri și sunt tratate asemenea unor staruri de cinema, iar atunci când nu pictează sunt lăsate să hălăduiască în voie. Fiecare frunză și petală din această cutie este opera unei astfel de creaturi uimitoare. Iată de ce am rămas fără grai în momentul în care am deschis-o pe a mea. Știam că tu îți doreai o bicicletă, însă chestia asta valorează mult mai mult decât o bicicletă. Decât un automobil, probabil. Nu te poți duce la Macy's și să ceri pur și simplu unei vânzătoare să-ți dea una. Indiferent cât de mulți bani ai avea la dispoziție sau cât de celebru ai fi. Bărbatul de la grădina zoologică a spus că cei de la Metropolitan Museum

of Art doreau să cumpere una dintre cutii, însă nu puteau s-o facă. Ce să mai zicem de Brooklyn Museum... Oamenii de pe insulă erau cei care hotărau cine le putea obține, însă nimeni nu știa care erau criteriile de selecție. Iată de ce, atunci când mi-am deschis propria cutie am izbucnit și eu în lacrimi. Nu pentru că aș fi fost tristă, ci pentru că nu-mi venea să cred că mama și tata ne aduseseră nu una, ci două dintre cutiile acelea pentru șervețele. Tata trebuia să fi cunoscut pe cineva care cunoștea pe cineva de pe insulă și trebuie să-i fi convins pe oamenii aceia că noi aveam să le adorăm, că vom avea întotdeauna mare grijă de ele și că nu ar fi fost cinstit ca numai una dintre noi să primească o cutie, de vreme ce eram surori. Așa cum spuneam, cutiile acelea nu erau numai pentru bogătași. Ar trebui să cobori la parter și să ți-o iei pe a ta din locul în care ai lăsat-o și să le mulțumești părinților și să le spui că-ți pare rău și că acest cadou este oricum mai bun decât o bicicletă. Sunt sigură că florile noastre sunt identice pentru că animalele sunt atât de inteligente. Ele nu fac niciodată vreo greșeală și nu-și mânjesc sau strică lucrările. Eu nici măcar nu le voi spune celor din jur că am primit un asemenea cadou. Îl voi pune pe unul dintre rafturi, alături de alte lucruri pe care le prețuiesc și-mi voi ține gura pentru că oamenii sunt invidioși și pentru că toată lumea va dori să-l atingă, iar degetele noastre secretă niște substanțe uleioase care pot strica lucrurile. „Identic" înseamnă „la fel"

Ceea ce este remarcabil este faptul că am crezut zeci de ani povestea surorii mele despre cutia pentru șervețele, multă vreme după ce aceasta a dispărut. Sau poate că „a crede" nu este verbul potrivit în acest caz; în vreme ce fascinația pe care mi-o stârnea cutia s-a risipit de-a lungul timpului, nu m-am îndoit niciodată de veridicitatea

poveștii, am ferit obiectul de intemperii și de substanțele acelea uleioase. Aceasta a fost o mică poveste, plină de vitalitate, care a supraviețuit undeva la marginea propriei mele conștiințe, acolo unde a format un fel de balama. Apoi, în luna noiembrie a anului 1969, s-a pornit să toarne cu găleata, iar eu și Jonathan ne-am refugiat în magazinul Woolworth's de pe Strada 79, așteptând să treacă urgia. Am zărit atunci în treacăt, pe un stand cu produse aflate la reducere, o cutie metalică pentru șervețele identică cu cea pe care o primisem în copilărie. Același tipar compus din trandafiri roz și albi. Ce s-a întâmplat? m-a întrebat Jonathan în vreme ce stăteam, uzi ciuciulete, în raionul luminos. Am avut una din astea în copilărie. Doar că cea pe care am avut-o eu...

Senzația că o ficțiune se surpă în interiorul tău. O ficțiune de care uitaseși că se află acolo.

Rama, grinzile încrucișate, stinghiile, contrasuporții, balamalele. Dezvăluind alburnul mai moale care purta urmele unor arsuri provocate de flacăra lumânărilor. Peste o jumătate de oră puteam fi zăriți într-un un restaurant grecesc de pe Strada 98 ținând cutia aceea arătoasă dar ieftină între noi; eu lăcrimam vizibil, dar în tăcere, în vreme ce Jonathan mă ținea de ambele mâini, pe sub masă, una dintre primele dăți când ne atingeam cu adevărat. Trebuie să mă crezi nebună. Nu, eu cred că e o poveste frumoasă. Despre familie și artă, despre memorie și semnificație, despre cum lucrurile se fac și se des-fac. (Tu chiar poți auzi ce ne spunem; este vorba despre un film mut.) Toată acea ebosare, modelare, uscare. Ai citit ceva scris de Hermann Hesse?

La Fundație păstram această a doua cutie pentru șervețele, în care chiar pusesem șervețele pentru uzul pacienților

mei. Şerveţele confecţionate de nişte păianjeni special dresaţi să ţească fibrele. Urâţenia cutiei s-a estompat de-a lungul timpului, aceasta începând să semene cu un obiect de consignaţie. Cutia originală, cea pictată de animale, nu a mai fost recuperată niciodată, chiar dacă am întrebat-o pe mama dacă mai ştia ceva despre ea — pe mama, care nu arunca nimic niciodată. Acela a fost momentul în care am aflat de ce, în locul bicicletelor Schwinn care ne fuseseră promise, eu şi Deborah primiserăm în dimineaţa aceea de Crăciun câte o cutie identică pentru şerveţele. (De ce sărbătoream noi Crăciunul, în Flatbush, nu prea pot spune; mama ura orice fel de gest habotnic — sau poate că acesta era felul în care se asigura că nu vom deveni „prea evreice".) Motivul fusese acela că tatăl meu, fără să se sfătuiască cu mama, folosise jumătate din banii economisiţi de ea ca să ne cumpere cadouri pentru a acoperi nişte „cheltuieli profesionale" pe care nu le putea explica. (Un funcţionar la biroul pentru şomaj nu avea nicun fel de „cheltuieli profesionale" de făcut.) Atunci când mama a făcut, în chip inevitabil, descoperirea, el a asigurat-o că va înlocui bicicletele cu nişte cadouri minunate. Lasă-mă să rezolv eu problema. Probabil că a ales cutiile acelea în ajunul Crăciunului, după câteva răzgândiri. Dimineaţa aceea în care am azvârlit cutia de-a curmezişul camerei de zi a fost prima oară când am zărit lacrimi în ochii mamei.

O meditaţie: amintirea zilei în care i-am spus lui Adam povestea cu cutia pentru şerveţele. El trebuie să fi avut pe atunci vreo zece ani. Aş fi vrut s-o fac să pară o poveste duioasă, despre puterea imaginaţiei şi despre legătura care se sudează între copii, însă el s-a arătat tulburat de gândul că mama lui fusese un copil sărac din Brooklyn — ba nu de gând, ci de imaginea vie care i se conturase în minte.

A lăcrimat imaginându-și cum eu, copil fiind, lăcrimasem atunci, povestea cu Space Camp reluându-se. (Unele maimuțe sunt trimise pe orbită, altele învață să picteze.) Și deși sărisem peste episodul în care tata delapidase banii pentru cadouri, Adam a rămas supărat pe el pentru că nu reușise să ne cumpere bicicleta promisă. De ce nu pusese bani deoparte? De ce nu muncise peste program? De ce v-a făcut să credeți că o să primiți biciclete, dacă nu știa cum ar fi putut să le cumpere? În clipele acelea Adam se simțise vulnerabil și protector. (Oare intuia în chip inconștient că, la viața lui, tatăl meu făcuse rele mult mai mari?) Iată ce simțise el în momentul în care se răstise la phelpsiști. Asta nu-i scuza comportamentul, însă îmi oferea mie un fond de empatie.

Aveam nevoie de acel fond. Cum se apropia ziua în care urma să plece la facultate, până și cele mai banale conversații pe care le purtam cu Adam eșuau în dezbateri politice și în concursuri de urlete. Nu știu dacă eu și Jonathan am făcut-o în ciuda ardorii lui Adam sau datorită acesteia, însă amândoi ne-am hotărât să asistăm — ignorând protestele lui Adam — la turneul „Campionatului Ligii Naționale de Dezbateri Argumentative" desfășurat la Minneapolis, care urma să aibă loc în iunie, la numai câteva săptămâni după ce băiatul nostru ar fi absolvit liceul.

Totodată, amânaserăm prea mult să-i vizităm pe verii ruși dinspre mamă ai lui Jonathan — la descoperirea și aducerea în țară a cărora dăduse și el o mână de ajutor, ca parte a efortului de a se conecta cu acea parte a istoriei propriei familii. Mai important decât toate aceste lucruri era însă faptul că ne simțeam puțin vinovați de faptul că nu arătasem mai mult interes pentru „vorbitul competitiv" — cu excepția momentelor în care ne plângeam de faptul că

Adam găsea argumente pentru orice situaţie; că acceptaserăm, mai mult sau mai puţin, părerea lui plină de cinism că nu era vorba decât despre o activitate idioată care îl va ajuta să intre la facultate. Îl mai întrebam din când în când cum se descurca, îl felicitam pentru victorii însă niciodată nu îl forţaserăm să ne ţină la curent; ne îngrijora faptul că nu ne manifestaserăm niciodată interesul de a-l vedea, ca spectatori, participând la concursuri. Poate că o parte a supărării lui Adam era cauzată tocmai de acest dezinteres.

Indiferent de toate acestea, îmi dădeam seama că Adam era îngrozit de acest turneu care avea să-i adune laolaltă toate anxietăţile. De la el se aştepta — până şi ziarul *The Topeka Capital-Journal* scrisese acest lucru — să câştige campionatul naţional de *impro*, victoria încununând „cariera" lui din timpul liceului. (Ca bonus, ar fi putut obţine un clasament mai bun în concursurile L-D, de dezbatere a valorilor[1].) Lui Adam îi era la fel de teamă să ajungă în runda finală pe cât îi era să nu ajungă. Se temea că avea să-l apuce o migrenă, se temea ca nu cumva teama însăşi să-i provoace o migrenă. Toate acestea se combinau cu perspectiva plecării de acasă, cu mutarea pe Coasta de Est. Chiar dacă el nu-şi dorea acest lucru, noi eram hotărâţi să ne ducem la concurs şi să-i oferim sprijinul nostru.

Iată aşadar cum într-o bună zi m-am trezit într-un liceu din Minneapolis, aşezată între soţul meu şi antrenorul Evanson, pe nişte scaune inconfortabile dintr-o sală de clasă în care aparatele de aer condiţionat duduiau excesiv, trecându-mi degetul peste steluţele şi iniţialele scrijelite pe suprafaţa din plastic tare a pupitrului din faţa mea. Tocmai

---

1 *Value debate* — în concursurile din categoria Lincoln-Douglas, „dezbaterea valorilor" se concentrează nu asupra diverselor politici, ci a felului în care lucrurile *ar trebui* să fie.

avea loc o rundă inițială cu miză mică, așa că, în afară de noi, puțini alți oameni se mai aflau acolo: câțiva copii și antrenori. Într-o rundă se confruntau șase concurenți, iar Adam urma să fie ultimul dintre aceștia. Eu mă luptam cu niște emoții ciudate, de parcă aș fi ținut cu toți participanții.

O femeie înaltă, cu picioare lungi, a pășit în sala de clasă. Mi s-a părut, în pofida fardului excesiv, destul de drăguță, îmbrăcată cum era, în pantalonii aceia lungi, albaștri. O frumusețe anacronică, probabil nebăgată în seamă de colegii ei; foarte *à la* anii 1920. S-a proțăpit în fața clasei și, zâmbitoare, li s-a adresat judecătorilor cu o voce de meteorolog vesel: Să-mi spuneți, vă rog, când sunteți pregătiți. Discursul care a urmat, referitor la reunificarea Coreei, a fost repetitiv și anost; ceea ce a ieșit în evidență a fost gestica ei — sau faptul că gesticula numai cu mâna dreaptă, de parcă nu și-ar fi putut controla restul corpului.

Își ridica policele asemenea lui Bill Clinton, își deschidea palma, indica diversele niveluri ale analizei — însă doar cu o singură mână. Nu a făcut niciodată vreun pas în față, în spate sau lateral. La un moment dat am încetat s-o mai ascult, paralizată fiind de paralizia ei; mi-o imaginam dorindu-și să-și poată mișca și cealaltă mână, descoperind însă că nu poate. Oare tocmai suferea un atac cerebral? Să fi fost vorba despre vreo rană veche, căpătată în vreun război? Al doilea concurent, care a intrat la o jumătate de minut după plecarea celui dintâi — spre ușurarea mea, corpul primei concurente a revenit la viață în clipa în care a părăsit sala de clasă — era un copil dolofan, îmbrăcat destul de sumar (pulover albastru închis peste o cămașă bleu deschis, pantaloni kaki fără curea), care a început să vorbească la foc automat, oferind o mulțime de date statistice referitoare la

puterea economică a Chinei; calitatea propriului discurs nu părea să-l intereseze. În tot acest timp s-a uitat în ochii unui singur judecător. A terminat cu două minute înainte să-i expire timpul alocat. Puteam simți în nări, chiar și de la distanță, o combinație de transpirație și deodorant Old Spice. (Evanson mi-a șoptit că vorbitorul se număra printre cei mai bine cotați oratori pe teme politice din California, care doar își făcea mâna cu concursul de *impro*.) A urmat apoi un discurs puternic despre înființarea Națiunilor Unite — oferit de o tânără ce etala un evident accent sudist, singura persoană de culoare din runda aceea — discurs care în ultimul minut a cam luat-o prin bălării.

Uitând de argumentul ei principal în vreme ce încerca să ajungă la concluzii, a început brusc să vorbească împleticit, să devină nervoasă, repetitivă, luându-se în derâdere în vreme ce timpul alocat se apropia de sfârșit. Era un adevărat chin s-o privești. (Oare de ce mi s-a părut că Evanson savurase momentul?) Zâmbind stânjenită, fata s-a grăbit să iasă din încăpere, poate ca să tragă o porție de plâns. Am ascultat hârșâitul pixurilor judecătorilor care completau fișele de scor imaginându-mi comentariile pline de cruzime, diagnosticele — tulburare de personalitate de tip borderline, invidia penisului. Apoi a urmat o experiență năucitoare, deopotrivă stranie și comică: două discursuri având același subiect ținute de doi băieți care semănau între ei, amândoi purtau costume negre și cravate roșii, amândoi argumentau într-o manieră plicticoasă și competentă că, da, NAFTA a fost un lucru bun pentru Mexico. (Această repetiție a subiectelor în cadrul aceleiași runde fusese o eroare administrativă, mi-a spus Evanson, o încălcare a regulilor.) Cei doi au făcut gesturi similare pentru a descrie traficul neîntrerupt de bunuri și servicii peste graniță.

Amândoi au încheiat rostind același citat vag ofensator referitor la politica mexicană, aparținând lui P.J. O'Rourke. Amândoi aveau niște gâlme roșii pe piele, chiar deasupra liniei gulerului. A trebuit să mă abțin să mă uit la Jonathan, știind că altfel am fi izbucnit amândoi în râs.

După ce și cel de-al doilea vorbitor identic a părăsit încăperea, l-am auzit pe unul dintre judecători cum îi spune altuia: Urmează Gordon. Apoi, în vreme ce Adam intra. Evanson s-a aplecat către mine și mi-a șoptit, rânjind asemenea unui lup: Stai să vezi ce urmează.

* * *

Da, câștigi rundele astea cu ușurință, i-a spus Evanson lui Adam cu o intensitate în glas care mi se părea că ne-ar fi putut fi de folos, însă câștigi în mod greșit. (Această discuție a avut loc două zile mai târziu; ne aflam într-o altă sală goală de clasă, după încheierea concursului de după-amiază. Era o zi de miercuri, așadar ne aflam la mijlocul turneului. Spears și Mulroney, precum și câțiva elevi observatori se aflau și ei în încăpere. Aveam impresia că numai Evanson avea autoritatea necesară să i se adreseze lui Adam în felul acesta.) Ții niște discursuri rapide și fluente venind dinspre stânga spectrului politic și îți va fi ușor să-i câștigi pe judecătorii care împărtășesc această orientare. Pe liberalii cosmopoliți. Judecători din San Francisco și New York. De care nu ducem lipsă. (Am făcut un schimb de priviri cu Jonathan; poate că eram eu paranoică, însă aproape că mă așteptam ca Evanson să adauge „evrei".) Imaginează-ți însă că vei candida pentru președinție și că te afli într-un stat indecis. Te afli undeva, la o oră-două de Pittsburg și, cu toate că va trebui să-ți

dovedești inteligența, va trebui să câștigi și inimile alegătorilor, nu numai mințile acestora.

Ceea ce te ajută este statul Kansas. Vorbești engleza americană folosită în Midland. Vreau să văd cum discursul tău o cotește brusc către limbajul popular. „Dacă rujezi un porc, tot porc rămâne". Chestii de genul ăsta. Vreau să spui, după o tiradă super-elocventă referitoare la faptul că Elțîn a încălcat nu știu de promisiune, „Ei, bine, noi, în Kansas, numim asta *o minciună*". După ce termini de vorbit despre un tratat care reglementează forajele din Atlantic, adaugă: „Noi, cei din Kansas, nu am bate palma pentru așa ceva". Nu-mi pasă dacă inventezi astfel de zicători, rostește-le pur și simplu de parcă ar fi și potcovite, și cu ovăz hrănite. Spune: „și potcovite, și cu ovăz hrănite". Spune „nu-i", în loc de „nu este", dacă vrei. Poți să vorbești puțin agramat, câtă vreme judecătorii știu că este alegerea ta, că e vorba despre niște citate. Întrerupe-ți fluența ta prețioasă cu niște cuvinte preluate din inventarul decenței regionale. De ce crezi că sunt aleși texani care au absolvit Yale, sau tipi din Arkansas care au absolvit Rhodes? În fine, rostește tautologii de parcă ar fi vorba despre niște proverbe. Chestii pe care obișnuia să le spună bunica ta, Rosie. Întoarce-te la fermă. Întoarce-te la vremurile în care America era America, nu jucăria elitelor de pe cele două Coaste. Și vreau să văd brațe aruncate în aer, palme ridicate, în vreme ce-o faci. Hai, arată-mi. Ba nu, stai să-ți arăt eu; umerii se relaxează, acum sunt relaxați, de parcă tocmai ar urma să dau din ei. De parcă ai ieși puțin din rol, al patrulea perete, dacă știi ce-i aia. (Un parapet fictiv din lemn.) Iar apoi: *bum!* Vreau să reintri în pâine, să revii la analizele tale de copil-minune și la mișcările pe care le-am exersat. Însă tu ești un copil-minune provenind dintr-un orășel de

țară, joci pentru hoosieri[1], da? Nu ești fiul lui Jane Gordon (zâmbet scurt adresat mie) care dintotdeauna s-a așteptat să se afle aici. Și mai trebuie să reduci niţeluș viteza. A, și mai vreau să citezi din ziarul *The Cleveland Plain Dealer*. Nu te-am întrebat dacă ai vreun exemplar printre hârtiile tale, te-am rugat să-l citezi. Pentru fiecare citat din *Le Monde*, vreau și unul din *The Cleveland Plain Dealer*. Spune pur și simplu „așa cum scrie în *The Cleveland Plain Dealer*" ca să citezi ceva ce este cât se poate de probabil să fi apărut acolo. Economia mexicană a înregistrat o creștere viguroasă, așa cum a consemnat *The Cleveland Plain Dealer*. Roman Herzog este mai puțin influent decât Helmuth Kohl, așa cum au scris cei de la..., etc. Ca să nu poți fi contrazis, poți fi cât mai general. În ultimul rând, datul ăsta din cap trebuie să înceteze. Am mai vorbit despre asta. Știu că tu crezi că nu dai, însă crede-mă, îți miști capul în ritmul discursului ori de câte ori îți dai drumul, atunci când intri în zona ta de siguranță. Întreabă-ți părinții; îți vor spune și ei același lucru. Am dreptate, Dr. Gordon? (Se referea, de fapt, la Jonathan, care s-a mulțumit să zâmbească neutru.) Nu ai de-a face cu o gașcă de copii care stau grămadă și fac rap. Nu ești Tupak Shakur. Odihnească-se-n pace. Nu-ți permiți să te bălăngăni pe ritmul impus de tine. (Ceilalți antrenori și studenți — în sala aceea de clasă nu exista nicio persoană de culoare — au izbucnit în râs auzind ultima propoziție.)

Datul din cap. M-am simțit transportată brusc înapoi la New York, în 1969, dându-i raportul doctorului Porter, conducătorul meu de doctorat și, pentru o vreme, psihanalistul meu. Pereți ticsiți cu cărți, miros de tutun

[1] *Hoosier* — poreclă dată celor care locuiesc în statul Indiana.

de pipă, deși nu l-am văzut niciodată fumând. După ce m-a urmărit printr-un geam unitransparent cum desfășor o ședință de terapie care a durat două ore, Porter s-a luat de obiceiul meu de a da din cap și a insistat să n-o mai fac. Era adevărat că, în timpul ședințelor, dădeam ușor din cap în ritmul vorbirii pacientului. Gestul nu semnifica altceva decât faptul că ascultam. Mișcarea era abia perceptibilă, abia dacă eram conștientă că o fac; și cu siguranță niciunul dintre pacienți nu a dat vreodată semne că i-ar păsa. Doar că Porter era de neclintit, felul în care se ambalase era de-a dreptul straniu — de parcă ar fi vrut să mă facă praf și nu găsise niciun alt motiv să mă critice. (Orice altceva în afara întregii mele orientări teoretice; dacă aș fi fost un psihanalist care își notează în carnet tot felul de chestii, lângă un pacient întins pe canapea, datul meu din cap nu ar fi constituit niciodată o problemă.)

Doar că atunci când am încetat să mai dau din cap, când am încercat să-mi reprim acest impuls, am avut senzația că nu mai gândesc la fel. Spre surpriza mea, mișcarea nu fusese suprimată, ci se mutase altundeva: am început să-mi bâțâi ușor piciorul stâng, ceea ce-i putea crea unui pacient impresia că mă agitam, că eram neliniștită, că nu reușeam să mă concentrez. Iar atunci când am încetat să-mi mai bâțâi piciorul, fără să reîncep să dau din cap, m-am trezit că încep să învârt un pix între degetele mâinii cu care scriam — asemenea unui orator de la concursurile de dezbatere școlare. În clipa în care m-am descotorosit de pix — ceea ce însemna că nu-mi mai puteam nota observațiile — a început să mă distragă, pur și simplu, existența propriilor mâini, am început să mi le mut din poală pe brațele scaunului și înapoi. Mă simțeam de parcă aș fi încercat să pozez în fața unui fotograf, de parcă încă aș fi fost urmărită în secret,

lucrând sub presiunea datoriei de a-mi juca rolul de terapeut într-o manieră care nu-mi permitea s-o fac cum se cuvine.

Apoi am făcut greșeala de a aduce în discuție aceste probleme aproape comice în timpul uneia dintre ședințele de psihanaliză desfășurate în cabinetul lui Porter, în vreme ce mă aflam întinsă pe canapea. Moment în care atenția mi s-a îndreptat asupra propriului transfer, asupra tatălui meu, asupra faptului că reluarea datului din cap ar fi reprezentat o retragere lașă din calea psihodinamicii mele. (Oare ce făcea Porter cu mâinile în vreme ce eu vorbeam?) Da, opuneam rezistență încercării unui psihanalist celebru de a-mi disciplina corpul (celebru și pentru faptul că se culca cu studentele lui). Să fi fost vorba de ceva patologic? De ce nu aș fi psihanalizat motivele pentru care el făcuse din acest tic minor un subiect atât de semnificativ?

Apoi, deodată, subiectul a devenit semnificativ. În vreme ce eram ocupată să-mi suprim datul din cap, uitam aspecte importante ale trecutului pacienților mei, care începeau să mi le reamintească; vorbeam fie prea puțin, fie prea mult, administrând prost momentele de tăcere; nu mai reușeam să contorizez cum se cuvine trecerea timpului și adesea rămâneam surprinsă că ședința se apropia de final. Și așa mai departe. În cele din urmă am încetat pur și simplu să mă mai monitorizez și totul a revenit la normal. Am început să nutresc chiar o vagă mândrie că dădeam ușor din cap — un mic ritual care te ajută să-ți păstrezi ritmul la linia pentru aruncări libere, de exemplu, o analogie pe care n-aș fi folosit-o niciodată. În felul acesta, am refuzat să mă las dresată. Am refuzat să fiu o maimuță dresată. Sau un papagal genial.

Acum mă aflam din nou în Minneapolis, ascultându-l pe Evanson cum îmi antrenează băiatul. M-am simțit

deodată protectoarea bâţâielilor lui, datului din cap sau ce vor fi fost toate acestea, protectoarea faptului că Adam îşi confirma semiconştient că exista un canal de comunicare, că limbajul circula prin el. Pentru că, deşi toate aceste mişcări aveau loc în timp ce el vorbea, ele constituiau şi o formă de ascultare, de transformare a lui într-un medium. Era poetul din el. În vreme ce-l urmăream pe Adam participând la concurs, atât eu cât şi Jonathan eram fascinaţi şi descurajaţi de fluenţa lui, de felul în care ştia să-şi influenţeze publicul; tânărul Evanson întruchipa ceea ce ne tulbura pe noi — spontaneitatea coregrafiată, toate lucrurile acelea având ca scop manipularea, victoria. Doar că măruntul gest pe care Evanson încerca să-l elimine semnifica altceva. Semăna cu îngânările lui Glenn Gould din înregistrările *Variaţiunilor Goldberg*. Un semn că artistul se află alături de o artă care îl depăşeşte. Doar că, în loc să fie vorba despre Bach, aceşti copii dezbăteau viabilitatea unei monede europene unice.

Uitaţi-vă la băiatul meu şi împărţiţi-l în zone. Erwood se ocupa de tensiunea din zona gâtului lui, de tâmple şi de vasoconstricţia lui generală, rugându-l să le ceară propriilor săi muşchi să se relaxeze, în vreme ce Evanson se ocupa de dezacorduri, făcând până şi din relaxarea umerilor un gest punctual al unei arte marţiale lingvistice. Poate că — simţeam eu, sau simţisem eu atunci — ar fi trebuit să-l creştem printre cosmopoliţii liberali din San Francisco şi New York. Poate că îi oferisem băiatului meu o îndrumare greşită, Creierul i-i oferise pe Bărbaţii Aceia, crezând că el va putea judeca totul cu propriul cap. Iar acum absolvise Şcoala din Topeka. Aşa cum a consemnat *The Cleveland Plain Dealer*.

Deşi lui Adam şi lui Evanson nu le păsa prea mult de ele, eu preferam să asist la dezbaterile Lincoln-Douglas.

Acolo gesturile și postura lui Adam erau mai puțin marcate de rutină, elocvența lui părea să aibă mai multă substanță, iar în momentele în care dezbătea ceva în care chiar credea — cum ar fi redistribuirea bogăției — îmi imaginam că fluența lui ar fi putut fi canalizată în beneficiul cine știe cărui tip de muncă socială.

Era politicos — oare era mai politicos atunci când ne aflam și noi de față? — în timpul interviurilor încrucișate și, pe lângă faptul că era impresionant prin felul în care știa să-și formuleze argumentele, să facă distincții de mare finețe, era adesea și foarte fermecător. Deși specialitatea lui era *impro*-ul, continua să câștige cu ușurință dezbaterile L-D, iar în dimineața aceea de joi, în care s-a desfășurat turneul, l-am urmărit participând la dezbaterea din sferturile de finală. (Toate „rundele eliminatorii" se desfășurau la centrul pentru evenimente de la Mall of the Americas.)

Câte o sută de oameni stăteau buluciți într-o sală de ședințe. Existau acolo și podiumuri dotate cu microfoane. Primul rând de scaune era ocupat de către cei cinci judecători. Tema: Statele Unite ar trebui să asigure un venit minim garantat. Adam era vorbitorul argumentator; adoram pasajele poetice ale discursului său, felul în care insista asupra ideii că ar trebui să privilegiem prosperitatea colectivă în detrimentul bogăției concentrate în mâinile unei minorități; în loc să se rezume la apărarea ideii de stat asistențial, el perora cu pasiune, într-o proză puternic iambizată (imaginați-vi-l cum dă din cap), împotriva maximizării profitului ca principiu organizator al societății. Era ceva ridicol, însă mie îmi plăcea la nebunie, bărbatul-meu-copil citând din Rosa Luxemburg în fața unei adunături de viitori avocați corporatiști sau de lobbyiști ai acelorași corporații, sub acoperișul celui mai mare mall

din lume. A doua jumătate a discursului a fost ceva mai moderat, mai scandinav, acesta descriind avantajele concrete ale socialismului democratic, însă efectul general a fost acela că Adam părea revigorant de straniu — cine era acest puști crescut în scutece roșii[1], provenind dintr-un stat roșu, care își dăduse între timp cravata jos, etalând un guler îngălbenit, un poet dur (având o tunsoare amuzantă), perorând cu elocvență, în fața unor tocilari și a propriilor lui părinți, despre faptul că proprietatea echivalează cu un furt și despre libertatea esenței speciei[2]? În cele din urmă, Adam era eclectic în pofida sfaturilor primite în timpul antrenamentelor; în vreme ce-l ascultam, radiam pur și simplu. Evanson nu a catadicsit să asiste.

Adam a părut surprins să constate cât de puține întrebări i-a pus oponentul lui — un puști din Austin îmbrăcat într-un costum albastru-cobalt — în timpul interviului încrucișat: câteva clarificări legate de cine anume fusese citat la un moment dat, o cererere de reconfirmare din partea lui Adam a ideii că, din punct de vedere moral, bogăția este arbitrară — că o persoană nu merită să dețină zece miliarde de dolari în vreme ce alta moare de foame. O scurtă discuție pe marginea conceptului de „noroc moral". (Părul proaspăt tuns al oponentului îi acoperea fruntea, ceea ce-i dădea deopotrivă un aer șic, dar — am observat acest lucru în momentul în care și-a șters sudoarea de pe sprâncene — îl și ajuta să-și ascundă pielea buburoasă de deasupra lor.) Apoi Adam s-a așezat pe scaun, pregătit să-și ia notițe, în

---

1 *Red diapered kid* — sintagma se referă la copiii din SUA ai căror părinți au fost membri sau simpatizanți ai Partidului Comunist din Statele Unite..

2 *Species being* — (din germ. *Gattungswesen*) termen marxist care se referă la alienarea „esenței speciei" ca urmare a traiului într-o societate împărțită în clase sociale.

vreme ce tânărul texan, înainte de a-şi începe discursul propriu-zis, a făcut o prezentare generală pe care eu, una, am considerat-o cam bizară. „Doar o scurtă descriere a traseului", a spus el. „Voi începe cu o prezentare rawlsiană a contextului, apoi voi continua cu o analiză marxistă; după aceea va urma o prezentare utilitariană anti-contextuală despre care cred că va ridica nivelul acestei dezbateri, iar la urmă voi enumera consecinţele — deopotrivă morale şi empirice." Eu şi Jonathan am făcut un schimb de priviri nedumerite; în sală s-a făcut auzit un murmur difuz. Ne puteam da seama că Adam nu ştia ce să creadă; şi-a schimbat poziţia în care îşi lua notiţe. Din ceea ce această „descriere a traseului" dădea de înţeles — într-un chip nedesluşit pentru noi, însă limpede pentru toţi ceilalţi —, oponentul avea de gând să-l „spreaduiască" pe Adam. Se părea că circulaseră anumite zvonuri despre faptul că, în anumite state, *spread*-ul începuse să se extindă şi în zona dezbaterilor despre valori, dacă nu şi în Kansas.

Auzisem de discursurile rapide din dezbaterile pe teme politice, îl ascultasem pe Adam făcându-ne o demonstraţie a incredibilei viteze a propriului discurs sau a citirii cu voce tare a unor texte, însă nu m-aş fi aşteptat să fiu martora unei asemenea virtuozităţi. După „descrierea traseului", vorbitorul din tabăra contraargumentativă a început să citească „dovezi" una după cealaltă, punând sub acuzare teoriile care susţineau „justiţia ca echitate", „justiţia distributivă" şi „teoriile romantice ale comunităţii, de sorginte marxisto-hegeliană", lăsând hârtiile pe care le ţinea în mână să-i cadă pe podea, una după alta. Nu înţelegeam decât foarte puţin limbajul folosit, însă ştiam că era vorba despre mimare a vorbirii, a raţiunii. Respiraţia de om care se sufocă — auzisem pacienţi aflaţi în toiul unor crize de

hiperventilație scoțând sunete asemănătoare; respirația băiatului semăna cu mugetul unei sirene. Deși tânărul din fața noastră afișa un fel de fudulie, prima mea impresie a fost cea a unui om constrâns să facă ceva anume. Sau a unuia posedat. Mă uitam la Adam, care își lua tot felul de notițe rapide, dar se și uita din când în când la judecători, încercând să le citească chipurile: oare și ei participau la această nebunie, notându-și fiecare argument? Sau aveau să protejeze integritatea dezbaterilor L-D, al căror scop inițial, ne explicase Adam, fusese exact acela de a evita astfel de trăncăneli? Nu-mi puteam da seama. În momentul în care vorbitorul din echipa contraargumentativă și-a prezentat concluziile, ștergându-și din nou sudoarea de pe sprâncene, printre spectatori s-a iscat un murmur pe care eu l-am interpretat ca fiind unul de aprobare.

După un moment de ezitare pe care numai o mamă ar fi fost în stare să-l observe, Adam s-a ridicat pentru repriza de întrebări și răspunsuri. Zâmbind, el a întrebat:

— Aceasta este o dezbatere cantitativă sau una calitativă?

— Amândouă, a răspuns președintele completului de judecători.

— Bănuiesc că următoarea mea întrebare trebuie să fie: dacă această dezbatere este despre logică, etos și patos — de ce ne grăbim să prezentăm mai multe argumente decât am fi în stare să dezbatem cu atenția cuvenită?

— Eu cred că putem dezbate o mulțime de argumente cu atenția cuvenită. Poate că ar fi bine să trecem direct la ele în loc să pierdem vremea *(râsete)*.

— În regulă, dar ești de acord că argumentele lansate nu sunt unele convenite, ca în dezbaterile pe teme politice?

— Păi, eu cred că este destul de problematic să separi valoarea de politică, după cum lasă de înțeles întrebarea

ta. Crezi că politicile ar trebui făcute fără să fie luate în considerare...

— Eu am pus o întrebare referitoare la reciprocitatea felului în care înţelegerea activităţii pe care noi...

— Cred că ar trebui să-i lăsăm pe judecători să decidă cine a adus cele mai bune argumente în cea mai potrivită manieră.

— Este limpede că tu ai fost orator pe teme politice, așa că știi că argumentele referitoare la ceea ce constituie o problemă de vot — adecvarea la temă și așa mai departe — sunt adesea disputate, că formează o parte a dezbaterii. Nu ar trebui să fim în stare să facem și aici ceva asemănător?

— OK, sigur.

— Părinţii mei se află azi aici. Au venit taman din Kansas ca să-şi vadă băiatul concurând. Ceea ce este un lucru foarte mișcător *(râsete)*. Vă asigur că ei sunt niște oameni inteligenţi, însă neobișnuiţi cu tehnica *spread*-ului. Mi-au adresat niște priviri foarte nedumerite în vreme ce tu vorbeai *(râsete)*. Le poţi explica părinţilor mei de ce dezbaterile făcute cu o asemenea viteză favorizează judecarea atentă a problemelor legate de valoare?

— Păi, eu le-aș zice că... — concurentul părea nepregătit să răspundă la această întrebare — ...părinţilor tăi, că... că, pentru cei familiarizaţi cu dezbaterile, am fost suficient de limpede.

— Cu dezbaterile pe teme politice, vrei să zici. La nivel liceal sau universitar. Nu și pentru restul lumii. De vreme ce aceasta este o dezbatere despre valori, ce te rog este să evaluezi *valoarea* tehnicii tale de *spread*. Nu chiar acum, în această sesiune de întrebări și răspunsuri, însă în următorul tău discurs; îmi imaginez că este vorba de o sarcină pe care ţi-ai asumat-o.

Adam a folosit timpul alocat pregătirii scriind precipitat tot felul de notiţe, înainte de a reveni pe podium. Atmosfera era tensionată; emoţia şi nerăbdarea pluteau prin aer. Oare avea de gând să demonstreze că şi el putea să vorbească cu viteza adversarului, că îi va răspunde acestuia la toate întrebările, dezlănţuind la rândul lui un potop de argumente?

Nu: în cea mai mare parte a discursului său, Adam a construit o analogie între *spread* şi încrederea oarbă în creşterea economică — a subliniat faptul că fascinaţia adversarului său pentru viteză şi afirmaţia lui că astfel de concursuri sunt sufocate de accentul societal pus pe egalitate sunt, în realitate, două lucruri înrudite. O criză a conţinutului şi a formei. Pentru că amândouă depindeau de încrederea în ideea că mai mult înseamnă întotdeauna mai bine, acumulare cu orice preţ. Adam a făcut un slalom — cu eleganţă, aş spune — printre argumente privitoare la necesitatea societăţilor de a elibera capacităţile umane de căutarea profitului şi cele privitoare la necesitatea unor noi regimuri lingvistice, începând chiar în locul acela, cu dezbaterea aflată în curs. Haideţi acum să revenim la cele mai importante argumente lansate de oponentul meu, care pot fi uşor împărţite în trei categorii principale...

În momentul în care băiatul din Austin s-a ridicat în picioare — de data aceasta şi-a lăsat sacoul pe scaun, suflecându-şi mânecile — a început să-şi apere *spread*-ul, aşa cum îi ceruse Adam, însă a făcut-o înşirând câteva sute de cuvinte pe minut, lansând o năucitoare serie de argumente, începând de la efectele cognitive pozitive ale procesării rapide a informaţiei (avea pregătite în acest sens câteva dovezi, lucrări ale unor psihologi) şi terminând cu importanţa includerii cât mai multor puncte de vedere

diverse în dezbaterile despre valori, pentru a fi evitată hegemonia. (Perversitatea acestui ultim argument a avut darul să mă deranjeze în chip special — faptul că a vorbi la limita inteligibilității ar fi fost, chipurile, ceva legat de ideea de inclusivitate.) Nu că ar fi contat în vreun fel conținutul discursului texanului. Apoi a continuat „să treacă în revistă" diversele argumente pe care Adam le „bifase" în ultimul lui discurs, susținând că încercarea fiului nostru de a le grupa nu fusese decât o strategie de a evita lucrurile pe care nu le putea combate.

M-am simțit mișcată observând cum fiul meu, respingând excesul lingvistic — propria lui versiune a acestuia, cea de pe urma căreia eu și tatăl lui avuseserăm de atâtea ori de suferit —, se face avocatul unei maniere ceva mai umane a purtării conversației. Îmi plăcea să cred că în felul acesta el ne transforma în niște mediumuri, aducându-ne, poate, un fel de omagiu; oare ar fi lansat aceleași argumente dacă nu ne-am fi aflat în aceeași încăpere, sau ar fi coborât — ori accelerat — până la nivelul oponentului său? Indiferent de toate acestea, în vreme ce stăteam cu toții în holul acoperit cu covor din fața sălii de ședințe, așteptând anunțarea rezultatelor, l-am felicitat cu o nedisimulată căldură pentru prestație. Mă simțeam de parcă exemplul meu reușise, măcar pentru moment, să-l detroneze pe al lui Evanson.

În ultima dezbatere din cariera lui, Adam a pierdut cu 4 la 1.

* * *

Azilul în care trăia Sonia Semenov se afla aproape de hotelul nostru; urma să ne întâlnim acolo cu Nina, fiica Soniei, și cu soțul acesteia, Leon, să o vizităm pe bătrână

și apoi să traversăm orașul până la locuința lui Leon și a Ninei, ca să cinăm. M-am bucurat să aflu că și Adam urma să ne însoțească; cu siguranță avea nevoie de o pauză după cinele petrecute în compania celorlalți concurenți la restaurantele Applebee's și Olive Gardens, sau la America's Hard Rock Café. Sau poate că nervozitatea lui tot mai accentuată, cauzată de runda de *impro* a campionatului îi accentuase dorința de a se afla în compania noastră, într-un mediu în care putea vorbi cu sinceritate despre temerile lui și în care noi l-am fi putut îmbărbăta.

În momentul în care l-am luat pe Adam de la hotel cu mașina închiriată, afară se stârnise o furtună — noi ne cazaserăm într-un alt loc, ca să nu stăm împreună cu concurenții — așa că am pornit împreună la drum cu viteză redusă, cu ștergătoarele de parbriz la viteză maximă, iar farurile aprinse, cu toate că încă nu începuse să se înnsereze, îndreptându-ne către Azilul Summerset Home. Adam ne-a rugat să-i reamintim cine este fiecare persoană pe care o va întâlni, cine se înrudea cu cine, pentru că nu-i mai întâlnise pe ruși decât o singură dată. Jonathan i-a explicat că Sonia — care fusese medic și care acum trecuse de nouăzeci de ani — era verișoara de-a doua a mamei lui. Mama lui Jonathan nu o întâlnise niciodată, însă el o contactase la sfârșitul anilor '80, în cele din urmă ajutându-i pe Sonia și pe familia acesteia să se mute de la Moscova la Minneapolis, acolo unde niște prieteni de-ai lor emigraseră ceva mai devreme; familia Semenov ajunsese în Statele Unite în 1991. Sonia nu locuia de multă vreme în azil; demența ei senilă, poate un Alzheimer, se agravase abrupt în ultimul an. Cu toate că era într-o formă bună din punct de vedere fizic, începuse să hălăduiască afară din casă, într-o noapte de ianuarie ieșind îmbrăcată

doar în capot, așa că Nina și Leon nu prea avuseseră de ales. (În vreme ce Jonathan îi povestea toate aceste lucruri lui Adam, eu mi-o imaginam pe bătrână — care fusese medic în Afganistan, care supraviețuise foametei, represiunii comuniste și care îngropase doi soți — bâiguind ceva în rusește, pe un frig de minus câteva grade, în vreme ce dădea ocol lacului artificial.)

La un moment dat ne-am oprit la un semafor. Ploaia se mai domolise, iar Jonathan a redus puțin viteza ștergătoarelor. Prin geamul din partea mea puteam zări o spărtură în norii adunați către vest, o fâșie de cer albastru, strălucitor.

— Mama, mi s-a adresat Adam de pe bancheta din spate, cândva mi-ai povestit că la un moment dat a trebuit să ții un discurs important undeva, poate în New York, după ce ți-a apărut prima carte, și că aveai un trac teribil, cât pe ce să suferi un atac de panică. Și mi-ai mai spus că atunci ai luat una dintre pilulele acelea pentru zboruri în condiții de turbulență. Ceva ce ți-a domolit teama, însă nu te-a făcut să te simți groggy sau ceva de genul ăsta, nu-i așa? Voiam să te întreb dacă nu ai la tine niște pilule dintr-acelea — nu le iei întotdeauna cu tine atunci când călătorești?

Preț de o clipă, m-am gândit să-l mint.

— Am o rețetă străveche pentru valium. Sau lorazepam. Doar că nu le iau aproape niciodată.

— Dacă ajung în finală, îmi poți da una? Mă tot imaginez pișându-mă pe mine de groază. Și mi-am dat seama că, dacă noaptea trecută aș fi avut una dintre pilulele acelea, aș fi putut face ca toate aceste griji să înceteze. Sau măcar să mă îngrijorez mai puțin că aș putea avea o migrenă sau că aș putea să mă pierd cu firea.

— Dar tu te descurci de minune și fără pastile, a intervenit Jonathan. Și nu poți lua chestiile astea așa, când te taie

capul — ceea ce înseamnă că va trebui să cauți alte strategii. Biofeedback. Tehnici de respirație.

Am tras aer în piept, pregătindu-mă pentru *spread*. Cele cincizeci de motive pentru care Erwood mânca căcat, motivele pentru care logica lui Jonathan era profund eronată. Motivele pentru care încrederea noastră în astfel de practici ne punea în lumină șarlatania. Doar că Adam a răspuns pe un ton cât se poate de calm:

— Nu am spus că asta poate înlocui alte lucruri. Că ar fi un fel de soluție magică. Doar că acum este vorba despre o situație înspăimântătoare într-un fel unic, nu credeți? Va trebui să vorbesc fără ajutorul notițelor, în absența unei plase de siguranță, în fața unui public numeros. Televiziuni. Faptul că voi fi filmat pentru uzul cursurilor de dezbateri de pretutindeni.

— Nu cred că-ți dorești să încerci o anumită medicație, pentru prima dată în viață, în preajma unui eveniment atât de important, am spus eu. Pilulele astea pot avea efecte paradoxale — unii oameni devin și mai anxioși în urma administrării unui tranchilizant. Și mai băgați în priză.

Dacă și-ar fi dorit să ia o pilulă într-una dintre nopțile premergătoare plecării la facultate? Apoi altele, pentru a-l ajuta să se confrunte cu inevitabilul stres al școlii? Dacă va începe să le combine cu alcool? Nu că i-ar fi fost greu să și le procure singur.

— În plus, nu este un lucru prea adecvat, a spus Jonathan, ca noi să dăm și altora niște medicamente eliberate pe rețetă.

— Noi nu suntem niște medici adevărați, am făcut eu o glumă, sau o jumătate de glumă.

— În plus, ar putea să te tâmpească. Nu e ceva recomandabil pentru un concurs de *impro*, a adăugat Jonathan. Evanson ne-ar ucide dacă ar afla.

Din nou ne-am pregătit pentru ce va urma, și din nou el ne-a răspuns cu mult calm în glas:

— Dacă vă este teamă de o reacție aiurea, dați-mi o jumătate diseară, ca să văd cum o să mă simt. Am auzit ce-ați spus, însă nu sunt vreun dependent, n-o să încep să le șterpelesc din poșeta mamei. Doar de data asta. Ultimul meu discurs. Dacă vă simțiți îngrijorați sau ceva de genul ăsta, îl puteți suna pe Erwood. Întrebați-l cum stă treaba cu efectele secundare. Poate că nici măcar n-o voi lua, însă știind că *aș putea* s-o iau... tot ce vă rog este să vă gândiți la ce v-am rugat.

— Vei câștiga chestia asta și fără pilule, a spus Jonathan.

— Dacă răspunsul vostru va fi „nu", vă voi respecta decizia. Gândiți-vă însă la asta, bine?

— Bine, am răspuns eu.

Și eu aș fi putut lua o pastilă de valium înainte de a extrage trei subiecte dintr-o pălărie și de a mă adresa unui auditoriu compus din variante de Evanson. Aș fi putut lua una numai ca să pot asculta discursul.

În momentul în care am oprit în parcarea azilului Summerset Home, ploaia încetase. Umiditatea din aer se risipise, iar aerul era răcoros. În direcția spre care se îndreptase furtuna se zăreau fulgere. Am tras adânc aer în piept, așa cum făceam întotdeauna înainte de a păși în atmosfera atât de distinctă a azilurilor pentru bătrâni.

O muzică de fundal discretă se revărsa în holul de la intrare, în mintea mea aceasta făcând o conexiune între Summerset Home și Mall of America, supermarketul prin care eu și Jonathan hălăduiserăm în după-amiaza aceea. De pe o canapea maro s-au ridicat să ne întâmpine, cu un entuziasm tipic Lumii Vechi, Nina și Leon, Adam acceptând cu stânjeneală pupăturile lui Leon. Rușii erau deosebit de

mișcați — așa cum fuseseră dintotdeauna, așa acum vor fi mereu — să-l revadă pe Jonathan, pe care îl considerau un erou. (El îi ajutase cu vizele; îl împrumutase pe Leon cu bani — sau mai bine zis *noi* îl împrumutaserăm — ca să-și deschidă reprezentanța auto, care între timp înflorise, în special mulțumită fidelei lui clientele rusești.) Apoi, cu un puternic accent rusesc, au început să-l laude pe Adam, „domnul nostru Campion Vorbitor"; abia așteptau să asiste la marele discurs. L-am surprins pe Adam cum a pălit puțin în vreme ce explica că era posibil să nu acceadă în finală și că, oricum, va fi ceva plicticos, că nu ar trebui să se deranjeze pentru atâta lucru, la toate aceste argumente rușii răspundeau cu fluturări incredule ale mâinilor. În vreme ce ne apropiam de biroul la care vizitatorii trebuiau să semneze în registru înainte de a pătrunde în „facilitatea" propriu-zisă, am întrebat-o pe Nina cum i se părea că o duce Sonia, iar Nina mi-a răspuns: „Mama mea e mai fericită aici de când o cunosc", ceea ce mi s-a părut a fi un comentariu sarcastic, o sumbră manifestare a faptului că Nina nu încuraja astfel de întrebări, sau poate doar una a englezei ei aproximative.

Ușile glisante s-au dat la o parte și cu toții am pășit în azilul propriu-zis. Am observat cutiuța neagră prinsă de perete, alarma care s-ar fi pornit dacă vreun pacient — toți purtau câte o brățară electronică — ar fi încercat să evadeze. Clădirea era la fel ca toate celelalte aziluri pe care le mai vizitasem în trecut, însă, dintre acestea, se număra printre cele mai frumoase. Mai multe scaune cu rotile stăteau grupate în jurul unui televizor mare, capete albe ridicându-se sau coborând, revenind sau cufundându-se la loc în câte o aţipeală, în vreme ce pe ecran rula, fără sonor, un episod din *Seinfeld*. Exista și o sală de mese în care câțiva rezidenți mâncau sau erau hrăniți, cu toții având în fața lor câte o

tavă. Dinspre șirul de încăperi individuale am auzit alte televizoare precum și câteva dintre protestele obișnuite în astfel de așezăminte, câte un pacient refuzând să fie mutat sau să i se schimbe hainele; dinspre unul dintre coridoare se auzea vocea unui bărbat, adânc cufundat în propria boală neurodegenerativă, strigând ceva într-o limbă numai de el înțeleasă. Acest azil îmi plăcea mai mult decât căminul Rolling Hills: aici inevitabilele mirosuri neplăcute erau subtile; angajații care interacționau cu pacienții manifestau suficientă căldură umană; programele afișate pe pereți — decorațiunile de 4 iulie încă nu fuseseră date jos, poze cu artificii și steaguri — anunțau faptul că în săptămâna aceea azilul urma să primească vizita unui cor de copii sau că un adăpost din apropiere le va aduce rezidenților cățeluși. (Am încercat să nu fac vreo analogie între cele două instituții.) Nu mă relaxasem complet, însă umerii mi s-au destins în momentul în care am încetat să mă mai aștept să mă întâlnesc acolo cu tata, a cărui stare se înrăutățise cu rapiditate; cine știe unde își abandonase ultima dată scaunul cu rotile.

În loc să ne călăuzească spre una dintre încăperi, Nina ne-a propus să luăm loc pe niște scaune bej în vreme ce ea avea să-și aducă mama. Pe o măsuță se zăreau câteva numere vechi din reviste precum *Time* și *Newsweek*. Titluri de copertă anunțând articole despre Dosarele Roswell sau despre Generația X. Un tablou reprezentând un lan de floarea-soarelui, pe unul dintre pereți; oare de unde achiziționează azilurile acestea lucrări de artă? La scurtă vreme, Nina s-a întors însoțită de o bătrână mărunțică, zâmbitoare, îmbrăcată într-un fel de halat alb de doctor. Femeia s-a grăbit să ne ofere câte ceva, vorbind repede în rusă — câte o bombonică mentolată alb-cu-roșu; le văzusem deja, puse într-un bol mare, pe tăblia ghișeului asistentelor. După ce

a împărțit cadourile, femeia a părut că vrea să se retragă — însă Nina a apucat-o de braț și i-a spus ceva, oprind-o. În vreme ce Sonia și Nina continuau să discute, politicos, în contradictoriu, Leon ne-a explicat că bătrâna nu știa cine era Nina; își imagina că eram niște vizitatori ai „spitalului". Sonia spunea că nu are timp să stea de vorbă pentru că erau prea multe treburi de făcut. (De gâtul Soniei atârna un stetoscop; să fi fost unul de jucărie?) Noi suntem familia ta, i-a răspuns Nina. Aceștia sunt verișorii tăi care au bătut drum lung ca să te vadă, i-a explicat ea, arătând către noi; în vreme ce Leon traducea, noi zâmbeam stânjeniți. În cele din urmă Sonia a acceptat să aștepte în timp ce Nina se așeza, pe rând, în spatele scaunelor noastre, prezentându-ne din nou — mai întâi pe Jonathan, apoi pe mine, iar la urmă pe Adam. (Felul în care Nina ne pronunța numele îmi crea cumva impresia că acestea n-ar fi fost ale noastre.) În vreme ce asculta, Sonia se uita la încheietura propriei mâini, acolo unde nu se afla niciun ceas. Însă un amănunt rostit de Nina, referitor la Adam — pe ai cărui umeri aceasta tocmai își pusese palmele — a stârnit interesul Soniei, care s-a apropiat de el, l-a ciupit de obraji, l-a tras de o ureche și i-a pipăit unul dintre bicepși, expresia de pe chipul ei arătând cât de impresionată era de mușchii lui Adam. (Expresivitatea vioaie a acestei pantomime îmi amintea de Klaus.) Apoi Nina a spus: Mama crede că Adam e Jonathan, vărul care ne-a ajutat să ne mutăm în America. Ea crede că a venit aici ca să practice medicina. Sonia mi-a mai sărutat o dată fiul, pe tânărul Jonathan. (Copilul este tatăl bărbatului.) Apoi m-am uitat la adevăratul Jonathan, observând cât de mișcat era să vadă cum o rudă din partea mamei lui se atașează de propriul lui fiu. Adam repeta întruna *spasibo,* cu accentul lui de american din Midland.

Sonia era mai fericită ca niciodată. Către sfârșitul carierei, din motive politice, i se interzisese să mai practice medicina în Uniunea Sovietică, însă acum — iat-o, lucra din nou; după ce se mutase la Minneapolis ea rămăsese, în pofida repetatelor eforturi ale Ninei, complet izolată. Acum o preocupau câteva lucruri — Nina ne-a spus că se plângea de păturile prea subțiri, de lipsa unor anumite medicamente, de câțiva angajați incompetenți — însă își petrecea cele mai multe zile practicând sau simulând tot felul de activități legate de pregătirea ei de medic.

Asistentele — una dintre acestea fiind rusoaică — îi acceptau amăgirea câtă vreme Sonia se rezuma să înfoaie pernele, să ofere suc de mere celor din jur, sau, din când în când, să asculte pe câte cineva cu stetoscopul ei de jucărie. (Cu toate că nu era unul adevărat, cu el puteai auzi pulsul; prin pseudomedicina practicată de ea, Sonia reușise totuși să aducă o reală alinare câtorva semeni.) Uneori își amintea cine erau Nina și Leon, însă de obicei nu; indiferent de aceasta, era întotdeauna ușor deranjată de vizitele lor, de faptul că cei doi voiau să vorbească și să tot vorbească, în vreme ce prin saloane se aflau pacienți ce aveau nevoie de îngrijire.

Cum Nina nu reușea s-o convingă pe Sonia să stea locului, a rugat-o să ne prezinte azilul. Am urmat-o așadar pe Dr. Semenov pe culoare, dând din cap de parcă am fi înțeles ce ne spunea în vreme ce arăta către un pacient sau altul. (Sonia părea să fi pierdut orice înțelegere a diferențelor lingvistice, fiind convinsă că toată lumea o putea înțelege, de parcă, în senilitatea ei, ar fi vorbit esperanto.) De câteva ori, Sonia i-a făcut lui Adam cu ochiul, manifestându-și în felul acesta afecțiunea specială pe care o nutrea pentru fiul nostru, însă eu nu mă puteam abține să nu-mi imaginez că

ocheadele ei voiau să spună ceva de genul: Nu încape nicio îndoială că eu doar mă prefac că aș fi doctor; în realitate știu că sunt doar o bătrână internată într-un azil și suferind de demență senilă; fac toate acestea de ochii fiicei mele, ca să creadă că sunt fericită să mă aflu aici. Știu prea bine că florile de pe tapetul acesta oribil nu au fost pictate de niște maimuțe.

În momentul în care au ajuns la ușile automate culisante, Sonia și-a luat rămas-bun, sărutându-ne pe toți pe rând, pe mine ținându-mă de mână și pipăind din nou bicepsul lui Adam. Am privit-o cum se îndreaptă către biroul asistentelor și cum ia de acolo o tabletă, începând să-i spună ceva nedesluțit uneia dintre angajate, care a zâmbit și a clătinat din cap fără să se uite la ea. Apoi am părăsit azilul Summerset Home și ne-am întors la mașini. După un moment de tăcere uluită, am izbucnit cu toții în râs, minunându-ne de triumfătorul declin al Soniei.

În vreme ce ne țineam, de-a lungul orașului, de luminile din spatele mașinii lui Leon, Jonathan a rostit câteva începuturi de propoziții referitoare la mama lui. I-am pus o palmă pe coapsă ca să-i dau de înțeles că-mi dădeam seama câte emoții îi trezise această vizită. După ce am mai condus o vreme în tăcere, Adam a reluat cu calm discuția despre pilulă, iar eu m-am trezit spunând: Bine, o să-ți dau o jumătate acum ca să vezi cum o să te simți. Nu îmi stătea în fire să iau o astfel de hotărâre atât de repede și într-o manieră atât de unilaterală; am simțit cu palma cum mușchii lui Jonathan se încordează. E-n regulă? l-am întrebat eu, iar el a dat din umeri de parcă ar fi vrut să-mi spună: Acum e oricum prea târziu.

Ajunși pe aleea locuinței lui Semenov, despre care Adam a spus că semăna cu cea a lui Amber, am găsit

flaconul cu pilule galbene din poşetă, am rupt una în două şi, regretând răspunsul impulsiv pe care îl dădusem în maşină, i-am dat lui Adam partea lui. Ceea ce regretam nu era jumătatea aceea — care echivala mai degrabă cu o pană magică decât cu o doză terapeutică —, ci felul degajat în care acceptasem să-i dau lui Adam medicamentul după ce atât eu, cât şi Jonathan, ne exprimaserăm rezervele.

Casa arăta ca un hotel, avea expuse pe pereţi nişte imagini multiplicate probabil în mii de exemplare şi putea la fel de bine să găzduiască azilul Summerset Home — aproape că mă aşteptam să aud muzica aceea de fundal — însă avea un miros aparte, de peşte cu varză sau cine ştie ce lăsase Nina să bolborosească la foc moale în vreme ce noi îi vizitam mama. De pe o tavă de argint, Leon ne-a oferit fiecăruia dintre noi câte un păhărel de vodcă, însă înainte ca eu sau Jonathan să apucăm să intervenim, Adam a spus că el se mulţumeşte cu puţină apă. M-am uitat la el cum înghite pilula. După ce Leon l-a convins pe Adam să-l urmeze în garaj ca să-i vadă maşina tunată, şi după ce Nina s-a retras în bucătărie, am spus:

— Ceea ce am făcut a fost complet inadecvat, faptul că i-am dat lui Adam doctoria fără să mai discutăm puţin înainte. Îmi pare sincer rău.

Cu toate că nu-i stătea în fire, Jonathan a rămas tăcut.

— Cred că e în regulă ca el să ia ceva în toată nebunia asta, însă ştiu că nu despre asta e vorba aici, aşa că-mi cer scuze. Dacă acest lucru te preocupă, îl putem suna pe Eric...

— Nu-l sunăm pe Eric, mi-a retezat-o Jonathan, ca să-i spunem că ne-am sedat copilul. Nu-i sunăm pe Eric şi pe Sima ca să le spunem că...

— Vorbeşte mai încet.

Jonathan s-a ridicat în picioare și s-a îndreptat val-vârtej către ușa pe care se făcuse nevăzut Leon. Cu siguranță toate acestea nu aveau legătură cu cele 0,25 miligrame de lorazepam: Am inspirat adânc. O auzeam în cap pe mama întrebându-mă cât costă canapeaua din piele neagră pe care stăteam. Apoi am încercat să-mi imaginez pentru ea o formă mirobolantă de demență senilă, în cazul în care ar fi ajuns la Rolling Hills. Numai că acel gând a fost imediat copleșit de realizarea — nu mai puțin profundă, în pofida evidenței — faptului că, atunci când mama își va pierde memoria, va uita și lucrurile pe care mi le făcuse tata — cele pe care el le recunoscuse într-un târziu, înainte ca el și mama să se mute din Phoenix la Topeka, cele despre care numai Jonathan și Sima erau puși la curent. „Puși la curent" — mi-am repetat eu această expresie în minte. Atunci când o trăiai singur, trauma era perpetuă. Un copil într-un tren, în spațiul cosmic, în afara timpului. Oare îi voi povesti vreodată fiului meu?

În timpul cinei, Adam s-a arătat participativ și șarmant; era greu de spus dacă atitudinea lui era un efect al pilulei sau o dovadă a ineficienței acesteia. Jonathan s-a arătat reținut, chiar dacă a rămas în permanență cu zâmbetul pe buze, iar eu m-am simțit brusc epuizată, aproape groggy, de parcă eu aș fi fost cea care luase niște doctorii. (Faptul că plăcile senile și încurcăturile neurofibrilare ți se formează în creier și, dacă ești norocos, tot ceea ce rămâne sunt niște urme ale pregătirii tale. Faptul că aș putea rămâne singură cu cunoștințele, după care mă voi pierde pe mine însămi.) Am încercat să ascult ceea ce se discuta, apoi am încercat să par că-l ascult pe Leon, care nu mai înceta să vorbească despre Audi-uri, despre faptul că sunt mult mai bune decât Volvo-urile. M-am văzut nevoită să-mi duc farfuria la

bucătărie, pentru ca Nina să nu-mi mai servească cantităţi imposibile de sturion cu cartofi.

Leon îl convinsese pe Jonathan să bea puţină vodcă. Jonathan nu părea abţiguit, însă în momentul în care cina a luat sfârşit, când, înlăcrimat, Leon l-a îmbrăţişat de câteva ori de rămas-bun pe Jonathan, cu toate că urmau să se revadă în ziua următoare, Adam a sugerat că ar fi poate mai bine să conducă el, cel puţin până la hotelul lui; Jonathan a spus că sigur, după care i-a întins cheile de la maşină. Mi s-a părut ciudat să-mi urmăresc soţul şi fiul de pe bancheta din spate, în special pentru că Adam se afla la volan, de parcă încurcătura făcută de Sonia ar fi schimbat rolurile tuturor. (Contractul de închiriere a maşinii nu îl consemna pe Adam ca şofer autorizat; a-l lăsa pe el să conducă era, într-un fel, ca şi cum l-ai fi lăsat să ia doctoriile altcuiva; aş fi putut folosi această idee dacă m-aş fi încontrat cu Jonathan. Mă lăsasem influenţată de dezbaterile alea.)

După ce Adam a oprit în parcarea hotelului său, s-a întors cu faţa către mine şi mi-a spus că pilula avusese un efect uşor calmant şi că ar aprecia foarte mult dacă în ziua următoare aveam să-i mai dau una. Eu am clătinat din cap, iar el a deschis portiera din spate a maşinii pentru a mă îmbrăţişa, aşa cum stăteam aşezată pe bancheta, de parcă o forţă misterioasă m-ar fi ţinut în loc, în vreme ce Jonathan se muta pe scaunul şoferului. Nu ştiam ce avea să urmeze, însă îmi dădeam seama că va urma ceva şi, după câteva clipe de tăcere, în care am ieşit din parcare, revenind pe şosea, Jonathan a început să vorbească, cu un fel de furie mocnită, despre faptul că-mi împărţeam medicamentele cu o altă persoană, despre faptul că nu îl consultam şi pe el înainte s-o fac, şi eu sunt, în aceeaşi măsură, părintele lui

etc. Eu mă grăbeam să-i dau dreptate, însă nu puteam să nu observ neobișnuita intensitate a discursului lui Jonathan, care îl făcea tot mai furios. De parcă nici măcar nu mi s-ar fi adresat mie, ci unei prezențe obscure aflate pe scaunul din față.

— După care ai vrut să-l sun pe Eric...

— De ce ți se pare aiurea că am vrut asta?

— Pentru că nu știi să respecți limitele. Pentru că Eric nu este doctorul lui Adam, sau doctorul nostru, el nu este nici măcar vreun coleg apropiat. Este soțul unei prietene pe care tu ți-ai transformat-o în psihoterapeut și uită-te și tu la ce-a dus chestia asta. Pentru că (nu a mai spus și asta) nu poți să-ți întinzi mâna peste funiile întinse în dreptul exponatelor unui muzeu pentru a fura de acolo pilula magică care ar putea să-i facă pe Darren sau pe Adam să devină fluenți sau să atingă piciorul Donnei în timpul unei cine în Taipei, în subsolul locuinței lui Sima.

— E foarte posibil să fi fost o decizie greșită, am răspuns eu. Și indiferent de asta, m-am comportat complet aiurea, așa este. Îmi pare rău și gata. Nu știu însă dacă de vină e azilul acela sau alcoolul, însă...

Însă Jonathan era Adam — agresivitatea, viteza, tensiunea vizibilă în zona tâmplelor — care îmi demonstra că împărțirea pilulei dovedea faptul că eram incapabilă să respect limitele. Că transformasem totul într-o rețea de relații întretăiate. Eu eram Creierul care scrisese vaca purpurie pe care Darren o împușcase de pe dealul din apropiere și pe care acum mama lui Jonathan trebuia s-o călărească pe vecie în primul ei film pe care el nu l-a realizat niciodată. Sper că ești mândră de tine, stricătoareo de căsnicii. Bărbățoi suferind de invidia penisului ce ești. Pizdă. Curvă

ambidextră izabeliană — din Beitou sau Peitou, a omis el să menţioneze.

— Să ne mai mirăm că prietenia ta cu Sima a...?

— Nu vreau să vorbesc despre Sima, bine? Nu are nicio legătură cu...

Am oprit în dreptul hotelului nostru. Jonathan a oprit motorul maşinii, însă a rămas cu faţa îndreptată înainte. De parcă parbrizul ar fi fost un fel de teleprompter de pe care îşi citea propoziţiile, cu o tot mai mare viteză. De ce nu putem să petrecem nici măcar o seară nenorocită fără să încurcăm borcanele, fără confuzii. Între lucrurile personale şi cele profesionale. Între statutul de doctor şi cel de pacient. Între medicii adevăraţi şi cei închipuiţi, cei care-şi poartă la gât stetoscoapele lor de jucărie. (Ziegler nutrea o admiraţie specială pentru cercetările din domeniul oncologiei.) Dezbaterile pe teme politice şi cele despre valori. Eu mă uitam la tetiera din faţa mea. Apoi am închis ochii. Abia dacă înţelegeam ce spune; de parcă ar fi trebuit să traduc dintr-un grai străin pe care cândva îl vorbisem fluent. Trebuia să fac un efort tot mai mare, indiferent cât de pozitive erau efectele cognitive ale experienţei. Cu toate acestea, în chip paradoxal, ştiam deja ce urma să spună. Că avea să-mi facă o destăinuire. (Tonul cu care Jonathan îmi vorbea începuse să se schimbe.) Faptul că furase pictura. Furase *Fecioara cu pruncul*, cu tot cu rama arsă a acestuia. Era cel mai urât lucru pe care îl făcuse vreodată. Apoi balamalele s-au deschis, relevând alburnul mai moale al vocii lui, supărarea părând să-i fi trecut. Îi părea nespus de rău. (Începuse să plângă.) Iar eu continuam să încerc să-l opresc — „Nu vreau să vorbesc despre Sima“ —, însă era deja prea târziu. Îmi pare atât de rău, suspina el, aruncându-şi cârja, pălăria, cravata.

* * *

Ghirlandele de luminiţe strălucesc în centrul pentru evenimente al auditoriului de la Mall of America, plin până la refuz cu concurenţii, angajaţii, familiile şi reporterii care transmit rundele finale ale Turneului Naţional de Discursuri şi Dezbateri din 1997. În dreapta îl am pe Jonathan; în stânga pe Nina; pe rândul din faţa noastră: Evanson şi alţi antrenori şi studenţi din Kansas. Un banner albastru, uriaş (VIITORUL DISCURSULUI) asigură fundalul scenei. Sub acesta, pe nişte mese acoperite cu pânză albastră stau înşirate trofeele înalte, cositorite, pentru care vor concura adolescenţii. Pe culoare au fost instalate câteva camere de televiziune; nişte bărbaţi cu căşti pe urechi le ţin îndreptate spre scenă. Entuziasmul celor prezenţi în sală este imposibil de ignorat, fiind tot mai mare, tot mai acaparator — de parcă multă lume ar fi venit aici nutrind în special speranţa să vadă cum vreun concurent cedează nervos din pricina tensiunii. În sondaje, cei mai mulţi dintre americani recunosc faptul că temerea lor cea mai mare este aceea de a vorbi în public — o temere mai mare decât cele provocate de iminenţa unui război nuclear, de zbor sau de şerpi ori păianjeni, mai mare, conform acelorași sondaje, decât moartea însăși. Dar de ce, mai exact? Oare este evident că această teamă ar trebui să fie mai mare decât cele provocate de viteza excesivă sau de străpungerea atmosferei terestre? (Nici măcar cei mai puternici regi de pe acest pământ nu ar fi putut conduce un automobil nou, strălucitor, şi nici nu ar fi putut zbura...).

Întrucât este vorba despre o scenă lingvistică primordială, vocea lui Klaus se aude în întuneric. Cei adunaţi în sală, comunitatea, toţi aceştia cer ca vorbitorul să fie

deopotrivă un individ aparte (pentru a putea fi premiat, discursul tău trebuie să fie original) și unul cât se poate de adecvat publicului (discursul tău trebuie să fie pe înțelesul tribului.) Prin gura acelui individ, noi trebuie să auzim *cum vorbește publicul.* Sau: tu nu doar vorbești acolo, ci reprezinți în chip ritual însăși capacitatea omului de a vorbi; a fi victorios echivalează cu a fi un poet care împrospătează ideea de sociabilitate, care devine o altă persoană în clipa în care limbajul se revarsă prin el — asemenea îngânărilor lui Glenn Gould și a clătinărilor lui din cap, identice celor ale mele și ale fiului meu; a eșua în această strădanie echivalează cu a-ți pierde statutul de persoană socială — să regresezi până în propria pruncie (din latinescul *puerunculus,* sinonim cu *infans,* adică lipsit de darul vorbirii) sau, mai rău: până la statutul de bestie. Faptul că aici discursurile ar trebui să fie improvizate — nu sunt permise notițele sau consultarea Internetului — are darul de a ridica miza competiției arhaice. În realitate, vorbitorul s-a pregătit, s-a antrenat să maimuțărească naturalețea, ceea ce te pune însă în situația de a fi deconspirat ca maimuță. (Și un animal poate muri de rușine.)

Un bărbat scund și pleșuv, lumina reflectoarelor reflectându-i-se din scalpul lucios, pășește pe scenă. Acesta este Arthur Naylor, președintele Ligii Naționale de Discursuri Argumentative. La reverul sacoului său închis la culoare, o mică broșă cu diamant captează lumina; fiecare antrenor al cărui elev a câștigat vreodată un campionat național a primit una identică. Bărbatul extrage din buzunarul de la piept un cartonaș și citește de pe el codul primului finalist, numele, liceul și întrebarea acestuia. Apoi repetă, încet, întrebarea: Ce poate face Guvernul Columbiei pentru a pune capăt conflictului cu FARC? Pot auzi cum în jurul

meu sute de oameni își notează, în întuneric, întrebarea, un hârșâit pe care eu îl asociez mai puțin cu limbajul scris decât cu fojgăiala agitată a șoarecilor. Dacă un animal poate fi dresat să picteze, de ce nu ar putea fi dresat să scrie? Naylor părăsește scena prin stânga. Eu încerc să-mi amintesc cine sunt membrii FARC. Un grup de gherilă. Un grup de ibecși, de capre șamoa, de lame, de antilope gnu și de urși.

Iată-l pe primul vorbitor, pe copilul îmbrăcat ca un om mare, cum pășește pe scenă. Se uită în ochii judecătorilor aflați pe podiumul înălțat în fața auditoriului — printre aceștia se zăresc un senator și un ambasador de rang secund — iar în momentul în care femeia care cronometrează concursul îi face semn din cap că este gata, concurentul pășește pe funia întinsă. În pofida alergiei mele la pompozitatea lui Klaus, o pompozitate care nu a făcut altceva decât să crească după moartea lui, pot simți ceva primordial îndărătul pospaiului de evenimente curente: un băiat imitând limbajul politicii și al politicienilor, limbajul bărbaților. La scurtă vreme, cel aflat pe scenă începe să explice pericolul pe care îl reprezintă plata răscumpărărilor cerute de o forță paramilitară, faptul că aceasta nu duce decât la înmulțirea numărului răpirilor și a luărilor de ostatici, însă poate că tânărul vorbitor care își ține sprâncenele ridicate în chip teatral, încearcă subtil să sugereze propria lui captivitate — un strigăt de ajutor adresat oamenilor mari din sală? Doar că acolo nu există oameni mari, iată ce trebuie cu adevărat să ajungi să afli; faptul că părinții tăi sunt doar încă două corpuri care fac cunoștință cu peisajul și cu intemperiile, încercând să-și dea seama ce se întâmplă percepând vibrația coloanelor de aer, redescriind împrejurările ca pe o necesitate combinată cu religia sau cu Teoria Lumii de Gheață sau cu Știința Evreiască, dezvăluind adevăruri profunde cu

antonimele acestora în vreme ce regimurile de înțelegere se surpă în *spread*.

În întunericul artificial, în vreme ce vorbitorul își încheie discursul cu o glumă, făcând publicul să râdă copios, prezențele din jurul meu încep să pâlpâie: acum lângă mine se află Porter — iz de tutun de pipă — și Caplan și toți ceilalți bărbați care m-au consultat, care m-au învățat meserie; ci se află aici ca să-mi evalueze fiul (nu un bărbat, evident, ci un băiat, un băiat etern, Peter Pan, un bărbat-copil, de vreme ce America este o nesfârșită adolescență). Au mai rămas doar câteva săptămâni până când el va ieși de sub supravegherea mea, transformându-ne pe mine și pe Jonathan într-un cuib părăsit. Care este viitorul vorbirii lui? Mă foiesc pe scaunul meu moale, ignor prezența celor din jur doar pentru a descoperi că mă uit la cefele lui Jonathan și a lui Sima, câteva fire argintii abia vizibile în avion, pandantivul întors la spate, un iz de santal în locul celui de tutun. Se aud șoapte; ei cred că nu le pot auzi. Jonathan spune: Va pierde turneul pe mâna lui, ba nu, Evanson spune asta, s-a întors ca să-și etaleze rânjetul de lup, damful de ceapă la grătar al respirației lui.

Jonathan îmi ia mâna prin întuneric. Palma lui este caldă, grăitoare: o să îndrept chestia asta; voi face tot ce va fi necesar. Naylor revine pe scenă.

Vorbitorul 433NN de la liceul din Apple Valley, Minnesota — câteva ovații pentru concurentul favorit al orașului menționat erup dintr-o latură a auditoriumului, însă sunt imediat întrerupte de privirea severă a lui Naylor. Întrebarea este: Embargoul a fost un lucru bun sau un lucru rău pentru Castro? Întrebarea este: Ai știut dintotdeauna că vrei să devii psiholog? Cum te simți în postura de persoană de renume mondial (discursul tău deopotrivă original și

ininteligibil pentru acest trib)? Asemenea unuia dintre acele pandantive BFF rupte în două, cealaltă jumătate a pilulei lui Adam, aflată în buzunarul meu. (În dimineaţa aceea îi dădusem una întreagă.) În vreme ce tânăra din Apple Valley îşi începe discursul enumerând câteva dintre încercările eşuate ale CIA de a-l asasina pe Castro (trabucuri explozive, stilouri otrăvitoare), eu — dând frâu liber unui impuls copilăresc — îmi vâr jumătatea de pilulă în gură.

Aceasta are asupra mea un efect paradoxal. Vorbitoarea încă îşi mişcă buzele, enumerând ceva pe degete, însă eu nu-i pot auzi discursul. La început, tot ce pot auzi este sângele care-mi circulă prin cap, zumzăitul nervilor auditivi inactivi. Apoi, venind de nu se ştie unde, percep un fel de ţiuit estompat, asemenea unei muzici de fond puse în surdină. Pornind dinspre scenă, aceasta se răspândeşte prin Mall of America, prin azilurile Summerset Home şi Rolling Hills, prin Hypermart, prin Fundaţie şi prin băcănia Dillon's de pe strada Huntoon. Zgomotul de fond de la sfârşitul istoriei. Ininteligibil, însă conturat. Tânăra face câţiva paşi la dreapta, trecând de la o temă la alta, însă îşi ţine gura închisă. Acum vorbeşte doar din ochi.

Mi-i închid şi eu pe ai mei. După câteva minute, aplauzele perceptibile indică faptul că discursul mut s-a încheiat. Apoi îmi imaginez că, de jur împrejurul meu, auditoriumul s-a golit, în el rămânând doar Jonathan, la dreapta mea, care încă mă ţine de mână. Următorul vorbitor este XN722, Adam Gordon, de la liceul din Topeka. Întrebarea este: Poţi citi alfabetul de pe pieptul Sfântului Eberheart, limba nativă a laptelui şi a oamenilor? Întrebarea este: O poţi folosi pentru a scrie un poem? Unul despre familie, artă, memorie şi înţeles, despre felul în care acestea sunt făcute şi desfăcute? Deschid ochii.

Îmi dau seama că felul în care Adam păşeşte nu este al lui, că vrea să pară băţos, că încearcă să se comporte cu naturaleţe, camuflând cu un calm aparent încordarea propriilor muşchi, indiferent de efectele benzodiazepinei. Tăcerea publicului este acum totală; aud ţăcănitul pantofilor lui pentru ocazii speciale, al tălpilor confecţionate din cauciuc tare izbind podeaua de tip Marley. Odată ce ajunge în locul desemnat, odată ce-şi întoarce faţa către public, confruntându-se din priviri cu judecătorii, îmi pot da seama că se simte uşor orbit de lumina reflectoarelor; Evanson îl învăţase însă cum să evite contactul vizual, să se prefacă că zăreşte chipurile din sală (cele aflate dincolo de balustradă). Dintr-odată, cu toate că sunt conştientă că acest lucru este imposibil, Adam pare că se uită direct la mine, zâmbind uşor, politicos, însă fără să mă recunoască. (Ai idee cine sunt oamenii aceştia drăguţi?) El stă acolo nemişcat, de parcă ar continua să se uite în ochii mei, aşteptându-se ca eu să-i dau startul.

Darren se gândește la ea, se va gândi întotdeauna la ea, de parcă ar fi fost deja acolo, bila de snooker, o sferă perfect șlefuită, făcută parcă din gheață de patinoar, o lună de stea moartă, infinit de densă, suspendată pe firmamentul subsolului, un stroboscop de discotecă care nu răspândește în jurul lui niciun fel de lumină, doar absorbind-o. Darren simte că s-a întors și a aruncat-o către masă înainte s-o ia dintr-un alt buzunar aflat într-unul dintre colțurile acesteia, simțindu-i în palmă greutatea, răceala și netezimea rășinei. Înainte ca boboaca aceea megasexy să-l facă poponar, retardat, înainte ca Darren să-și înfigă degetele în părul ei — prietenii ei interpunându-se — hotărându-se să folosească bila, înainte ca doi elevi din ultimul an să-l împingă înapoi către perete, locul de unde plecase, ea se află deja acolo, rotindu-se în aer, pe loc, bila de snooker, bulgărele de zăpadă, mingea de baseball pe care, într-o vară, Brett Nelson încercase „să i-o vâre în cur", spărgându-i un dinte, mingea de dinte, compusă din dinții lui și ai lui Nick Dewey, calcifiată, smălțuită, rotindu-se ușor în jurul propriei axe, vizibilă din toate unghiurile, acordând suficient timp tuturor celor prezenți să se dea la o parte, tuturor petrecăreților să se răsfire, să facă curat în urma lor, să înmiresmeze atmosfera cu spray Glade cu aromă de lămâie, părinților să revină acasă de la întâlnirea târzie din Kansas City, prea obosiți ca s-o observe atârnând, la nivelul ochilor,

în momentul în care coboară în subsol să ureze noapte bună, suficient timp pentru ca elevii din ultimul an să absolve liceul și să plece la facultate, pentru ca Darren să-și mai încerce o dată norocul la Dillon's, să prețuiască nessul, în vreme ce banii pești se adună în sertarul lui până când se trezește conducând Fiero-ul argintiu către casă, venind de la petrecerea organizată pe malul lacului Clinton, toți ochii ațintiți asupra mea, trecând pe autostradă pe lângă o versiune a lui însuși, coborând geamul mașinii ca să-i strige „poponarule", ca să-i strige „retardatule", Mandy aflată pe locul mortului, bila de snooker vizibilă prin geamul din stânga lui, poziția acesteia rămânând constantă. Să înțelegem că el nu ar fi aruncat-o, doar că în realitate o aruncase dintotdeauna. Dacă fac semnul crucii, aceasta ricoșează din mine. Se lipește de tine.

Olde English (Adam)

În vis, trofeul era atât de greu încât trebuise să-l târască pe covorul coridorului, ţinându-l de braţele ridicate, cositorite, ale oratorului grec în vreme ce căuta singur camera bunicului său, însă în realitate mama lui tocmai adusese la Rolling Hills un exemplar al ziarului *The Topeka Capital-Journal*, în paginile căruia exista o fotografie înfăţişându-l pe Adam ţinând trofeul în braţe.

El, mama şi bunica lui aşteptau în curtea cimentuită, în vipia sfârşitului de iulie. Nicio altă persoană nu se mai zărea pe afară. Cei trei stăteau aşezaţi la o masă metalică, o umbrelă mare, roşie, care pârâia în bătaia rafalelor intermitente de vânt, protejându-i de soare. Câteva aspersoare prost fixate în pământ întunecau cimentul. Adam se uita cum un avion cu reacţie trasa linii de condens pe un cer altminteri albastru. În cele din urmă tatăl lui şi-a făcut apariţia împingând prin uşile automate scaunul cu rotile al bărbatului cel mărunţel, parcându-l între Adam şi bunica lui. Ca de obicei, bunicul lui era îmbrăcat, fusese îmbrăcat într-un fel de trening subţire, cel de acum fiind unul albastru cu picăţele albe. Îşi ţinea genunchii apropiaţi şi înclinaţi spre dreapta. Asemenea unui schior sau a unui *skateboarder* care execută o figură în aer, s-a gândit Adam; oare asta nu necesită o mare forţă musculară în zona trunchiului? Toată acea cocaină, toată acea metamfetamină.

Vârâte în papucii maro, labele picioarelor bunicului păreau neverosimil de mici. Asemenea acelor picioare-lotus pe care le văzuse într-o fotografie alb-negru, poate într-un manual.

Rose s-a grăbit să ajusteze înfăţişarea soţului ei: a presat părul alb, rărit, al acestuia, care se iţise smoc deasupra frunţii (după care s-a ridicat la loc), i-a centrat genunchii şi l-a ajutat să-şi întindă puţin picioarele, i-a şters firimiturile albe rămase la colţul gurii cu un şomoiog de şerveţele pe care, spre consternarea lui Adam, şi le-a vârât înapoi în poşetă. Bătrâna a efectuat toate aceste gesturi fără afecţiune şi fără să se simtă ofensată, de parcă ar fi făcut curat pe un birou.

Tati, uită-te la articolul ăsta despre Adam, care este campion naţional la... un fel de dezbatere. Bunicul lui a dat semne că se uită, după care, ţinându-şi palma semideschisă, a ridicat o mână tremurătoare către mama băiatului, de parcă chiar ar fi intenţionat să apuce ziarul, însă în cele din urmă s-a mulţumit să-şi petreacă degetele peste hârtia acestuia. Şi-a întors capul către Adam şi a deschis gura într-un fel care sugera că mai degrabă îi căzuse falca. Aceasta îi tremura uşor. Toată lumea aştepta să vadă dacă va spune ceva. Adam a simţit cum îl apucă un râs interior involuntar, pe care l-a mascat cu o tuse. În cele din urmă gura bunicului s-a închis la loc, iar Adam a observat cum atenţia din ochii bătrânului — de culoare albastru-deschis, roşii pe margine şi urduroşi — se risipeşte.

— Nepotul tău e un tocilar, a spus Adam rar, cu glas tare, zâmbind, îndemnându-se să pună o mână pe umărul mic, rotund, al bunicului; se simţea obligat să-i adreseze câteva propoziţii nostime trupului aşezat în scaunul cu rotile şi să arate că nu-i era teamă să-l atingă. Adam începuse să năduşească, simţea în nări mirosul propriului deodorant.

Era greu să te hotărăşti ce să-i zici unui om care poate că aude, poate că nu aude ce-i spui, care nu-ţi poate răspunde (exact opusul profund al dialogului cu un psihanalist). „Din păcate, nu am fost un aruncător îndeajuns de talentat". Bunicul lui fusese mare amator de baseball — în maniera semientuziastă în care bunicul lui fusese orice; un fel de norme ale pasiunii pentru baseball îi fuseseră inoculate cândva la începutul secolului. Adam şi-a retras mâna de pe umărul bătrânului, atingând fără să vrea pielea de pe gâtul acestuia, care era cumva rece şi uscată; poate că bătrânii încetează să mai transpire.

Îl mai ţii minte, tati, pe Adam cum juca baseball — când ai venit din Phoenix să-l vizitezi? Bunicul s-a uitat la mama lui Adam şi un licăr de recunoaştere a părut că-i străbate chipul, un efect de undă, muşchii bătrânului tensionându-se uşor, ceea ce a avut darul să tensioneze şi tăcerea: Oare se pregătea să vorbească — sau cel puţin se străduia să formuleze nişte fraze? Încă o dată, cei trei vizitatori au aşteptat stânjeniţi să vadă dacă bunicul va vorbi, deşi această aşteptare începea tot mai mult să devină o formalitate; bunicul lui Adam nu mai rostise un cuvânt de aproape un an. Adam asculta zgomotele din trafic pe fundalul fâşâitului aspersoarelor, apoi şi-a concentrat atenţia asupra şuieratului păsărelelor negre de pe acoperişul jos al azilului. A încercat să-şi aducă aminte timbrul vocii bunicului, s-o audă în propriul cap, însă în zadar. De fapt, Adam nu era sigur că ar fi putut „auzi" vocea cuiva, că ar putea-o reproduce în minte. Dar oamenii nu vorbesc întotdeauna de parcă ar putea auzi chestii în minţile lor — nu numai să cunoască şi să-şi amintească ce ştiu despre glasuri, muzică, sunete, ci chiar să retrăiască proprietăţi ale înălţimilor tonurilor şi ale timbrurilor? Capul lui era întotdeauna doldora de limbaj,

însă nu auzea niciodată, în interior, zgomote. Vocile nu păreau să aibă un timbru anume. Adam se întreba dacă aceasta nu ar putea să însemne că suferă de ceva.

Acum începuse să vorbească tatăl lui, de dragul vorbitului, despre Liga Mică — despre brutalitatea manifestată de alți tați, care își fac copiii să plângă, ajungând să se bată între ei în tribune — însă Adam continua să încerce să asculte ce se auzea în propriul său cap; vorbise cu Amber cu numai câteva ore în urmă, iar acum se căznea să-i reaudă vocea, ceea ce pentru el semăna cu încercarea de a-și flexa un mușchi inexistent, punând la lucru un simț-fantomă. Și-a închis ochii preț de o secundă, și-a șters sudoarea de pe frunte cu antebrațul; poate în felul acesta ar fi fost în stare să perceapă un ecou îndepărtat al intonației ei; ceea ce l-a ajutat să și-o poată imagina vorbind, să-i citească buzele. (Faptul că-și imagina mișcarea buzelor ei, a limbii, micile ei strungăreţe, avea să-i provoace o erecție; ce fel de pervers, se întreba Adam, simte cum i se scoală în vreme ce-și vizitează un membru al familiei internat într-un azil?)

Vocea lui Evanson, și-a dat cu neliniște Adam seama, îi părea mai apropiată decât cea a lui Amber — poate pentru că trupul lui știa cum s-o aproximeze, s-o mimeze, s-o lase să țâșnească dinspre laringe și dinspre cerul gurii; aceea era o voce cu adevărat prezentă numai dacă o puteai imita, dacă deveneai mediumul ei? Sau poate că vocea lui Evanson i se părea apropiată pentru că Adam o auzise de atâtea ori înregistrată, de parcă creierul lui învățase deja s-o separe de originea întrupată a acesteia. Așa s-ar fi putut explica de ce îi era mai ușor să-și imagineze contururile vocii lui Tupac decât pe cele ale lui Jason, de ce putea să reconstituie vocile rudelor cu care vorbise la telefon, chiar dacă o făcuse destul de rar, cu mai multă ușurință decât

vocile persoanelor cu care vorbise des, însă față-n față. (Nu era limpede care dintre voci ți se cuibăreau în minte, care ți se implantau; acest fenomen nu urma o ierarhie a intimității; nu îl puteai controla.) Însă nici măcar vocile pe care le simțea ferm inculcate în mintea lui nu produceau vreun sunet. Cea a lui Klaus, bunăoară, a bunicului său clectiv, se făcea adesea auzită în capul lui, însă amănuntele acesteia — sintaxa literară, felul în care Klaus folosea citate la tot pasul — „sunau" asemenea unei scrieri. Ca atunci când Adam își citea câte o poezie, iar rimele îi păreau a fi nici sunete, nici tăceri. Melodii neauzite în urechea minții. Muzica amuțită a conștiinței. Poate că toată lumea experimenta acest lucru — faptul că a vorbi despre voci pe care le auzi în minte este în fond ceva metaforic; dacă chiar ai fi auzit voci, locul tău ar fi fost la Fundație.

Deodată, bunicul lui a produs un zgomot. Un fel de geamăt sau orăcăit — adânc, răgușit — care a durat două sau trei secunde. La începutul și la sfârșitul acestuia Adam a putut percepe niște ușoare modulații care ar fi putut reprezenta încercarea de a rosti niște foneme, de a rosti ceva cu sens, de a vorbi pur și simplu. Mici fosfene lingvistice. Să fi fost un cuvânt, sau o propoziție, sau o manifestare a durerii sau o expulzare involuntară, non-semantică, a aerului, niște vibrații fără semnificație străbătând corpul bătrânului? Chipul bunicului nu exprima nimic, nu dădea nimic de înțeles, cu toate că bătrânul își întorsese fața către Rose. Adam nu știa dacă zgomotul acela fusese o manifestare a vocii bunicului sau o negare, lipsită de sens, a acesteia. Orice va fi fost, fusese ceva oribil, indecent: poate că bătrânul făcuse pe el. Fără să vrea, Adam și-a imaginat zgomotul acela ca pe unul care acompaniază un orgasm. A rămas surprins de dezgustul, de furia, de rușinea pe care

le-a simţit în clipa aceea. Încerci să ne vorbeşti, tati? Ai ceva să ne spui?

Acest sunet care fusese aproape vorbire — nu una pre-, ci post-verbală — i s-a aciuat în creier. Încă îi rezona în cap atunci când şi-au luat rămas-bun, îmbrăţişându-l pe rând pe bătrânul inert — cu excepţia bunicii. Însoţit de tatăl lui, Adam a împins corpul din căruciorul cu rotile înapoi în azil, parcându-l în camera comună, acolo unde corpul urma să aştepte ora prânzului. S-a apropiat de biroul la care câţiva angajaţi stăteau aşezaţi pe scaune, mulţumindu-le — aşa cum văzuse de atâtea ori că obişnuiau să facă părinţii lui — pentru faptul că-l îngrijeau cu atâta dăruire pe bunicul lui. Apreciem nespus efortul dumneavoastră, grija pe care o oferiţi unui membru al familiei noastre, a spus el, s-a auzit el spunând, însă în mintea lui acest discurs era umbrit de obscenul protest al bunicului său. Uitaţi-vă la băieţelul meu cel celebru, a spus tatăl lui Adam întinzând ziarul împăturit femeii îmbrăcate într-un halat verde; a câştigat un campionat naţional de oratorie! Femeia a luat ziarul şi, uitându-se când la fotografie, când la Adam, a zâmbit politicoasă. Adam a rostit câteva cuvinte auto-minimalizatoare, percepând încă o dată, undeva în fundal, geamătul bunicului.

După ce au lăsat-o pe Rose cu maşina şi s-au întors acasă, zgomotul acela i se retrăsese în memorie; nu mai părea să pornească din propriul lui corp. În loc să se îndrepte imediat către camera lui, sau către televizorul din living, ca să urmărească *Rap City* pe canalul BET, sau să vorbească la telefon, sau să se fofileze plimbându-se cu Camry-ul, s-a aşezat împreună cu mama lui la masa din bucătărie, în vreme ce tatăl pregătea cafeaua la espressorul argintiu pentru aragaz.

— Cum ţi s-a părut, şi-a întrebat el mama cu o voce pe care se pregătise s-o folosească la facultate, să-l vezi în condiţia aceasta? Mut. Cred că ţi-a fost greu.

— Păi, ar fi mai bine dacă ar putea să se dea bătut. Pentru toată lumea. Cred că nu-i face bine să fie atât de puternic. Nu a fost niciodată bolnav. Vreau să spun — nici măcar o răceală.

— Crezi că ştie cine suntem, unde se află?

— Cred că da. În cea mai mare parte a timpului.

— Prin urmare, tu crezi că el ascultă însă nu poate să răspundă.

— Mda.

— Asta mie mi se pare cea mai nasoală variantă. Un coşmar. Faptul că nu poţi răspunde.

— Da.

Tatăl lui Adam aşază o cană albastră ciobită în faţa mamei lui şi li se alătură celor doi la masă. Adam nu bea nimic care să conţină cofeină, din pricina migrenelor.

— Când a fost ultima dată când ai purtat o conversaţie adevărată cu el? a întrebat el.

— Anul trecut încă vorbea destul de mult, a răspuns mama lui.

— Mă refer la o conversaţie substanţială, nu la faptul că încă mai putea să rostească câteva cuvinte din când în când.

— Au trecut ceva ani, a intervenit tatăl lui.

— Am purtat cu el câteva conversaţii adevărate pe când tu erai la gimnaziu şi apoi în primul an de liceu, a spus mama lui.

— Despre ce?

— Am discutat despre o mulţime de lucruri, a răspuns ea sorbind o gură de cafea.

Apoi încă una.

— Despre dinamica familiei noastre din vremea când eu eram o copilă. Despre faptul că o favoriza pe sora mea, de exemplu.

— Crezi că ţi-a citit vreodată cărţile?

— Cred că le-a frunzărit. El spunea că le citise. Întotdeauna ţinea să-mi spună că erau „foarte interesante". Zicea: „Jane scrie cărţi pentru femei cu probleme"

— Probabil că se simţea ameninţat, a spus Adam.

— În ce sens?

— De succesul tău.

— Poate. Nu sunt prea sigură. Părea indiferent.

— L-ai confruntat vreodată cu privire la cutia pentru şerveţele?

Mama lui Adam a izbucnit în râs.

— Nu prea.

— Nu-mi amintesc cum suna vocea lui.

— Are tatăl tău nişte înregistrări.

— Cu el zicând *ce?* a întrebat Adam.

— Amintindu-şi tot felul de chestii, a răspuns tatăl lui. Nimic special. Pur şi simplu l-am făcut să vorbească. Pe atunci făceam asta cu o mulţime de oameni — am benzi cu Dr. Tom. Cu Klaus citindu-şi, în germană, piesele de teatru. După primul atac cerebral. Îţi aminteşti călătoria aceea?

— Destul de vag. Am putea să le ascultăm?

Adam a observat felul în care tatăl lui se uită la mama lui, aşteptându-i răspunsul.

— Desigur, a spus Jane.

— De ce nu am face-o acum? a întrebat Adam.

Poate că înregistrările vocii lui vor şterge sunetul acelui orăcăit.

— Jonathan, mai ştii unde sunt?

Tatăl lui Adam s-a dus să aducă casetele din camera dezordonată de la subsol pe care o numea „atelierul meu". Poate că mama lui s-ar putea simți stingherită să asculte vocea tatălui ei revărsându-se din casetofon, deopotrivă de dinainte și de dincolo de mormânt. Adam percepea cu limpezime intensitatea momentului.

— Nu este necesar să ascultăm înregistrările dacă vi se pare straniu.

— Nu, sunt curioasă. Vorbea cu destulă elocvență. Ar fi fost bun la concursurile de *impro*.

— L-aș fi făcut praf, a glumit Adam.

— Dar nu ar fi fost un bun orator, a continuat ea fără să-l audă pe Adam. Vorbea foarte rar. Asta te putea exaspera.

— L-aș fi făcut praf și pulbere.

— N-am găsit decât una, a spus tatăl lui Adam revenind la masă cu un casetofon portabil gri. Am mai găsit acolo și benzile de magnetofon ale disertației mele, i s-a adresat el lui Jane. Ar trebui să le transfer pe casete, pentru Adam. Că tot veni vorba de „spreaduială".

Tatăl lui Adam a pus caseta în casetofon, însă nu a apăsat niciun buton. În cele din urmă mama lui s-a întins și a apăsat pe „Play".

În primele câteva secunde, cei trei nu au auzit decât fâșâitul benzii. Apoi s-a distins vocea lui Jonathan, mai subțire, mai tânără (era greu să distingi tinerețea vocii de vechimea metodei de înregistrare): *OK, OK, gata, prin urmare stăteam de vorbă, tu ziceai ceva despre casa din Brooklyn, de pe Avenue J. Și că tu însuți confecționaseși aproape toate piesele...*

Aproape toate piesele de mobilier, precum și multe dintre jucăriile fetelor. În pofida faptului că mâna asta, mâna mea dreaptă, nu s-a deschis niciodată complet, nici nu s-a închis.

Acum chestia asta ar fi considerată un handicap și probabil că aș fi putut să fac cerere pentru pensie pe viață, pe caz de boală, să nu muncesc niciodată. Însă asta se întâmpla pe vremea când oamenii erau nevoiți să se descurce. Și de fapt niciodată...

Vocea lui era puțin mai pițigăiată decât se așteptase, probabil din pricina benzii. (Sau poate că vocile păstrate în memorie devin mai grave?) „R"-ul dispărea după vocale — asemenea unui tip din Brooklyn care-și dorește să pară britanic. Adam percepea acest amănunt ca pe o prețiozitate. Una întărită de o anumită încetineală, de patriarh care o ține langa, convins că tot ce spune este interesant. Pronunția — în pofida recentului blocaj al sângelui care îi iriga creierul, a micii pareze faciale — îi era limpede.

asta nu m-a oprit să-mi văd de tâmplărie. Am economisit o sumă considerabilă, una deloc insignifiantă, de bani. Pentru că ceea ce nu puteam face puteam repara, iar Rose obișnuia să aducă acasă scaune sau alte piese de mobilier abandonate, pe care eu le recondiționam. De fapt, probabil că aș fi putut să transform această activitate într-o afacere lucrativă. Lui Rose îi place să vorbească despre cât de puțini bani câștigam pe vremea aceea, însă dacă ai calcula câți bani făceam și câți economiseam, ai spune mai degrabă că o duceam foarte bine. Cheltuiam puțin cu casa, însă aveam o locuință bună. Cu siguranță fetelor nu le lipsea nimic. Îmi amintesc cum Deborah mă implora mereu să confecționez jucării pentru prietena ei, Alice, care locuia pe Strada Carroll, o familie avută, așa că i-am confecționat un căluț-balansoar foarte drăguț, însă am refuzat să iau...

— Asta e o minciună, s-a auzit pe bandă vocea mamei lui Adam. Le-a promis mai multor oameni câte un astfel de căluț-balansoar; nu i-a făcut niciodată.

bani de la, cum o chema pe maică-sa? Soțul ei murise în război. Un ofițer de carieră. Pe frontul de est. Eu nu aș fi acceptat în ruptul capului să fiu plătit. Un nume care începea cu „S". Și făceam toate reparațiile de prin casă. Am confecționat multe dintre ramele tablourilor lui Rose. Aveam niște fierăstraie bune, marca Disston. Puteam să măsor distanța dintre găurile de ghidare fără să folosesc centimetrul. Astea se fac ca să eviți ca lemnul să se crape. După cum știi, câteva dintre tablourile pe care le aveți în casa voastră din Topeka au ramele făcute de mine. Cred că o chema Sarah. Le dădeam o anumită patină, le făceam să pară vechi. Un strat de vopsea roșie, numai unul, și după ce ăla se usca mai dădeam două straturi de gri deschis sau de auriu. După care le șmirgheluiam cu o hârtie abrazivă fină și lăsam să se vadă puțin din stratul roșu, în special la colțuri și pe margini. Un șmecher ar fi putut să le vândă ca antichități. Voiam să confecționez niște rame pentru gravurile pe care le ține Rose în garaj, însă acum nu mai pot mânui nici măcar echerul. Mă întreb dacă Deborah a ținut legătura cu Alice. Din multe puncte de vedere făcea parte din familie. O scumpete. Mi-a părut teribil de rău pentru ea, că nu avea un tată. Nu știu de unde făcuseră rost de bani, însă aveau un Chevy Bel Air, un automobil fantastic. Cel cu patru uși, cu capotă metalică. Avea chestiile alea cromate...

Mama lui Adam a oprit brusc caseta. Toți trei au început să se uite la casetofonul de pe masă de parcă ar fi fost vorba de o urnă funerară. Vocea a continuat să spună ceva în mintea lui Adam, apoi s-a stins, însă el știa că era ceva în interiorul lui, că fusese acolo și că va mai fi. Cum te poți descotorosi de o voce, să faci în așa fel încât să nu devină o parte a propriei tale ființe? Voia să spargă tăcerea în care bunicul lui încă era implicat. Și-a imaginat cum calcă

casetofonul în picioare, desfășurând banda de pe caseta sfărâmată. (Știa că nu ar fi putut explica violența reacției lui, ceea ce nu făcea decât s-o sporească.) Voia deopotrivă să-i spună ceva mamei lui și să vorbească în numele ei. Haide, domnule Vorbitor Campion. Dar dacă ar fi deschis gura și ar fi vorbit cu vocea bunicului său? Sau, mai rău: dacă ar fi produs zgomotul acela dezgustător, din timpul vizitei lor? Sau dacă ar fi vorbit cu glasul lui Evanson, în timp ce acesta citează ceva din *The Cleveland Plain Dealer*? Sau dacă ar fi rimat cuvântul „știoarfe"? „Cu gura aia ți-ai pupat mama?" întreba în mintea lui, cu glas stins, un antrenor din Liga Mică. Ura vorba asta.

„Sper ca niciodată să nu văd vreuna", a spus Adam apoi, fără să mai stea pe gânduri, mama lui i-a răspuns, corectându-l, zâmbitoare acum: „Sper să nu văd vreodată vreuna". În mintea lui, el derula banda, apăsând butonul roșu al casetofonului, pentru ca vocile lor să se înregistreze peste cea a bunicului. Apoi a citat încă o dată greșit versul, de parcă s-ar fi străduit să-l spună corect. „Jonathan", a spus Jane, ochii ei începând să se lumineze. „Nu-mi vine să cred că băiatul nostru, un poet, un campion național într-un concurs de discursuri, nu poate ține mine un vers atât de simplu." L-a mai corectat o dată, dubla lui negație, acel viitor ușor stângaci, iar acum bunicul lui nu se afla în încăpere; nu erau decât ei trei, cei mai apropiați membri ai familiei. Adam știa că, dacă ar fi avut vreodată nevoie să invoce glasul ei, tot ce ar fi trebuit să facă ar fi fost să citeze greșit acest vers, refuzul ritualic al repetiției transmis de la o generație la alta, propoziția lor de *shadowing*, vraja slabă, apoi mama lui îi răspundea în mintea lui, copleșindu-i pe Bărbații Aceia, chiar dacă numai pentru o clipă. („Îmi pare rău, conexiunea nu e prea bună".)

* * *

La început, visul a absorbit vocea — o femeie aflată cu câteva locuri în spatele lui în micul avion a început să țipe — însă la scurtă vreme aceasta a copleșit ficțiunea, iar el s-a trezit, îndreptându-și brusc spatele. Poate că era un țipăt dintr-un film. Nu, era prea tare, iar ei nu s-ar fi uitat la o oră atât de târzie; afișajul roșu al ceasului cu alarmă indica ora 2:17. O noapte din timpul săptămânii. Apoi a recunoscut vocea mamei lui, cu toate că o găsea deopotrivă de nerecunoscut; fără îndoială că o mai auzise țipând, însă țipătul acesta era unul primitiv. Preț de o clipă s-a întrebat dacă nu cumva sunetele acelea ar fi putut avea vreo legătură cu sexul, cu toate că nu-și amintea să-și fi auzit vreodată părinții „făcând dragoste". (Chiar și atunci când doar se gândea la ea, această sintagmă îi apărea în minte încadrată de niște ghilimele de precauție.) Acum era vorba de un fel de ceartă, sau fusese o ceartă înainte să se transforme în ceva și mai rău: atunci când mama lui nu țipa, îl putea auzi pe tatăl său vorbind; și vocea lui era ridicată, însă în efortul de a o calma pe ea. (Cât de multă informație afectivă poate călători prin pereți chiar și atunci când cuvintele sunt ininteligibile.) Apoi din nou țipătul acela, poate un suspin; Adam nu-și putea da seama.

A aruncat o privire prin propria încăpere. Acum că mai rămăseseră doar câteva zile până la plecarea de acasă, bunurile lui păreau să aparțină trecutului, unei copilării pe care o absolvise. Pe birou, lângă cățuia pentru tămâie și vrafurile de cutii de CD-uri, exista un glob cu plasmă mare pe care i-l dăruise cineva cu ani în urmă, poate cu ocazia Bar Mitzvah-ului. Atunci când îl aprindeai, niște raze schimbătoare, albastre și roz (sau niște „figuri Lichtenberg",

cum le numise Klaus), începeau să se miște între electrodul din mijloc și sticlă. Un terrarium pentru fosfene. Dacă atingeai globul, curentul se arcuia spre mână, electricitatea bâzâindu-ți sub palmă; Adam adesea se temuse că, dacă ar fi atins globul, aceasta ar fi putut cumva să-i provoace noi migrene. Acum, această noutate a anilor 1980 i se părea ceva copilăresc; nu o mai aprinsese de un an, poate de doi; ar trebui să se descotorosească de ea. Cum țipetele mamei lui începuseră din nou să se facă auzite, Adam s-a gândit — s-a forțat să se gândească — cum ar fi putut scăpa de un astfel de obiect. Oare l-ar fi putut arunca, pur și simplu, la gunoi? Oare ce fel de gaze nobile stau închise în globul de sticlă? Dacă acesta s-ar crăpa, ce ar ieși din el? Poate că și l-ar fi dorit Erwood.

Globul, și-a adus el aminte, era prevăzut și cu un mic sistem audio; electricitatea putea pulsa în funcție de sunete. Și-a imaginat că, dacă l-ar fi pornit, acest sistem ar fi captat vocile îndepărtate ale părinților lui, tiparele electrice comunicându-i cumva conținutul certei, niște hieroglife pâlpâitoare. El însă nu-și dorea ca acest conținut să devină limpede; tot ce dorea era ca țipetele să înceteze. (Cu o clipă în urmă el fusese mai bătrân decât el însuși, decât camera lui; acum era un copilaș care se teme de zgomote.) A tușit cu putere și a lovit cu picioarele peretele de lângă pat.

Mama lui, însă, a continuat cu țipetele de animal îndurerat. Adam s-a ridicat din pat și s-a postat în mijlocul camerei, pe marginea luminii lunii revărsate pe covorul alb-murdar. Era îmbrăcat în boxeri și într-un maiou dintr-acela poreclit „caftitor de nevastă". Calmează-te, și-a spus el: părinții se mai și ceartă; mama e stresată din pricina tatălui ei (să sperăm!) muribund; sunt îngrijorați

de perspectiva traiului într-un „cuib gol"; tranziții afectând mai multe generații. Poate că ar putea să-și înfășoare corpul în gumă de mestecat și să-și facă apariția în camera lor, „Pur și simplu mi-a căzut din gură", ca să le distragă atenția. Ar mai putea să-și pună costumul pentru dezbateri și să încerce să poarte un dialog rațional cu ei, să dezbată probleme privind politica și valorile. S-a hotărât să se ducă la baie, să facă mult zgomot pe hol.

S-a mișcat cu o stângăcie exagerată, Buster Keaton, cu rapiditate, ca să nu înțeleagă prea mult din ceea ce auzea; nu-și putea explica dorința de a nu înțelege natura scandalului iscat între părinții lui. Ajuns pe hol, a auzit-o pe mama lui rostind cuvântul „Flatbush", cuvântul „muzeu", însă peste câteva clipe a tras apa la toaletă o dată, și apoi încă o dată. Doar că ei nu l-au auzit sau poate că ei nu-i păsa, era dusă prea departe. S-a apropiat din nou de ușa de la baie și a trântit-o, sigur vor auzi asta, apoi s-a dus la chiuvetă, i-a deschis robinetele și a început să se holbeze la el însuși în oglindă.

Felul în care tatăl lui îl ajuta să se dea cu spumă de ras, aplicându-și apoi surplusul pe propriii lui obraji. Pe vremea aceea, Adam avea propriul lui aparat de bărbierit, fără lamă însă, care stătea lângă cel al tatălui său pe un mic suport. Își punea scăunelul lângă tatăl lui și amândoi se „bărbiereau" împreună, înainte de micul dejun, Adam fiind foarte atent să îndepărteze spuma cu mișcări egale, clătindu-și de fiecare dată aparatul; adora mirosul de cremă de ras Barbasol. Chiar și aburcat pe scăunel, Adam nu era suficient de sus ca să se poată privi în oglindă, însă își putea ridica privirea ca să zărească chipul tatălui său reflectat în sticla încețoșată. Își sincroniza mișcările cu cele ale adultului, până când copilul devenea bărbatul; Adam credea că poate simți cum lama se

freacă de obrazul lui aspru, ocolind cu grijă mustața pe care o purta acum. O față colectivă.

Asta până în momentul în care se spălau cu apă rece, iar Adam redevenea el însuși. Tatăl lui își ștergea restul de spumă cu un prosop, făcându-l să râdă atunci când îl trăgea ușor de lobii urechilor. Apoi îl ducea cu mașina la școala Bright Circle, adesea culegându-l de pe drum și pe Jason.

Revenit în prezent, Adam auzea acum nu numai țipete, ci și zgomot de obiecte răsturnate, poate chiar aruncate. Nu-și putea imagina ce se petrecea acolo; nu-și văzuse niciodată mama sau tatăl spărgând ceva într-un acces de furie.

Între baie și ușa părinților lui distanța era mai mică de trei metri. S-a apropiat încetișor, tropăind dinadins pe podeaua holului, făcând parchetul să scârțâie. Acum tocmai vorbea tatăl lui: despre durerosul proces al dezamorsării conflictului, despre a nu fi la înălțimea așteptărilor, despre tipare, despre cineva pe nume „Rachel", însă Adam se străduia să nu audă. (Străduia de a nu auzi semăna cu încercarea de a-și flexa un mușchi inexistent.) Voia să le strige ceva — Hei, ce se petrece acolo, potoliți-vă amândoi — pentru ca ei să se poată pregăti pentru apariția lui, însă se simțea incapabil să scoată ceva pe gură. Se îndoia că sunetele pe care le-ar fi produs ar fi putut călători prin aer; Adam se afla într-o dimensiune diferită de cea a părinților lui, era o fantomă ascunsă în pereți. Acum își putea auzi mama cum îi răspunde tatălui lui, însă nu spunea prea multe — înjura, spunea ceva ironic despre grupul de bărbați, apoi au urmat niște zgomote care nu erau cuvinte. Tatăl lui se cufundase în tăcere.

Adam a bătut cu putere la ușa întredeschisă, apoi a deschis-o până la capăt, pășind în încăpere. S-a străduit

să facă în așa fel încât vocea lui să pară ușor sarcastică, a glumit spunând că el ar fi singura persoană matură dintre cele prezente, figura părintească: Haideți să tragem cu toții adânc aer în piept. Singura lumină din încăpere provenea de la o veioză de citit așezată pe una dintre noptiere. Tatăl lui stătea în picioare, purtând doar niște chiloți, ceea ce Adam și tovarășii lui numeau „mulați decoloraţi", și ținându-și mâinile încrucișate pe piept; întotdeauna păruse chior și vulnerabil atunci când nu purta ochelari. Mama lui își pusese pe ea niște blugi și un pulover închis la culoare (ceea ce nu avea niciun sens; chiar și în timpul nopții temperatura era de circa 25 de grade Celsius), iar acum stătea pe podea, cu părul vâlvoi, strâns parțial cu ajutorul unei clame; tocmai își punea în picioare o pereche de cizme. Acesta nu era un lucru obișnuit pentru ea — să stea cu fundul pe podea, în camera ei, cu excepția momentelor în care își făcea exercițiile de stretching. Pantofii pe care îi purta de obicei se aflau la parter, lângă ușa de la intrare; probabil că luase cizmele acelea din debara. Cu o hotărâre în glas care îi trăda supărarea, într-un târziu tatăl lui a spus: Totul e-n regulă, Adam; du-te înapoi în pat. Nu e vorba decât despre o mică dispută. Mama lui, însă, se uita la Adam de parcă ar fi fost șocată nu numai de prezența, ci și de existența lui. Zdruncinată, nu reușea să-l recunoască. Apoi a urlat: „Puțină intimitate, în puii mei, da?" Împietrit, Adam s-a auzit spunând — a auzit un copil mult mai mic spunând

— Mama, unde pleci? În tăcerea care a urmat, bipăitul telefonului scos din furcă, aflat lângă pat.

— Întreabă-l pe taică-tu, a răspuns ea ridicându-se în picioare.

Exista ceva copilăresc în mișcările ei, ceea ce avea darul de a-l zăpăci și mai tare pe Adam. Apoi ea s-a străduit

să zâmbească și i-a spus lui Adam pe un ton care încerca să aproximeze vocea ei obișnuită: „Îmi pare rău, iubitule, îmi trebuie puțin proaspăt ca să pot gândi — aer, vreau să spun". Suferința îi alterase gramatica. A trecut pe lângă el, apoi a coborât scările; Adam a auzit-o cum își ia cheile din cârligul de lângă ușa principală, pe care apoi a trântit-o cu putere în urma ei, făcând ferestrele din fața casei să zdrăngăne. Pași pe verandă, portieră izbită, motor pornit. Adam s-a apropiat de fereastra din fața lui și a dat la o parte jaluzelele venețiene, urmărindu-și mama cum iese cu mașina de pe alee, îndreptându-se către Strada 6.

Adam s-a răsucit pe călcâie, zărindu-și tatăl cum își scoate ochelarii din măsuța de toaletă, cum și-i pune pe nas, începând apoi să culeagă câteva dintre lucrurile pe care mama lui Adam trebuie să le fi aruncat prin încăpere. A recuperat și ceasul de masă, confecționat din alamă, punându-l înapoi pe noptieră, apoi mica însă greoaia statuetă inuită din piatră pe care Rose o achiziționase de nu se știe unde. Aceasta a ajuns pe măsuța de toaletă. Adam trăia strania senzație că diversele obiecte răsfirate pe podea fuseseră mai puțin aruncate de mama lui și mai mult atrase în pozițiile în care se aflau în virtutea unei forțe magnetice, de cine știe ce principiu al atracției cu care tatăl lui era acum nevoit să se lupte pentru a le așeza la locul lor. Și-a imaginat că paharul pentru apă pe care tatăl lui l-a ridicat de pe covor — după culoarea închisă a petei își putea da seama că acesta conținuse niște vin — ar fi cântărit vreo treisprezece kilograme, asemenea uneia dintre halterele pe care Adam le ridicase la Popeye's. Într-unul dintre colțuri, alături de câteva cărți care fuseseră aruncate de pe tăblia măsuței de toaletă — inclusiv una scrisă de mama lui, o traducere nouă într-una dintre limbile est-europene — Adam a zărit

cutia din lemn galben pe care i-o făcuse cadou Klaus. Am analizat o mulţime de lucruri, iar în noaptea asta lucrurile ne-au scăpat de sub control şi îmi pare foarte rău că te-am trezit. Totul e în regulă, pe cuvânt; mama ta se va întoarce curând; hai să încercăm să dormim puţin. Dorinţa de a afla mai mult şi cea de a afla mai puţin s-au luptat în interiorul lui Adam până au ajuns la un impas care îl făcea să simtă că trebuie să depună un efort ca să se urnească din loc. Simţea că tatăl lui se pregătea să facă faţă unor întrebări dificile.

Adam, însă, a spus noapte bună şi s-a întors cu spatele. A închis încet în urma lui uşa de la dormitorul părinţilor. Picioarele l-au purtat pe lângă camera lui, până în biroul mamei sale aflat la capătul coridorului, acolo unde covorul lăsa loc unei suprafeţe parchetate. Nu a aprins lumina. Ferestrele mari, fără jaluzele, dădeau către curtea din spate. Crengile nucului în jurul căruia fusese construită platforma neagră se mişcau în bătaia vântului, aruncând umbre pe podea. Adam a rămas în picioare străduindu-se să nu facă niciun zgomot şi aşteptând să audă zgomotul unei maşini revenind acasă. Un animal urca încet gardul din spate; să fi fost o pisică mare, sau un raton? Era o pisică. Adam şi-a întors faţa de la fereastră şi s-a apropiat de birou, aşezându-se pe scaunul-balansoar. În dreapta monitorului computerului ei, câteva ţestoase Alebrije albe şi violet, capetele acestora clătinându-se uşor. Un triptic compus din rame prinse cu balamale înfăţişându-i pe el şi pe mama lui la diferite vârste. Bâzâitul înfundat venind dinspre computerul pus sub masă îi indica faptul că mama lui îl lăsase pornit. Numai monitorul bej era stins; a găsit butonul pătrat aflat în spatele acestuia şi l-a apăsat.

Word for Windows, 1995. Încă nu avea Office 97. Documentul deschis cuprindea nişte notiţe făcute de

mama lui, probabil pentru un articol. „Întreruperi ale comunicării în familiile prezidențiale — vezi Bowen, procesarea schimbării suferite"; „ciclul urmăririi și anxietatea" etc. Adam și-a îngăduit să-și imagineze că orice text ar fi introdus în documentul deschis, acesta ar fi ajuns într-una dintre cărțile ei, că mai târziu va crede că este vorba despre propriul ei limbaj și că îl va încorpora în scrierile ei, care apoi vor circula pe tot mapamondul, influențând poate relațiile dintre cititorii ei. Știa că ideea era absurdă, însă tot îl înspăimânta.

A deschis un alt document. Cu ajutorul tastaturii, a introdus acolo câteva fragmente din cele spuse de tatăl lui, după care le-a organizat și le-a fragmentat aproximativ în funcție de silabele și de accentele acestora, un lucru pe care îl mai făcuse cu propriile poezii:

Este dureros atunci când dezamorsezi conflictul
eu nu m-am ridicat întotdeauna la nivelul
În special atunci când sunt atât de multe

A lăsat cursorul să clipească de patru ori. Apoi a continuat:

Procesarea schimbării suferite devine
Două straturi de lumină gri sau aurie
Electricitatea de sub palma ta

Și așa mai departe. Exista un fel de putere specială în redefinirea scopurilor limbajului, în redistribuirea vocilor, în schimbarea principiului structurării, scântei palide ale înțelesurilor alternative la umbra sensului original, narațiunea. Puterea aceasta era deopotrivă reală și foarte slabă, un

semnal distant. A mai scris câteva terţine, niciuna suficient de bună, însă procesul compunerii lor, sau faptul că permitea unei alte forţe să le compună prin mijlocirea lui, a avut darul să-l relaxeze un pic, un fel de medicaţie. A închis documentul, apăsând pe „Nu salva".

A avut un moment de ezitare, apoi a făcut dublu clic pe icon-ul de Netscape şi a ascultat tonul de telefon. Apoi formarea automată a numărului, bipăielile şi fâşâiturile, sunetul modemului comunicând cu un alt modem prin linia telefonică terestră, limbajul maşinăriilor. În momentul în care s-a conectat, Adam a introdus în fereastra de căutare „ALS Scan" şi a aşteptat ca rezultatele să se încarce, moment în care a apăsat pe linkul căutat. A durat o vreme până să apară imaginile. Nu era site-ul lui preferat, însă se simţea încrezător că în cazul în care numele „ALS Scan" ar fi fost cumva descoperit de cine ştie ce puternică agenţie de supraveghere, acesta ar fi părut inofensiv. „ALS" nu era şi acronimul unei boli? Ar fi putut pretexta că făcuse cine ştie ce muncă de cercetare.

A început să apese mai mult sau mai puţin la întâmplare pe imaginea mică a unei tinere, probabil de vârsta lui, care sugea vibratorul violet pe care-l ţinea într-o mână în vreme ce-şi lăbărţa labiile cu cealaltă. Imaginea a început să se încarce; sunetele estompate care ieşeau din difuzorul computerului semănau cu cele produse de şantierul din depărtare. Fierăstraie şi ciocane, de parcă în interiorul calculatorului ar fi trăit nişte pitici care trebuiau să manufactureze imaginea. Aceasta a început să apară, pornind din partea de sus a ecranului, o perdea de culori revărsându-se treptat, milimetru cu milimetru. Încărcarea completă a acesteia ar fi durat un minut, striptease-ul vitezei încete a Internetului.

Porţiunea de ecran în care imaginea nu se încărcase era întunecată, iar Adam își putea vedea reflectată faţa pe sticla monitorului. Apoi, fără niciun fel de avertisment, a zărit o altă faţă reflectată acolo, una aparţinând unei persoane care i se uita peste umăr; îngrozit, Adam a coborât jenat sub birou și a apăsat butonul de resetare al computerului; în momentul în care s-a așezat din nou pe scaun, știa deja că fusese o alarmă falsă, că în încăpere nu se mai afla nimeni. Ar fi auzit dacă s-ar fi apropiat cineva. A inspirat adânc, pe nas, și a expirat sonor, pe gură. Simţindu-se epuizat, s-a ridicat în picioare cu intenţia de a se vârî în pat.

S-a oprit însă în pragul ușii biroului: oare a doua zi de dimineaţă, în momentul în care mama lui va reporni computerul, imaginea aceea va continua să se descarce? Știa că nu era posibil, însă imaginea pe care și-o conturase în minte era neliniștitoare, și ar mai fi putut exista și alte urme ale activităţii lui, bunăoară istoria paginilor de Internet accesate. (Imaginea ar fi apărut pe monitoarele din toată lumea și, cumva, oamenii ar fi știut că el fusese la mijloc, că a lui fusese responsabilitatea; Amber ar fi văzut-o și ea pe PC-ul ei, Rose ar fi văzut-o atunci când ar fi trecut pe lângă raionul de produse electronice de la Hypermart, ar fi apărut pe pancartele phelpsiștilor, sunteţi mândri de fiul vostru, cumva s-ar fi încărcat în interiorul ramelor așezate lângă biroul ei, ar fi ocupat supracopertele cărţilor, însă s-ar fi încărcat și pe ecranele și suprafeţele din trecut, Motanul Fritz, posterul cu George Brett și cearșafurile lui cu *Star Wars*; ar fi înlocuit Chagall-ul din biroul tatălui său, distrugându-i cabinetul. Iar dovada va apărea și pe ecranele din viitor: pe iPhone-ul tău, pe coperta cărţii scrise de tine. Pentru că umilinţa o făcuse pe mama lui să fugă. Persistenţa istoriei.)

S-a întors la birou și a repornit computerul. A auzit sunetul de șase secunde, compus de Brian Eno, care anunța că sistemul Windows se pornește. Trebuia să găsească și să golească cache-ul. Abia în clipa aceea s-a întrebat dacă modificările făcute de mama lui pe documentele deschise fuseseră salvate.

* * *

Și-a parcat mașina la câteva case distanță de locul în care se desfășura petrecerea și a oprit motorul chiar în momentul în care becul stradal aflat lângă el s-a aprins. Crezi că chestiile astea sunt pornite la oră fixă, a întrebat-o el pe Amber, sau sunt fotosensibile? Cred că există câte o păsărică în interiorul fiecărui bec, ca în *Familia Flintstone*, a răspuns ea. Amândoi și-au aprins câte o țigară și au început să fumeze urmărind cum sosesc câțiva dintre colegii lor de clasă, cei mai mulți dintre ei cărând tot felul de sticle sau cutii. S-au jucat încercând să ghicească de la distanță tipul de băutură: Zima, Mad Dog 20/20 Coco Loco, Mickey's Fine Malt Liquor. Amber și-a acoperit un ochi, ca atunci când trebuiau să citească niște litere la oftalmolog.

În momentul în care și-au terminat țigările, au ieșit din mașină și au deschis ușa portbagajului, care s-a ridicat brusc, ca să scoată de acolo propriile lor băuturi, ambele luate de la părinții lui Amber: o sticlă de 750 de mililitri, din care se băuse puțin, de vodcă Absolut și una de vin alb. În clipa în care a trântit ușa portbagajului, becul stradal s-a stins, de parcă zgomotul acela ar fi fost de vină. Amber s-a strecurat în fața lui, interpunându-se între el și mașină, trăgându-l apoi pe Adam spre ea: Repede, înainte ca luminile să se aprindă din nou. El a simțit pe limbă

gustul luciului de buze dulceag, precum și pe cel de tutun, izurile de mentă și de metal, cel din urmă făcându-l, atunci când o săruta, să se gândească la sânge. Era plăcut să-ți agresezi de bunăvoie plămânii tăi cei rozalii; era bine să te afli în pielea unor tineri având gust de Lancôme și de Philip Morris, de feromoni sintetici și de substanțe cancerigene, aflați în momentul celui mai intim contact, în pielea celor mai interșanjabile, celor mai corporatiste persoane; clișee, tipologii.

Am o verișoară în Joplin, a spus ea, retrăgându-se (mereu se retrăgea brusc), care zice că atunci când trece pe sub becurile astea, se sting. Tipa crede că posedă un fel de superputere, sau cum i-o zice unei superputeri dintr-alea nasoale. Un blestem — crede că e ceva în neregulă cu ea.

Poate că are de-a face, a spus Adam, cu câmpul electromagnetic din jurul corpului ei.

Însă chestia nasoală (l-a ignorat ea) e că noi — era și frate-meu acolo — eram cu toții prăjiți, iar când ea ne spunea asta noi o tachinam vorbindu-i despre Stull, despre *Exorcistul*, la care ea zice: Haideți. Așa că ne-am dus cu toții în centru, care e la vreo opt sute de metri de casa mătușii mele, complet pustiu. Asta se întâmpla într-o duminică dimineața. Acolo au păstrat felinarele alea stradale de modă veche. Iar ea ne-a spus să așteptăm și să ne uităm, după care a început să meargă încet pe sub ele pe o latură a străzii și nu s-a întâmplat nimic. Noi ne stricam de râs. După care a venit către noi mergând pe cealaltă parte a străzii și unul dintre becuri chiar *s-a stins*. Noi eram ceva de genul sfinte sisoie, însă ziceam și că fusese doar o coincidență. Așa că ea a început din nou să umble, și s-a mai stins un bec, ți-o jur. Era cea mai naspa chestie pe care o văzusem vreodată. De parcă ar fi făcut chestia aia cu mintea. Tipa e cam dusă

cu capul și e pe Prozac iar acum învață acasă, cu meditatori. Cred că e posibil să fie o vrăjitoare sau ceva de genul ăsta.

Asta e din partea tatălui tău — fiica surorii lui mai mari, a încuviințat el.

Daaa, a răspuns ea râzând.

Din ce povestești, erați o șleahtă de drogați nenorociți, a spus el, pentru cazul în care tentativa lui de a-i face arborele genealogic l-ar fi făcut să pară ciudat sau bleg.

S-au îndreptat, ținându-se de mână, către locuința lui Jason, însă și-au desprins degetele în momentul în care s-au apropiat; nimeni nu se ținea de mână, nu mai erau anii 1950. Tocmai soseau și alți invitați, iar Adam era surprins să vadă toate acele mașini — nici Adam, nici Jason nu găzduiseră vreodată o petrecere cu toată casa deschisă; Sima și Eric, asemenea lui Jane și Jonathan, puteau tolera câte o băută moderată, nu s-ar fi scandalizat dacă s-ar fi fumat și puțin canabis, însă nu ar fi tolerat droguri mai puternice, boboci beți criță sau vreo încăierare; oricare dintre aceste excese ar fi fost urmat de un an, sau poate mai mulți, de „procesare". În noaptea aceea, părinții lui Jason se aflau în Kansas City, însă poate deveni dificil să controlezi o petrecere odată ce aceasta se pornește, să te asiguri că toată lumea pleacă acasă la ora convenită. Peste o lună și jumătate, Jason urma să plece la Universitatea Stanford; lui poate că nu i-ar fi păsat dacă ar fi intrat în vreun bucluc.

După felul în care se auzeau vocile și muzica (Fugees, *The Score*), își dădeau seama că lumea se adunase în spate. O portiță din lemn aflată într-o latură a casei dădea către o potecă acoperită cu dale de piatră, flancată de niște mici becuri de grădină, care îți purta pașii către cealaltă curte, acolo unde alți proaspeți absolvenți stăteau răsfirați, ocupând mobilierul patio-ului, fumând și bând. Din loc în

loc, câte o ladă de bere Natural Light; Nowak dându-i lui Evan Williams să bea din sticlă; o carafă cu vin Carlo Rossi etc. Adam, după saluturile obișnuite, combinate acum cu felicitările, făcute la mișto, pentru proaspătul său triumf — „Hei, haideți să toastăm pentru campionul dobitocilor" — a intrat în casă în căutarea unui mixer.

De ce în seara aceea i s-a părut ciudat să pășească în interiorul casei lui Jason, o locuință pe care o cunoștea de când se știa pe lume? De ce a început să scotocească prin frigider și prin sertarele din bucătărie asemenea unui antropolog sau a unei fantome? De ce a așezat sucul de portocale lângă sticla de pe blatul de bucătărie și, în loc să se apuce să prepare băuturile, a intrat în camera de zi începând să privească canapeaua galbenă, din piele, și tablourile de pe pereți — printre acestea, un mic Lassiter pus într-o ramă veche, cadou de la Jane? A căutat urmele de dinți pe care știa că le lăsase, în urmă cu vreo zece ani, pe măsuța pentru cafea, în urma unei căzături petrecute în vreme ce se jucau; și-a trecut degetele peste micile adâncituri, amintindu-și scena, de câțiva ani mai târziu, în care tatăl lui îi desprindea lui Jason buza de pe sârmulițele aparatului ortodontic, într-un hotel. (Ce s-o fi întâmplat cu dinții lor de lapte? s-a întrebat el deodată. Oare părinții lor i-or fi aruncat pur și simplu? Și-a imaginat cum revine în sânul petrecerii și cum dă peste niște absolvenți și absolvente care zâmbesc etalând niște dințișori temporari — niște danturi pe ici, pe colo, lacunare, dinții pierduți stând puși pe sub perne, în așteptarea Zânei Măseluță, care le-ar fi dat la schimb dolari de argint.) Fără vreun țel anume, a început să urce scările, lemnul de esență tare scârțâind sub picioarele lui. Dormitorul lui Jason și camera cu televizorul se aflau pe dreapta, însă el a

luat-o la stânga, deschizând ușa dormitorului principal, în care nu mai pătrunsese niciodată. Putea simți în nări un iz pe care îl asocia cu Sima. Cum pe măsuța de toaletă se zărea deschisă o cutie pentru bijuterii mare, cu intarsii de argint și sidef, Adam a luat în mână câteva brățări și s-a uitat la inele. Exista și un medalion fără lănțișor, pe care a încercat să-l deschidă, fără succes însă; poate că nu era un medalion, ci doar un pandantiv, însă simțea că înăuntrul acestuia fusese ascuns ceva, poate o fotografie veche, o șuviță din Lumea de Gheață. Cum ferestrele mari dădeau către curtea din spate, Adam s-a apropiat de ele și a dat cu grijă la o parte jaluzelele venețiene, aruncând o privire către congenerii lui. L-a zărit pe Darren sosind împreună cu Cody și Laura. Entuziasmul exagerat cu care Darren este întâmpinat, caracterul ușor isteric al acestuia. Care-i treaba, fratele meu? Băi, ce petrecere de belea! Adam putea să se imagineze pe sine stând așezat pe unul dintre scaunele din răchită, ținând-o pe Amber în poală, trăgându-i părul blond, prins în coadă-de-cal, peste umărul drept, pentru a etala mușchii fermi ai brațelor ei bronzate.

Însă Amber a fost cea care i-a atins spatele, făcându-l să se retragă șocat din dreptul jaluzelelor. Iisuse, a spus el; cum reușise să urce treptele alea fără să facă vreun zgomot? Ce cauți aici, sus? a întrebat ea. Neștiind ce să-i răspundă, Adam i-a adresat un zâmbet conspirativ, s-a apropiat de ușă închizând-o și punând siguranța clanței argintii. A revenit apoi lângă ea conducând-o către patul mare și atent făcut. Aici? a întrebat ea. Tăria neașteptată a saltelei confecționată din spumă cu memorie. Alte glasuri venind dinspre fereastră, petrecerea devenind rapid tot mai gălăgioasă. S-au sărutat o vreme, ea stând peste el, apoi el s-a întors, punându-se peste ea și începând s-o sărute agale, coborând

către nasturele de sus al blugilor ei, pe care în cele din urmă l-a desfăcut.

Să înţelegem că toate cunoştinţele lui despre sex, atâtea câte erau, reprezentau o sinteză, sau o tensiune exploatabilă, între pornografie şi cele citite în *Corpurile noastre, noi înşine*, cartea cea mai apropiată de pornografie din biblioteca părinţilor lui; îşi auzise mama vorbind despre excluderea clitorisului din teoria psihanalitică şi, desigur, auzise băieţi şi bărbaţi discutând la nesfârşit despre corpul femeii ca despre o jucărie numai bună de făcut harcea-parcea pentru plăcerea bărbatului. Oare cum ar fi putut interacţiona cu Amber într-o manieră care să-i demonstreze faptul că el era diferit — un poet, un proto-feminist, un băiat pe cale să urmeze o universitate din Ivy League — de tipii aceia, dar în acelaşi timp fără să simtă că se autocastrează făcând-o?

Cunilingus, cunilingușeală, cum era gluma aceea, o glumă făcută parcă pentru el — el, cel care încerca să acopere corpul cu discursuri. (Guma de mestecat, vocea lui Klaus, indicând un transfer al oralităţii către zona genitală.) Nu avea cum să fie singurul băiat din Topeka care „pusese botul la savarină", însă era posibil să fie singurul din promoţia '97 care citise despre diversele tehnici, care se consultase cu celebra „sexpertă" atunci când aceasta trecuse prin oraş, care, în timp ce dădea limbi, îi ceruse partenerei o părere sinceră. (Dialogul acesta în sine, după sfiala ei iniţială, păruse s-o afecteze pe Amber aproape la fel de mult ca însuşi contactul fizic.) Că trebuie să-ţi ţii limba plată, în loc să ţi-o ţugui. Dialectica mişcărilor circulare şi verticale. Coregrafia degetelor lui. Faptul că nu trebuie să accelerezi instinctual ritmul, ca răspuns la plăcerea sporită a partenerei, să nu cedezi instinctului de a „spreadui". În timpul facultăţii va trebui să facă un efort ca să uite frumosul mit

adolescentin conform căruia „scrierea" alfabetului cu limba constituia un cod universal al orgasmului feminin, însă cel puțin acum această tehnică îi lărgise raza de acțiune a mișcărilor. O poți exersa încercând să citești în vreme ce ții un creion între dinți. Ștacheta era absurd de coborâtă pentru acest gen de articulație verbală. Faptul că trebuie să folosești marginea limbii, esențială pentru ocluzivele alveolare, cum ar fi */t, d/*. Dacă tot ce ar fi știut ar fi fost să asculte și să reacționeze, să păstreze același ritm în timpul spasmelor orgasmice, toate acestea — combinate cu un futai obișnuit — ar fi fost mai mult decât suficiente pentru ca Amber să-l declare cel mai tare dintre mulții ei iubiți. Doar că în vreme ce el spera ca ea să facă public un astfel de clasament, nu voia ca Amber să destăinuie importanța pe care el o dăduse stimulării orale, lucru care ar fi riscat să-i afecteze reputația printre tipii aceia.

Încă o dată, propria limbă reprezenta deopotrivă punctul lui forte și slăbiciunea lui.

A tras una dintre pernele acelea mari peste fața ei, ca să estompeze zgomotele pe care le-a făcut în momentul juisării (sau când a părut că juisează). De cum ea a încetat să mai tremure, Adam și-a schimbat cu grijă poziția, a îndepărtat perna și amândoi s-au mai sărutat încet o vreme. Apoi au rămas întinși pe spate, uitându-se la albul nemișcat al ventilatorului din plafon, abia vizibil în întunericul acela. În loc să se grăbească să-l satisfacă pe Adam într-o manieră asemănătoare, Amber a început să vorbească.

Chiar dacă mama nu vrea să plec prea departe de statul nostru, sunt sigură că poate fi convinsă că trebuie să mă duc pe Coasta de Est ca să găsesc combinația potrivită de dans și discipline academice. Ea are o nepoată care s-a dus la Swarthmore, care de fapt e Philadelphia, cam departe

de Providence, însă aproape de New York. Nu știu dacă aș putea să fiu acceptată acolo, deoarece foaia mea matricolă de pe Coasta de Vest conține o mulțime de note mici, pentru că mi-am pierdut vremea, însă de atunci am luat numai note mari, 790 de puncte la testul SAT pentru matematică, și chiar dacă nu sunt un amărât de campion la dezbateri sunt în stare să scriu o compunere bună, dacă nu o scrii tu pentru mine, și mai sunt și alte școli pe lumea asta. (Știai că există o facultate de medicină în Bahamas, unde te poți duce, după care te întorci aici și te faci doctor? Ce tare ar fi asta. După facultate m-aș duce acolo să învăț să fac operații, după care m-aș relaxa pe plajă, drogată pulă. Asta aș face dacă nu-mi iese chestia cu dansul. Sau poate aș alege pediatria, că tot au reparat ăia arterele lui frati-miu, care se născuse cu ele inversate. Ăsta-i motivul pentru care nu poate să joace fotbal, chiar dacă e fantastic de bun.) Nu zic că vom rămâne întotdeauna un fel de cuplu, însă aș vrea să-mi petrec un weekend la New York împreună cu tine, vreau să mergem la muzeu și să ne plimbăm cu caleștile alea prin parc, așa cum a făcut tatăl tău după ce s-a prăjit rău și să rămân și cu alte amintiri frumoase de acolo. Nu-mi vine să cred că ți-au povestit cum s-au cunoscut, cum s-au drogat și cum au luat-o după aia pe arătură. Mama mea poate să fie praștie, poate să se fi îndopat cu pastile, însă ea tot se jură că n-a consumat decât o jumătate de pahar de vin. Am putea, gen, să vizităm galerii de artă sau să ascultăm muzică, recitaluri de poezie sau așa ceva, sau să mergem prin cluburi, sau doar să ne plimbăm pe străzi după ce ieșim de la vreun film. Frati-miu mi-a povestit că ultima dată când a fost acolo au cumpărat sticle de Olde E la litru, s-au urcat într-un feribot și și-au petrecut noaptea plimbându-se dus-întors, troscănindu-se și uitându-se, de

pe apă, la toate luminile orașului, ceea ce mie mi se pare mișto, am putea face și noi asta într-o noapte, OK? Tu habar n-ai cât de mult îmi place să stau cu tine atunci când nu ești un nesimțit, cum e să cunoști asemănările și diferențele, cu toate că tu nu-ți poți aduce aminte cum sună vocea mea, problemele altor minți, fosfene, foneme. De parcă acum larga, nestăvilita estompare a vieții mele timpurii mi s-ar învârtoșa în minte[1]. Nu avem nevoie decât de niște acte de identitate false. Abia dacă știu vreodată dacă-ți povestesc lucruri reale sau cele mai ireale vise.[2] Dacă vei freca planta aceasta între palme, luminile străzile se vor stinge, sirenele vor porni. Cometa Hale-Bopp e pe cale să treacă prin periheliu, o urmă de gaz albastru îndepărtându-se de soare. Gheață albastră. O vei vedea dacă-ți vei închide ochii și vei apăsa cu degetele pe pleoape.

Mereu în mine, cele mai solide lucruri se topesc în vise, iar visele în soliditați. Există o navă spațială în spate și în vreme ce noi zăcem aici, membrii Heaven's Gate combină fenobarbital, suc de mere și vodcă și urcă pe priciurile lor acoperindu-și capetele cu câte o pânză albă ca să poată fi transportați din corpurile lor și de pe această planetă în care istoria s-a sfârșit, promoția '97.

În bucătărie, au turnat vodcă și suc de portocale în cele mai înalte pahare, revenind apoi în curtea din spate, unde între timp larma se întețise din pricina mulțimii adunate. Tocmai își făcuse apariția un val de boboci și de elevi dintr-a zecea. Peste numai câteva minute, Adam

---

1 *Like now the wide and vacant blurrings of my early life thicken in my mind.* — citat din romanul *Pierre; or, The Ambiguities* al scriitorului american Herman Melville.

2 *Scarce know I at any time whether I tell you real things, or the unrealest dreams.* (idem)

s-a întors să reumple paharele, mai puţin suc de portocale de data aceasta şi apoi, fără nicio tranziţie, a primit de la Amber un al treilea, poate al patrulea pahar. Nu ţi-ar fi putut spune cum s-a format *cipher*-ul, cine fuseseră primii actori, însă s-a trezit ţinând de umeri doi elevi din ultimul an în vreme ce încercau să facă rime referitoare la ştoarfe, la folosirea armelor de foc şi aşa mai departe. Dacă înghiţi această pilulă misterioasă poţi face abstracţie de absurditatea şi de caracterul jignitor al vocabularului lor pentru a recâştiga un sentiment de uimire în faţa simplului fapt că orice fel de limbaj presurizat în chip formal are o anumită greutate socială; că, prin această manieră apropriată, tipii ăştia atât de masculini creează un teatru în care limbajul poate fi reciclat, recombinat, indiferent cât de stângaci sau de revoltător ar face-o. În noaptea aceasta Adam a reuşit să se ridice deasupra violenţei stupide a bătăliilor şi a clişeelor misogine, pătrunzând într-o zonă în care propoziţiile se desfăşoară într-o viteză pe care el n-o poate controla în chip conştient. În acel moment nu mai conta ce cuvinte vărsa în maşinăria sintaxei (un sublim al interşanjabilităţii), nu conta că făcea rime despre ştoarfe, despre heroină sau despre programul de monitorizare Stingray; nu conta că părea un idiot; ceea ce conta era limbajul acela, mediul fundamental al socializării fiind expus în forma lui abstractă, iar el putea să arunce o privire, indiferent cât de fulgurantă, la gramatica preschimbată într-o pură posibilitate.

A cui idee o fi fost să-l includă şi pe Darren? Darren se mişca, a fost pus să se mişte, pe un curent de alcool şi energie împărtăşită, într-un cerc exclusivist; tipii aceia şi-au pus, cu un gest fratern, braţele pe umerii lui, ca într-o grămadă de fotbal, pasându-i microfonul invizibil, sau cochilia, ori băţul pentru vorbit şi, de unde la început fusese muţenia

întruchipată, incapabil să vocalizeze ceva, iată-i zâmbetul îngrozit, ceilalți s-au întors într-un târziu către el, iar acum Darren vorbea, chit că șovăielnic. Și în vreme ce contribuția lui nu era decât o încercare stângace de a repeta cuvânt cu cuvânt ceea ce tocmai scandase Adam despre pumni în moacă și despre minore penale, în tot acest timp frații lui încurajându-l, uluiți, cu strigăte, bălăngănindu-și capetele pe un ritm inexistent, de parcă Darren tocmai ar fi dezvirginat noi teritorii ale gândirii și ale simțirii, noi lumi, de parcă ar fi fost Cædmon-ul lor. Pentru că dintotdeauna li se spusese să-l includă și pe el, iar acest moment constituia zenitul acestei incluziuni, absorbirea lui Darren în discursul corporatist, în prozodiile defecte ale acestuia, iar dacă exista ironie, nu toată arăta cruzime.

Era însă prea multă gălăgie în curtea aceea din spate; vecinii aveau să se plângă. În cele din urmă Jason a întrerupt *cipher*-ul spunând că trebuiau să se mute în casă, jos, în subsolul dotat cu un televizor mare, cu niște fotolii-pară, cu un perete de cupru și cu o masă de snooker pe care Eric, cu ajutorul lui Jonathan și al lui Ron Williams, o luaseră de la locuința lui Klaus și o transportaseră acolo, în urmă cu doi ani. Sosise momentul să-și ocupe cu toții locurile în jurul bilei albe care se rotea în chip imperceptibil, un satelit de gheață. Acolo se afla, acolo se află, nicio grabă; stagiarii trebuie să aşeze camerele de filmat, actorii trebuie să-și ajusteze hainele de epocă, să-și potrivească pălăriile pe cap, să-și închidă pagerele, să-și aplice secretele lor de spălat-coafat-finisat. Ne aflăm în anul 1909; ne aflăm în anul 1983; ne aflăm la începutul primăverii anului 1997, văzut din 2019, de pe podeaua fiicei mele, strălucirea palidă a laptopului. Un track cu *Clair de lune* deschis într-o altă fereastră a acestuia, în vreme ce dinspre subsol se aude

muzica celor de la Bone Thugs-n-Harmony. De afară, pentru că în seara aceasta e ziua în care se ridică materialele reciclabile, îi aud pe angajaţii de la salubritate cum culeg sticlele; din interiorul romanului, râsete şi fraze bălmăjite, mecanismele aflându-se în pragul colapsului. Lăzile de bere fuseseră înşirate de-a lungul peretelui; bongurile fuseseră aşezate pe pâsla verde a mesei de snooker; McCabe îi arată lui Jason punguţa din plastic cu cristale de metamfetamină, cum trebuie să încălzeşti partea de jos a becului din care mai întâi filamentul a fost extras cu grijă. A fost nevoie să se succeadă mii de generaţii de progres tehnic, fiecare dintre acestea ducând mai departe realizările predecesorilor, pentru ca aceste articole moderne, atât de banale, să devină posibile. Tempera pe lemn. Marmură Kodachrome. Gumă şi lipici.

De cum toată lumea îşi ocupă locurile în subsolul înghesuit, luminile se sting. Din loc în loc lumina câte unei brichete ţinute sub câte un bol, afişajul electronic albastru al radiocasetofonului. *Click* pe bila albă şi *drag* până la marginea mesei, lângă faţa lui Mandy Owen, care acum stă în profil; în clipa în care se dă drumul la *mouse,* aceasta o izbeşte la 7,5 centimetri sub tâmplă, zdrobindu-i falca în câteva locuri, dislocându-i mai multe măsele, lăsând-o inconştientă, alterându-i pentru totdeauna vorbirea. De cum luminile se reaprind, ea poate fi zărită zăcând cu faţa în jos pe podea; se aud ţipete având viteza şi distribuţia sângelui; în sfârşit cineva opreşte muzica. Câţiva dintre cei prezenţi se reped la Mandy, întorcând-o încet (alte ţipete); alţii se reped la Darren, imobilizându-l, de parcă acesta ar fi încercat să fugă, mici spasme mimetice; mulţi fug din subsol, bulucindu-se pe scări. Localizează bila albă în locul de sub masă în care s-a rostogolit, dă din nou *click,*

apoi *drag* către stânga. Sângele și dinții reintră în capul lui Mandy în vreme ce aceasta revine în picioare, falca i se sudează la loc; luminile se sting, nori de fum reintră în guri, muzica se aude invers în vreme ce luna cea mică se rotește pe firmamentul subsolului, totul într-un crâmpei de timp probabil nu mai lung decât / cel necesar pentru ca o săgeată să-și atingă ținta, să zboare, să părăsească // arcul[1]. Cât de ușor ar fi dacă, atunci când le reciți agale, de la coadă la cap, versurile chiar ar releva, așa cum se temeau câțiva părinți isterici, niște mesaje sataniste, dacă ar fi existat un ordin secret care comunică prin mesaje subliminale, indiferent cât de întunecate, în locul acestei furii împotriva neantului. Acum îi umple palma.

[1] *In a span perhaps no longer than / an arrow takes to strike, to fly, to leave // the bow.* — fragmentul este preluat integral din Dante, *Divina comedie*. În traducerea lui George Coșbuc, el sună în felul următor: „și-n timp ce poate-un cui să se destrune / zburând din arcul de pe care-i pus".

Apercepție tematică (Adam)

Din garsoniera apartamentului Doñei Alana aflat la intersecţia Străzii 108 cu Amsterdam — o locuinţă care nu se schimbase din 1942, când ea a venit din insula Vieques, cea în care îşi crescuse cele două fete, patul dublu aşternut cu grijă în care dormiseră fiicele încă se află acolo, lângă patul doi metri pe unul şi jumătate, la fel de atent făcut, acesta aflându-se aşezat lângă măsuţa telefonului cu disc, ultimul telefon cu disc din viaţa mea (faptul că fiicele mele nu vor şti niciodată ce înseamnă un telefon fix, o profundă schimbare din perspectiva sistemelor familiale), o garsonieră asemenea unui punct fix în jurul căruia vecinătatea se rearanja constant — porneam la plimbare, eu şi Natalia, împingând căruciorul dublu prin neobişnuita căldură de noiembrie, îndreptându-ne către Riverside Drive. Ne străduiam să le ascundem celor două fete tristeţea pe care ne-o produceau ultimele semne ale demenţei senile, tot mai avansate, a stră-străbunicii lor: faptul că, în cea mai mare parte a vizitei, i se adresase Nataliei pe numele propriei ei mame; faptul că crezuse despre Luna, fata noastră mai mare, că e băieţel, în vreme ce Natalia îi pieptăna Lunei pe spate părul şaten, ca să-i arate bătrânei cei doi cerceluşi; faptul că Bisi, aşa cum îi ziceau copiii, a smuls cu o subită disperare, din mâna micuţei Amaya, un magnet de frigider în forma unei broscuţe coqui, *Es mío,* aşa cum ar fi făcut

un copil, după care s-a uitat la magnetul pe care îl ţinea în palmă, nemaiştiind nici ea ce făcuse, în vreme ce Amaya tocmai începea să se văicărească. Ne-am oprit pe refugiul rutier de pe Broadway aşteptând să se facă verde, Natalia salutându-i pe bătrânii aşezaţi pe banca din stânga noastră, spaniola ei fiind de neînţeles pentru mine din pricina vocalelor înghiţite, în vreme ce cântecul păsărelelor se făcea din nou auzit după trecerea unui autobuz, eu prefăcându-mă că nu mă uit la boschetarul din dreapta noastră, care cotrobăia printr-o pubelă metalică verde, ca să mă asigur că nu ar fi putut reprezenta vreun pericol pentru fetele noastre, incapabil să nu gândesc în felul acesta, Amaya fiind deja aţipită, cu o suzetă în gură, în vreme ce Luna îngâna pentru sine un cântec despre hipopotami, norii deplasându-se cu rapiditate prin spaţiul dintre clădiri în momentul în care mi-am ridicat privirea, vocea lui Cardi B făcându-se auzită dinspre o maşină ocupând două locuri de parcare. Atunci când voiam ca fetele să nu înţeleagă ce vorbim, eu şi Natalia foloseam un jargon polisilabic, cuvinte de doi bani, un lucru pe care eram în stare să-l fac numai în engleză, ceea ce ne permitea de asemenea să transformăm subiecte serioase într-un fel de joc — ne simţeam asemenea unor copii care imită felul în care vorbesc adulţii — aşa că am spus, „Neurodegenerarea este oneroasă s-o urmăreşti, însă personalitatea ei fundamentală este intactă", sau ceva de genul ăsta; Natalia a răspuns, „Speranţa mea este că va putea atinge punctul terminus fără să fie nevoie de relocarea ei într-un anumit stabiliment", sau ceva de genul ăsta. Lumina semaforului s-a schimbat, am traversat strada, Luna arătând cu degetul o camionetă Mister Softee: Tati, ne-ai promis îngheţată; Nu, eu v-am spus că puteţi fie să mâncaţi fursecuri la Bisi, fie să primiţi îngheţată, am

răspuns eu simțindu-mă vinovat de nivelul crescut de zahăr din sângele ei. Luna a început să se smiorcăie; Natalia, care cu fetele nu vorbea decât în spaniolă, i-a explicat la ce duc aceste smiorcăieli; Luna a lăsa-o baltă, a început din nou să fredoneze, în stil liber, cântecul ei despre hipopotami, acum adăugându-i cuvântul „oneros", pronunțându-l „Ooo, ne-ros", chitul limbajului în gura ei, bătând din palme ca să alunge câțiva porumbei în vreme ce noi mergeam la vale către Riverside, cu Luna care se arăta încântată să privească cum un bărbat făcea tracțiuni pe o schelă, Tati tu poți face asta. Ce viață a mai avut și bunica ta, i-am spus eu Nataliei, așa cum făceam întotdeauna, și ce secol nebun a apucat, născându-se înainte de inventarea automobilului sau a avionului, pentru ca acum să comunice pe FaceTime (pe telefonul Nataliei) cu un văr rămas pe insulă, curentul electric de acolo revenind temporar, în vreme ce stră-strănepoțelele ei aleargă pe lângă ea. Auzind toate aceste platitudini, Natalia a clătinat din cap, *Șofatul sportiv*, schițând zâmbetul acela menit să-i stăvilească lacrimile, să-i preseze în sus canalul nazolacrimal, Trump aruncând cu șervețele în public după uraganul Maria, FEMA împărțind bombonele Skittles și alte zaharicale corporatiste, în vreme ce eu împingeam căruciorul peste bordură și apoi pe trotuarul principal al magistralei; am luat-o la stânga și ne-am îndreptat către Hippo Playground de pe Strada 91.

De cum am ajuns acolo, Luna a sărit din cărucior pentru ca eu și Natalia să-l putem căra în josul treptelor din piatră, după care eu am desprins chingile Amayei, luând-o în brațe (oare de ce mi se pare a fi un lucru periculos să ficționalizez numele propriilor mele fiice?) și începând s-o trezesc (oare de ce pare mai grea atunci când doarme?), fredonând propriul meu cântecel despre hipopotamii care sunt

clasificaţi ca specie „vulnerabilă", dar nu „ameninţată", Tati vrea să te dea huţa, hipopotămiţa mea, şi în cele din urmă scoţându-i suzeta, pe care ea o numeşte „bobou' meu", din gură, ceea ce a făcut-o să-şi deschidă ochii cu gene lungi şi să vorbească, chiar dacă nu voia decât să-şi primească „bobou' ei" înapoi, „Tati bobo doar câteva minuţele". I-am înapoiat-o, am pus-o pe Amaya jos, i-am tras betelia pantalonaşilor în dungi-curcubeu ca să-i verific scutecul, după care i-am dat drumul, urmărind-o cum se îndreaptă-copăcel către sora ei care se cocoţase, în felul ei precaut, pe unul dintre micii hipopotami sculptaţi în piatră, zâmbind şi făcându-mi cu mâna. Am cercetat cu o privire semiconştientă locul de joacă, nu aş fi putut să n-o fac, în căutarea vreunor copii bătăuşi sau a unor cioburi de sticlă rămase pe asfalt, după care mi-am făcut câteva notiţe mintale referitoare la înălţimea relativă a instalaţiilor de joacă, ce fel de accidente s-ar putea produce la una sau la alta. Apoi mi-am verificat mesajele primite pe telefon, am trecut în revistă liniştitorul şir de titluri, scandaluri, regresii arhaice, ultimele ştiri din Lumea de Gheaţă, înainte de a închide de tot telefonul ca parte a reînnoitului meu efort de a participa la joaca fetelor mele. Făceam de asemenea un efort reînnoit să nu intervin în fiecare clipă, să nu particip la joaca lor în acest fel, aşa că le-am lăsat pe Luna şi pe Amaya să se caţere, fără ca eu să văd, pe scăriţa galbenă din metal (o căzătură probabil nu le-ar fi provocat vreo contuzie), pe spalierul-junglă, copii de diferite vârste alergând de la un aparat la altul, legănându-se asemenea unor maimuţe; exista şi un tobogan lat, metalic. Natalia se afla puţin mai departe, scoţând sticlele de apă din rucsacul pus în coşul de sub cărucior.

Luna s-a pus la coadă, în spatele unor fete mai înalte, ca să se dea şi ea pe tobogan; Amaya s-a grăbit să facă

același lucru, postându-se în spatele surorii ei. Acela a fost momentul în care l-am băgat în seamă pe băieţel — să fi avut vreo șapte-opt ani, prin urmare puţin mai mare decât Luna; el nu se dădea pe tobogan, ci stătea la capătul de sus al acestuia, bătând din picioare în tabla de inox. În momentul când una dintre fete l-a rugat să se dea la o parte ca să se poată da, el i-a răspuns: Toboganul ăsta e numai pentru băieţi, fetele n-au voie, pleacă. Fata și-a chemat tatăl, care se afla în apropiere, s-o ajute cu băiatul acela care nu voia să stea la coadă, în vreme ce Luna și Amaya urmăreau scena cu atenţie, curioase să vadă cum se va încheia, pregătindu-se, mi se părea mie, să înveţe cine știe ce lecţie de viaţă. (Acea postură de receptivitate radicală, acea privire specială din ochii unui copil, combinaţie de prezenţă și absenţă, în clipa în care acesta știe că urmează să fie impresionat de ceva, să primească această impresie asemenea unui strat de ceară, presiunea pe care aceasta o exercită asupra vorbirii și a gesturilor celor dintre noi care pretind a fi adulţi.) Tatăl, al cărui accent era probabil franco-african, l-a rugat delicat și zâmbitor pe băiat să-i lase și pe ceilalţi copii să se dea pe tobogan, însă acesta a ricanat: Nu, fetele n-au voie pe toboganul ăsta, nu, plecaţi. Moment în care tatăl, încă zâmbind, i-a spus: Unde sunt azi mămica și tăticul tău? Băieţelul, după o mică ezitare, în care și-a râcâit cojile rănilor de pe genunchi, a arătat fără tragere de inimă, cu un gest al capului, către o bancă aflată vreo trei metri mai încolo, pe care stătea un bărbat, acesta părând să urmărească și el, de la distanţa aceea, scena care tocmai se desfășura la tobogan. Eu am încercat să le distrag pe Luna și pe Amaya, fetelor, aţi văzut barele alea ca pentru maimuţe, însă ambele rămăseseră pironite locului, urmărindu-l pe tatăl fetiţei cum se îndreaptă, cu același zâmbet

întipărit pe față, către tatăl așezat pe bancă, în vreme ce băiatul celui din urmă continua să bată, asurzitor, cu picioarele în tabla toboganului, fetele așteptând răbdătoare, chit că nemulțumite, ca adulții să intervină în favoarea lor. M-am prefăcut că nu urmăresc schimbul de replici care a avut loc între cei doi tați, însă la scurtă vreme tatăl fetiței s-a întors arborând o figură perplexă, chiar puțin zguduit aș putea spune; acesta i-a spus fiicei sale că sosise vremea să se dea în leagăne și că oricum în curând vor trebui să plece acasă. Am făcut un schimb de priviri cu acest tată, el indicându-mi din sprâncene faptul că tipul de pe bancă era un personaj de evitat. Am îndreptat o privire aspră către banca aceea pentru a-i comunica acelui tată rău, care nu intervenise să-și țină băiețelul în frâu, că eu țineam partea tatălui bun, profitând de această ocazie ca să-l măsor din priviri pe tatăl cel rău; nu l-aș fi putut dovedi: era mai înalt și mai atletic decât mine; era îmbrăcat mai formal decât ceilalți adulți prezenți la locul de joacă, de parcă s-ar fi întors de la slujbă, cu toate că era duminică; purta pantaloni kaki, sacou și o cămașă roz, având colțurile gulerului fără cravată prinse cu nasturi; îmi imaginam că lucra în domeniul financiar, învârtind titluri de valoare. În mod evident, nu era un tip dur; purta niște ochelari cu rame negre, ca mine, ca alți un milion de tați din oraș. Era alb, așa că între noi nu s-ar fi putut interpune problema vreunei complicate dinamici politice, oricare va fi fost schimbul de replici pe care îl purtase cu celălalt tată. M-am mai uitat o dată la fetele mele, care încă așteptau, tulburate, în vreme ce cu toții ne uitam la băiatul care refuza să elibereze toboganul, care continua să producă acel bubuit metalic, asurzitor, care în mintea mea se asocia cu apropierea unei furtuni, a unui vast sistem ciclonic având un miez cald. I-am spus Lunei

că există câteva leagăne libere și că hai să luăm niște apă de la mama care, rămasă lângă cărucior, stătea de vorbă cu o femeie pe care părea s-o cunoască, însă Luna și Amaya, plus o altă fetiță aflată în fața lor la coadă, nu aveau de gând să se miște de acolo: vreau să mă dau pe tobogan, tati, băiatul ăsta nu e amabil.

Ce zici să le lăsăm și pe fete o tură? i-am spus eu băieţelului, zâmbindu-i așa cum îi zâmbise și tatăl de dinaintea mea, însă băiatul, după ce a mai izbit de câteva ori toboganul, a răcnit: Nu, fetele astea sunt niște proaste, niște urâte, fetele proaste și urâte n-au voie. Din câte știam eu, aceasta era prima dată când fetele mele de doi, respectiv, patru ani, fuseseră jignite în felul acesta. Fără să vreau, m-am imaginat apucându-l pe băiat de gât și ridicându-l de pe tobogan; în loc de aceasta, i-am zis, fără să mai zâmbesc, însă pe un ton egal, Nu-i frumos să spui asemenea lucruri. Fetița cea înaltă a început să plângă, urmată fiind de Luna, iar apoi de Amaya, care și-a scos suzeta ca să se poată smiorcăi. Ai văzut cum le-ai supărat? am spus eu, aruncând o privire către tatăl cel rău rămas pe bancă, tatăl cel rău care cu siguranță asistase la scenă. Te rog coboară de pe tobogan în clipa asta, am spus eu, însă băiatul a mai izbit o dată tabla și, înainte să-mi dau seama ce fac, m-am trezit îndreptându-mă către tatăl cel rău, auzind în cap vocea tatălui meu: Nu face asta; ia-ți fetele și duceți-vă la leagăne, lasă-i toboganul băiatului (băieții vor fi întotdeauna băieți), acesta este modelul pe care trebuie să-l oferi fetelor tale, nu vei câștiga nimic dacă vei stârni un conflict. În vreme ce mă apropiam de tatăl cel rău, am avut grijă să zâmbesc din nou și, în clipa în care am ajus lângă bancă, spunând Salut, cum merge treaba? am încercat să imit vocea tatălui meu, o voce care reușea cumva să dezarmeze alți bărbați, oferindu-le permisiunea să

se comporte altfel decât conform scenariilor lor machiste; tatăl cel rău mi-a răspuns cu o abia perceptibilă clătinare din cap. M-ai putea ajuta puțin, am spus eu pe un ton cât mai calm cu putință; fiul tău se joacă la tobogan, iar alți copii, printre care se numără și fetele mele, ar vrea să se dea și ele, iar el nu se știe din ce motiv nu vrea să împartă cu ele spațiul de joacă. Tatăl cel rău a răspuns supărat: Nu, nu mă duc acolo; nici vorbă; să-i lăsăm pe copii să se descurce singuri.

Tatăl meu mi-a spus: Adam, tipul ăsta are cu siguranță o mulțime de probleme, uită-te la el cum tremură; poate că se simte incapabil să-și controleze fiul și nu știe ce să facă, poate că familia lui e pe cale să se destrame, poate că i s-a pus un diagnostic cumplit — cine știe; ceea ce știm însă e că o conversație prelungită nu ar ajuta la nimic. Și chiar dacă nu suntem de acord cu el, a urmat tatăl meu, chiar dacă atitudinea lui este lamentabilă, copiii *chiar se vor descurca* până la urmă, adică Luna și Amaya își vor găsi pur și simplu un alt loc în care să se joace. Am clătinat din cap, probabil imperceptibil, dându-i dreptate tatălui meu, doctorului J., lucidității lui, în vreme ce propria mea voce — care părea calmă, în pofida faptului că începusem să respir mai repede — răspundea: Nu pot accepta ca fiul tău să-mi agreseze fiicele. Te rog vino să-ți iei fiul. Iar tatăl cel rău a spus: Nu; nu-mi dai tu mie ordine; am încheiat conversația. Tatăl cel rău și-a apucat încheietura mâinii drepte, ducându-și-o cu stângăcie la piept, de parcă ar fi vrut să domolească un tremurat, dischinezie tardivă, sau ca să-și țină mâna care m-ar fi putut pocni cu de la sine putere; nu-mi puteam da seama dacă această poziție era menită să mă intimideze sau dacă prevestea o iminentă cădere nervoasă. Eram doi albi privilegiați care adoptaseră niște

strategii educative divergente; eram doi bărbaţi lipsiţi de suveranitate, trăind în starea naturală hobbesiană, aflaţi pe marginea unei confruntări primordiale. Apoi eu am spus, părând să-mi măsor cuvintele, însă simţind fragilitatea autocontrolului pe care mi-l impusesem: Ceea ce te rog este să vii şi să-i ajuţi cumva pe copii să se joace împreună; ştiu că te-a mai abordat deja un părinte; ştiu că probabil că te simţi incapabil să-ţi controlezi fiul iar eu nu ştiu ce-aş putea face, sau poate căsnicia ta e pe cale să se destrame (oare de ce tocmai transformasem empatia tatălui meu într-o armă?), însă nu am de gând să-i permit fiului tău să-mi facă fiicele în fel şi chip. Pleacă de lângă mine, mi-a spus tatăl cel rău, dându-şi jos ochelarii şi vârându-şi-i în buzunarul interior al sacoului, Pleacă de lângă mine, acum. Oare şi-i dăduse jos ca să se pregătească de o bătaie? Pentru că, în vreun fel, gestul l-ar fi putut calma? M-am forţat să inspir adânc pe nas, ţinând o vreme aerul în piept şi expirându-l sonor.

M-am îndepărtat de tatăl cel rău aşezat pe bancă, revenind la toboganul de pe care copiii, inclusiv băieţelul, ne urmăriseră tăcuţi. Haideţi, m-am adresat eu fiicelor mele, iar în clipa în care Luna a spus „nu", am repezit-o: Acum, am scrâşnit eu; dacă nu veniţi în clipa asta, plecăm direct acasă; eu sunt tatăl, eu sunt mediumul arhaic al violenţei masculine pe care literatura ar trebui să-l biruiască, înlocuind corporalitatea cu limbajul. Acela a fost momentul în care la faţa locului a sosit Natalia, întrebând ce se petrece, iar eu i-am explicat, cu o nonşalanţă forţată, că băiatul — tânărul bărbat — avea probleme în a se juca cu ceilalţi, că am stat de vorbă cu tatăl lui, că taţii au vorbit prin mine, că sosise vremea ca fetele să-şi găsească o altă activitate. Natalia îşi putea da seama că eram supărat, aşa că a reuşit, în maniera ei delicată, să îndrepte fetele către leagăne;

băiatul a început să bubuie din nou; am simţit privirea tatălui cel rău, sentimentul lui de victorie. Mi-am spus că nu trebuie să întorc capul, să-i zăresc zâmbetul.

Mi-am întors capul, i-am zărit zâmbetul. Apoi, de parcă aș fi străbătut distanţa aceea dintr-un singur pas, m-am trezit la numai câţiva centimetri de el, de tatăl cel rău, privindu-l de sus, un scalp neobișnuit de alb în locul în care părul i se rărea, mâinile îmi erau reci, un semn obișnuit al migrenei/furiei, un sistem simbolic stricându-se în interiorul propriului meu corp. El era înalt, avea avantajul unei alonje mai bune, s-ar fi clasat undeva sus în așa-numitul index al maimuţei, în vreme ce corpul meu era supravegheat îndeaproape de niște doctori care căutau urmele unui sindrom genetic din pricina căruia mă rugam noapte de noapte să nu-l fi transmis și fiicelor mele, monitorizând dilatarea locului în care aorta pătrunde în inimă; cu toate acestea, simţeam că l-aș fi putut dovedi, chiar dacă nu mă mai bătusem de-adevăratelea de pe vremea când trăiam în Topeka. Spre deosebire de Topeka, șansele ca tipul acesta să fie înarmat erau mici; nu am zărit contururile niciunui pistol umflându-i hainele. Instinctul m-a călăuzit să introduc un element de surpriză discursivă: Am încercat să-ţi solicităm ajutorul, am spus eu, debutând cu un vocabular împrumutat parcă de la Fundaţie, însă rostind cuvintele de parcă aș fi împroșcat cu ele căcat; Te-am rugat să ne ajuți să transformăm locul de joacă într-unul sigur pentru fiicele mele; recunosc faptul că reacţia mea vizavi de fiul tău nu s-a referit doar la fiul tău; s-a referit și la apucatul de păsărică; și la temerile mele privitoare la lumea în care le-am lăsat să se nască.

Tatăl cel rău, în mod evident uimit de combinaţia de pasiune și apatie, de amestecul de vocabulare, a răspuns:

Lasă-i pe copii să-și dea singuri seama ce trebuie să facă. Băiatul meu se joacă pe un tobogan; nu agresează pe nimeni. Are șapte ani, OK? Nu, am spus eu, nu e OK; copilul este tatăl bărbatului, lucrul de care copiii își vor „da seama" va fi repetiția. (Am ajutat la crearea ei, Ivanka, fiica mea, Ivanka, are un metru optzeci și trei, are cel mai frumos corp, a făcut o grămadă de bani. Pentru că, atunci când ești un star, ți se permite s-o faci. Poți face orice. Ai autoritatea necesară. O lună sau o stea moartă, infinit de densă, suspendată pe firmamentul subsolului.) Tatăl nu a răspuns nimic; și-a scos telefonul și a început să scrie un SMS, făcând un spectacol din faptul că prezența mea ar fi fost una amenințătoare. Mă ignori? l-am întrebat eu inept. Tatăl și-a ridicat privirea către mine, amândoi devenind între timp niște tați răi, și mi-a spus: Nu mai stau de vorbă cu tine; ți-am spus că vreau să mă lași în pace, iar acum îți spun să te cari. Abia în clipa în care l-am auzit cum zdrăngăne pe asfalt mi-am dat seama că-i zburasem telefonul din mână.

* * *

Zborul nostru fusese amânat de câteva ori din pricina unei probleme tehnice — purtaserăm fetele înainte și înapoi pe banda rulantă, le mituiserăm cu niște mâncăruri procesate exorbitante, cumpărate de la magazinele din aeroport, le lăsaserăm să se uite de nenumărate ori pe telefoanele noastre la filmele în care dansau împreună. În momentul în care am aterizat în Kansas City — (având parte în timpul coborârii de niște turbulențe serioase; eu îmi ascunsesem groaza în fața fetelor citindu-le ceva, până în clipa în care Amaya, indiferentă la zgâlțâiturile avionului, mi-a luat cartea din mâini) și am recuperat căruciorul verificat la îmbarcare,

mi-am reîntâlnit părinții, am luat bagajele de pe bandă, am condus o oră până la Topeka (pui de șoimi în vârful stâlpilor de telefon, câmpuri cultivate cu grâu maroniu și soia verde, bunicul și bunica dirijându-i pe copii și cântând împreună cu ei *Billy broke bolts* și *The golden vanity*, Luna vomitând undeva la marginea orașului Lawrence, haine de schimb în timpul pauzei de odihnă) — și am reușit în cele din urmă să opresc mașina pe aleea pe care de atâtea ori îmi parcasem, beat fiind, Camry-ul, nu-mi mai rămăseseră decât vreo două ore până la lectura de la Universitatea Washburn. În vreme ce făceam duș, m-am simțit de parcă douăzeci de ani din viață îmi fuseseră șterși, spălați, de parcă aș fi avut iarăși optsprezece ani, o senzație neliniștitoare combinată cu faptul că Natalia luase fetele la o plimbare prin cartierul compus din case în stil victorian și străzi pavate cu caldarâm, niciun sunet venit dinspre membrii familiei pe care o întemeiasem, totul nu era decât un vis, mama tastând ceva în biroul ei, lăsând roboțelul să răspundă la telefonul fix în momentul în care acesta a început să sune, tatăl meu plecat la Dillon's ca să facă niște cumpărături rapide, lapte integral și macaroane, organice dacă se poate etc. Am pus pe mine niște haine ușoare, dar nu un costum cumpărat de la West Ridge Mall — urma să citesc poezie, nu să mă pregătesc pentru un concurs de dezbateri, deși antrenorii mei urmau să facă parte din public — și i-am spus mamei că aveam de gând să mă plimb puțin cu mașina înainte de eveniment, că o să-i văd pe ea și pe tata acolo; ea mi-a spus unde pot găsi cheile de la Prius-ul alb; Leon Semenov le făcuse o reducere. I-am trimis un SMS Nataliei ca s-o anunț că le voi vedea pe ea și pe fete mai târziu în seara aceea și peste zeci de ani în viitor, apoi mi-am închis telefonul care încă nici nu fusese inventat.

Liniștea din mașina electrică îmi sporea senzația că aș fi de fapt o fantomă, sau cel puțin nu congener cu mine însumi, lăsând la o parte peisajul, istoria nefiind încheiată și luând doar o pauză. Am trecut pe lângă casa lui Klaus, albul acesteia fiind revopsit într-o nuanță deschisă de albastru, iar un străin tundea peluza; i-am făcut cu mâna, iar el a clătinat, suspicios, din cap. Am trecut pe lângă aleea pe care mă lovisem la cap, apoi pe lângă spitalul St. Francis de pe Strada 7, în care pentru scurtă vreme am zăcut în comă, un copil în spațiu, mintea mea o cutie cu fund fals. În scurtă vreme mă aflam la școala Bright Circle de pe Oakley Avenue, acolo unde eu și Darren ne dezvoltaserăm pentru prima dată puterile speciale. Am coborât geamurile mașinii și m-am strecurat pe lângă clădirea fără etaj a școlii primare; mi-am imaginat că aud copii jucându-se în curtea din spate, deși la ora aceea toți elevii ar fi trebuit să se afle la ei acasă. Puteam simți în nări, deși era vorba doar de o amintire, un damf de noroi și frunze putrezite, un iz de ozon prevestind furtuna.

De la Oakley, în vreme ce la radio se auzea Cardi B, m-am îndreptat către fostul campus al Fundației, aflat pe Strada 6. Campusul fusese abandonat în momentul în care Fundația, sau ce mai rămăsese din ea, se mutase în Texas, în 2003. În 2005 multe dintre clădiri urmau să fie închiriate ca spații pentru birouri, turnul cu ceas fusese complet renovat în acest scop, însă apoi locul fusese vandalizat; stricăciunile fuseseră atât de serioase — sau poate atât de tulburătoare — încât închirierea fusese amânată indefinit. Ca în cazul Grădinii Zoologice Topeka, îmi imaginam că onorifica titulatură „De Renume Mondial" îi fusese retrasă în chip oficial Fundației, fiind ștearsă din scripte. „În cei 29 de ani de când lucrez ca ofițer de poliție, nu cred să mai fi

văzut o clădire atacată cu atâta sălbăticie", declarase Randall Listrom ziarului *The Topeka Capital-Journal*. „Aceasta este fapta unei persoane extrem, extrem de furioase. A cuiva care a petrecut multă vreme în acest loc. Nu este fapta unor puști de-ai noștri care s-au distrat o oră." Conform ziarului *Berliner Lokal-Anzeiger*, făptașii, care nu au fost niciodată prinși, „au răsturnat unul dintre rafturile bibliotecii clădirii, au incendiat una dintre toalete, au distrus instalațiile sanitare, au lăsat grămezi de fecale umane într-una dintre încăperi, au spart panoul de control al unui ascensor și au scris cu spray obscenități prin toată clădirea." Oare mâzgăliseră și peretele din cupru?

Am închis radioul, așa cum aș fi făcut dacă aș fi condus pe aleile unui cimitir, și am lăsat Prius-ul în parcarea goală de lângă turn. Am găsit banca de fier dedicată doctorului Tom, m-am uitat la limbile, rămase nemișcate, ale ceasului — acestea indicau ora 3:50, eternul sfârșit al orei clinice — ceea ce întotdeauna îmi amintea de filmul *Înapoi în viitor*, mi-am atins cerul gurii cu limba, undeva departe se auzea pârâitul unui ciocan pneumatic, un șuierat în glissando descendent venind dinspre copacii care începuseră să strălucească în amurgul timpuriu. Am încercat să-mi încălzesc mâinile, simțind cum încep să mă cuprindă emoțiile de dinaintea lecturii. Mi-am imaginat că toate vorbele, toate discuțiile, toate discursurile care fuseseră ținute la Fundație rămâseseră cumva prin aer, numai dacă aș fi știut cum să le captez, așa cum vechile emisiuni de radio au început să revină din spațiu după ce ricoșaseră din corpurile cerești făcute din gheață, un radioamator captându-l pe Herbert Morrison în vreme ce transmite dezastrul dirijabilului Hindenburg din 1937, anul nașterii lui Fritz, în 2014, O, umanitatea, radiația electromagnetică

căzând înapoi pe Pământ. Am închis ochii și am ascultat, însă exista prea multă interferență, zgomote provenind de la Big Bang, pârâitul scânteilor, fulgerele, stelele, un corp încărcat electric sub mătasea albă, fire încrucișate.

Mâinile încă îmi erau reci pe volan în momentul în care am părăsit campusul și fantomele acestuia, luând-o pe șoseaua Southwest Wanamaker, pe lângă Starlite și Hypermart, către lacul Sherwood. Aflasem de pe Facebook că Amber — medic, absolvent al Universității Americane din Caraibe, cu rezidență făcută la Centrul de Medicină al Universității Kansas — locuia acum în Omaha, că avea doi fii, un soț care vindea asigurări, că era o mare fană a câinilor husky, că ținea o dietă Paleo strictă, însă se afla și la ea acasă, în toate casele, mișcându-se îndărătul perdelelor în vreme ce eu șofam prin cartierul rezidențial, parbrizul mașinii transformat într-un ecran pe care joacă niște purici verzi de electricitate statică, un ecou al dorințelor juvenile luându-mă prin surprindere, limba petrecută peste dinți, prima intensitate, vântul bătând dinspre lacul artificial, o voce pe care nu mi-o pot reprezenta mintal. Când am trecut de lacul Sherwood și am oprit la semaforul de pe Strada 21, am aruncat o privire către Rolling Hills, orașul Stull făcut din prefabricate, cu toate că numele acestuia își pierduse forța: bunicul meu, devenit între timp cenușă, revenise la Potwin într-o cutiuță de carton. (În timp ce așteptam să se schimbe culoarea semaforului, mi-am amintit de scena petrecută în Casa Mortuară Penwell-Gabel în timpul primei mele reveniri acasă din timpul studenției, una dintre cele mai duioase amintiri având-o ca protagonistă pe bunica, și ea devenită între timp cenușă, însă una împrăștiată pe furiș, cu afecțiune, în Grădina Botanică din Brooklyn, într-o

primăvară, pe când cireşii dădeau în floare. Directorul casei mortuare îi tot prezenta bunicii, într-un catalog greoi, ceea ce el numea „vase pentru rămăşiţele dragilor noştri răposaţi", însă lui Rose toate variantele i se păreau scumpe; după aproape o oră de negocieri în care îi ceruse de mai multe ori directorului să pună rămăşiţele într-o pungă de plastic, „Pot să-l car în poşetă", în vreme ce el îi spunea că ar fi fost ilegal, în cele din urmă a fost de acord să-i vândă — pentru patruzeci de dolari cash — cutia din lemn de brad în care fusese împachetată una dintre urnele lui din marmură. La început mama s-a arătat exasperată de încăpăţânarea mamei ei; la urmă am început să râdem cu toţii pe înfundate, ca într-un fel de catharsis, de refuzul ei de a ceda cât de puţin. Măcar dacă i-ar fi oferit o urnă confecţionată din tablă pictată.)

Odată revenit în oraş, am trecut pe lângă Westboro, însă am evitat casa lui Jason temându-mă că Sima sau Eric ar fi putut să vină sau să plece de acasă chiar în clipa aceea, sau să meşterească prin curte, şi că, văzându-mă, mi-ar fi cerut să mă opresc, să ne spunem stânjeniţi ce-am mai făcut între timp, dar poate şi pentru că nu voiam să mă aflu în apropierea subsolului lor, acolo unde se afla, se află, o versiune a mea, aşteptând în permanenţă să-i preia rolul. În loc de aceasta, am cumpărat un pachet de Marlboro roşu de la Kwik Shop-ul de pe Strada 17 şi, după ce am lăsat maşina în parcarea Universităţii Washburn, cât mai departe de White Hall, m-am aşezat cu fundul pe capotă şi am sudat două ţigări în vreme ce-mi răsfoiam cărţile, îndoind colţurile paginilor pe care le-aş fi putut citi, iar întunericul se lăsa de jur împrejurul meu. Asemenea reflectoarelor din amfiteatrul Fundaţiei. Cine ar veni la o astfel de lectură? O mână de poeţi locali. Câteva clase de Engleză

de la Washburn îi obligaseră pe studenți să participe. Multe foste vedete ale filmului despre Ziegler, precum și alți oameni făcând parte din comunitatea extinsă a părinților mei. Diverși profesori de la Bright Circle, de la gimnaziul Randolph and Robinson și de la Liceul Topeka. Dar și câțiva prieteni, printre aceștia numărându-se și Mandy, care îmi scrisese pe SMS că abia aștepta să mă vadă puțin după aceea. Erwood, dacă l-ar fi ținut genunchii lui cei noi, cobalt-crom și titaniu. Și phelpsiștii aveau să se afle acolo, erau deja acolo, am observat eu în momentul în care, în cele din urmă, am început să mă apropii de White Hall, în vreme ce pâlpâiam printre vârste, tranchilizantul începând să-și facă efectul, nu pentru că aș fi fost „un poet cunoscut", ci pentru că eram fiul Creierului.

Acum îți voi arăta fotografia unuia dintre protestatari. Darren este mai gras decât ultima dată când l-ai văzut, poartă barbă, e aproape cu siguranță înarmat, cu toate că în fotografie nu i se zărește nicio umflătură pe sub sacou; poartă șapca lui roșie de baseball, ținându-și tăcut pancarta. Dacă privirile voastre s-ar întâlni, numai spasmele lui mimetice ar indica faptul că te-a recunoscut. Ce se petrece în acest moment? Ce simt și gândesc personajele? Spune-mi ce anume a condus la această scenă.

* * *

În momentul în care am intrat în metrou, cerul era înnorat, însă când am ieșit din stația City Hall afară era un soare orbitor. Am străbătut câteva cvartale la nord de Foley Square, care devenise noul loc de întrunire al protestatarilor după ce corturile din parcul Zuccotti fuseseră demontate. Arhitectura clasică a clădirilor guvernamentale ne veghea

din toate părțile. Luna m-a rugat să citesc motto-urile înscrise pe fațadele de piatră ale tribunalelor, ceea ce am și făcut, însă încercările mele de a le interpreta și explica au fost slabe și șovăielnice. „Cine le-a permis să scrie pe clădiri?", m-a întrebat Luna.

Luna a dorit să arunce o monedă în fântâna care înconjura marea statuie din granit negru, monumentul ridicat în amintirea comerțului cu sclavi; nu aveam la mine nicio monedă de un cent, așa că i-am dat una de zece. A stat vreme îndelungată să se gândească la o dorință înainte de a arunca bănuțul care, înainte de a lovi apa, a strălucit fulgurant în soare. „Nici să nu te gândești să mă-ntrebi ce dorință mi-am pus, tati." („Nici să nu te gândești" era noua ei expresie, fără îndoială preluată dintr-o amenințare rostită în doi peri de unul dintre părinții ei; de obicei o folosea greșit, sau parțial greșit: „Nici măcar să nu te gândești cât de foame îmi este acum", atunci când voia să-i cumpărăm o gustare etc.) Deasupra noastră, un avion ca de pe vremuri trăgea după el un banner alb cu roșu, făcând reclamă unei companii de asigurări auto, un gen de publicitate pe care Luna nu-l mai văzuse. „Ce se întâmplă atunci când se întorc pe pământ avioanele?" Habar n-aveam; oare bannerele sunt desprinse în aer, înainte de aterizare? Oare nu era posibil ca un astfel de banner să se prindă de trenul de aterizare? „Excelentă întrebare, iubito". Am continuat să mergem, Luna oprindu-se din loc în loc ca să culeagă samare cu aripioare de pe trotuar, una dintre păstăile pe care, în copilăria petrecută la Topeka, le botezasem „elicoptere". În scurtă vreme ne-am apropiat de clădirea Jacob Javits, 26 Federal Plaza, construcția impozantă, cu fațadă de sticlă, care găzduia birourile Agenției pentru Controlul Imigrației și al Normelor Vamale, în vreme ce Natalia comunica prin

SMS cu câțiva dintre protestatarii care începuseră să se adune. Oare ce dorință își pusese Luna?

De cum am trecut de linia de securitate, ne-am prefăcut, așa cum conveniserăm, că nu cunoșteam niciuna dintre familiile implicate, însă Luna i-a salutat pe câțiva dintre copiii pe care îi văzuse în timpul protestelor precedente; nu o rugaserăm și pe ea să se prefacă. Cu toate că i se spusese că urma să ne ducem la un protest, Luna continua să se întrebe — din pricina detectoarelor de metale și a tăvilor din plastic pentru obiecte personale — dacă urma să urcăm într-un avion. „Un avion cu una dintre chestiile alea pe care oamenii de aici le pot citi?". Paznicii ne-au pus foarte puține întrebări, în pofida neașteptatului aflux de vizitatori; am spus că trebuia să completăm niște documente de asigurări sociale la unul dintre centrele administrative găzduite de clădirea cu patruzeci de etaje; Luna, crezând că în felul acesta va răspunde la întrebarea pe care paznicul încă nu i-o pusese, a spus că are aproape cinci ani; „Surioara mea nu e aici, ea are doi ani". Fuseserăm de părere că ar fi fost mai bine să o lăsăm pe Amaya în grija unor prieteni din Brooklyn.

În fața șirului de ascensoare din holul principal, familiile s-au adunat în tăcere, coregrafia celor furioși în liniște și pace. Am așteptat până când am constatat că am fi putut ocupa în același timp două ascensoare, pentru a putea ajunge la ICE buluc. Luna a apăsat pe butonul cu numărul nouă și, în vreme ce ușile se închideau, a început să se joace veselă cu picioruşul înciorăpat al unui bebeluș, atârnând din marsupiul cu bretele al mamei acestuia. În ascensor căldura era aproape insuportabilă. Simțeam în nări miros de transpirație, de deodorant-pudră, de lapte de mamă în curs de uscare și de gumă de mestecat cu aromă de pepene,

cel din urmă venind dinspre tatăl, vizibil agitat, aflat lângă mine. În vreme ce urcam, unul dintre organizatori le-a mulţumit tuturor pentru prezenţă, „Felicitări că aţi putut veni", apoi a explicat rapid grupului că va trebui „să trecem cu forţa de primul paznic"; ceea ce a avut darul s-o neliniştească pe Luna: „Nu e ceva greşit să treci de un paznic cu forţa?" Excelentă întrebare. Natalia i-a explicat în şoaptă că totul este în regulă, că nu există niciun pericol, că aveam de gând doar să ne ducem în locul în care vocile noastre s-ar fi putut face ascultate. M-am uitat la Natalia, ridicându-mi sprâncenele; nu ni se dăduse de înţeles că ar fi urmat să trecem cu forţa de cineva; eu crezusem că aveam să ocupăm pur şi simplu spaţiul din faţa ascensoarelor, oricare ar fi fost acesta, să ne cântăm cântecele şi să ne transmitem mesajul, o mică şi vioaie lecţie pentru copii, după care am fi părăsit clădirea în momentul în care ni s-ar fi cerut s-o facem, atenţi să evităm orice fel de conflict care unui copil i s-ar fi putut părea neliniştitor.

- Un sunet metalic a anunţat faptul că ajunseserăm la destinaţie; uşile celor două ascensoare s-au deschis simultan şi grupul nostru unit, compus din vreo cincisprezece familii, s-a îndreptat către holul în care se zărea un singur paznic stând în spatele unui birou. Nedumerit de felul hotărât în care ne apropiam de el, acesta s-a ridicat în picioare, apoi şi-a întins lateral braţele, încercând să ne oprească, Hei, nu, toată lumea să semneze în condică, arătaţi-mi cărţile de identitate, zonă restricţionată, însă părinţii au trecut cu forţa de el, despărţindu-se apoi la stânga şi la dreapta. S-au auzit zgomotele unei scurte busculade, iar Luna a început să-mi strige, speriată „Sus, sus, sus", aşa că am ridicat-o, iar ea şi-a ascuns faţa în gâtul meu în vreme ce ne strecuram pe sub braţele paznicului; puteam simţi în părul ei mirosul

gumei Mr. Bubble pe care o mestecase în seara trecută, loțiunea de plajă pe care i-o aplicasem de mai multe ori pe pielea cefei. Ne-am regrupat în holul îngust spre care dădeau birourile ICE. Printr-una dintre puținele ferestre am zărit o femeie purtând un hijab alb, stând la o masă, flancată de niște bărbați în costume albastre. Încăperea trebuie să fi fost complet izolată fonic; cei doi nu păreau să fi sesizat agitația de pe hol. Grupul reunit a început să cânte (*This little light of mine*; ca întotdeauna, a trebuit să-mi stăpânesc stânjeneala la auzul propriei voci), în vreme ce câțiva părinți și copiii acestora își scoteau de prin rucsacuri și sacoșe pancartele. Câteva telefoane mobile începuseră deja să filmeze ceea ce se petrecea; exista și o persoană ținând pe umăr o cameră de luat vederi de la act.tv, un post de *live stream*. Câțiva dintre adulții veniți fără copii au încercat să pătrundă în încăperile în care se desfășurau activitățile ICE, însă au fost împinși înapoi, cu violență, de niște paznici, care au trântit ușile în urma lor; încăierarea a avut darul de a o tulbura și mai mult pe Luna, care îmi tot repeta în urechea stângă: „Vreau să merg afară". „O să ne cântăm cântecele aici, în hol, transmițând dragostea noastră copiilor, după care vom pleca", am spus eu, însă în același timp mă simțeam tulburat pentru că o expusesem pe Luna unei scene atât de tensionate, deși mulți dintre ceilalți copii râdeau și cântau în cor, de parcă s-ar fi aflat într-o excursie cu școala, într-o vizită la Muzeul de Istorie Naturală. O mamă al cărei copil dormise de-a lungul întregii agitații a ținut un scurt discurs despre smulgerea copiilor din brațele propriilor mame, despre copiii ținuți în cuști, despre faptul că nu trebuie să ne lăsăm prostiți de ordinul executiv emis în ziua aceea; glasurile și ovațiile celorlalți participanți s-au răspândit în ecou prin holul îngust. Luna și-a lipit fața și

mai tare de gâtul meu; am încercat s-o liniștesc, cu toate că probabil înțelegea mai puțin din ce-i spuneam și mai mult din vibrațiile vocii mele.

Am început să experimentez o senzație pe care n-o mai trăisem în ultimul an. Pe când încă nu învățase să meargă, Luna fusese subponderală — „retard staturo-ponderal", o serie întreagă de teste inconcludente — cu toate că acum corpul ei se dezvolta normal. În perioadele în care sufeream de această anxietate specială, adeseori când o legănam ca să adoarmă, îmi imaginam că Luna avea să slăbească și să tot slăbească în brațele mele, până când aș fi început să pierd de tot senzația corporalității ei, de parcă Luna s-ar fi evaporat. Era un fel de versiune coșmarescă a „trucului brațului plutitor" pe care îl învățasem prima dată la Bright Circle: tot ce trebuie să faci este să-ți apeși brațele cu putere de cercevelele laterale ale unei uși deschise și să numeri, rar, până la zece; apoi, după ce ieși din cadrul ușii, vei constata că mâinile ți se ridică involuntar (fenomenul Kohnstamm, vocea lui Klaus; prima experimentare a automatismului). Mă simțeam recunoscător pentru presiunea pe care fața Lunei o exercita asupra gâtului meu.

Natalia a început să cânte ceva în spaniolă. Nu se mai petrecea nicio busculadă, însă polițiștii au început să-și facă apariția venind de la alte etaje, mulți dintre aceștia purtând veste antiglonț și echipamente de luptă. (Oare cum era să fii echipat în felul acela ca să te confrunți doar cu un grup de familii care cântă?). Între timp holul devenise la fel de zăpușitor precum ascensorul; probabil întrerupseseră aerul condiționat, o reacție tactică obișnuită în astfel de cazuri. Polițiștii s-au strecurat printre noi dinadins, amenințători, unul dintre ei îmbrâncindu-ne, pe mine și pe un alt tată, ca să-și facă loc. În scurtă vreme, polițiștii puteau fi

văzuți la ambele capete ale coridorului; păreau să aștepte să primească ordinele — dacă să ne disperseze sau doar să ne țină pe loc. Existau mici șanse să înceapă să ne aresteze, bănuiam noi, dat fiind faptul că printre noi se aflau bebeluși și copii mici, dat fiind faptul că nimeni nu mai încerca să pătrundă în birouri, însă simțeam că nici măcar un protestatar experimentat precum Natalia nu-și putea da seama care erau regulile într-o situație precum aceasta, de ce erau în stare agenții statali, acum că America devenise din nou măreață. Lunei nu îi plăcea cum arătau polițiștii, așa că a întrebat-o pe mama ei, care între timp își încheiase cântecul, care dintre bărbații aceia erau ICE. „El e ICE?" Natalia i-a mai explicat o dată că eram perfect în siguranță, că ne aflam acolo pentru că alte familii fuseseră tratate rău de către guvern și poliție. Că ICE nu era o persoană, ci un grup de oameni care urmau ordinele președintelui și care se comporta într-un fel necinstit. (Gheața[1] este elementul primordial al universului, iubire, mai fundamental decât focul.) *Somos activistas, verdad Luna?* Natalia a încercat să mi-o ia pe Luna, să se așeze împreună cu ea pe podea și să scrie o nouă pancartă — dacă ar fi vrut, i-ar fi putut-o da polițistului —, însă Luna nu voia să fie luată din brațele mele; mi-a fost aproape imposibil din punct de vedere fizic să-i dau drumul, chiar dacă ar fi urmat s-o preia propria ei mamă.

Oare greșiserăm aducând-o acolo? Luna nu era defel un copil panicos și isteric, însă acum era tulburată, iar eu îngrijorat că unul sau mai mulți dintre protestatarii mai agresivi ar fi putut încerca să intre din nou cu forța într-una

---

1 Joc de cuvinte intraductibil, în limba engleză, cuvântul „ice" însemnând „gheață".

dintre încăperi, determinându-i pe polițiști să dea năvală, ceea ce ar fi înspăimântat-o pe Luna și mai mult. O altă scandare: „Familiile și copiii merită să fie protejați"; printre strigăte, i-am spus Nataliei, cu o dicție exagerată, de vreme ce ea era nevoită să-mi citească mai degrabă pe buze ceea ce spuneam: Am de gând s-o scot de aici, OK? Cred că e în regulă să rămână aici, a răspuns Natalia, cred că se va calma. FAMILIILE ȘI COPIII, am strigat noi, apoi alții ne-au urmat: MERITĂ SĂ FIE PROTEJAȚI, iar în scurtele pauze dintre scandări am încercat să hotărâm dacă Luna ar trebui să plece sau să rămână, în vreme ce ea stătea tăcută, refuzând însă să-și dezlipească fața de pe gâtul meu care devenise ud din pricina lacrimilor și a transpirației. În cele din urmă Luna și-a ridicat capul, însă numai ca să spună — într-o manieră decisivă, pe tonul acela pe care noi îl ascultam aproape întotdeauna cu maximă atenție, ținând apoi cont de dorințele ei — că vrea să plece. Bine, am spus eu, Natalia încuviințând și ea din cap, poate ușor reticentă, după care am început să mă strecor printre protestatari, către polițiști, care au făcut un întreg spectacol din faptul că ne-au lăsat să trecem. În momentul în care ușile ascensorului se închideau, Luna era calmă, zâmbea. Mi-a cerut fructe uscate.

În exteriorul clădirii am zărit un grup de protestatari care se adunaseră acolo în semn de solidaritate — fie familii care nu se simțiseră în largul lor să ocupe clădirea, fie oameni fără copii care veniseră să susțină acțiunea. Acela urma să fie locul în care protestatarii aflați înăuntru ar fi urmat să se reîntâlnească după ce ar fi părăsit birourile ICE. O echipă tv care stătea să-i aștepte a încercat să-i ia un interviu Lunei însă ea, zâmbind sfioasă (iată incisivul ei din stânga, ușor ciobit), a fugit către grupul de copii care

se jucau în piaţetă, sărind de pe o piatră mare de pavaj pe următoarea fără să atingă nicio crăpătură. Cineva adusese nişte cretă de desenat pe asfalt, iar un băieţel tocmai schiţa ceva, Luna grăbindu-se să-i urmeze exemplul, desenând ceea ce ea numea o „fântână în formă de inimă"; a spus că aceasta îi va opri pe cei de la ICE, după care m-a mai întrebat o dată ce era ICE, unde se aflau copiii ţinuţi în cuşti, cuştile nu erau pentru grădinile zoologice, pentru animale? („Care vorbesc numai cu ochii"); i-am răspuns cât de bine m-am priceput. Am primit apoi un SMS de la Natalia că în curând aveau să vină şi ei, că nu se făcuse nicio arestare, că atmosfera era acum mai calmă şi că unii dintre copii ţineau discursuri, „Mi-aş fi dorit ca Luna să fi fost şi ea prezentă".

Încă mă uitam la telefon în momentul în care un poliţist purtând echipament de luptă şi ţinând în bandulieră o armă militară, s-a apropiat de mine întrebându-mă, cu un evident dispreţ, dacă eram unul dintre organizatorii protestului, „Ăsta e spectacolul tău?". I-am zâmbit indiferent, zâmbetul cuiva care nu vorbeşte limba în care i-a fost pusă întrebarea. Poliţistul, masiv, cu umeri laţi, alb, etalând un accent de Staten Island, mi-a spus:

— V-am lăsat să vă desfăşuraţi micul vostru protest aici — dar chestia asta nu se poate întâmpla, nu este permis.

— Ce nu se poate întâmpla? am întrebat eu. În momentul acela poliţistul a arătat către Luna şi către băieţel, amândoi desenând inimioare şi spirale pe pavaj, folosind cretă galbenă şi roşie.

— Copiii aceştia mâzgălesc proprietatea guvernului.

— Nu înţeleg, am spus eu cu inocenţă în glas.

— Ce nu înţelegi? a zis poliţistul, începând să-şi piardă răbdarea.

— Cred că nu înţeleg ce anume este proprietatea guvernului, l-am trollat eu. „Proprietatea guvernului" este acelaşi lucru cu „proprietatea publică"? Pentru că eu ştiu că avem voie să folosim creta aceasta — se spală la prima ploaie — pe trotuare.

— Ai de gând să le spui tu copiilor să se oprească, sau vrei să le spun eu?

Luna şi băieţelul acela mai mic decât ea şi-au ridicat privirile către noi, fără să audă cuvintele, însă percepând intensitatea dialogului.

— Cred că aproape şi-au terminat desenele, am spus eu. Haideţi, copii, terminaţi ce aţi început.

Cei doi şi-au reluat activitatea, Luna începând acum să-şi scrie numele.

— Ori îi opreşti tu, ori îi opresc eu, a spus poliţistul aproape scrâşnind cuvintele. M-ai înţeles?

— Nu, am răspuns eu coborându-mi vocea. Mă tem că nu. Nu te înţeleg. Şi cum ar arăta oprirea lor, mai exact? Ai de gând să le pui cătuşe? Să-i vâri în nişte cuşti?

— În secunda asta îţi vei instrui...

— Oricum, l-am întrerupt eu, tonul meu fiind de data aceasta cât mai degajat cu putinţă, cu toate că simţeam deopotrivă furie şi teamă, fiica mea abia dacă mă ascultă.

În acest timp, Luna desena steluţe în jurul fântânii.

— De pildă, azi dimineaţă, înainte să urcăm în metrou, i-am spus că aş vrea să poarte bascheţii cu velcro, nu pe cei cu şireturi, însă...

— Asta e ultima dată când te mai rog.

— ...vezi şi tu ce bascheţi poartă. Tu ai copii? Pentru că eu nu am niciun fel de autoritate, asta încerc să-ţi spun. Pur şi simplu nu am nicio autoritate în faţa acestor copii. Tu ai

o astfel de autoritate? Poți să-mi mai spui o dată de unde provine autoritatea ta?

Protestatarii din apropiere au început să ovaționeze în vreme ce grupul care ocupase clădirea a început să iasă afară. Luna s-a oprit din desenat, trăgându-mă de cămașă: Hai s-o aplaudăm pe mama. Băiețelul acela mai mic decât ea s-a oprit și el, alăturându-ni-se. Apoi i-au întins polițistului bucățile de cretă, de parcă l-ar fi rugat să le continue el desenele.

Am găsit-o pe Natalia, iar Luna a îmbrățișat-o, rugând-o s-o ridice pe umeri, ceea ce Natalia a și făcut. Unul dintre organizatori s-a urcat pe o bancă din piatră și a strigat „Probă de microfon", iar noi i-am răspuns la fel. „Microfonul uman", „microfonul poporului" — în care cei adunați în jurul unui vorbitor repetă ce spune acesta pentru a-i amplifica vocea fără să facă uz de echipamentele electronice pentru care este nevoie de un permis special emis de autorități — mă făcea să mă simt stânjenit, dintotdeauna mă făcuse, însă mă obliga să particip, să fiu parte a unui mic discurs public, a unui public care învăța încet-încet cum să vorbească din nou, în mijlocul *spread*-ului.

Mențiuni și mulțumiri

Tabloul lui Duccio, *Fecioara cu pruncul* este o pictură reală având un cadru fictiv, pusă într-o ramă arsă, pe care Muzeul Metropolitan nu l-a achiziționat decât în 2004. Anacronica lui apariție în romanul *Școala din Topeka* vine în sprijinul instabilei combinații de realitate și ficțiune.

Unele scene și fraze din această carte au apărut inițial în eseul *Concursul cuvintelor*, publicat în *Harper's Magazine*. Un fragment dintr-o versiune timpurie a romanului a apărut în *Granta*. Primele pagini din secțiunea *Efecte paradoxale* folosesc în scopuri diferite pasaje din articolul *Urându-l pe Fred* al lui Harriet Lerner, care a apărut, în anul 1994, în publicația *Psychotherapy Networker*.

Îți mulțumesc, Ari. Mulțumiri editorului meu, Mitzi Angel, precum și agentului meu, Anna Stein. Pentru încurajări și critici sunt îndatorat următoarelor persoane: Harriet Lerner, Steve Lerner, Matt Lerner, Annie Baker, Michael Clune, Joshua Cohen, Cyrus Console, Stephen Davis, Jeff Dolven, David Grubbs, Michael Helm, Violaine Huisman, Aaron Kunin, Rachel Kushner, Maggie Nelson, Jenny Offil și Ed Skoog. Mulțumiri lui Susan Goldhor pentru povestea cu cutia pentru șervețele. Geoffrey G. O'Brien a citit această carte de atâtea ori și cu atât de multă atenție, încât discuțiile noastre s-au apropiat de cele pe care le poartă de obicei niște coautori.

Lucía și Marcela, vă iubesc.

Cuprins

Argumentație în rafale (Adam) 9

Repetarea discursului (Jonathan) 57

Bărbații Aceia (Jane) 109

Impro la dublu (Adam) 167

Școala New Yorkului (Jonathan) 227

Efecte paradoxale (Jane) 273

Olde English (Adam) 329

Apercepție tematică (Adam) 367

Mențiuni și mulțumiri 397

La preţul de vânzare al cărţii
se adaugă 2%, reprezentând
contravaloarea timbrului literar.

Tiparul executat la:

office@tipografiaeurobusiness.ro
www.tipografiaeurobusiness.ro

Foto © Matt Lerner

Ben Lerner (n. 1979) este prozator, poet, eseist și critic literar, finalist al Pulitzer Prize, National Book Award și al National Book Critics Circle Award. În 2011 a câștigat Preis der Stadt Münster für Internationale Poesie, fiind primul poet american laureat al acestui premiu. A publicat patru volume de poezie, un volum de eseuri și trei romane, iar în prezent predă literatură engleză la Brooklyn College.

Alternând cu repeziciune perspectivele și planurile temporale, *Școala din Topeka* spune povestea unei familii, cu punctele forte și luptele din interiorul ei: împăcarea lui Jane cu amintirea unui tată abuziv, adulterele compulsive ale lui Jonathan, provocarea de a crește un fiu în plină cultură a masculinității toxice. Romanul lui Ben Lerner este, de asemenea, o cutremurătoare preistorie a prezentului: el urmărește degradarea graduală a discursului public, nașterea *trollilor* și tiranilor noii drepte, continua criză identitară a rasei albe.

„Dacă mai putem vorbi despre un viitor, cred că viitorul romanului se află aici, în Școala din Topeka.“

SALLY ROONEY

45.00

Anansi
CONTEMPORAN

Zeul Anansi a privit lumea din jurul său și a văzut că era plictisitoare și tristă, pentru că din ea lipseau poveștile. Tatăl său, Nyame, le închisese într-o cutie, în ceruri, așa că zeul-păianjen s-a angajat să îndeplinească toate muncile la care-l supunea stăpânul zeilor, în schimbul eliberării poveștilor. Folosindu-și istețimea, Anansi a obținut cutia și a dezlănțuit poveștile și înțelepciunea în lume. Anansi. World fiction este acest univers al ficțiunii libere: în el se regăsește literatura întregului mapamond – proză contemporană, proză clasică, memorii și jurnale, eseuri care cercetează misterele unei lumi în plină schimbare și antologii din poezia universală.

PANDORA M
WWW.PANDORAM.RO
ISBN 978-606-978-323-8
9 786069 783238